

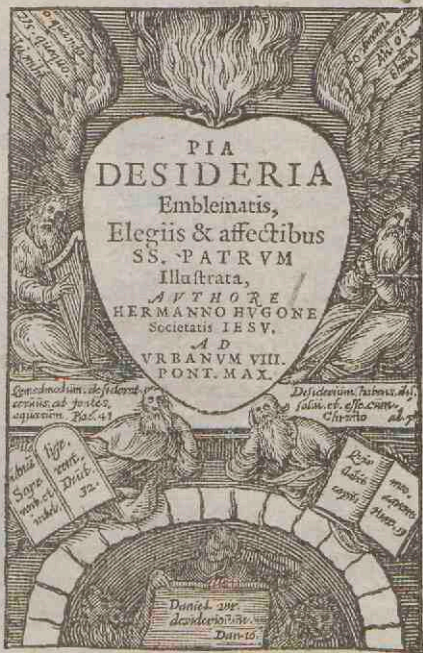
Pia desideria emblematis, elegiis et affectibus SS. Patrum illustrata

<https://hdl.handle.net/1874/37320>

ex Libris Georgii

hanc die viginti
tertia octobris anni 1789

A

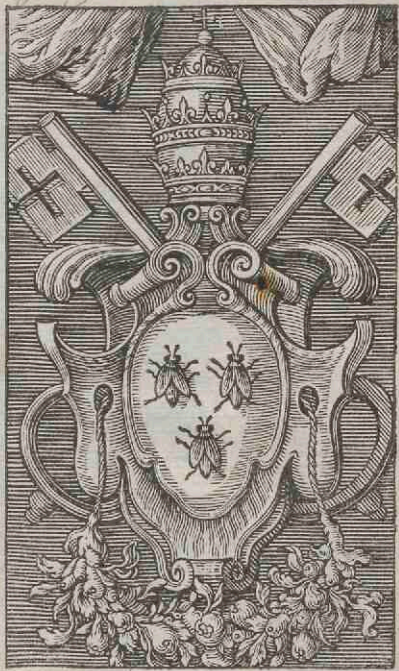

Sculpsit Christophorus à Sichein, pro P. I. P.
 Typis HENRICI AERTSSENII,
 ANTVERPIAE M. DC. XXVIII.

Fl. Sanson.

IKONOLOGISCH
INSTITUUT DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT

Alto Honor. de la Seminario de
S. Pedro y S. Pablo 1789.

SANCTISSIMO
D. NOSTRO
VRBANO
OCTAVO
PONTIFICI
MAXIMO.

VI secūdum Deum,
PIA DESIDERIA,
nisi desiderio orbis
Christiani, Tibi, in-
quam, BEATISSI-
ME PATER, dedi-
carem? Certè videntur Divinâ huc
quâdâ designatione destinata, quæ
jam dudum Tibi olim Cardinali,
maximo literatorum Patrono, à me
* 4 fuerant

fuerant tacitâ cogitatione confe-
crata.

Iam quidem sacra Tua Pontificis
Majestas tantum deterrebat, quan-
tum nuper **M A P H Æ I C A R D I -**
N A L I S B A R B E R I N I notissima hu-
manitas invitabat : ambitiosus ta-
men hic libellus meus, omnibus
D E S I D E R I I S suis, amplius etiam
Pontificis quàm Cardinalis patro-
cinio vindicari expetebat.

Venit ergo suo sibi argumento,
cultuque diffidens, Tuarum verò
Virtutum invitatu audax, ne dicam
inverecundus. Ut optaret, Tuus in
litteras meliores amor impulit ; ut
auderet, **V R B A N I** nomen suavit ;
ut timeret, sua infantia, Tuaque
summa eruditio fecit. Urbanita-
tem, cùm **B A R B E R I N U S** esses,
expertum se prolixissimè indicabat
Carolus Scribani noster, oblato nu-
per

per Prodigio suo. Amorem in literatos omnes & publica fama loquebatur, & confirmabat testimonium Tarquini Gallutii, qui in scripta Tibi suarum Orationum præfatione narrat: *Ita Te solitum eos excipere, qui Musis hisce mansuetioribus delectantur, ut exterorum prope nemo Romam ingrediatur, qui Te non conveniat, conventumque sic admiretur, ut palam ꝑ runciare non dubitet, unum Te esse, cui, si facultas daretur, voluntas etiam esset, fugientes literas à situ atque ab interitu vindicandi.*

Eruditionem denique etiamnum testantur politissimorum poematum Tuorum immortalia monumenta.

Etenim **VRBANE PONTIFEX MAXIME**, (quod sine adulationis notâ deprædicant omnes.)

*Seu per audaces nova dithyrambos
Verba devolvis, numerisque ferris
Lege solutis;*

Seu Deum, Regesque —

Concinis majore . . . plebros;

Multa te Cælo levat aura Cycnum.

*Et quid ego, ad aras Tuas, semi-
paganus afferam, quæ*

— Apis Matinæ

More modoque

— operosa parvus

Carmina sinxi?

Hic metus, ne Marfyæ calamitate multarer, ad rudiores aures trepidantem relegabat, cum denuò blandissimi nominis Tui venit in mentem, plusque ab URBANO sperare jussit, quam Marfyæ licuit ab inurbano Apolline.

Cogitabam præterea excusari me quoque temeritatis posse; si venissem, non quasi interpellaturus sacratissimas

cratissimas *Tuae Beatitudinis* curas,
revocatione studiorum jam pridem
depositorum, sed valedicturus tan-
tū. Sic enim intelligebam, ad sa-
crum Conclave (cū in eo degeres
Pontifex designandus) advolasse
apes (Musis olim sacras) cellasque
suas, haud procul fenestrā Musæi
Tui construxisse; non alio, ut ego
quidem auguror portento, quā
quasi valedicerent Phœbo suo; præ-
dicerentque Majorum tuorum ce-
ras, insigniaque abs se expressa, de-
inceps Pontificiæ Tiaræ velut sacro
alveari supponenda.

O vaticinium cœlesti omine de-
signatum, eventu certissimo ap-
probatum! Quamquam non apibus
modò naturā suā divinantibus, ve-
rū etiam cuivis vel crassissimo au-
guri, longè facillimum fuerit præ-
sentire, Pontificem Te Maximum
futurum,

futurum, priùs quàm factus esse renunciareris. Certè enim maxima virtutum Tuarum decora, eruditionis, rerumq; abs Te gestarum fama, ita orbem pervaserat universum, ut priùs Pontifex Maximus, omnium effes acclamatione factus, quã Purgatorũ Patrum sententiis dictus. Nimirum, jam Pontifex eras, sed Oraculo tantùm sanctissimi illius Senatus designandus. Et ne meritis testimonium deesset, calculis quinquagenis; quaternis præterea reliquis (qui soli desiderabantur) eligendus, nisi humanã potius quàm Divinã conspiratione id factum credi potuisset.

Permitte igitur, BEATISSIME PATER, ut qualem Te per omnem retrò vitam præstitisti, qualemque admirati sunt plurimi, Omnes aliquando orbe toto noscant, venerenturque.

renturque. Non equidem par Ma-
jestati Tuæ pictor sum, sed (quod
Modestiae Tuæ scio gratius fore)
angustâ tabellâ Magnitudinē Tuam
(ut ille olim solo pollice Cyclopem)
aliquatenus adumbrabo.

*Ignosce nostri læsus obsequio styli,
Amoris hoc crimen tui est.*

Sacra Hebraicæ linguæ adyta stu-
diosus indagator penetrasti. Attici
fermonis peritissimus, mella lo-
queris

— *Dulcius illo*

*Melle, quod in ceris Attica
ponit apis.*

Inter Latinos, ita chorum ducis,
ut sanctissimos Pontifices, Dama-
sum, Nazianzenum, Orientium,
Ennodium, Ambrosium, Paulinum,
Prosperum, Sidonium imitatus, ser-
monem elegantissimis, et sicam
prope divinis, numeris aligaris.

Venio

Venio ad honorum gradus, per
quos Tua Te Virtus duxit. An-
no ætatis decimo nono Te Sixtus
Quintus ad prælaturam evexit;
nempe jam tum orbis principatui
maturum, si id ætatis Tibi Pontifi-
catum adolescentia, ut Augusto Im-
perium, permisisset.

*Iam tunc canities animi, jam dulce lo-
quendi*

*Pondus, & ingenium venerat ante
diem,*

Ingenium cæleste suis velocius annis.

Protonotarius deinde Apostoli-
cus, Abbreviator Parci majoris,
Referendarius utriusque signatu-
ræ, Clericus cameræ factus es.

Anno vigesimo primo, Clemens
VIII. maritimum Tibi Umbriæ
oppidum, Fanum Fortunæ, pro se
gubernandum dedit; auguratus ni-
mirum quòd fortunam ipsam dein-
ceps

ceps arbitrato tuo rectorus esses.

Et quæ, quantaque deinde à Te munera, domi, forisque (fortunâ semper veluti morigerante) ministrata sunt?

Redeunte in Pontificios census, Ferrariensi dominatu, instrumento extincti feudi scribundo præfuisisti.

Beneventanis finibus regundis, unâ cum *Alexandro Ludovico* Cardinali, (qui Pontifex postea Gregorii XV. nomen accepit) arbiter datus es.

Iudex æstimandę litis de Perusino lacu, fundisque Umbrię constitutus, Perusiam triginta sex scutorum millibus æris alieni liberasti.

A Clemente VIII. Ferrariam ductus, celebrati abs se matrimonii inter Serenissimum Archiducem Albertum, duodecim Austriacorum Imperatorum sanguinem, & Elisabetham,

betham, Claram, Eugeniam Philippi II. Maximi illius Hispaniarum Regis filiam, nuptiales tabulas conscripsisti.

Fortunatissimorum Sponsalium conditiones, inter Catholicum Hispaniarum Regem Philippum III. & Margaretam Austriacam ejusdem Pontificis autoritate abs te scriptæ, latæque, tam auspicas fecere nuptias, ut meritò Tibi Hispania debeat potentissimum suum Regem Philippum IV. Gallia Reginam Annam Austriacam; Roma Cardinalem Ferdinandum; cætera Regna spes maximas suorum conjugiorum.

Denique ab eodem Clemente VIII. in Galliam legatus, ejus verbis Henrico Magno gratulatum ivisti, natâ sibi prole Ludovico XIII. Rege justissimo, quem brachiis

chiis sublatum , Pontificis Maximi nomine , à sacro Baptismatis fonte suscepisti. O præclaram Pontificatus Tui arrham ! Ecquis enim non intelligeret Te Cœlo aliquando ferendo successurum, qui Regium illud Christianissimi Regni fidus Athlantis instar manibus sustineres? Ira nempe naturâ comparatus eras , ut ad maxima quæque gerenda, perficiendaque natus videreris.

Igitur in Umbriâ Commissarium Apostolicum ; in Galliâ Nuncium, Bononiæ Legatum Pontificiû gefisti. Quid ampliùs?

Ductus per omnes dignitatum formulas,

Meritusque plura quam gerens.

Primùm Archiepiscopus Nazarenus , Cardinalis deinde , tum Episcopus Spoletinus , Præfectus signaturæ Iustitiæ , Scotorum Protector,

tector, Congregationis de propa-
gandâ fide à Gregorio XV. (ut o-
lim à Clemente VIII. Congre-
gationis de Principum debitis exi-
gendis) Denique PONTIFEX
MAXIMVS factus es.

Liceat igitur nunc, BEATIS-
SIME PATER, illud quoque ali-
quousque in Te conferre, quod in
CHRISTVM Pontificem immor-
talem Apostolus dixit:

Hebr. 7. *Talis enim decebat ut nobis esset
Pontifex.*

Etenim hæc ætas nostra Tali Pon-
tifice indigebat; & Tu Talis, æta-
te nostrâ, solus Pontifex esse mere-
baris.

Adedque; ne ulli fas esset dubita-
re (quod olim Sanctiss. Pontifici
Fabiano evenisse, accepimus) cum
in Conclavi esses, candidissimæ co-
lumbæ ad fenestram tuam advolan-
tis

tis indicio (Divinitus hand dubiè)
es designatus. Id quod ego , nemi-
ni ambiguum esse posse , tum certò
mihi persuasi , cùm intellexi , Te
jam recens Pontificem omnium ad-
murmuratione dictum , nondum
solenni ritu è throno salutatum , ge-
nibus humi nixis , manibus , ocu-
culisque sublatis , Deum his verbis
publicè compellasse :

*Domine , si hæc electio , non est aut è
gloriâ tuâ , aut è bono Ecclesiæ , aut
salute meâ , prius hinc efferar è Con-
clavi mortuus , quàm vivus .*

O vocem Urbano Pontifice di-
gnam ! vocem aris , templisque om-
nibus consecrandam ! vocem , quæ
quàm dignus Pontificatu esses , quo
instinctu ad eum provectus , facile
indicaret .

Sic vive diu Ecclesiæ Tuæ V R-
BANE OPTIME MAXIME , cui
* * 2 Princeps

Princeps jubente cœlo præfectus
es; & cùm hoc meum quaecum-
que munusculum aspicias, neque
Pontificem Te esse, neque eum cu-
jus tanta sit Majestas, sed V R B A-
NVM recordare. Cætera Tua, ut-
pote maxima omnia, plus nimio me
deterrent; V R B A N I folius pedes
audeo submississimo osculo vene-
rari.

Sanctitatis Tuæ

Servus minimus

HERMANNVS HVGO
Soc. IESV.

L V-

L V S V S

IN
GENTILITIAS
SVÆ SANCTITATIS
A P E S.

VRBANE terris OPTIME MAXIME
*Bene ominato nomine PONTIFEX,
Frustrà repugnas; quando Cœli
Auspiciis agitur urna.*

HONOR fugacẽ persequitur virum;
*Fugit sequacem: si fugis, occupat
Ut umbra, venantesq; ludit
Niliacâ Crocodilus algâ.*

*Quisquis pudendæ miles adoreæ
Tinctam rubenti murice purpuram*

* * 3

Cretatus

*Cretatus ambit, pestilente
Virus atrox bibit ille gemmâ.*

*Frustrâ repugnas; difficilem sequi
Te Te prehensat gloria, Te rapit:
APES q̄; de Cælo propinant
Lethifero sine felle mella.*

*Frustrâ repugnas; scilicet obviâ
Cervice mortem Prodigus invocans,
Sta pertinax non ferre plexam
Mellistuis APIBVS tiaram.*

*Frustrâ repugnas; nunc APIBVS BONIS
Iubente Cælo subjice verticem,
Sacriq̄; signent BARBERINVM
Astragalo meliore fasti.*

*Fasti auspicas indigent APES,
Favosq̄; faustos, dicite barbita;
Nutrice lactatus Camœnâ
Pindarico bibit ore nectar.*

*APVM rigatæ munere fasciæ,
Favisq̄ue cunæ dulcibus augures,
Nomenq̄ue*

Nomenque & omen melle plenum
Nectaris AMBROSIO dederunt.

Ætas metalli divitis aurea,
Regnata quondam falcigero seni,
Sudare, Portentum! cavatis
Ilicibus sua mella vidit.

Non vidit auri fulgure splendida
APES Hymetti lambere verticem;
Damnosa quid Midæ vetustas
Vota canit pereuntis auro?

O Roma gemmis Ambrosiam bibe
Secura; dulci miscuit utile
Aurumque; melli BARBERINVS,
Delicias opibus maritans.

Aurata nunc sunt sæcula! mellea
Nunc vivit ætas! aurea, mellea,
Exundat ubertas, beato
Roma favos sociat metallo.

MAXIMILIANI HABBEQVII
S. I.

VRBANI

Octavi

A P E S

IN SIDERA RELATÆ
CÆLESTEM CRATEREM
IMPLENT NECTARE.

C *Vr modò cæruleis APIS emicat
aurea campis,
Sueta prius viridi carpere mella
thymo?*

*Alvear ut subiit, quod terna Tiara coronat,
Mutat ovans Cælo Dia Melissa solum.*

*Scis quid agat Superis felicior advena Re-
gnis?*

Id quod humi fecit, jam facit illa Polo.

*Mel APIS alma favis instillat & impluit
Astris,*

*quale dat Enna suis, quale dat Etna rosis,
quale*

Quale dat Hybla sacras invitans ruris alum-
nas,
Quale dat Aetæis hospes Hymettis agris.
Sic olim sitiens liquido sine nectare sidus,
Sidereus Crater, jam nova mella bibet.

BALDVINI CABILIAVI
S. I.

**

5

DESI-

Domine, ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Psal. 37.

DESIDERIO

COLLIVM ÆTERNORVM

CHRISTO IESV

IN QVEM

Defiderant Angeli prospicere

AMORI ET DESIDERIO

suo Vir Defideriorum.

Domine ante te omne desiderium
meum, & gemitus meus à te non O.
est absconditus. *Psal. 37.*

Quot mihi clam tacitis mens aestuet anxia
votis,
Indicio potuit discere nemo meo.

Nemo, nisi arcani qui pectoris intima lustrat,

quem fugit humani nulla latebra sinus.

Ille, meos gemitus, mea scit suspiria solus;

Ille, oculis etiam persequat ima suis.

Ecquis in alterius sua sensa profuderit aurem,

Sit nisi secreti proditor ipse sui?

Si tamen ulla foret speranda hac arte medela,

Ars desiderii hac foret una meis.

Sed

Sed neque compressas leuat auris amica querelas,
Nec desideris hac fit ab arte modus.
Cœperat, heu! natos Rachel ululare peremptor;
Mox, ubi nil flendo profuit, abstinuit.
Scilicet ipse suas facit ignis, editq; favillas,
Quasq; pluit, nubes, ipsa resorbet aquas:
Sic melius, proprios quos fudi, combibo fletus,
Inq; suum recidit tutius unda sinum.
Quæ mea sint igitur, dum tristè gemo, lamenta,
Non nisi nos soli novimus, ille, & ego.
Quid voveam, tacitis dum compleo littora votis,
Non nisi nos soli novimus, ille, & ego.
Quid clamem, mea dum sese suspiria rumpunt,
Non nisi, non nisi nos novimus, ille, & ego.
O quoties factas animus gerit histrio partes,
Et pugnant animo frons, oculiq; suo! (nos,
Dum gemit & patitur tragicos mens cæca cothurni-
Sæpius in mimo Roscius ore salit.
Nulla fides lacrymis, lacrymæ simulare docentur,
Fictaq; tristitiam risibus, ora tegunt.
Solvor ut in fletus, putat omina tristia vulgus;
Solvor ut in risus, omina læta putat.
Fallitur ah! nostri neque scit mendacia vultus,
Cum letor, lacrymor; rideo, cum doleo.
Vix tibi tot, Protheu, quot sunt simulantibus ora,
Vota quibus larvam dant, rapiuntq; suam.
Nemo meos gemitus, suspiria, votaq; novit;
Nemo, duo nisi nos, & duo sufficimus.

Anima mea desideravit te in nocte. Isaia 26.

I.

Anima mea desideravit te in nocte.

Isaia 26.

*Ei mihi quam densis nox incubat
atra tenebris!*

*Talis erat, Pharios quæ tremefecit
agros.*

*Nubila, lurida, squallida, tetrica, ter-
ribilis nox;*

Nocturno in censu perdere digna locum.

Non ego tam tristes Scythico, puto, cardine lunas;

Tardat ubi lentas Parrhasis Ursa rotas:

Nec tot Cimmerico glomerantur in aethere nubes,

Vnde suos Phœbus vertere iussus equos:

Nec reor inuisi magis atra cubilia Divis,

Fertur ubi furvæ nox habitare casa.

Nam licet hîc oculis nullam dent sidera lucem,

Non tamen est omni mens viduata die:

Noctæ, suam noctem populus videt ille silentium,

Et se, Cimmerici, Sole carere vident:

Arctica cum senos regnavit Cynthia menses,

Dat fratri reduci septima luna vices.

Ast me perpetuis damnat fors dira tenebris,

Nullaque vel minimo sidere flamma micat.

Et neque (quod cæcis unum solet esse levamen)

Ipsa suam noctem mens miseranda videt.

Quin tenebras amat ipsa suas; lucemque perosa,

Verit in obscuræ noctis opaca diem.

Nempe

2 PIA DESIDERIA.

Nempe suas animo furata Superbia flammæ,
 Nubilat obscuro lumina cæca peplo.
 Nec finit Ambitio nitidum clarescere solem,
 Fuscæ & ingenuas Idalis igne faces.
 Heu, quoties subit illius mihi noctis imago,
 Nox animo toties ingruit atra meo!
 Sors oculis nostris melior, quibus ordine certo,
 Alternas reparant lunaque solque vices!
 Nam quid agat ratio, quid agat studiosa volûtas,
 Quas habet, ut geminos mens peregrina duces?
 Major, habere oculos, dolor est, ubi non datur uti,
 Quàm, quibus utaris, non habuisse oculos.
 Qui dolet oppressus lapsis velocius umbris
 Letior aggreditur manè viator iter.
 Sed nimis hæc longas tenebris nox provogat horis,
 Quæ tibi manè negat cedere, Phœbe, diem.
 Cùm redit Arctoo Titan vicinior axi,
 Exultat reducis quisque videre jubar.
 Scilicet Aurora gens veritur omnis in ortus,
 Quisque parat primus dicere, Phœbus adest!
 Sic ego, sæpè oculos tenui sublimis Olympo,
 Aspiciens, gemino qui jacet orbe, Polum.
 Et dixi tam sæpè; Nitesce, nitesce meus Sol!
 Sol mihi tam multos non venerate dies!
 Exorere, exorere, & medios saltem exere vultus,
 Vel scintilla tui sola sat esse potest.
 Si quoque vel tanti renuis mihi luminis usum,
 Sufficiet vultus expetiisse tuos.

Anima

Anima mea desideravit te in nocte.

Isaia 26.

RAT enim tempus quando non August.
cognoscebam te. Væ tempori Soliloq.
illi quando non cognoscebam cap. 31.
te! Væ cæcitati illi quando non
videbam te! Illuminasti me lux

mundi, & vidi te.

Serò te cognovi lumen verum, serò te co- Ibidem.
gnovi. Erat autem nubes magna & tenebro- cap. 33.
sa ante oculos vanitatis meæ: ita ut videre
non possem solem iustitiæ, & lumen verita-
tis. Involvebar in tenebris filius tenebrarum.
Tenebras meas amabam, quia lumen non
cognoscebam. Cæcus eram, & cæcitatem
amabam, & ad tenebras per tenebras ambu-
labam. Quis me eduxit? ubi eram homo cæ-
cus sedens in tenebris & umbra mortis? Quis
accepit manum meam ut inde me educeret?
Quis est ille illuminator meus? Non eum
quærebam, & ipse quæsit me. Non voca-
bam eum, & ipse vocavit me. Vocasti enim
me nomine tuo, intonasti desuper voce gran-
di in interiorem aurem cordis mei; Fiat lux,
& facta est lux; & discessit nubes magna, &
liquefacta est nubes tenebrosa quæ operuerat
oculos meos; & vidi lucem tuam, & cogno-
vi vocem tuam, & dixi: Verè Domine tu es

A

Deus

4 PIA DESIDERIA

Deus meus qui eduxisti me de tenebris, & umbra mortis, & vocasti me in admirabile lumen tuum; & ecce video. Gratias tibi illuminator meus, & conversus sum, & vidi tenebras in quibus fueram, & abyssum tenebrosam in quâ jacueram, & contremui, & expavi, & dixi: Væ, væ tenebris meis in quibus jacui! Væ, væ cæcitati illi in quâ videre non poteram lumen cœli! Væ, væ præteritæ ignorantia: meæ, quando non cognoscebam te Domine! Gratias tibi ago, illuminator & liberator meus, quoniam illuminasti me, & cognovi te. Serò cognovi te veritas antiqua. Serò te cognovi veritas æterna. Tu eras in lumine, & ego in tenebris, & non cognoscebam te, quia illuminari non poteram sine te, & non est lux extra te.

August.
Soliloq.
cap. 17.

Tu lux Domine; tu lux filiorum lucis, tu dies qui nescis occasum, in quâ ambulant filii tui sine offensione, & sine quâ omnes qui ambulant, in tenebris sunt, quia te lucem mundi non habent.

D. Gre-
gor. in
Iob c. 21

Nox quippe est vita præsens, in quâ quâdiu, per hoc, quod interna cōspicimus sub incertâ imaginatione, caligamus. Propheta namq; ad videndum Dominum, premi se quadam caligine sentiebat, dicens: *Anima mea desideravit te in nocte.* Ac si apertè diceret: In hâc obscuritate vitæ præsentis, videre te appeto, sed adhuc infirmitatis nubilo circumscribor.

Facile

LIBER PRIMVS. 5

Facile enim homini est, quidlibet desiderare à Domino, & ipsum Dominum non desiderare. Aug. in Psal. 76.

Habet namque mundus iste noctes suas, Bernar. & non paucas. Quid dico, quia noctes habet in Cant. mundus, cum panè totus ipse sit nox, & totus ferm. 75 tus semper versetur in tenebris. Nox est, Iudaica perfidia; nox, ignorantia Paganorum; nox, hæretica pravitas; nox, etiam Catholicorum carnalis animalisve conversatio. An non nox, ubi non percipiuntur ea quæ sunt spiritus Dei? Frustrà per has noctes, justitiæ solem & lumen quæritis veritatis, id est sponsum; quia nulla societas luci ad tenebras.

Nobis ergo unde in his tenebris veritas? Bern. de Ascens. Domini ferm. 6. unde charitas, in hoc sæculo nequam, in mundo, qui totus positus est in maligno? Putas erit qui intellectum illuminet, qui inflammet affectum? Erit utique si convertamur ad Christum, ut velamen de cordibus auferatur: hic est enim de quo scriptum est: *Habitantibus in regione umbræ mortis, lux orta est eis.*

Gratias illi, qui me quæsit fugitivum, Aug. in qui me vocando ab interitu revocavit, qui Psal. 138. fecit mihi illuminatam noctem. Nox enim est quamdiu ista vita agitur. Quomodo est nox illuminata? Quia Christus descendit in noctem. Accepit Christus carnem de isto

sæculo, & illuminavit nobis noctem; perdidit enim drachmam. mulier illa, *accendit lucernam*. Sapientia Dei perdidit drachmam. Quid est drachma? Numus: in quo numo imago erat ipsius Imperatoris nostri. (Factus est enim homo ad imaginem Dei, & perierat) Et quid facit mulier sapiens? *Accendit lucernam*. Lucerna de luto est, sed habet lucem quâ inveniatur drachma. Lucerna ergo sapientiæ, caro Christi est. De luto facta est, sed verbo suo lucet, & iuvenit perditos, & *nox illuminatio in deliciis meis*. Facta est mihi nox in deliciis. Deliciæ nostræ Christus.

Aug. lib.
7. Confessionū
cap. 10.

O æterna veritas, & vera charitas, & chara æternitas! Tu es Deus meus, tibi suspiro die ac nocte. Et cum te primū cognovi, tu assumpisti me, ut viderem esse, quod viderem, & nondum me esse qui viderem. Et re- verberasti infirmitatem aspectus mei, radians in me vehementer, & contremui amore & horrore, & inveni longè me esse à te in regione dissimilitudinis.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

*Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea
à te non sunt abscondita. Psalm. 68.*

II.

I I.

Deus tu scis insipientiam meam, &
delicta mea à te non sunt abs-
condita. *Psalm. 68.*

SI tibi stultitiæ nulla est patientia nostræ,
Omnia consilio qui sapiente regis;
Nullus ab offenso veniam sibi numine speret,
Nullus enim culpâ, stultitiâq; vacat.
Hæc quoque præcipuas afflat contagio mentes,
Et sua stultitiæ quemlibet aura rotat.
Quid simulasse iuvat? semel insanivimus omnes,
Quisque, quod infectum sapius optet, habet.
Et pater & mater, generis primordia nostri,
Maxima stultitiæ signa dedere suæ.
Credite posteritas, fatali vendita pono es;
Stultius hæc aliquid venditione fuit?
Nec minùs insanus, magni patrimonia census
Perdidit esuriens, munere pultis, Esau.
Et Salomon gemuit lusam verigine mentem.
Quem vagus in furias præcipitavit amor.
Non igitur vatis præsaga oracula fallunt;
Maxima stultorum qui fore regna canit:
Cassa nec aliterius meritis, puto, vota querelis,
Quæ simili lacrymans fudit ad astra prece:
O utinam saperent! utinam ventura viderent?
Ad mala proclivis non ita turba foret.

10 PIA DESIDERIA

Sic habet. Humanas agitant deliria mentes;
 Si saperent; terris crimina nulla forent.
 Quis (nisi desperent) quosdam dixisse putaret,
 Nullum qui terris imperet, esse Deum?
 Quilibet ut peccet (aliàs peccare timeret)
 Esse sibi nullum fingit in orbe Deum.
 Ipsa igitur nostros avertunt crimina sensus,
 Nullus & in vitium, sit nisi stultus, abit.
 Sed neque se præceptis tenet his dementia claustris,
 In nova quotidie probra, notasque ruit.
 Extruimusque domos, cæloq; educimus arces,
 Ceu data perpetuò terra colenda foret:
 Crastinus at vitæ jubet, heu! statione moveri;
 Quis neget insanas nos fabricasse domos?
 Conserimus platanos, disponimus ordine lauros,
 Areolas hortis dividimusque suas:
 Quæ stolidi serimus, vix tertius aspicit heres,
 Ecce operæ pretium, quod tuus horius habet.
 Sic, puto, dat senibus puerilis natio risum,
 Cum fabricat luteas, parvula turba, casas:
 Ludicra sollicitis fervet respublica curis,
 Hic fœnum, hic paleas convehit, ille trabes;
 Aggerit hic gravido plumas et stramina plaustro,
 Hujus erat testâ quærere munus aquam.
 Et sibi tum structæ gratantur mœnibus urbis,
 Magnaq; se pueri regna locasse putant.
 Hæc videt, ac ridet quæ transit grandior ætas,
 Vixq; graves sese virq; senexq; tenent.
 Haud aliter Superis dant nostra negotia risum,
 Regnaq; pro nidis, quæ fabricamus, habent.

Hoc

LIBER PRIMVS. II

Hoc quoq; stultitiæ genus est memorabile nostræ,
 Corpora iam varias nostræ subire togas:
 Pauca vel hoc studio, peregrinus ad oppida currat,
 Inveniet vestes per loca quæque novas.
 Si sedeant uno semel omnes forie theatro,
 (Quot sua distinctos pompa, colorq; facit)
 Ridiculis videat plenissima pulpita mimis,
 Rideat & focii pallia quisque sui.
 Iam quis non gemmas, quis non sibi cõgerit aurũ?
 Sudat in hoc hominum conteriturq; labor.
 Quid tamen est aurum, fulvæ nisi pulvis arena?
 Gemmaque, quàm vitrei guita gelata maris?
 Et petit has tantã gens stulta cupidine gazas,
 Seu foret hinc miseris una petenda salus.
 Ecce tibi minimo cœlum venale labore,
 Et cœlum hoc pretio, quantula turba petiit?
 Heu genus insanum! terras præponitis astris,
 Ducitis eternis lucra priora bonis!
 Quis pueros (lusu si fors ita turpiter errent)
 Ludibrio dignos helleboroq; neget?
 Nempe sciunt levibus quid distent ara lupinis,
 Vt semel abjectas deseruere nuce.
 Nos magis desipimus, cum parva crepundia, cœlo,
 Prò pudor! & fatuas pluris habemus opes.
 O medici mediam stolidis pertundite venam!
 Stultitiæ queat hic proximus esse furor.
 Sed videt hæc, magnus qui temperat arbiter orbẽ,
 Nostraq;, stultitiæ nomine, multa tegit.
 Et mea propitius deliria plurima transit,
 Multaq; scit cœcã dissimulanda manu.

12 PIA DESIDERIA

*Et qui jus adimat, novit Prætoris egere,
Ne perdam, patrias qui mihi servet opes.
Ergo adeat sanum mea, fac, tutela patronum,
Stultitiæ custos esto vel ipse mea.*

Deus

Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea à te non sunt abscondita.

Pfalm. 68.

STULTISSIMVS sum virorum, & sapientia hominum non est mecum. Non didici sapientiam, & non novi scientiam sanctorum. Prover. 30.

Vinã sustinereis modicũ quid insipientie mee! 2. ad Cor. 11.

Stultitia [enim] colligata est in corde pueri. Prover. 22.

[Sed] vis noscere quis sit insipiens, & quis stultus? Respondeo; insipiens est qui se à Paradisi gaudiis peregrinũ esse non considerat, & se exulem in hoc exilio non attendit: stultus est, qui licet ista cognoverit, liberari tamen à mundi miseriã per vitã meritum non intendit. Tomo 9. Aug. in spec. peccat. cap. 8.

Dic ergo te stultũ, & sapiens eris. Sed dic, dic, & intus dic, quia sic est ut dicis. Si dicis, noli coram hominibus dicere, & coram Deo non dicere. Prorsus quod ad te ipsum pertinet, quod ad tua; tenebrosus es. Quid est enim aliud, esse stultum, nisi esse tenebrosum in corde? August. ferm. 8. de Tẽp. cap. 5.

Quis est stultus ille qui tamquam luna mutatur, nisi Adam in quo omnes peccaverunt? August. epist. 119.

Insipientiam quoque [David] stultum suum factum nominat, ab insipientiã procedens. Omne enim peccatum per stultitiam fit. Basil. homil. in Psal. fit. 37.

fit. Qui igitur in peccatis perseverant, inque eis consistentes gaudent, & se oblectant ac deliciantur, nihilo dissimiles porcis sunt sese in volutabro luti provolventibus. Docet autem in quibus fuerit, cum incidere in peccatum. Quoniam enim tempore aliquo *cor meum conturbatum est, & dereliquit me virtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum*: tempore enim, inquit, peccati; pars animæ rationis particeps haud modicam sustinebat perturbationem pravo confusa affectu, & tenebris, ab eo qui peccati fuit impulsor, obducta; aded ut in *insipientiam* incidere. ided dicit, *putruerunt cicatrices meæ à facie insipientiæ meæ*. Conturbatum itaque cor ejus, quoniam in *insipientiâ* fuerat, & à virtute prudentiæ exciderat.

Orig. in Psal. 37. Rectè [autem] peccatum *insipientiam* vocavit, nemo enim sapiens id aliquando committit.

Chryso. Nihil peccato pejus; insipientes facit homi. 17 eos, qui antea intellectu, & scientiâ multâ in Gen. præditi fuerant.

14. [Et certè] malitia omnis ex *stultitiâ* oritur; siquidem superbus & iracundus (quoniam scientiâ carent) his affectibus absumuntur. ided inquit Propheta: *Non est sanitas in carne meâ à facie insipientiæ meæ*: ut omne peccatum è *stultitiâ* ortum habere demonstrat: nam qui virtuti studet, qui Deum timet, is sapien-

sapientissimus est. *Initium*, inquit, *sapientiæ timor Domini*. Quod si ita est; malus, qui Dei timorem non habet, sine dubio non est sapiens. Qui hac verâ caret sapientiâ: stultissimus est.

Nihil enim ab infanientibus differunt, qui terrenas res, & brevî duraturas tamquam in somnis suspicantur. Videntur divitiis affluere, cum nullis affluent, in deliciis esse, cum non sint: neque ante se deceptos intelligunt, quàm ab infantiâ liberentur.

Chryf.
hom. 4.
in Ioan.

Delirare tibi videor, cum hæcce loquor; anicularia tibi videntur hæc verba. Tu enim (videlicet homo magni consilii, magnæque prudentiæ) excogitas quotidie genera acquirendæ pecuniæ, de negotio, de agricultura, fortassis & de eloquio, de juris cõsultatione, de militiâ; addis, & de scœnore. primò hoc à te quero: scis eum possessurû cui servas? aut si nondum natus est, scis nasciturum? servas filiis; incertum est, an futuris, an possessuris?

Aug. in
Psal. 38.

Sed quid est, dic quæso, stultius homine qui laborat, & se excruciat, & tantas opes congregat, ut ex ejus laboribus alii se voluptate expleant? Quid est autē; *simul insipiens & stultus peribunt*? Hic mihi videtur verba facere de impiis, qui toti rebus præsentibus affixi sunt, easque suspiciunt; de futuris autem nihil

Chryf. in
Psal. 48.

hil philosophantur, ea de causa vocans eos
insipientes.

Ibidem. *Vocaverunt nomina sua in terris suis.* Ecce aliud genus amentia; ædificiis, agris, & balneis sua nomina inscribere, & putare se magnam consolationem ex eo accipere, & umbram pro rei veritate consequi.

Ibidem. *A gloriâ suâ exturbati sunt.* Quidnam potest cum hâc conferri stultitiâ, quando ea faciunt de quibus puniuntur, pro quibus ignominia afficiuntur?

Chryf. Lignum quidē quod plantasti, manet; domus quam ædificas, & ipsa manet; faber autem & agricola abducuntur & pereunt. Et cum hæc fiant, tamquam immortales hæc omnia comparamus. Igitur audi quid Salomon dicat: *Ædificavi mihi domos, inquit, plantavi hortos & viridaria, vineas, natatorias aquarum.* Sed quid ait post hæc omnia? *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Non simpliciter vanitas, sed per excellentiam. Et quæso credamus, & res apprehendamus in quibus non est vanitas: si splendida respicias ædificia, & horum te fallit aspectus, statim in cœlum respice: à lapidibus & columnis ad illum decorem oculos reflecte, & videbis quod hæc *formicarum sint & culicum opera.* contemplare spectaculum; ascende ad cœlestia, illinc ædificiorum discere splendorem, & hæc nihil esse invenies, sed *parvulorum ludibria puerorum.* verum
rùm

rùm non ferunt pueri, ut de re ullâ utilitatem gerant.

Ita etiam quidam semper volunt ludere, humique semper jacent & humi serpunt ac reptant, & quæ humi sunt, nempe terrena, affectant. Pueri autem sæpè, cum nos loquamur de rebus necessariis, eorum quæ dicuntur, nihil sentiunt, sed semper rident: ita etiam quidam, quando de regno loquimur, rident. Pueri rursus, quando latronem viderint, & quæ sunt intus auferentem, non solum non prohibent, sed etiam arrident insidiatori. Sin autem calathulum aut fistra abstuleris, aut aliquid aliud ludicrum, indignantur & ægrè ferunt, se dilacerant & solum pulsant. Ita etiam quidam, videntes diabolum paterna omnia sibi auferentem, rident, ad eum tamquam ad amicum accurrentes: si quisquam autem aut possessiones, aut divitias, aut puerile aliquid abstulerit, se discerpunt. *Intelligite insipientes in populo, & stulti aliquando sapite. Nolite pueri effici sensibus.* Parvi enim pueri, parva quidem hianti ore stupent & mirantur; rerum verò valde magnarum, non tantâ tenentur admiratione: *nolite pueri effici; hoc est, insipientes, ubi oportet esse sapientes.*

Pueris quidem iis, qui sunt adhuc paulo minores, patres præbent ejusmodi: calceos, vestes, aureas quasdam bracteas & armillas.

Chryf.
homil. 4
in 1. ad
Cor. c. 2

Psal. 93.
1. ad
Cor. 14.
Chryf.
hom. 36
in hunc
locum.

Chryf.
homil.
in Pl. 4.

18 PIA DESIDERIA

armillas. Postquam autem creverint; illis eis ablatis, dant alia majora. Ita etiam fecit Deus: nos à parvis illis & puerilibus abducens, ea quæ sunt in cælis pollicitus est. Ne hæc ergo quæ fluunt & prætercurrunt admireris, nec sis pusilli & abjecti animi.

August. Sed majorum nugæ negotia vocantur;
Conf. puerorum autem talia cum sint, puniuntur à
1. ca. 9. majoribus.

Ambr. in Beatus vir cui nomen Domini spes ejus & non
Psa. 118. respexit in vanitates & insanias falsas. Qui
Octon. 5 non respicit hæc beatus est, qui autem respicit, insanus atque furiosus est. & ideo respiscat unusquisque à furore sæcularium cupiditatum, quæ ita mentem, animumque perturbant, ut compos sui esse non possit.

Pfal. 24. Delicta juventutis meæ, & ignorantias meas ne memineris [Domine.]

Aug. 1. 1. Ipsos namque fatuos videmus (quos
de pec- vulgo moriones vocant) ad cordatorum
cat. mer. delicias adhiberi, & in mancipiorum æ-
cap. 35. stimatione, preciosiores esse cordatis. Et suum parvulum filium, à quo garriente talia pater latus expectat, provocat; sed dum spes subest incrementorum, & ingenii lumen accessurum creditur ætatis accessu, fit ut convicia parvulorum, etiam in parentes, non solum injuriosa non sint, verum etiam grata atque jucunda, [Quid] quod in hæc

LIBER PRIMVS. 19

hæc etiam concitentur studio ridendi, & vanitate majorum? nam plerumque illa ætas, jam patrem, matremque agnoscens, neutri eorum audet maledicere, nisi ab altero eorum, aut ab utroque, vel permissa vel iussa.

*Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum:
sana me Domine, quoniam conturbata sunt
ossâ mea. Psalm. 6.*

III.

Miserere mei Domine, quoniam
infirmus sum: sana me Domine,
quoniam conturbata sunt ossa
mea. *Psalm. 6.*

Conquerar; an silvâ? justas dedit ira querelas.

Heu sine Pæoniâ sola relinquer opes!

Non ego (verba licet mihi quis jurata dedisset)

Sperassem, cordi non magis esse tibi.

Siccine tardus ades, neque nostra pericula tangis?

Quæ potuit tantæ causâ fuisse moræ?

O mea spes! Numen quo non præsentius agris,

Sic potis es nostri non memor esse mali?

Nunc aderant pariter Podalyrius, atq; Melampus,

Phillyrides Chiron, Pæoniusq; senex.

Multaque præterea comitata Machaone, turba;

Quiq; aliquod medicâ nomen ab arte gerunt:

Tu solus deeras, morborum publica cura,

Postq; tot Hippocrates ultimus ecce venis.

O mea spes! numen quo non præsentius agris,

Sic potis es nostri non memor esse mali?

Omnibus est oris visus color indice linguâ,

Omnibus admotâ vena notata manu:

Nil, ajunt, vitale rubet, neque languida certas

Vena notat, pulsu præmorientem, moras.

Idq; ego plus ipsis deprendo medentibus ægra,

Destituit medicos ars sua, meq; salus.

Quidnam igitur sperè fugientibus orba Magistris,
 Morbus ubi vincit scivior artis opem?
 Cæca per infectas serpunt contagia venas,
 Imaq; subsidit lapsus in ossa dolor;
 Et caput & cubiti se sustentare recusant,
 Tinctaque vix Baccho vena medente redit.
 Et jam vix animæ superest pars ultima nostræ,
 Heu paror inferis proxima pompa meis!
 Denique qui morbos cupit omnes discere nostros,
 Cópia quod fieri non sinit, ille cupit.
 Hic status, hæc rerum facies miseranda mearū est,
 Nec juvat ullius, qui medeat, ope.
 Aspice, vix nostram poteris dignoscere formam;
 Vultus abest vultu, seq; nec ipse refert.
 Lumina suffosis retrò fugère cavernis,
 Magnaque purpureis facta ruina genis.
 Ante diem nivei, lapsiq; è fronte capilli
 Decrepitam fieri cogitis ante diem.
 Nec quisquam hanc ferro potuit compescere noxã,
 Quin caput & faciem carperet atra lues.
 Terrica quid memorem vigilis fastidia lecti?
 Quæq; manu tangi vulnera cruda timent?
 Vulnera, pròh nullis mulcenda Machæonis herbis!
 Qualia, quæ secuit barbarus ensis, hiant:
 Vulnera, sed penitus animi populantia fibras,
 Quæ nullus medicâ claudat hiucla manu.
 Nempe graves, mea sunt, quas feci, vulnera noxæ,
 Vulnera, trux animæ carnificina mea.
 Adde, quod inius, opū dirus mihi turgeat hydrops,
 Lentique pigruiæ repat in ima lues;
 Tensaque

Tenſaque ventofî propè rumpant ilia faſtus,
 Et Veneris tacitus peſtora cancer edat.
 Hæc ego ſepè dedi variis tractanda Magiſtris,
 Semper at oblata cura feſellit opis.
 Scilicet ipſe ſuas, hic tenet inaniter artes,
 Qui raptum Androgeo reddidit arte diem.
 Quique poteſtates ſuccorum norât & uſum,
 Vna ſalus ægris ſpeſque, Epidaure, tuis.
 Nec iuuet hic Chiron, operoſe viribus herbe,
 Nec ſummum medici numen Apollo chori.
 Officium tanto cedit minus omne dolori,
 Non habet hic ullum ſuccus, odorvè, locum.
 Quas igitur ſpectem, veſtri niſi Numinis, aras,
 Funeribus nullis quas Libitina notat?
 O mea ſpes! Numen quo non præſentius ullum!
 Ecce tuam veneror, mortua pænè, manum.
 Sanus Apollineâ non indiget arte vel herbâ,
 Lege Machaonia, qui dolet, artis eget.
 Mens mihi læſa dolet, plus ſimplice vulneris ictu;
 Ne doleat, vires experiare tuas.
 Illa ego ſum, Solymis quam prædo cruentus arenis
 Stravit, & immitti diffidit enſe lætus.
 Tu Samarita, mero, Tu vulnere mitis oliuo
 Obline, barbaricâ vulnere facta manu;
 Quosque Levita negat, medicos inſperge liquores,
 Creſcet ab inſuſo rove meroque ſalus.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum: sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea. Psal. 6. v. 3.

August.
soliloq.
cap. 2.

ÆGROTUS sum, ad medicum clamo; cæcus sum, ad lucem propero; mortuus sum, ad vitam suspiro. Tu es medicus, tu lux, tu vita, **IESU NAZARENE**; miserere mei fili David; miserere mei fons misericordiae. Audi quid ad te clamet infirmus; Lux quæ transis, expecta cæcum; præbe ei manum ut ad te veniat, & in lumine tuo videat lumen.

August.
medit.
cap. 36.

Imperfecta enim mea plurima vident oculi tui. Mitte, quæso manum pietatis tuæ in me, & tolle de me, quicquid offendit oculos pietatis tuæ in me. Coram te Domine est sanitas & infirmitas mea. Illam precor serva, istam sana. *Sana me Domine & sanabor; salvum me fac & salvus ero.* Tu qui infirma sanas & sanata conservas. Tu qui nutu tuo restauras diruta & collapsa.

Utinam tibi Domine, aliqua filia Hierusalem nuncient linguas meos, si qui sunt in me qui commèdari tibi digni sunt; nam multi sunt in me indigentes curari. O me felicem si aliquis Centurio cœlestis dicat tibi: *Domine puer meus jacet paralyticus in domo, & male torquetur!* utinam Domine statim respondeas,

deas, *Ego veniam, & curabo eum. Dic Domine verbo, & sanabor.* Verbo enim ades, quia verbum es.

Medicinas de terra, propter singulas August. soliloq. quasque suas corruptelas creasti. Singula folatia singulis malis obviantia preparasti; cap. 20. quoniam es misericors, & miserator.

Hei mihi, Domine, miserere mei. Hei mihi, ecce vulnera mea non abscondo. Medicus es, æger sum, misericors es, miser sum. Aug. lib. 10. conf. cap. 28.

Numquid non potens est manus tua Deus omnipotens sanare omnes languores animæ meæ? Idem ibidem cap. 30.

Multas infirmitates habet anima nostra. Quot peccata, tot infirmitates. Hieron. in Psal. 102.

Ægrotat humanum genus, non morbis corporis, sed peccatis. August. ferm. 59. de verbis Domini cap. 11. Chryf. homil. 14. in c. 4. Matt. August. medic. cap. 40. Chryf. in c. 4. Matt. hom. 14.

Non modò enim paralyfi dissolvi, verùm etiam peccare, languor est, & longè illo languore deterior, ac tanto utique, quanto est corpore anima præstantior.

Præsta mihi Domine medicinam unde mea possint curari vulnera: visita me infirmum, cura me ægrum, sana me languentem, & suscita me mortuum.

Varios siquidem languores habemus animarum, & hi sunt quibus [Christus] principaliter vult mederi.

Propterea enim illas ægritudines sanat, ut istas scilicet de nostris animabus expellat.

Ambros. tract. de 42. mansionibus. Anima languor peccatum est, unde dixit Propheta; *Sana animam meam, quia peccavi tibi*, languor animæ nostræ superbia est, avaritia est.

Ambros. lib. 4. in c. 4. Luc. Etiam in typo mulieris illius, focrus Simonis & Andreae, variis criminum febribus, caro nostra languebat, & diversarum cupiditatum immodicis aestuabat illecebris. Nec minorem febrem amoris esse dixerim quam caloris. Itaque illa animam, hæc corpus inflammat; febris enim nostra, avaritia est: febris nostra, libido est, ed quod ignitæ sint cupiditates: febris nostra, iracundia est: febre libido flagrantior est, graviusque precipitat & inflammat.

Chryf. in cap. 3. ad Phil. ser. 11. digressione morali. Vexabat enim nos morbus gravis ac febris vehemens, decumbebamusque, non in lecto, sed in ipsamet vitiositate, perinde ac in stercore. In improbitate volutabamur, scatentes ulceribus, foetorem spirantes, squallidi, incurvi, umbræ potius quam homines.

August. serm. 59. de verbis Domini, cap. 11. Quin jacet toto orbe, ab Oriente usque ad Occidentem, grandis ægrotus; sed ad sanandum grandem ægrotum descendit omnipotens medicus. Humiliavit se usque ad mortalem carnem, tanquam usque ad lectum ægrotantis.

Chryf. in cap. 3. ad Philip. ser. 11. Vidit in stercore jacentem, à vermibus exulceratum, à febre & fame oppressum, nullo non morbi genere laborantem. Nam & febris vexabat [hoc enim est improba cupiditas]

& inflammationes urgebant [hoc enim arrogantia] & quædam infariabilis fames occupabat [hoc enim avaritia] & sanies undiq; [hoc enim scortatio] & cæcitas oculorum [hoc enim idololatria] & surditas & stupor [hoc enim erat, lapides & ligna adorare, & cum illis colloqui] & multa deformitas [hoc enim vitiositas] triste nimirum quiddam & morbus gravissimus. Vidit, absurdius (quàm insanientes soleant) loquentes, & lignum & lapidem Deum vocantes. Vidit in tantâ vitiositate; nec tamen abominatus est, non amarior factus, non averfatus est, non odio persecutus; Dominus enim erat, & opus suum non oderat. Deinde quid facit? optimi medici more parat pretiosa pharmaca;

Et quia ipse est & verbum Dei, ægris suis non herbarum succis sed verborum sacramentis medicinam conquirat.

Erat namque Archiatros, qui posset curare omnem languorem, & omnem infirmitatem.

Noverat, venâ inspectâ, quid intus ageretur in ægroto.

Erat humanarum ægritudinum Pæonius Medicus, & sanctus ægrotae animæ incantator. *Salvum, inquit, fac servum tuum Deus meus sperantem in te. Misere mei Domine, quia clamavi ad te totâ die.* Bonus autem Pædagogus,

Origen.
hom. 1.
in Levit.
cap. 12.
& 13.
Origen.
hom. 1.
in Ps. 37.
Aug. in
Ps. 43.
Clem.
Alex. l. 1.
Pædag.
cap. 2.

qui est sapientia (qui verbum Patris, qui fabricatus est cœlum) universi figmenti curam gerit, ejusque corpori & animæ medetur: qui est omni ex parte sufficiens medicus, humanæ naturæ servator: *Surge*, inquit Paralytico, & sublato, in quo jaces, grabato, *vade domum*; & qui prius erat infirmus, extemplò sanus & firmus evasit. Et mortuo Lazaro dixit *egredere*; ille verò mortuus, ex sepulcro exiit, qualis erat antequam moreretur, meditatatus resurrectionem.

Aug. vel quis alius lib. de verâ & falsâ Pœn. c. 5
 Aug. de doctrinâ Christianâ li. 1. ca. 14.
 Idem autem tot salvavit febricitantes, tot languidos, tot claudos, tot cæcos & aridos, ne desperet de se peccator: medicum se vocat, & non sanis sed malè habentibus opportunum.

Et sicut ille qui medetur vulneri corporis, adhibet quædam contraria; sicut frigidum calido, vel adhibet etiam quædam similia: sic Dei sapientia hominem curans, seipsam exhibuit ad sanandum; ipsa medicus, ipsa medicina. Quia ergo per superbiam homo lapsus est, humilitatem adhibuit ad sanandum. Serpentis sapientiâ decepti sumus, Dei stultiâ liberamur. Iam verò similia, quasi ligamenta membris & vulneribus nostris adhibita, illa sunt; quod per feminam deceptos, per feminam natus; homo, homines; mortalis, mortales; morte, mortuos liberavit.

Quod

Quod si te ergo fortasse animarum nostrarum prado & tyrannus, vel à Hierusalem in Hiericho descendente, vel alibi uspiam inermem & imparatum nactus, usque aded faucivavit;

Clama; *Ego dixi, Domine miserere mei, sana animam meam, quoniam peccavi tibi: sanat te Deus, confitere tantum vulnus tuum. laces sub manibus medici; patienter implora auxilium, fovet, urit, secat; æquanimiter tolera, tantum noli attendere nisi ut saneris; sanaberis autem, si ostendas te medico; non quia ille non videt, si tu te abscondas, sed ipsa confessio initium sanitatis est.*

Vulnus, medicum quærit; Medicus, confessionem exigit.

Convertere ad me, ait Dominus, numquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi? quare non ascendit sanitas filie populi mei? grandi plagæ altâ & prolixâ opus est medicinâ.

Totum enim genus humanum, est ille homo, qui jacebat in viâ semivivus, à latronibus relictus; quem contempsit transiens Sacerdos & Levites; & accessit ad eum curandum eique opitulandum transiens Samaritanus, in quo Samaritano, se voluit intelligi Dominus noster IESVS CHRISTVS.

Ided unusquisque nostrum, cordis & corporis genua flectens, oret Dominum nostrum IESVM CHRISTVM (qui sanat omnes infirmitates

Nazian.
orat. 16.

August.
hom. 12.

Amb. in
Psal. 40.

Amb. à d
Virgi.
lapsam
cap. 8.

August.
serm. 37
de verbis
Dom.

Amb. de
42. m. a-
tion.
matio-
ne 9.

infirmittates nostras) & cum Prophetâ dicat: *Sana me Domine & sanabor, salva me, & salvabor. dicat & cum David: Sana me Domine, quoniam conturbata sunt omnia ossa mea.*

Chryf. in Pf. 26. Omnis enim qui medicum non agnoscit, phræneticus est. Nam quoties phræneticos videmus medicis contumeliam facere, resistere sanitati, nolle curari, deridere veram curam?

Ibidem. Currite ad medicum dum potestis; ne, cùm velitis, non possitis.

Aug. in Pf. 102. Si adhuc quibusdam perturbationibus anima quatitur post remissionem peccatorum, languor est; *sanat & omnes languores tuos.* Sanabuntur omnes languores tui, noli timere. Magni sunt, inquires; sed major est medicus. Omnipotenti medico nullus languor insanibilis occurrit; tantùm tu curari te sine; manus ejus ne repellas, novit quid agat. Non tantùm delecteris cùm fovet, sed etiam toleres, cùm secat. Tolera medicinalem dolorem, futuram cogitans sanitatem: ferto ergo manus ejus, ô anima, quæ benedicis eum, non obliviscens omnes retributiones ejus, *sanat enim omnes languores tuos.*

Aug. in Psal. 40. Planè committamus nos medici manui, non enim errat, ut sanum pro putri secet. Novit quod inspicit, novit vitium, quia ipse fecit naturam: quid ipse condidit, quid de nostrâ cupiditate accessit, discernit. scit se sa-

no homini præceptum dedisse, ne languorem incurreret; dixisse in Paradyso, hoc manduca, & hoc noli. Non audivit sanus medici præceptum, ut non caderet; audiat vel ægrotus ut surgat.

Quisquis ergo es, ô Christiane, qui sanitatem jactas & te vulneratum fuisse dissimulas, qui integritate gaudes & te ægrotum fuisse non mœres, qui te destitutum jacuisse non respicis, sed erectum in Ecclesiâ gloriaris; ama CHRISTVM qui te à prædonibus liberavit, dilige Dominum qui te prostratum jacentemque erexit. Dilige, inquam, Dominum, qui te in Ecclesiæ stabulum, per semetipsum, invexit; qui rectori stabulario commendavit; qui duos denarios, hoc est, legem & Euangelium in eruditionem tuam erogari præcepit. Dilige, inquam, Dominum qui tibi dicit: ecce sanus es. Dominus enim caram tuam salutem habet, qui propter te in sæculum venit, & te à nefandis latronibus liberavit.

Chryf.
in c. 10.
Lucæ,
hom. de
Samar.

*Vide humilitatem meam, & laborem meum : &
dimitte universa delicta mea. Psalm. 24.*

IV.

I V.

Vide humilitatem meam, & laborem meum : & dimitte uniuersa delicta mea. *Psalm. 24.*

Aspicis, heu seruis! nostris neq; tangere curis?
Aspicis, & credi vis tibi, me quod ames?
futilis ignaro cantetur fabula vulgo;

Sentit amicorum vulnere, quisquis amat.

Aspicis & pateris; neque cura est ulla iudandi;

Verus amor promptam non ita tardat opem.

Aspice, quam turpi jubeat vigilare labori;

Aspice, cui tendam colla premenda iugo.

Si foret ingenuâ saltem labor indole dignus,

Nec nimis abjectæ vilius artis opus.

Multa meos casus magnorum exempla levarent,

Et faceret propriam, fors aliena, levem.

Sapè Ducum proavos, Regesque noverca coëgit

Augustas operi fors adhibere manus:

Trotea frenantem septemplicis ostia Nili,

Sic oras miseram, Rex Menelae, stipem.

Dextra Syracosii sceperis assueta Tyranni

Sic ferulas, pueris sceptrâ verenda, tulit.

Flêda exêpla quidê, tamê haud ducenda pudori,

(Non cœnim mis. ris sunt sua fata probro)

Est mea non lacrymis, sed digna pudore ruina est,

Quæ roto serviles spontè subacta, molas.

Qualis

Qualis ab infidâ Sampson detonsus amicâ,
Circuit indignas, hoste vidente rotas.
Atque utinâ famulas tantùm damnaver ad artes?
Explerem ingenuâ sordida pensa manu:
Turpibus at servum vitii addicere pectus,
Vilius est quâvis mancipis arte probrû. (boris)
Ah pude! & (duplicis nova quæ mihi causa ru-
ipsi meum damnans execror author opus.
Vix bene pertasum est, rursusq; revolvitur error,
Crescit & attextis nexa catena malis.
Scilicet illa manet plectendas ultio noxas,
Admissum sequitur mox nova culpa scelus.
O quàm sæpè meo sensi hæc ludibria damno!
Nec tamen est damni mens revocata metu.
Nempe trahor vario studia in diversa duello,
Vi ratis ambiguus jam pila facta Notis.
Et trahit hinc (vitiis, quæ lena comesq;) voluptas;
Quisq; subit vitium, retrahit indè dolor.
Sapius illa tamen redit, è certamine victrix,
Arsiduus vitio sit licet ille comes.
Sic habet alternos virtus, vitiumque triumphos,
Et meus eterno vertitur orbe, labor.
Tu super hæc etiam lovis servilibus instas,
Addis & in pœnas verbera dura meas;
Pœnaq; cum culpæ sit culpa secunda peractæ,
Suppliciiis pœnas adjicis usque novas.
Nempe Ixionius non est modo fabula terror,
Vincta sed æternæ verior in orbe mole.
Aspicis hæc durus, neque nostro tangere fato?
Aspice, & in pœnas mitior esto meas.

Vide

Vide humilitatem meam, & laborem meum: & dimitte uniuersa delicta mea. *Psal. 24.*

IN quantam tribulationem deveni! in quos fluctus tristitiæ, in quâ nunc sum; qui iucundus eram & dilectus in potestate meâ! nunc verò reminiscor malorum quæ feci. *Mach. 6.*

Vide humilitatem meam, attende dejectionem infirmitatis meæ. *Beda in Psal. 24.*

Contrarietas culpæ facta est homini pondus pœnæ; ut corruptioni suæ malè liber seruiat, qui benè servus de incorruptionis libertate gaudebat. *Greg. c. 22. in c. 7. Iob.*

Nunc etenim menti cedit caro, nuncq; vicissim *Nazian. carm.*

Mens carnem sequitur. —
Namq; bonû cupiēs, facit id tamē ipsa quod odit; *de animæ calamitatib.*

Servitium lacrymis persequiturq; grave. *Chryf. hom. 9. in epist. 1. ad Cor. tom. 4.*

Quamvis [enim] quispiam locuples sit & generosus, est tamen inter abjectos abjectissimus, cum à peccato vincitur, quemadmodum enim si Rex quispiam barbarorum servus fiat, omnium est miserrimus, sic qui in peccato vivit. Barbarum namque peccatum est, animam enim sub Tyrannidem redigit; nihil enim tam præter rationem est, quam peccatum; unde ait Propheta, *Homō cum in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus.*

Orig. Sanè si intelligamus spiritualiter, quæ sit
 hom. 16 *Ægyptiorum servitus*; agnoscimus, quia ser-
 in ca. 67 vire *Ægyptiis*, non aliud est, quàm obnoxii
 Genes. fieri carnalibus vitiis, in quod utique unum-
 quemque non extrinsecus illata necessitas
 cogit, sed segnities animi & libido ac volu-
 ptas corporis subegit, cui se animus per con-
 cordiam subdit. Denique & Salvator de li-
 bertate & servitute in Evangelio differens,
 ita loquitur: *Omnis, inquit, qui peccat servus*
est peccati.

Hom. 8. Sicut ergo *Ægyptus* (ista terrena provin-
 in cap. cia) filiis *Israël*, domus dicitur servitutis, ad
 25. Exo. comparationem *Iudææ* & *Ierusalem* (quæ
 eis domus efficitur libertatis) ita ad compa-
 rationem cœlestis *Hierusalem* (quæ ut ita
 dicam; mater est libertatis) totus hic mun-
 dus, & omnia quæ in hoc mundo sunt, do-
 mus est servitutis.

August. Quid ergo mirum si mundus multa vapu-
 ferm. 12 lat? servus est, sciens voluntatem Domini sui
 de verbis & faciens digna plagis; non ergo recuset va-
 Domini. pulare multis, quoniam si non vult audire
 præceptorem injustè, justè patietur ultorem;
 vel non murmuret contra castigatorem, cum
 videat se plagis dignum, ut misericordiam
 mereatur.

Prover. *Flagellum equo, & camus asino, & virga in*
 26. v. 3. *dorso imprudentium.*

Bernar. Ergone bestię sumus nos? bestię prorsus.
 Homo

Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est jumentis insipientibus. serm. 3.
super

Asinini quidam & bestiales motus legem contrariam habent. Cùm jejunare consentis, urget gulæ illecebra; cùm vigilare proponis, somnolentia premit: *quid faciemus huic asino?* Qui habitat in adjutorio.
Bernar.

Eadem peccatores spiritaliter feremus, quæ [Sampson] carnaliter ad nostram eruditionem expressa, sustinuit. Ita enim nobis, ut illi hostis illudet, & *vertendis molis velut asinos* deputabit. Vnde nos Dominus (ne collum nostrum, non subditum jugo Christi dignum faciamus *asinariâ molâ*) admonet per Prophetam: *nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus.* Homo enim, ut alibi dicit idem Propheta, *non intelligens honorem suum, comparatur jumentis & similis efficitur.* Quod in Rege Babylonio videmus evidenter expletum, qui stoliditatis impiæ & vecordis superbiæ pœnam, sensu hominis exutus in belluino hoc corde sustinuit. serm. 5.
de Ascens.
Paulin.
epist. 4.
ad Severum.

Etenim homo in errore positus & in justitiâ relapsus, justè ut Sampson sapientiæ pariter & gratiæ virtute desertus, cæcitate punitur & *molâ*; quia dignus est opere jumentario, quî semetipsum lumine rationis orbaverit, & in similitudinem belluarum corporis servus, abjecerit. Considera hujusmodi mortalium vitam, & tota tibi species *jumentis molentis* occurrat. Ut ille pannis oculos corporis, sic iste C 2 sordibus

fordibus vitæ suæ oculos mentis obsutus, per errores suorum sensuum, quasi circa *ambages molarum* laboriosâ miser statione versatur, usui suo vacuus, laboriosus alieno. Stat in viâ peccatorum compeditus vinculis cupiditatum suarum, & ipse sibi carcer est, obsessus tenebris erroris sui, & conscientiæ squallore concretus in semetipso *pistrini ergastulum* patitur, saxum cordis sui pertinacia iniquitatis induratum quasi *molam versat*, farinam hostibus suis, de corruptâ animæ suæ fruge, conficiens; quia sicut scriptum est: *peccator de animâ suâ currit*. Ita qui peccatum operatur de molâ vitæ suæ, hostile triticum molit ut Zabulum pascat, cui panis est anima, quæ sibi fames est.

Origen. Sunt autem & *molarum differentie*, ut sint tract. 5. quædam earum humanæ, aliæ asinariæ. Et in Matt. humana quidem est illa de quâ scriptum est: cap. 18. *Duæ erunt molentes ad unam molam; una assumetur & altera relinquetur.*

Ambr. in Discussamus ergo, quæ molant, quid molant, quidve pistrinum sit: & fortasse mundus iste pistrinum est, & quod in eo humani corporis forma referatur, in quo anima nostra velut quodam carcere includitur, panem si consulat boni, operatura cœlestem. In hoc ergo pistrino anima obnoxia delictis triticum molendo madefactum & gravi humore corruptum, non potest interiora ab exterioribus

rioribus separare, & ided relinquitur, quia
ejus simlago displicuit.

Asinaria autem mola non irrationabiliter
dici potest gravissimum hominis malum,
quod semper deorsum trahit.

Nam quid per *molam asinariam*, nisi actio
terrena signatur, quæ dum colla mentis per
stulta desideria constringit, hanc *in laboris cir-*
cuitum mittit?

Molendinum enim labor est hujus sæcu-
li;

Et molendinum puto dictum mundum
istum, quia rotâ quâdam temporum volvi-
tur, & amatores suos conterit.

Testatur Sampson Allophylis captus, qui
postquam oculos perdidit, *ad molam* deputa-
tus est; quia nimirum maligni spiritus post-
quam tentationum stimulis intus aciem
contemplationis effodiunt, foras *in circuitum*
laborum mittunt.

Et quare *in molendino*? quia in isto mundo
versantur: ubi *molendinum* intelligitur, quia
sic vertitur mundus iste, quo modo mola.

Quare *in molendino*? quia devincti in sæ-
culo, *circuitu* rerum temporalium, tamquam
molâ detinentur.

Et trahebant me post se, *in circuitu*, de vi-
tio in vitium, & de luto in lutum.

Vnde bene quoque per Psalmistam dici-
tur, *Deus meus, pone illos ut rotam.* ut rota po-
nuntur

Origen.
tract. 5.

in Matt.
cap. 8.

Gregor.
lib. 6.

mor. c.
26. in c.

5. Job.
August.

ser. 107.
de tēp.

Aug. in
Psal. 36.

Greg. 7.
mor. c.

16. in c.
6. Job.

Aug. in
Ps. 132.

In Ps. 99

August.
foliloq.

cap. 6.

Gregor.
lib. 16.

30. in c. nuntur quippe iniqui, quia in *circuitu laboris*
 24. Iob. *missi*, dum ea quæ antè sunt negligunt, & ea
 quæ deserenda sunt sequuntur, ex postero-
 ribus elevantur, & in anterioribus cadunt.

Greg. li. Hinc est enim quod per Psalmistam dici-
 2. mor. tur: *in circuitu impij ambulat*; quia dum in-
 c. 4. in teriora non appetunt, in exteriorum labore
 1. c. Iob. fatigantur.

Miser ego homo! quis me liberabit à ca-
 lumniâ hujus pudendæ servitutis? miser sed
 Bernar. liber, liber quia homo, miser quia servus, &
 hom. 81 pro servitute quidem miserabilis, sed pro vo-
 in Cant. luntate inexcusabilis. Voluntas enim est que
 se, cum esset libera, servam fecit peccati, pec-
 cato assentiendo, quia qui facit peccatum,
 servus est peccati.

Faint, illegible text or markings located below the watermark, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

*Nemento, queso, quòd sicut lutum feceris me,
& in pulverem reduces me. Iob. 10.*

V.

V.

Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me. *Iob. 10.*

Credideram Superis procul esse obliuia regni,
 Resque suas memori Numina ferre sinu:
 Serpit at hic Superis, video, quoq; mètib; error,
 Aut aliquem simulant Numina cauta dolum.
 Tu vel es, aut certè cupis immemor esse videri,
 Qui dubitas proprium quale creâris opus.
 Si, nescis, referam; si scis, cur fingere pergis?
 Me Tua de luteâ dextera fecit humo.
 Quæris ubi? toto locus est notissimus orbe,
 Primus ubi pater est conditus, hortus erat.
 Fons ubi de riguis argenteus exilit herbis,
 Quadruplicique suas flumine findit aquas.
 Scire lubet tempus? minimo post tempore, salsas
 Cum maris aggeribus terra coëgit aquas.
 Adde, (quod historie facit, hæc quoq; parte, pro-
 Punico rubuit Dædala gleba solo. [bandæ])
 Hinc tribus es modicam digitis admensus arenam,
 Primaque massa mei corporis illa fuit.
 Nec primus erit his natalibus exitus impar,
 Nil nisi pulvis eram, nil nisi pulvis ero.
 Sic faber argillam famis dum repperit agris,
 Edidit at facili pocula ficta luto.

44 PIA DESIDERIA

Principiò, terre segmenta ligonibus urget,
 Indè levi madidam flumine mollii humum;
 Denique materiam pernix rota versat in orbem,
 Amphorâque admotâ nascitur arte manus;
 Nascitur, at mediâ vix amphora vixerit horâ,
 Frangitur, inq; suam fracta recurrit humum.
 Haud magè firma meæ fundamina condita vitæ,
 Et levis extremos finiet umbra dies.
 Cur igitur, veluti fuga non satis incitet annos,
 Precipites glomerat mobile tempus equos?
 Sponte, meus pulvis, nimis heu cito, sponte faiscit,
 Et mea, non ullo, vita premente fugit!
 Si mihi, seu vitreâ concrevit Olympus ab undâ,
 Celite crystallo membra gelata forent!
 Aut quales memorant, cœlestia lumina, stellas,
 Quas suus è liquidis condidit author aquis:
 Aut foret Angelica, sine corpore, portio vitæ,
 Elisis qualem mentibus esse ferunt!
 Sperarem Angelicis equalia sæcula lustris,
 Cælestesq; annos, sideriosque dies.
 Sed data squàmigeræ magè fortia corpora turmæ
 Quam peperit viridi Doris aquosa patri.
 Quin etiam volucres cunis melioribus ortæ,
 Plumæ queis nitidæ membra dedisti aquæ.
 O usinam rigidis mihi stent adamantibus artus,
 Aut durent nervos firma metalla meos!
 Felices Scythicæ fato meliore sorores,
 Fama quibus fulvo finxit ab æve manus:
 Cuiq; fuit solo corpus penetrabile talo,
 Cætera nam triplex ac tibi corpus erat!

Sed

Sed quid ago, damnoq; mei cunabula limi?
 Aut queror è fragili corpora ficta luto?
 Non bene vasa suo faciunt convicia fabro,
 Nec faber ipse suum jure refutat opus.

Memento

Memento, quæso, quòd sicut lutum feceris me, & in pulverem reduces me.
Iob. 10.

Hieremias 18.

SVRGE, & descende in domum figuli, & ibi audies verba mea. Et descendi in domum figuli, & ecce ipse faciebat opus super rotam, & dissipatum est vas, quod ipse faciebat è luto, manibus suis: conversusq; fecit illud vas alterum; sicut placuerat in oculis eius, ut faceret. & factum est verbum Domini ad me dicens: Numquid, sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israël ait Dominus? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos, in manu mea.

Hugo
Card. in
hunc locum.

Volens Propheta, Dei ostendere potentiam & hominis fragilitatem, comparat Deum figulo & hominem luto; quod nihil potest adversus Deum, sicut nec lutum adversus figulum; unde Rom. 9. dicitur: numquid potest figmentum ei qui se finxit, dicere, quid me fecisti sic? & Isaia 45. *Ve, qui contradicit factori suo, testa de samis terræ. Numquid dicet lutum figulo suo, Quid facis?* & Isaia 64. *Et nunc Domine Pater noster es tu; nos vero lutum; & factor noster tu, & opera manuum tuarum omnes nos.* igitur in domum figuli descendere, est considerare fragilitatem carnis suæ. Corpora autem nostra dicuntur vasa, quia continent liquorem
sive

five thesaurum pretiosissimum, scilicet spiritum ad imaginem Dei creatum 2. Rom. 4. *Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.* Deus autem est figulus. Hoc autem vas, rectè dicitur fieri super rotam; vel propter corporis instabilitatem; vel quia idem est principium & finis ibidem. secundum illud Genesis 3. *De terrâ es, & in terram ibis.*

Vt lutum ergo homo factus est; quia de limo est ad conditionem sumptus. Quod factus vir benè pietati iudicis objicit, cum postulans dicit: *Memento quæso, quòd sicut lutum feceris me.* Ac si apertè dicat: Infirmitatè carnis considera, & reatum iniquitatis laxa. Vbi aptè quoq; mors ejus carnis adjungitur, cum protinus subinfertur: *& in pulverem deduces me.* Ac si patenter postulet, dicens: *Memento quæso, quòd per carnem à terra venio, & per ejus interitum, ad terram tendo.*

Hæc autem quæ de exteriori homine diximus, etiam interiori quemadmodum possint congruere, libet ut breviter replicando monstremus. *Memento quæso, quòd sicut lutum feceris me.* Sicut lutum quippè homo noster interior existit: quia Sancti Spiritus gratia terrenæ menti infunditur, ut ad intellectum sui conditoris erigatur; humana namque cogitatio, quæ peccati sui sterilitate aruit, per vim Sancti Spiritus, quasi irrigata terra, viridescit. Sed sæpè, dum perceptis superni
doni

Greg. li.
10. mor.
c. 36. in
cap. 10.
Iob.

Gregor.
ibidem.
cap. 37.

doni virtutibus, sine interruptione utimur, ad privatam fiduciam, usu continuæ prosperitatis elevamur: unde fit plerumque, ut idem qui sublevaverat, parumper spiritus deserat, quatenus ipsum sibi hominem ostendat. Quod sanctus vir protinùs exprimit, cùm subjungit, & *in pulverem deduces me.*

Quia, cùm per subtractionem spiritus mens aliquantulum in tentatione deseritur, quasi ab humore pristino, terra siccat; ut infirmitatem suam derelictus sentiat, & sine infusione supernæ gratiæ, quantùm homo aruit, agnoscat: qui aptè quoque reduci ad pulverem dicitur, quia dimissus sibi, cujuslibet aura tentationis raptatur.

Ruper-
tus lib.
2. c. 20.
in Gen.

Hoc ergo (sicut dignum erat) perpendentes homines sancti, pulchra plasmata in gloriam & honorem præparata, hunc ipsum Creatorem, suum plasten; seipso autem, lutum appellaverunt; eleganti confessione, lacrymosâ declamatione: *Et nunc Domine, inquit Isaias, Tu Pater noster es & nos lutum; & fictor noster, & opera manuum tuarum, omnes nos.* Et ad Hieremiam loquitur idem plastes noster Deus: *Nunquid, sicut figulus iste, non potero vobis facere, domus Israël? ecce sicut lutum in manu figuli, ita vos, in manu mea, domus Israël.* Ostenderat enim illi figulum facientem opus suum super rotam: *Et dissipatum est, inquit, vas quod ipse faciebat è luto manibus*

bus suis, conversusq; fecit illud, vas alterum, sic-
 ut placuerat in oculis ejus, ut faceret. Hinc idem
 qui suprâ dicit Isaias: *Ve qui contradicit ficto-
 ri suo, testa de sarnis terræ.* Hæc & illis familia
 sciens ille Iurisperitus cœlestis Paulus ait:
*O homo tu quis es qui respondeas Deo? Nunquid
 potest figmentum dicere ei qui se finxit; Quare
 me fecisti sic? Aut nunquid non habet potestatem
 figulus, facere de eodem luto, aliud quidem vas
 in honorem, aliud verò in contumeliam?*

Magnum reverentiæ documentum, ma-
 gnum & congruum taciturnitatis & conti-
 nentis linguæ instrumentum. Deus plastes no-
 ster est, nos autem lutum. Monet hoc vehe-
 menti increpatione Apostolus vas electionis,
 placitumque æterni figuli opus, monet, in-
 quam, nos & mittit huc, ut cum Prophe-
 tâ isto, præsens divinæ potestatis exemplar
 videamus. Cùm enim abjectionem fratrum
 suorum Israëlitarum congemuisset; *quid er-
 go, inquit, dicemus? Nunquid iniquitas apud Deū?
 absit.* nimirum ut hæc diceret, ipse quoque
 mente humili, in isto Prophetâ, descende-
 rat in domum figuli, & viderat quod do-
 mus Israël lutum esset, æquè ut omne cœ-
 num gentium; & quia non pro debito sed
 pro solâ gratiâ *Deus figulus omnium*, sumpsit
 Abraham, cùm esset lutum Chaldaïcum &
 ex illo, & ex feminis ejus massâ luteâ, fecit
 quæ voluit vasa misericordiæ, vasa honoris
 &

Ruper-
 tus lib.
 1. in Ier-
 remiam
 cap. 10.

& gratiæ. Quid ampliùs illi debebat, quàm uniuerso luto generis Adæ? hoc ille sapiens & humilis, & ided verè sapiens quia humilis, viderat & humiliter sentiebat; quia non propter figuli inertiam, sed propter incomprehensibilem Iustitiam, rebelle lutum in manu ejus dissipatū fuerat. Porro ut ad spectandam similitudinē figuli revertamur, dicamus nunc quando figulus ille cognovit figmentum nostrum, suscipiendo pulverem nostrum, tunc ipse faciebat opus è luto manibus suis super rotam adhibitis digitis suis, id est, donis Spiritus sancti, ut perfecta jam in plenitudine temporis vasa, thesauros susciperent misericordiæ & honoris. Sed ausum est infelix lutum blasphemare figuli sui digitos. Quid igitur? Nimirum figulo justissimè digitos suos foris contrahente, & cum totā manu feriente, dissipatum est vas, dissipatione validā.

August. Num quæram igitur quis fecit me? Tu
soliloq. Domine fecisti me sine quo factum est nihil,
cap. 31. tu factor mei, ego opus tuum. Gratias tibi
ago Domine Deus meus, per quem vivo ego,
& per quem omnia vivunt, quoniam fecisti
me. Gratias tibi plasmator mei, quia manus
tuæ fecerunt me & plasmaverunt me.

August. Novisti figmentum nostrum figulus noster,
soliloq. & omnes quasi lutum in manu tuā.
cap. 20.

August. Nempe figmentum fragilius, quàm va-
s. de ci- sa quæ illā ratione finguntur.
vit. c. 3.

Igitur

Igitur quia sic voluit, & sic sapientia di-
 ctavit, unum de quo ceteri propagarentur, Ruper-
 tus lib. 2.
 cap. 21.
 in Gen.
 formavit hominem de limo terræ. de limo,
 inquam terræ. Manifestum est hoc, quia se-
 cundum corpus, homo terra est. Terra enim,
 inquit Dominus, *es, & in terram ibis.*

Novit, quid fecerit, quomodo lapsum sit, Aug. in
 Pf. 102.
 quomodo reficiendum sit, quomodo adoptan-
 dum sit, quomodo ditandum sit. Ecce facti-
 sumus de limo. Primus homo de terra, ter-
 renus; secundus homo de cælo cælestis.

Nosce tamen te ipsum homo: tuæ animæ Ambr. in
 Pfal. 118
 dicitur in Canticis Canticorum. *Ni cognove-
 ris te formosa in mulieribus.* Cognosce te anima
 quia non de terra, non de luto es, quia in-
 sufflavit in te Deus animam viventem. At-
 tende tibi, ut lex dicit tibi, id est, Animæ tuæ:
 sæcularia te & mundana non teneant; ter-
 restria non morentur; ad illum tota inten-
 tione festina, ex cujus inspiratione consistis.

Cognosce te anima, quia non de terra, Ambros.
 Ibidem.
 Oct. 10.
 non de luto es, quia insufflavit in te Deus, &
 fecit te in animam viventem. Opus magnifi-
 cum est homo, Dei inspiratione formatum.
 Disce homo, ubi grandis, ubi pretiosus sis,
 vilem te terra demonstrat, sed gloriosum vir-
 tus facit, fides rarum, imago pretiosum. An
 quicquam tam pretiosum, quam imago Dei
 est?

*Peccavi: quid faciam tibi o custos hominum,
quare posuisti me contrarium tibi? Iob. 7.*

V I.

VI.

Peccavi: quid faciam tibi o custos
hominum, quare posuisti me con-
trarium tibi? *Iob. 7.*

ET iuvat & merui: pleno scelus ore fatendū est,
Culpa mea est nullo digna patrocinio.

Peccavi; fateor; nec quæ malè crimina feci,
Vilo fucari posse colore, puto.

Nec mihi dedecoris metus est, neque cura pudoris,
Flagitio merui publica probra pati.

Ecce manus ultrò supplex tibi porrigo vittas,
Quæ mihi sit, tantum, pœna luenda, rogo.

Quid tibi vis faciã: quæ te mihi, munera mitẽ,
Quæ mihi quæ lenem victima reddat, erit?

Vis tua centenis cumulari altaria libis?
Aut pia fumosis cura micare focis?

Aut meus ipse tuas mavis, cruor imbuat aras,
Hostia criminibus substituenda meis?

Ab, foret illa meæ vix par quoq; victima noxæ!
Namq; meo est omnis crimine pœna minor.

Non tamen esse reor tam sevas Numinis iras,
Quæ, nisi contentæ cedibus, esse negent.

Sapè tuus parti superata mucro pepercit,
Et conservato nomen ab hoste tulit.

Non finit ingenium tantos tibi surgere motus,
Quantis pro merito culpa pianda foret.

54 PIA DESIDERIA

O bone terrigenum custos, tutelaq; mundi
 Tot cui servatam remq; caputq; ferunt.
 En tua se mediâ clementia monstrat in irâ,
 Quâq; manu gladios, hâc quoq; tendis opem.
 Si pateris (quamvis summo mea causa patroni
 Eloquio, melior nullius esse queat)
 Pancer tamē pro me, vel pro te: (quod magis, optē)
 Ne tua fors etiam sit mala causa, loquar.
 Non nego, peccavi; communis at hic fuit error:
 Cur ego, communi in crimine, sola luam?
 Cūm ruerent alii, malè quo suus impetus illos
 Impulit, in flammâs Bacche Venusq; tuas;
 Dextra suum fulmen, quamvis vibrata, remisit,
 Tensaq; pro gladio lenis oliva fuit.
 Cur mihi perpetuo contra adversare duello,
 Ceu gladiator ego, tuq; lanista fores?
 Non satis est, culpam fassas tibi tendere palmas,
 Criminibusq; iram promeruisse tuam? (Satis,
 Quid, quod & egregii dederim tibi muneris an-
 Materies laudis, dum mea culpa, tuæ est.
 „ Nam nisi peccassē, quid tu concedere posses?
 „ Clementis nomen, non habiturus eras.

Peccavi:

Peccavi: quid faciam tibi o castos hominum, quare posuisti me contrarium tibi? Iob. 7.

Famosa lucta & totius ore Ecclesie per orbem celebrata, qua homo cum Deo luctatus est.

Rupertus in Gen. lib. 8. cap. 6. Orig. in Psal. 36. homil. 2.

Sicut enim sunt quaedam arma Dei, in quibus esse dicitur lorica Iustitiae & gladius Spiritus & scutum Fidei; ita etiam sunt arma diaboli quibus indutus homo peccator. A contrarius igitur intelligamus contraria, & statuamus duos milites armatos; unum militem Dei, alterum militem Diaboli. Et si quidem miles Dei habet lorica iustitiae, sine dubio miles diaboli contrariam huic gerit iniustitiae lorica. Et si miles Dei in galeam coruscet salutis, & contrario peccator (qui est miles diaboli) galeam perditionis indutus est. Ita ergo est gladius quidam Spiritus Sancti, in his qui militant Deo; est autem & gladius maligni, in his qui militant peccato, quem gladium nunc evaginare dicuntur peccatores.

Quis est gladius peccatoris, nisi contrarius gladio Spiritus Sancti?

Ambr. in Ps. 36.

Quomodo autem putandi sunt peccatores evaginare gladium? dum jam impudenter,

Origen. hom. 2. Psal. 36.

ter, & absque ullo verecundiæ velamento iniquitates suas perpetrant, nec erubescunt aut reverentur nec tamquam in vagina nequitiam suam recondunt & contegunt, sed superbo & elato spiritu, velut gladium quemdam denudant.

Ambr. in cap. 17. Apocal. Hugo Card. in eundem locum. Iob 15. Greg. in hunc locum.

Cum agno pugnauerunt qui Ecclesiam Dei persecuti sunt.

Hæc pugna cœpta est à principio mundi in Cain & Abel.

Tendit [impius] adversus Deum manus suam, & contra omnipotentem roboratus est.

Sunt namque nonnulli, qui etsi quâ aliquando agere contra Omnipotentis Dei iudicium nituntur, ipsâ impossibilitate explendæ voluntatis suæ fracti, ad semetipsos respiciunt; atque ad eum, quem contemere voluerant, convertuntur; & qui discedere longè poterant, si quod vellent implere valuissent, per hoc aliquando salvantur, quia quod voluerunt implere nequierunt; unde ad se reducti, cuius sint conditionis, aspiciunt, & plangunt se contraria veritati voluisse.

Aug. lib. 22. cont. Faustam cap. 70. Basil. homil. 13. in Ps. 48.

Sic Saulum Ecclesiam persequentem Deus de cœlo vocavit, prostravit, tamquam percussit.

Nam qui omnia nostra moderatur, ac dispensat Deus, nobis per malitiæ viam incidentibus occurrit, offendicula objiciens, quæ

quæ nos à peccato remorentur, & abarceant.

Sed & nonnulli sunt, qui hoc quod per- Gregor. versè contra Deum appetunt, iusto Dei ju- loco jam dicio implere nequidè permittruntur, & cum citato. eos malitia accendit, potentia roborat, tanto jam semetipsos in errore cognoscere nequeunt, quanto in rebus affluentibus extra se semper per potentiam trahuntur; de quorum intèntione dicitur: *Tetendit adversus Deum manum suam, & contra Omnipotentem roboratus est.*

[Sed] *contra Deum pugnare non est facile.* Eccl. 46.

Tu [igitur anima mea] *ne existimes tibi impune futurum, quod contra Deum pugnare tentaveris.* Mach. 2. cap. 7.

Iob, cujus rei gratiâ, dimicaret, nesciebat; Chryf. nesciebat quoniam ei gymnasium palæstra homil. 4. erat proposita; sermonem ad judicem vertit, de paci- animæque oculum ad alta dirigit, non blasphemans sed orans cum lacrymis; *Ut quid tiâ Iob. me posuisti contrarium tibi?*

Tunc autem sibi contrarium Deus hominem posuit, cum homo Deum peccando dereliquit. Iustus verò conditor hunc sibi contrarium posuit, quia inimicum ex elatione deputavit. Greg. in c. 7. Iob li. 8. c. 22.

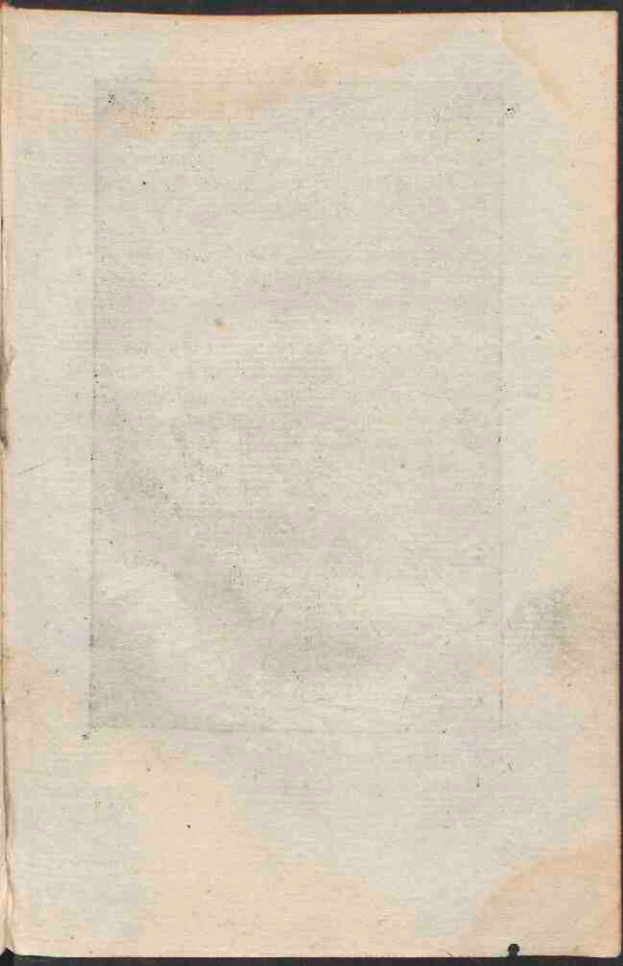
Et ecce faretur [Iob] malum, quod fecit, Greg. in sed bonum, quod Deo in recompensatio- c. 7. Iob nem debeat offerre, non invenit; quia ad ab- 1. 8. c. 21. luendam & 22.

Iuendam culpam quælibet humanæ actionis virtus infirma est, nisi hanc misericordia parentis foveat. Cur [ergo] quasi contrarium tibi hominem despicias, qui certus scio, quia perire ipsum, quem despiciere crederis, non vis?

August. manual. cap. 23. Peccavi peccatum grande, & multorum sum mihi conscius delictorum; nec sic despero, quoniam ubi abnadauerunt delicta, superabundavit & gratia.

Bernar. ferm. 21. in Cant. Miser ego homo? quis me liberabit à calumniâ hujus pudendæ seruitutis? miser sed liber, liber quia similis Deo, miser quia contrarius Deo. O custos hominum, quare me posuisti contrarium tibi? posuisti, cum non prohibuisti: Alioquin ipse me posui, & factus sum mihi met gravis. Iustissimè quidem ut hostis tuus, sit hostis meus; & qui tibi repugnat, repugnet & mihi; ego qui tibi, mihi ipsi contrarius sum.

*Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me
inimicum tuum? Iob. 13.*

VII.

VII.

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuū? *Iob. 13.*

ERgo meus, tantæ causam tibi præbuit ira
 Qui condonandus leniter error erat?
 Credideram torvos tantum te fingere vultus,
 Nec nisi compositis os simulare minis.
 Scilicet ut flenti genitrix negat ubera nato,
 Sed negat, ut lacrymis sapiens illa petat.
 Aut qualis puero fugiens negat oscula nutrix,
 Oscula, quæ toties, dum fugit ille, dedit.
 Sic ego te fictos rebar mihi ducere vultus,
 Vix; magis sequerer, fingere velle fugam.
 At geritur video, dicto res seria bello,
 Falsa, nec, ut rebar, larva, sed ira fuit.
 Avertisque oculos, dedignarisq; videri,
 Pax veluti nunquam concilianda foret.
 Et fugis, ut viso fugit eminus hostis ab hoste,
 Aut quem fulmineo dente laceffit aper.
 Seu timeasque oculis visus saxescere nostris
 Oculis oppositâ lumina cauta manu.
 Quo precor, ah tantam merui pro crimine poenâ,
 Vi velut indignans ora videnda neges?
 An quia peccavi, vultu frustraris amantem?
 Ah vultu! miseris qui solet esse salus.
 Aut mea ne magicas jaculêtur lumina flammæ,
 Sibi let aut nostro Regulus ore, times?

Antiqui

*Anteveni tutis Cyrcæos visibus orbis,
 Vibratamq; oculo pelle nocente necem.
 Donec enim verso me dedignabere vultu,
 Te, dolor, irato vivere, major erit.
 Nullius alterius faciunt mihi lumina bellum,
 Nullius alterius labra, genæq; movent.
 Pulcra tuos possum Tithonia spernere crines,
 Pœna nec est oculis, Phæbe carere tuis.
 Possum formosisque comis, oculisque carere,
 Nullaq; me vincit compede forma tenet.
 Attamen absque tuis oculis, mea vita, meum cor
 Vivere, non aliter quàm sine corde, queo.
 Cense igitur reliquos, quos abdo pectore questus,
 Si tam dura, oculis, pœna, carere tuis? (est,
 O quanto! ô quanto mihi grandius hoc tormentum
 Te quod amem mea lux, me tamem haud redames.*

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? Iob. 13.

QVare faciem tuam avertis, gaudium meum per quod gaudeo? ubi es absconditus, pulcer, quem desidero? odorem tuum haurio, vivo & gaudeo; te autem non video; vocem tuam audio & revivisco; sed *cur faciem tuam abscondis?* fortè dicis; *Non videbit me homo & vivet.* Eja Domine, moriar, ut te videam; videam, ut hinc moriar. Nolo vivere, volo mori; dissolvi cupio, & esse cum CHRISTO; mori desidero ut videam CHRISTUM; vivere renuo, ut vivam cum CHRISTO.

August.
soliloq.
cap. 1.

— *Lumen persapè tuenti,
Numinis æterni, nubes densissima, sese
Protinus injecit mediam, seq; abdidit ingens
Fulgor, & ardentem fixit mihi corde dolorem,
Ut mihi jam propius posito se præpete cursu
Eripuit, cepitq; fugam. Cur istud? Amari
An quod à me semper cupiat, cupideq; requiri?
Namq; ita moris habent homines quoque.* —

Nazian.
de virtute
humana.

Si quis enim offenderit servulorum, avertere ab eo vultus solemus. Si apud homines hoc grave dicitur, quãto magis apud Deum? vides enim quiddam faciem suam Deus à Cain muneribus avertit. Ided David orat ut flagelletur potiùs quàm projiciatur à facie Dei. Ideo justus ait; *Vultum tuum Domine requirã.* grande

Ambros.
Apolog.
pro David.

ergo

64 PIA DESIDERIA

ergo supplicium, projici à facie Dei. Projectus est Adā de Paradyso; neq; immeritò, ipse enim antè se absconderat a facie Dei. Exiit & Cain à facie Dei; quia putavit Deum esse fallendum, ut crimen negaret. Quomodo projiciat Deus à facie suā, audi dicentem: *Tollite illum in tenebras exteriores.*

Bernard. Igitur quæ Anima semel à Deo didicit in in-
 ferm. 35. timis suis Dei præsentia suspirare, & querere
 in Cant. facie ejus semper, talis anima, nescio, an vel ip-
 sam gehennam ad tempus experiri horribilius
 pœnaliusve ducat, quā post spiritualis studii
 hujus, gustatam semel suavitatē, exire denuò
 ad illecebras, vel potius molestias carnis: audi
 enim hominem expertum quæ loquitur: *Bonus*
es, inquit, Domine sperantibus in te, anime que-
renti te. audi & alium similem huic: *Tibi di-*
xit cor meum; exquisivit te facies mea, faciem
tuā, Domine, requirā. Ab hoc bono, si quis a-
 vertere sanctam illam animam conaretur, pu-
 ro, haud secus accepisset, quā si se de Paradyso,
 & ab ipso introitu glorię, cōspiceret deturbari.

Ambr. in Est enim [CHRISTVS] fulgor æternus a-
 Pfal. 43. nimorum, quem ided Pater misit in terras, ut
 ejus illuminati vultu, æterna & cœlestia
 sperare possimus, qui antè terrenā caligine
 tenebamur inclusi.

Ambr. in Desiste [ergo anima] hominis habere pecca-
 Pfal. 118. ta, & videbis facie meā; qui enim facie meā
 videt, debet esse sine peccato. Esto Angelus,
 hoc

hoc est divini ministerii imperii; obsequere mandatis Domini: cum fueris Angelus, videbis faciem Dñi. ipse Dñs IESVS ait: *Beati mundo corde, ipsi enim Deum videbunt*: advertis quid à te exigatur ut videas Deum? Emunda igitur cor tuum.

[Sed] avertere à nobis Deum faciem suam, Ambr. in Psal. 43. putamus, quando sumus in aliquibus afflictionibus constituti.

Ne timeas, ô Sponsa, ne desperes, ne existimes te contemni, si paulisper tibi subtrahit Sponsus faciem suam. Omnia ista cooperantur tibi in bonum, & de accessu & recessu luctuum acquiris. Tibi venit, tibi & recedit; venit ad consolationem, recedit ad cautelam.

O bona absconditio, quæ efficitur perfectio! B. Anselm. dit. ca. 5. Gloria mea, Deus meus, abscondis thesaurum tuum, ut incites cupidum; recondis margaritam, ut augeas querentibus amorem; differas dare, ut doceas petere; dissimulas audire petentem, ut facias perseverantem. quod planè indicat illa flebilis, quæ tuum in sepulcro natum CHRISTVM, inter mortuos, quærebat vivum durantibus adhuc tenebris; quam accenderas ut quæreret, sed quærenti disparebas ut perseveraret: perseveravit sperans, & speravit perseveratis; & quia in spe perseveravit, videre te meruit. Beata visio & plena exultatio.

Placare, obsecro, & miserere mei, & non Aug. mendic. c. 39. avertas faciem tuam à me, qui pro me redimendo non averisti faciem tuam ab increpantibus & conspuentibus in te.

*Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis
fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte?
Hierem. 9.*

VIII.

VIII.

Quis dabit capiti meo aquam, &
oculis meis fontem lacrymarum,
& plorabo die ac nocte?

Hierem. 9.

Quis mihi det, liquidas caput hoc vertatur in
undas,

Toique fluat guttis, quot stetit antè, comis?

Fronte patet campus quem flebilis imber inundet,

Ripa nec, ut fluctus exspatiantur, obest.

O mea, si subito duo flumina, lumina fiant!

Sat capiet geminas alveus aptus aquas.

Ille meis totus lacrymis non sufficit imber,

Perpetuo flentis, qui rigat ora senis.

Capta nec Andromache, quàm lumina proluit unda,

Illam meis lacrymis unda sat esse potest.

Nec tua, Ieside, lacrymati balnea lecti,

Balnea nocturnis humida semper aquis.

Nec quibus es solitus jejunia pascere, guttae,

Nocte, dieque tuus quæ tibi panis erant:

Illam nec illuvies plorabilium lacrymarum

Quam pluit in Domini Magdala mæsta pedes:

Nec (tibi, qui geminis inaraverat humida sulcis

Lumina) fons mæstæ, Petre perennis aquæ.

Sed tua, Nile, velim septemplete flumina rivo,

Cum vagus Isiacos obruis annis agros.

Aut qualis madidū cūm mergit Aquarius annū,
 Totāq; in hybernas astra liquantur aquas;
 Aut potius trepidas qualis ruit imber in urbes,
 Omnia cūm pluvio claustra reclusa Iovi.
 Culmināq; & turres & acuta cacumina, cautes,
 Et nemora & montes, nil nisi pontus erant.
 Hos oculis uoveam gravidis mihi currere nimbos,
 Et caput hoc, totus fiat ut Oceanus.
 Aut saltem in geminos tabescere lumina rivos,
 Perpetuōve meus amne natate genas.
 Nec siccari oculos, nisi cūm stupor obstitit illis,
 Finiat ut lacrymas ultima gutta meas.
 Felices nimium, vitreae, gens carula, nymphae,
 Membra quibus fluido sunt liquefacta vitro!
 Vosq; paludosis mutatae fontibus artus,
 Quas vetus est quondam fama professa nurus.
 Cur mihi non liquidis stillant quoq; brachia rivis,
 Glaucāq; muscosis fluctuat unda comis?
 Illa ego sum, fontem quae non admittor in ullum,
 Illa ego sum frustra quae liquor esse velim.
 O utinam! celerem vertar, novus Acis, in amnem,
 Qui, Galatæa, tuo flumen amore fuit.
 Aut aliquod, fieri jubeat me Biblida, Numen,
 Quod fieri jussit Biblida, fontis aquam!
 Aut, Acheloë, tuā liceat mihi ludere formā,
 Hercule decepto, cūm leve flumen eras!
 Non ego tunc, Acheloë, precaria corpora ponam,
 Taurus, ut exuto fluminis ore, puter.
 Et licet obscuri fuerim nisi nominis amnis,
 Non ego me nomen vile fuisse, querar.

LIBER PRIMVS. 69

Iugis aquæ largus tantum mihi suppetat imber,
Cætera, securam nomen honoris erit.
Tum mea inexhaustos deducunt lumina rivos,
Pindus ut æstivâ de nive, volvit aquas.
Perq; fluent lacrymæ, veluti vaga flumina, vultu,
Flumina luce fluent, flumina nocte fluent.
Nec nisi flere, meis oculis erit ulla voluptas,
Donec erunt lacrymis crimina mersa meis.

E 2

Quis

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? Hierem. 9.

Hieron. **S**I totus vertar in fletum, & nequaquam in cap. 9. guttæ sint lacrymarum, sed abundantia Hierem. fluminis, non satis dignè flevero.

Bernar. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis ferm. 16. fontem lacrymarum?* ut præveniam fletibus fletum & stridorem dentium, & manuum pedumque dura vincula; & pondus catenarum prementium, stringentium, urentium, nec confumentium. Heu me mater mea, ut quid me genuisti filium doloris, filium amaritudinis, indignationis & plorationis æternæ!

Ambr. in Nescit flere qui flenda committit; & cum Psa. 118. sit ipse lacrymabilis, non habet culpæ lacrymas suæ.

Greg. li. Axa suspirans, à patre terram irriguam pe- 3. dial. c. tit; quia à creatore nostro, cum magno desi- 34. & l. derio, quærenda est lacrymarum gratia. Hinc 6. regi- irriguum superius accipit anima, cum sese stri. in lacrymis cœlestis Regni desiderio, affligit: irriguum verò inferius accipit, cum inferni supplicia, flendo, pertimescit.

August. Tu quidem Rex gloriæ & omnium virtu- medit. tum magister, docuisti nos verbo & exem- cap. 36. plo, gemere ac flere, dicens: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Tu fleuisti defunctum

etum amicum, & lacrymatus es valdè super perituram civitatem. Rogo te, bone IESU, per illas preciosissimas lacrymas tuas, & per omnes miserationes tuas, da mihi gratiam lacrymarum quam multùm desiderat & appetit anima mea; quia sine dono tuo, non possum habere eam: sed per Spiritum sanctum tuum, qui dura corda peccatorum mollit, & ad fletum compungit; da mihi gratiam lacrymarum, sicut dedisti Patribus nostris, quorum vestigia debeo imitari, ut plangam me in omni vitâ meâ, sicut ipsi se planxerunt nocte ac die. Da mihi irriguû superius & irriguum inferius, ut *sint mihi lacrymæ panes die ac nocte*. Da mihi, dulcissime, fontem irriguum fontemque perspicuum, in quo laverur assidue istud iniquitatum holocaustum. Da mihi gratiam lacrymarum benedicte & amabilis Deus, præcipuè ex multâ dulcedine amoris tui & commemoratione misericordiarum tuarum. Tribue pro bonitate & pietate tuâ, ut iste calix tuus inebrians & præclarus satiet sitim meam.

Lacrymæ siquidem sunt peccati diluivium & mundi piamentum. Nazian.
Orat. 3.

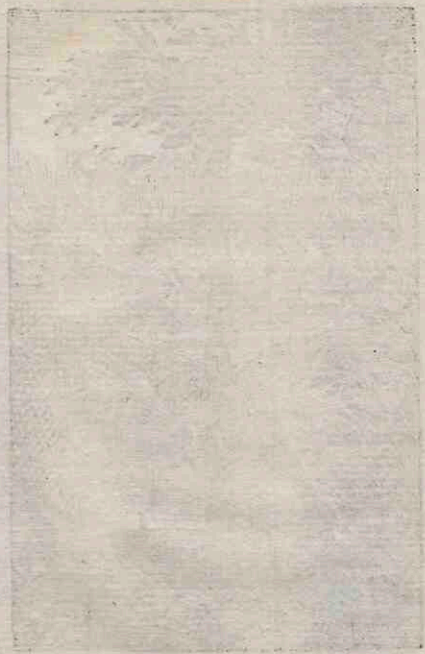
Et sicut torrens, diversa obstacula diruit, sic lacryma ferventis desiderii, omnia peccata diluit, omnia tormenta contemnit, & cursum suum ad Deum peragit, usque dum perveniat ad aspectum Dei. Ecclesiastici c. 35. Hugo
Cardinal. in c.
9. Hier.

v. 16. *Nonne lacrymæ viduæ ad maxillam descendunt?*

Verf. 19. *A maxilla enim ascendunt, usque ad cælum.*

August. *Percute Domine, percute, obsecro hanc durissimam mentem meam, piâ & validâ cupide dilectionis tuæ, & aliis ad intima penetra potenti virtute; & sic de capite meo educ aquam immensam, & de oculis meis verum fontem lacrymarum jugiter manantem ex nunio affectu, desiderio visionis pulchritudinis tuæ; ut luceam die ac nocte, nullam in præsentia vitâ recipiens consolationem.*

August. *Da mihi, quæso, lacrymas ex toto affectu internas, quæ peccatorum meorum possint solvere vincula, & cœlesti jucunditate semper repleant animam meam. Venit mihi in mentem alterius mulieris devotio mira, quæ te in sepulchro jacentem, præ amore querebat, quæ recedentibus discipulis de sepulchro non recedebat, quia sedebat ibi tristis ac mærens. Si ergo ita flevit, & in fletu perseveravit mulier, quæ viventem cum mortuis quærebat, quæ te manu fidei tangebatur; quomodo te plangere & in planctu persistere debet anima, quæ te redemptorem suum jam cœlo præfidentem, & ubique regnantem corde credit, ore confitetur? Quomodo ergo gemere & flere debet talis anima, quæ te toto corde diligit, te quæ toto desiderio videre concupiscit?*

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Dolores inferni circumdederunt me, præoccupaverunt me laquei mortis. Psalm. 17.

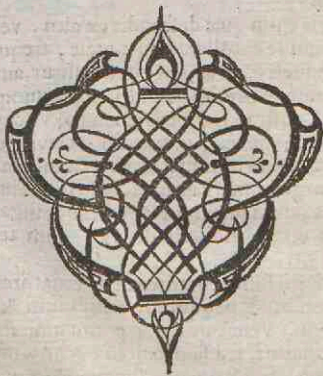
I X.

Dolores inferni circumdederunt
me, præoccupaverunt me laquei
mortis. *Pfal. 17.*

ERgo iterum Actæon aliquis nova fabula fiet,
Infelix canibus, præda voranda suis?
En, mihi mens nemorum studiis juvenilibus arsit,
Et perii studiis mens prope capta suis.
Mens fuit, ancipites venatu pellere curas;
Non tamen in sylvis, pulcra Diana, tuis.
Sylva mihi rapidis non est lairata molossis,
Lustra nec infestâ sollicitata cane.
Nec juga Taygeti neque Manala territa cornu,
Nec fulvus volucris cuspide stratus aper.
Nec mea Parthenis circumdata retia sylvis,
Nec meditata feris callida lina dolos. (arcus,
Numquam ego vel pedicas, venabula, tela, vel
Vllave Spartanæ Virginis arma tuli.
O uinam mensista mihi, Dictynna, fuisset!
Non ego nunc præde cingerer arte meæ.
Heu quibus imprudens studiis mihi torpuit ætas!
Quin potius, nemorum crara notata rubi?
Cur quesita tuis mihi præmia, Bacche, trapeus?
Aut agitata tuis præda, Cupido, jugis?
Non tantum pharetram neq; tantum tela Cupido,
Canta sed, ut fallas, fila, plagasq; geris.

Pampineos tantum neque concutis Evie thyrsos,
 Sunt quoque, quæis capias ebria crura, doli.
 Cum surgit Dalila Sampson malè tonsus ab ulnis,
 Vincita Philisthæo brachia fune tulit.
 Cum jacet ignoto Noë superatus Iaccho,
 Compede succiduos stringis Iacche pedes.
 Ecce, volupta suis jam me quoq; cassibus ambit,
 Quæ toties votis præda petita meis.
 Hei mihi, quot circum pedicaru indagine cingor!
 Seu fera venantem præpetere septa globo.
 Scilicet illa fuit spectri feralis imago,
 Antonio, celsi culmine visa jugi:
 Cum patuere, oculi collecta sub unius ictum
 Omnia, quæ mundo didita regna jacent;
 Omnia, ceu parvâ tellusq; polusq; tabellâ,
 Pictâq; stant minimo corpora tota vitro:
 Omniaq; hac ingens obsepserat undique rete,
 Multaq; furtivis stamina sparsa viis.
 Quisque suos laqueos, sensit sua vincula quisque;
 Hic caput, ille pedes vincitus, & ille manus.
 Nempe suâ capitur laqueatus quisque voluptâ,
 Ut visco stolidæ decipiuntur aves.
 Ah! sua nexilibus tendit mors undique tramis
 Retia, arachneæ callidiora dolo.
 Vtq; sedet nigro venator araneus antro,
 Insidians pennis, stridula musca, tuis:
 Sensit ubi motâ trepidare cubilia, tela,
 Emitat, & trepidam raptat in antra feram:
 Aut qualis viridi latet arbore callidus auceps,
 Pennipedi meditans vincla dolosa gregi.

Unigeros abdit vicino gramine vallos,
 Spargit & in nitido plurima grana solo.
 Et circum inclusas secreta crate volucres,
 Quæq; canant vincta compede, ponit aves.
 Hæ, saltu, & cantu; levis ille foramine buxi;
 Hæ socias; prædam, decipit ille suam.
 Venantissim haud aliter scelerum comitata corona
 Implicat insidiis mors sua quemque suis.
 Quiq; super luqueos nisus dare corpora saltu,
 Heu miser, in stygias præcipitatur aquas!

*Dolores inferni circumdederunt me,
præoccupaverunt me laquei mortis.*
Psalm. 17.

August. foliloq. cap. 12. **E**Cce Domine Deus meus, mundus totus plenus est concupiscentiarum laqueis, quos paraverunt pedibus meis, & quis effugiet hos laqueos?

Hieron. Thren. 3. *Venatione ceperunt me quasi avem inimici mei gratis.*

Ambros. de bono mortis cap. 5. Avis enim quæ descendit ex alto, vel quæ in altum se extollere non potest, frequenter aut laqueis capitur, aut visco fallitur, aut quibuscumque irruitur insidiis: sic quoque & anima nostra. Laqueus, in auro; viscus, in argento; nexus, in prædio; clavus est in amore. Dum aurum petimus, strangulamur; dum argentum quærimus, in visco ejus hæremus; dum prædium invadimus alligamur. Quin etiam mulieris decus, dum tentat, atringit.

Bernar. ferm. 3. super *Qui habitant in adjutorio.* Sed qui sunt venatores isti? venatores utique pessimi & nequissimi, callidissimi & crudelissimi. Venatores qui cornu non sonant ut audiantur, sed sagittant in occultis immaculatum. Ipsi Rectores sunt tenebrarum harum, astutissimi versutiâ & malitiâ diabolice fraudis; ita ut, sicut est ante venatorem bestia;

stia; sic ad eorum comparationem fit quilibet astutissimus hominum.

O anima fragilis ad resistendum, facilis ad cadendum, difficilis ad surgendum! qualiter istius adversarii laqueos evadere poteris, quem tantis subtilitatibus præditum agnoscis?

Intellige quia in medio laqueorum ambulas, & subtus machinas transeas imminentes. Omnia retibus plena sunt; Diabolus laqueo cuncta complevit.

Ecce terendit ante pedes nostros laqueos infinitos, & omnes vias nostras variis implevit decipulis, ad capiendas animas nostras, & quis effugiet? laqueos posuit in divitiis, laqueos posuit in paupertate, laqueos terendit in cibo, in potu, in voluptate, in somno, & in vigiliâ: laqueos posuit in verbo, & in opere, & in omni viâ nostrâ.

Abcondita est in terrâ pedica ejus, & decipula illius super semitam. In terrâ pedica absconditur, cum culpa sub terrenis commodis occultatur; inimicus quippe insidians ostendit humanæ mēti, in terreno lucro, quid appetat, & occultat peccati laqueum, ut ejus animam stringat, quatenus videat quid est quod concupiscere valeat, & tamen nequaquam videat in quo culpæ laqueo pedem ponat. Et tunc ab antiquo hoste super semitam decipula ponitur, quando in actione hujus mundi, quam

Bonav. cap. 1. foliloq.

Origen. hom. 2. in Cant.

August. foliloq. cap. 16.

Greg. li. 14. mor. c. 6. in c. 18. Iob.

quam mens appetit, peccati laqueus paratur; quæ videlicet non facilè deciperet, si videri potuisset; sic quippe decipula ponitur, ut dum esca ostèditur, nequaquam ipsa à trans-eunte videatur. Sæpè ergo proponuntur animo cum culpâ honores, divitiæ, salus, & vita temporalis, quæ mens infirma, dum quasi escam videt, & decipulam non videt, per escam quam videns appetit, in culpâ constringitur, quæ non videtur.

Basil. de non ad-herendo rebus se-
cularib.

Et quemadmodum perversi quidam & subdoli homines, quorum studium est & propositum ex aliorum bonis ditescere, (eam tamen potentiam non habent, ut apertâ violentiâ utantur) vias insidiosè obsidere solent; & si locum aliquem circa illas aut convallibus profundis interruptum, aut dumorum densitate obscurum viderint, in illum sese abduunt; & hujusmodi velamento, viatorum circumquaque conspectum, ne prævideantur, amoliti, ex inopino illos adoriuntur, ne quisquam eorum laqueos periculosos videre priùs queat, quàm in illos incidat: ita & Satan infensus nobis, & antiquus hostis, mundanarum oblectationum umbris sese infinuans (quæ periculosæ circa vitæ hujus viam, latronem occulere solent, & latibula præbere insidiatori) indè improvisos nobis perditionis laqueos substernit. Oportet itaque nos animi oculos perpetuò vigiles circumquaque

cumquaque diducere, & quidquid jucundum apparet, mox suspectum habere, & prætercurrere; nec aliquam illi cogitationem applicare, etiamsi aurum copiosè propositum videatur, & idoneum quod à volentibus tollatur, etiamsi quascumque delicias terra proferat, & preciosa tabernacula ostendet: etiamsi choreas, comestationes, ebrietates, & mensas concentuū modulatione jucundas videamus; etiamsi offeratur venustas corporum. Sub his namque omnibus ita jucundis, latebras habet communis noster hostis, expectans num per objectorum spectacula illecti, relictâ Regiâ viâ, ad ipsius aliquando infidias ipsi ultrò declinemus. Et plurimum sanè timendum est, ne quo pacto illis incautè accurrentes, & oblectationem illam, quam usurpantibus offerunt, nihil habere periculi putantes, primo statim gustu, dolosè abditum hamum voremus, atque illo postea (nolimus, velimus) ligati, ad terribiles latronis latebras *Mortem*, scilicet, per hujusmodi illecebras, imprudentes trahamur.

Attolle [ô homo] animam tuam ne eam Ambr. si. de bono illicita esca laqueorum. Voluptates sæculi, de bono esca quædam sunt, & (quod pejus est) esca mortis malorum, esca tentationum. Dum voluptatem quæris, laqueos incurris. Oculus enim cap. 6. meretricis laqueus amatoris est; oculus ergo meretricis,

meretricis, est laqueus. Laqueus est etiam sermo meretricis, qui obdulcat ad tempus, fauces tuas, & postea exasperat eas amaritudine conscientiae peccatricis. Laqueus est aliena possessio plena amoenitatis. Omne iter istius vitae plenum laqueorum est. Vnde justus dicit: *In via hac, quâ ambulabam, absconderunt laqueos mihi.*

Ibidem. Quoties inimicus, cordi nostro conatur inferere, quo nos reflectat à sanctitatis proposito & piis votis? Quoties corporeos inflammat ardores? Quoties occurfare facit oculos meretricios, quibus castum sustentet affectum, ut improvise amoris spiculo feriat imparatum? Quoties inserit animo tuo verbum iniquum, & cogitationes cordis absconditas? His anima, quæ cupit evolare, deponitur. Sed tu obliuctare quasi bonus miles
CHRISTI IESU.

Ibidem. Et quid de extraneis laqueis loquar? hostis nobis laquei sunt cavendi in ipso hoc corpore nostro, laquei circumfusi nobis sunt, quos debemus vitare.

Amb. lib. 4. in c. 4. Honorum gratia, sublimitas potestatum, epularum suavitas, forma meretricis, laqueus est Diaboli.

Lucæ. Amb. de bono mortis. Ergo non laqueis nos credamus, & retribus iis quæ decipiunt & illudunt; non sequamur illecebrosa & seductoria.

cap. 9. Aug. in Sed tantum valet animi præsumptio, ut
& coram

& coram ipsis mulpula fit, & incidant in Pſal. 68.
eam; obſcurentur oculi eorum ne videant.

Sed tu Domine libera nos de laqueo venantium, & à verbo aſpero, ut conſiteamur tibi, dicentes: *Benedictus Dominus, qui non dedit nos in captiorem dentibus eorum: Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium, laqueum contritus eſt, & nos liberati ſumus.* August. foliloq. cap. 16.

Non intres in iudicium cum seruo tuo. Psal. 142.
X.

X.

Non intres in iudicium cum seruo
tuo. *Psalm. 142.*

Quod decus est Dominis, ad iura laceffere ser-
vos?

*Palmaq; quæ serui, jure vadantis Herum?
Et servilis hero vertit victoria probro,
Et reus offensæ servus herilis abit.
Credere mihi, pudor est, mecum tibi texere rixas,
Iurgia nec tecum convenit esse mihi.
Non ego sum, tantæ cui sit fiducia pugnae,
Non ego materies litibus apta tuis.
Nempe tuis scribi vis bella forensia fastis,
Aut mea, fortè, tuam vincere, caussa potest:
Cujus erit felix adeò facundia linguae,
Quæ sperare sibi tanta tropæa queat?
Iuridici nulla est ita vox exercita rixis,
Quo tua debilior caussa, loquente, cadat.
Heu nimis immitem dispensas cognitor urnam,
Nec tuus inflecti se rigor ille finit!
Sat tua nota quidem gemino clementia mundo;
Blandaq; & in pœnas est tibi lenta manus:
Mæstaq; cum statuis, tristi tibi mæror in ore est,
Tamq; rei damno, quam reus ipse, doles.
Parq; tibi pœna est de crimine sumere pœnam,
Ac sua de plexo crimine pœna reo est.*

Nec sibi, quam patitur, possit quis demere noxam,
 Quisque sui quamvis arbiter ipse foret.
 Non tamen ut veris habeant hæc carmina laudes,
 Ausim Iudicii puncta subire tui.
 Nam licet in miseros bonus es, veniæq; paratus,
 In fontes etiam, jure, severus agis;
 Et tibi tam justâ pendet lanx utraque librâ,
 Par sit ut ex æquo gratia, parq; rigor.
 Nec sinis affectus, captivæq; pectora duci,
 Nec subigunt animum lenia verba tuum.
 Nec, si caussidici vox incantaverit aures,
 Facundâ minimum diluat arte nefas.
 Perdidit hic cassas facundia, Suadaq; vires,
 Et silet hoc omnis gratia muta loco;
 Nec prece, nec precio; nec fraude, nec arte, nec astu
 Prostitit hoc umquam vendita causa foro.
 Quis secet invidus tam duro Iudice lires,
 Aut tantum invidus pareat ante Deum?
 Non ego si sævi vocer inter ovilia Martis,
 Dura tui metuam septa, Gradive, fori.
 Nec trepidem (licet ipsa Decem citet hasta virorum)
 Ne mea, centeno iudice, causa labet.
 Nec tua, (caussarum scopulos) infamia, Cassi,
 Pulpita, si jubeat Prætor, iniqua querar.
 Nec Rhadamantæi verear subsellia regni,
 Scamnaq; Dylæi litigiosa Ducis.
 Nec, quibus inclusas tenet arbiter Æacus umbras,
 Infernis dubitem jura subire plagis.
 Quilibet in caput hoc dicit suffragia iudex
 Et ferat inimicos quælibet urna notas:

Caussarum

Caussarum mihi tot lingua est inflata tropæis,
 Se putet ut nullo cedere posse foro.
 Vnius at timuit solummodo Iudicis urnam,
 Iudicis & testis qui vice solus agit.
 Qui, semel ut sevâ sententia lata tabellâ est,
 Nec prece, nec lacrymis, triste retractat opus.
 O durum, ô fatale reus, miserisq; tribunal,
 Quo Iudex rigido tam gravis ore sedet!
 Dicitur immotis iriduoq; supinus apertis,
 Hunc oculis Agathon extimuisse diem.
 Viq; sibi noxæ Paulus non conscius esset,
 Hoc tamen est veritus iudice stare nocens.
 Quiq; sui Salomon doctissimus audit ævi,
 Mens pura est, quemquam dicere posse, negat.
 Quin sacer hâc etiam trepidus formidine Psalter;
 Iudice te, tutus quis reus, inquit, erit?
 Quiq; tot adversos tulit æquo pectore casus,
 Vix fore clara satis sidera, Iobus ait.
 Si trepidant igitur, tanto censore, columnæ;
 Quo stabunt tabule, ligna caduca, pede?
 Siq; tremunt pavida nutante cacumine cedri,
 Quâ spe parva suam sylvâ tenebit humum?
 Frigidus, heu! refugit mihi toto corpore sanguis,
 Aspectus quoties hæc subit urna meos.
 Non secus ac visâ cum vîctima fortè securi,
 Decepto refugit verberare tunsâ caput.
 Parce precor, neq; jus mihi dic hâc cognitor urnâ
 Sancta Themis causâ qua cadat ipsa suâ.

Non intres in iudicium cum seruo tuo.

Psalm. 142.

Aug. in
Psa. 142.

Non litigemus ; nolo tecum habere causam, ut ego proponam iustitiam meam, tu convincas iniquitatem meam. Indignum est tibi, cum seruo tuo intrare in iudicium, nec quidem cum amico tuo. Noli ergo intrare mecum in iudiciū Domine Deus meus. Quantumlibet rectus mihi videar, producis tu de thesauro tuo regulam ; coaptas me ad eam, & pravus invenior ; *ne intres in iudicium cum seruo tuo* : misericordiā indigeo, fugitivus redeo, pacem quæro.

Iob. 14. *Dignum ducis, super hujuscemodi aperire oculos tuos, & adducere eum tecum in iudicium?*

Ambr. in
Psal. 36. Vocat te in iudiciū venies. Quid responsurus es ei, qui nisi iterum tibi donet, peristi? idèd S. David iudicium refugit, misericordiam poscit, dicens : *& ne intres in iudicium cum seruo tuo.*

Bernar.
serm. 8. *super Beati qui habitant.* Quid enim tam pavendum, quid tam ple-
num anxietatis & vehementissimæ sollicitudinis excogitari potest, quàm iudicandum astarte illi tam terrifico tribunali, & incertam adhuc expectare sub tam districto Iudice sententiam! *Horrendum est*, ait Apostolus, *incidere in manus Dei viventis.*

Ambr. in
oratio-
nibus. Ipse est autē testis & Iudex, Iudex & testis, quæ nulla cōsciētia peccatrix effugere potest.

Omnia

Omnia enim nuda & aperta sunt oculis ejus.
 Et sicut illi, qui è carceribus educuntur, Chryf. in
 unà cum ipsis catenis ad judicium protra- c.4. Matt.
 huntur, sic omnes animæ, cùm hinc emigra- hom. 14.
 verint, variis peccatorum catenis implicita
 ad terribile illud ducentur tribunal.

[Et ecce ego] jam jam præsentabor ante
 districtum judicem de operibus meis ratio- Bernar.
 nem redditurus. Væ mihi misero cùm vene- medit.
 rit dies illa Iudicii, & aperti fuerint libri, in cap. 2.
 quibus omnes mei actus & cogitationes Do-
 mino præsentandæ recitabuntur. Tunc de-
 misso capite præ confusione malæ conscientie
 in judicio, coram Domino, stabo trepidus &
 anxius, utpote commemorans scelerum com-
 missa meorum. Tunc anima inveniens ocu-
 los clausos, & os, aliosque corporis sensus,
 per quos solemus egredi & delectari in his
 exterioribus, revertetur ad se, & cadet sub se:
 & quia amore mundi & carnis voluptate, Dei
 amorè dereliquerat, derelinquetur à Deo mi-
 sera in horâ tantæ necessitatis, atq; dæmoni-
 bus tradetur in inferno crucianda. [Anima
 mea] ingenti horrore concutitur, & multipli-
 cibus cogitationum æstibus agitur, cùm ur-
 gente solutione carnis, & subductis è medio
 omnibus, se & illū terminum considerat, cui
 appropinquat; & post paululum hoc invenit
 quod in perpetuum mutari non poterit.

Neq; enim tunc immeritò cujuslibet anima Greg. li.

24. mor. terretur, quando post pusillum hoc invenit
 cap. 7. quod in æternum mutare non possit. Consi-
 deramus quippe quod viam vitæ præsentis ne-
 quaquam sine culpâ transire potuimus. Consi-
 deramus etiam, quia nec hoc quidem, sine
 aliquo reatu nostro est, quod laudabiliter gef-
 simus, si remotâ pietate judicemur. Quis e-
 nim nostrum vitam præcedentium Patrum
 valeat vel superare vel assequi? Et tamen Da-
 vid dicit, *Ne intres in iudicium cum servo tuo;*
quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vi-
vens. Paulus cum diceret, *Nihil mihi conscius*
sum; cautè subjunxit: *Sed non in hoc justifica-*
tus sum. Ioannes dicit: *Si dixerimus, quia pecca-*
tum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas
in nobis non est. Iacobus ait: *In multis offendi-*
mus omnes. Quid ergo facient tabulæ, si tre-
 munt columnæ? aut quomodo virgulta im-
 mobilia stabunt, si hujus pavoris turbine et-
 iam cedri quatiuntur? Solutioni ergo carnis
 appropinquans nonnunquam terrore vindic-
 tæ etiam iusti anima turbatur.

Greg. c. Quantalibet enim justitiâ polleant, nequa-
 23. in 7. quam sibi ad innocentiam vel electi sufficiunt,
 cap. Iob. si in iudicio districtè requirantur: sed hoc
 tunc ad solatium suæ ereptionis inveniunt,
 quod nequaquam se posse sufficere humiliter
 sciunt. Sub humilitatis ergo tegmine, à gla-
 dio se tantæ animadversionis abscondunt, &
 quo terrorem venturi Iudicis præstolantes
 continuo

continuo timore trepidant, eo indefinenter agitur ut paratiores fiant.

Noli, quæso, piissime Domine, scribere *August.*
adversum me amaritudines meas, ut *intres in* *medit.*
judicium cum servo tuo, sed secundum multitu- *cap. 39.*
dinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.

Væ mihi misero, cum venerit dies Iudicii, & aperti fuerint libri conscientiarum, cum dicetur de me: *ecce homo & opera ejus.* quid faciam tunc, Domine Deus meus, cum cœli revelabunt iniquitatem meam, & adversum me terra consurget? Ecce nihil respondere potero, sed demisso capite, præ confusione, coram te stabo trepidus & confusus. Heu me miserum, quid dicam! clamabo ad te, Domine Deus meus, *quare jacens consumo?* Plange anima mea, sicut vidua super virum pubertatis suæ; ulula misera & plora, quoniam dimisit te sponsus tuus; Miserere, ne desperem, sed te sperando respirem; & si ego commisi unde me damnare potes, tu non amisisti unde salvare soles. ne memineris dulcissime I E S U, tuæ Iustitiæ adversus peccatorem tuum, sed esto memor benignitatis tuæ adversus creaturam tuam; ne memineris iræ adversus reum, sed memor esto miserationis tuæ adversus miserum, obliviscere superbum provocantem, & respice miserum invocantem. Quid enim est I E S U nisi Salyator?

Non me demergat tempestus aque, neque absorbeat me profundum. Psalm. 68.

XI.

Non me demergat tempestas aquæ,
 neq; absorbeat me profundum.
Psalm. 68.

O Nimis instabilis levis inconstantia Ponti,
 Qui tot pellicibus carbasa fallis aquis!
 Nempe fluis vitreis refluissq; argenteus undis,
 Mentiturq; tuus dura metalla liquor.
 Nonnumquam placidus, tacite stas more paludis,
 Nec magis ulla lacu stagna modesta jacent.
 Sæpè tibi horrificat vix summum fluctibus æquor,
 Cum levis exiguo stringitur unda Notò.
 Mobilibusq; salit circum cava ligna choreis
 Subsiliuntq; levi vela perulca rate.
 Quin sinis aratis findi freta mollia rostris,
 Vtq; tibi canas tonsa flagellet aquas:
 Nunc, velut è duro rigeant tibi terga metallo,
 Tot tereris remis, terra quot ipsa rotis.
 Et tua, ne quâ parte, fides suspecta labore,
 Marmora perspicuo pandis aperta sinu:
 Quis tam perspicuo fraudem putet esse profundo?
 Aut vitreo tantos amne latere dolos?
 Ecce ubi discinctâ jam non tenet anchora puppè,
 Aurâq; remigio prona secundat iter;
 Quàm citò deserto discessit litore pinus,
 Et jam nulla domus, nulla videtur humus;
 Improvisa

94 PIA DESIDERIA

Improvisa ratem medio circum aequore cingunt,
 Hippotade laxis agmina missa cavis.
 Non secus ac sevâ servus damnatus arenâ
 Opprimitur Libycis præda voranda feris.
 Aut nemorum latebris deprensus forte viator,
 Prædonum subito cingitur orbe latus.
 Tum surgit tumidis prælagum fluctibus æquor,
 Venturôq; tremi discolor unda metu:
 Mox ubi decertant simul Africus & simul Eurus,
 Et Notus & Boreas incubuere salo;
 Finditur abruptis varia in divortia pontus,
 Distrahit ut fluctus quæque procella suos.
 Et patet horrendo præceps Neptunus hiatu
 Mersurus pelago circummeunte ratem.
 Heu! gemit hic tumido pendês trabs anxia fluctu,
 Et perit, undecimâ si prior unda venit.
 Aut hæc, aut similis salis est fallacis imago,
 Tam citò de placido seva fit unda mari.
 Sed mihi, mentito simulata est fabula ponto,
 Non ego de vestris, Tethy, querebar aquis.
 Nec mihi, de rapidis, qui torquent æquora, ventis,
 Nec mihi, de regnis, Æole, verba tuis.
 Nec mihi de levibus, temerarie Typhy, carinis
 Ire quibus liquidum primus es ausus iter.
 A patrio numquam solvit mea littore puppis,
 Nec vidi virides, Numina salsa, Deos.
 Nec ventos didici, neque ventis vela tetendi,
 Qui facit hanc artem, quam facit, arte luat.
 Quem cecini pontus, mea vita, simillima pôro est,
 Quæq; tulit puppis, illa ego, puppis eram.
Æolide

Æolide magno flantes circum agmine strates,
 Sunt animi motus, gens violenta, mei.
 His ventis, hæc nave, per hæc ego carula currens,
 Tot sensu humanis rebus inesse vices.
 O fallax nimium mendaci vita sereno,
 Quæ nigra de lætis tam citò regna facis?
 Nulla deest Venerum tibi copia, nulla leporum,
 Omnia blanditiis, lætitiisque fluunt.
 Plurima jucundæ celebrantur festa voluptæ,
 Aræque tristitiæ nulla dicata litat.
 Dum furit intus amor, venisque agitata libido,
 Triste nihil, fraudem fraude tegente, patet.
 Ast modò, cum stygio vitiorum erumpere fluctu,
 Hisq; animum ventis asseruisse lubet; [fundo,
 Tunc videt, heu! quanto fuerit mens hausta pro-
 Quoq; gemit, scelerum quàm grave sentit onus.
 Atq; utinã! ut, liquidis Pelagi qui mergitur undis,
 Exerit Oceano terq; quaterq; caput;
 Sic imo scelerum mersus semel æquore mentem,
 Submersas superis tendat ab ænne manus!
 Sed velut in tetrum putei qui labitur antrum,
 Quem simul & putei tracta ruina tegit;
 Aut gelidas fracto subiit qui marmore crustas,
 Nequicquam obstructo flumine tentat iter:
 Non aliter, prono scelerum qui vorrice rapius
 Vix tulit à superis, unus & alter, opem.
 Aspicias, ut certem pugnantibus, una, duobus;
 Bella movete Noto, bella movete salo? [unda,
 Aspicias, ut caput hoc propè mergat & Auster &
 Iamq; necatris ducere cogat aquas?

Aspicias

*Aspicis hanc animam gemino succumbere fato?
Nec tua sunt velis astra secunda meis?
Aspice, nec rabido luctantem desere ponto,
Naufraga nec medio lina relinque freto.
Tende manum potius misera, Palinure, natanti,
Et mento digitos subde vocare tuos.*

Non

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum.

Psalm. 68.

QVAM diu miser jactabor in fluctibus August. mortalitatis meæ, clamans ad te, Domi- soliloq. ne, & non exaudis? Audi clamantem Do- cap. 35. mine *de hoc mari magno*, & adduc me ad portum felicitatis æternæ. Felices, qui de periculo *maris hujus* educti, ad te Deum, portum *tutissimum* pervenire meruerunt! Ô verè felices, qui de *pelago* ad *litus*, de exilio ad patriam, de carcere ad palatium pervenerunt, optatâ jam quiete beati! Infelices heu nos miseri, qui per *maris hujus magni fluctus procellosasq; voragines navim trahimus* ignorantes an ad portum salutis pervenire valeamus!

Pater misericordiarum, audi ejulatum pupilli tui, & porrige manum tuam, optimam August. soliloq. adjutricem, ut retrahat me *de profundis aquarum*, & *de lacu miserie* & *de luto fecis*, ne peream vidente misericordiâ oculorum tuorum, aspiciente clementiâ viscerum tuorum, sed evadam ad te, Dominum Deum meum. cap. 37.

Pelagus enim est longè lateque protensum Chryf. *hæc vita*; & quemadmodum in mari universo hom. 82. sinus diverſi, aliis atque aliis tempeſtatibus in Matt. commoventur

commoventur præcipuè : velut *Ægeum* ventis exasperatur ; *Thyrrenum* vero fretum propter angustias ; *Charybdis* autem quæ est *Libyen* versus , propter stagna *Syrtis* & brevia , *Pontus* magnitudine fluctuum atq; impetu ; *Hispanicus Oceanus* , quia inuis , carentiâ portuum & locorum ignorantia intricatus , difficilis navigantibus est ; similiter alia *Pelagi* pars , aliis de causis : sic & in vitâ nostrâ fieri videmus.

Rupertus lib. 5. in c. 8. Apocal. *Navium* quoque nomine *vita hominû transitoria* designatur : quemadmodum & in *Iob* : *dies mei*, inquit, *transierunt sicut naves, poma portantes.*

Greg. li. 9. mor. ca. 24. in cap. 9. *Et* huc, illucque *mentis nostræ navis* impel- litur, quia & *Paradyfi celsitudinem* meminimus, & *importunos tentationum fluctus* ex carne toleramus.

Iob. *Quod* autem mare abruptius quàm sæculum ? tam infidum, tam mobile, tam pro- præf. in fundum, tam immundorum spirituum flati- 4. l. super bus procellosum ?

Euang. *Quod* a diversis peccatis & variis tenta- Luca. tionibus, velut quibusdam fluctibus æstuat. Chryf. de quo scriptum legimus : *Hoc mare magnum & spatiosum.* hom. 33.

Hieron. *Nolite* credere, nolite esse securi ; licet in epi. 1. modum stagni fufum æquor arrideat ; licet ad He- vix summa jacētis elementi spiritu terga cris- liod. pentur ; magnos hic campus montes habet.

Intus

Intus inclusum est periculum, intus est hostis. In illo æstu, charybdis luxuriæ salutem rotat. Ibi ore virgineo, ad perpetranda naufragia scylla seu renidens libido blanditur. Hic barbarum littus, hic Diabolus pirata, cum fociis portat vincula capiendis.

In hoc magno sæculi hujus diluvio, ubi Ambr. in orationibus circumstantibus procellis non invenitur fi- oratio- da statio, & locus eminentior ubi pes colum- nibus bæ aliquatenus valeat requiescere.

Magnam faciunt tempestatem multitu- Ambros. Apolog. poster. pro David c. 3. dines cupiditatum, quæ velut in quodam fre- to corporis navigantem hinc atque inde per- turbant, ut gubernator sui esse animus non possit.

Mens quippe humana, quot tentationes Greg. li. 11. mor. c. 23. in cap. 13. Job. patitur, tot statibus movetur. Hanc enim plerumque ira perturbat; cum recedit ira, incedit inepta lætitia; luxuriæ stimulis urgetur; æstu avaritiæ longè lateque ad ambienda, quæ terrena sunt, tenditur: aliquando hanc superbia elevat, aliquando vero inordinatus tumor in infirmis deponit.

[Ecce Domine] *Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus grave gravatæ sunt super me, & nisi tu (cui proprium est misereri semper & parcere) dexteram tuæ majestatis supponas, mergi cogor miserabiliter in profundum.* August. medit. cap. 39.

Pfal. 88. *Tu dominaris potestati maris, motum autem fluctuum ejus tu mitigas.*

Aug. in Psal. 68. Magnus est puteus, profunditas iniquitatis humanæ. Illuc quisque, si ceciderit in altum cadet: metuenda ista res est vehementer. Si videris hominem fecisse iniquitatem, merfus est in puteum. Quando autem illi dixeris iniquitatem ipsius, & dixerit: verè peccavi, fateor, non super eum clausit puteus os suum. Cùm autem videris eum dicere: Quid enim mali feci? factus est defensor peccati sui; clausit super eum puteus os suum, qua eruatur non habet.

August. soliloq. cap. 35. Spes humani generis, CHRISTE, Deus de Deo, refugium nostrum & virtus, cujus lumen à longè, inter caliginosas nebulas, super maris procellas, quasi stellæ maris radius, oculos nostros irradiat, ut dirigamur ad te, portum. Guberna, Domine, navim nostram, tuâ dexterâ, clavo crucis tuæ, ne pereamus in fluctibus, ne nos demergat tempestas aquæ, ne absorbeat nos profundum; sed unico crucis retrahere nos ab hoc pelago, ad te solamen unicum nostrum, quem à longè (quasi stellam matutinam, & solem Iustitiæ) vix lacrymantibus oculis, in littore cœlestis Patriæ, nos expectantem videmus: exaudi nos Deus salutaris noster, spes omnium finium terre, & in mari longè. In mari turbulento versamur; tu in littore stans, aspicias pericula

cula nostra: *Saluos nos fac, propter nomen
tuum. Da nobis, Domine, inter Scyllam &
Charybdim ita tendere & tenere medium, ut
utroque periculo evitato, securi peruenia-
mus ad portum.*

Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me,
et abscondas me, donec periranseat furor tuus?
Iob. 14. X II.

XII.

Quis mihi hoc tribuat, ut in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus? *Iob. 14.*

Quis mihi securis dabit hospita tecta latebris?
 Tecta, quibus dextra seruet ab igne tua?
 Heu! tuus ante oculos quoties furor ille recursat,
 Vix ego fida mihi lustra sat ulla reor.
 Tunc ego secretas, umbracula frondea, Sylvas,
 Antraq; solivagis opio relicta feris.
 Tunc ego vel mediis timidum caput abdere terris,
 Aut maris exesam condere rupe velim.
 Tunc voceam penitam montis latuisse cavernam,
 Bustorum effossos aut subiisse lares.
 Aut sinuosa nigri spelea nataste profundi,
 Oceani glaucas, scrupca regna, domos:
 Aut numquam aspectos Phæbo, Phæbaq; penates,
 Aut habitasse tuos, nox tenelrosa, specus.
 Dum quatit astriferos flammatus Iuppiter orbes
 Et jacit accensam tela trisulca manu;
 Tristia; ne noceant, metuendam fulmina flammam,
 Daphnide, qui metuit, tempora cincta, tegit.
 Tu rubra cum torques furibundam spicula dextram,
 Nulla iuvant foliis laurea ferta suis.
 Nulla iuvant tacitis latebroso cubilia Sylvis.
 Sylva tuis oculis omnis & umbra patet,

clauserat obscuræ densis se frondibus umbræ,
 Carpserat arboreis qui malè primus opes;
 Ast ubi vicino vestigia Numine sensit,
 Erubuit, luco proditus ipse suo.
 Nulla iuvat refugio spelunca immanis hiatu,
 Hospita montuagis lustra nec ulla feris.
 Mitia quæ sensit Medus puer antra leonum,
 Effera Chaldæos antra dedere neci.
 Nulla iuvant penitis spelæa reperia latebris
 Fidis nec umbrarum, senta sepulcra, domus,
 Tectus in obscurâ deprêndere, Lothe, cavernâ,
 Et fratrem è tumulo frater humate vocas.
 Quid memore ut tumidâ Ionas se miserit undâ,
 Nec mersum stabili tæxerit unda fide?
 Hæuserat inmani Ionam quæ bellua ventre,
 Innocuo Ionam bellua ventre vomit.
 Nulla fides vitreo pelagi, nisi vitrea, fundo;
 Pervia perspicuo quid tegat unda freto?
 Nulla fides clausis, Libitine longa sepulcris;
 Produntur tumulis ossa sepulta suis.
 Nulla fides tacitis, quas vallant saxa, latebris;
 Tecta caverna suo sæpè relecta sono est:
 Nulla fides nemori, vel opacæ frondibus umbræ,
 Ambo caduca pari fronsq; nemusq; fide.
 Nec mare, nec tellus, nec lustra, nec antra, nec astra
 Tutâ nec illa mihi, quæ super astra, via.
 Tu potes hoc tutis solus caput abdere claustris,
 Dum tuus abdiderit fulmina stricta furor.

*Quis mihi hoc tribuat, ut in inferna
protegas me, & abscondas me, donec
pertranseat furor tuus? Iob. 14.*

Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tuâ fu- Psal. 138.
giam? August.
Quis est locus recepturus fugiti- in hunc
vum Dei? homines qui suscipiunt fugitivos, locum.
quærunt ab eis, à quo fugerint: & cum ser-
vum invenerint alicujus Domini minùs po-
tentis, tum sine ullo timore suscipiunt, dicen-
tes in corde suo; non habet iste talem Domi-
num, à quo possit investigari; cum autem au-
dierint Dominum potentem, aut non susci-
piunt, aut cum magno timore suscipiunt,
quia homo potens falli non potest. Vbi non
est Deus? quis fallit Deum? quem non videt
Deus? à quo fugitivum suum non repetit
Deus? quò ergo ibit fugitivus iste à facie
Dei? vertit se huc atque illuc, quasi quærens
locum fugæ suæ: *si ascendero in Cælum, tu ibi
es, si descendero in infernum, ades: Si me ex-
tulero, te invenio repressorem; si me abscon-
dero, te invenio inquisitorem. Quò ergo i-
turus sum, ut à facie tuâ fugiam, id est, ira-
tum te non sentiam? Hoc consilium: sic fu-
giam à facie tuâ, sic fugiam à spiritu tuo;
ab ultore spiritu, à vindice facie, sic fugiam.*
Quomodo? *si recipiam pennas meas in directû,*
& *habitavero in extremis maris.* Sic possum

fugere à facie tuâ. Mirum si in extremis maris non est, qui nec apud inferos deest:

Hieron. *Vae qui profundi estis corde ut à Domino abs-*
 lib. 9. in *condatis consiliis, quorum sunt in tenebris ope-*
 cap. 29. *ra, & dicunt: Quis videt nos & quis novit nos?*
 Isaix.

Idcirco arbitrantur Deum sua nescire consilia, quia in tenebris sunt opera eorum, & dicunt, *quis videt nos? & quis novit nos?* non recordantes ejus quod ad Deum dicitur: *Tenebræ non obscurabuntur à te, & nox sicut dies illuminabitur, & sicut tenebræ ejus ita & lux ejus.*

Ambr. li. *Confidera illum de quo ait in Ecclesiasti-*
 1. de in- *co Syrah: homo transgrediens in lecto suo, di-*
 terpel- *cens in animâ suâ: quis me videt? tenebræ cir-*
 lat. Job *cumdant me, & parietes cooperiunt me, quem*
 cap. 3. *vercor?* hic qui se existimabat ab eo qui omnia videt, non videri, & tenebris putat commissa sua posse celari, umbram præterdit; sed frustra latere se credit, cum oculus Domini lucidior sole, occulta omnia deprehendat, tenebrosa illuminet & intimi cordis penetret conscientiam, atque in alta & profunda descendat. Vanus ergo, qui putat tenebris esse se tutum, cum lucem vitare non possit, quæ *lucet in tenebris, & tenebræ eam non comprehendunt*: quasi fugitivus itaque & malus mercenarius deprehenditur, & antequam se occultat agnoscitur, quia, Domino omnia antequam erant, cognita sunt, non solum

lùm quæ facta ; sed etiam quæ futura sunt. Hieron.
 Hoc errore decepti Adam & Eva, audien- lib. 9. in
 tes sonitum pedum deambulantis in Parady- cap. 29.
 fo Dei, absconderunt se sub arbore. Isaia.

Primus [itaque] homo, post culpam, in Greg. li.
 ter arbores Paradyfi, absconfusus invenitur. 33. Mo-
 ral. c. 3.

Sic habes Adam abscondentem se, ubi Ambr. li.
 Deum cognovit esse præsentem, & quæsi- 2. de pec-
 tum latere voluisse, & vocatum à Domino nit. cap.
 eâ voce quæ latentis morderet affectum, hoc ult.
 est, *Adam ubi es?* hoc est ; cur te abscondis?
 cur lates? cur fugis eum quem videre deside-
 rabas? Ita gravis culpa est pœnitentiæ, ut sine
 iudice, ipsa se puniat, & velare se cupiat, &
 tamen apud Deum nuda sit.

Quò te [Adam] duxerunt peccata tua, ut Ambr. li.
 fugias Deum tuum, quem antè quærebas? de Para-
 Timor iste culpam fatetur, latebra prævari- dyfo ca.
 cationem. 14.

Cain quoque dicens: *si eiecis me hodie, à fa-* Hieron.
cie tuâ abscondar, simili stultitiâ Deum arbi- lib. 9. in
 tratus est ignorare. Et per Amos de impiis & cap. 20.
 peccatoribus dicitur: *si absconderint se ab o-* Isaia.
culis meis in profundo maris, ibi mandabo dra-
coni, & mordebit eos.

[Et tu] quò fugis Propheta [Iona?] non Chrysof.
 audisti quod David ait: *quò ibo à spiritu tuo,* homil.
 & *quò à facie tuâ fugiam?* In terram? sed Do- de Iona.
 mini est terra & plenitudo ejus. Ad inferos?
 & ibi virtus tua non deerit. Ad Cœlum? ibi

quoque te esse cognosco. In mare? & ed tendit dextera tua. Cum navim fuisset ingressus, turbantur maria, fluctus elevantur, & profundi Pelagi arena monstratur; & sicut fidele mancipium, cum servum fugam lapsum, (nonnullis etiam communi Domino preciosis ablati) omni animositate, contra ejus retentores insistit, nec ante derelinquit, nisi eum presentaverit Domino; sic & mare, conservum agnitum, non alieno patrocinio, nullius postulato subsidio, sed propria virtute commotum, ut sibi redderetur, exposcit.

Paulin.
car. ad
Cytherium.

*Nam qui putarat per mare evadi Deam,
Et nave celari Deo,
Nunc iste & in ira belluam mersam mari,
Adesse sensit arbitrum.*

*O digna sancto claustra fugitivo Dei!
Capitur mari quo fugerat;
Atumq; vaste missus in ventrem feræ,
Vivo tenetur carcere.*

*De nave jactus perit, & undis navigat
Exul soli & hospes sali.*

*Spatiatur antro belluini corporis,
Captivus & liber reus.*

Ysaïæ 2.

*Ingredere in petram, abscondere in fossâ humo,
à facie timoris Domini, & à gloriâ majestatis
ejus.*

Tomo. 9.

Hieron.

ep. ad A-

*Si [enim] umbrato repente Cœlo, solis
claritas nostris aspectibus denegetur, & pro-
ductis in nostram humilitatem nubibus,
pluvix*

pluvia terris immineant; si commotis, ut mic. in
 asfolet, elementis, in rotam sui currus toni- scientiâ
 trua concitentur, & hinc, indè fulgurum ja- divinæ
 cula, palpebris terribiliter objecta coruf- legis.
 cent, (quamquam & consuetudine illâ con-
 tingant) pavemus, contremiscimus, & proni
 ad terram, depositâ superbiâ, cervices sub-
 mittimus: quid faciemus in illâ die miseri,
 quando revoluto Cœlo, cum Angelicis vir-
 tutibus, igneus Dominus totus adveniet?
 quando cadentibus desuper stellis, sol in
 tenebras, & in sanguinem luna mutabitur?
 quando montes sicut cera liquefcent, quan-
 do terra ardebit, & arescent flumina, & ma-
 ria siccabuntur, & contra rerum naturam
 consumpto divinitus humore, ariditatem
 in aquis ignis operabitur? Quando peccato-
 res dicent montibus, Cadite super nos, & colli-
 bus, tegite nos: quando vocabunt homines
 mortem, & vocata non veniet; quando
 discrimina vertentur in vota, & quod sem-
 per oderunt homines, concupiscent?

*Esto mihi [Domine] in Deum protectorem & Aug. in
 in domum refugii. domus refugii, tu mihi Psa. 30.
 esto, Deus protector, domus refugii. Quid
 fugio? ad quem locum tutus fugio? ad quem
 montem? ad quam speluncam? ad quæ te-
 cta munita? quam arcem teneam? quibus
 muris ambiar? quocumque iëro, sequor me.
 Quicquid enim vis, potes fugere, homo, præ-
 ter*

IIO PIA DESIDERIA

ter conscientiam tuam. Tu mihi eris domus
 refugii, ad te confugio, nam à te, quò fu-
 giam? Quocumque iero, ibi te inveniam; &
 si irasceris, ultorem te invenio; si placatus es,
 adiutorem. Nihil mihi ergo restat, nisi ad te
 fugere, & non à te. Ut evadas hominem
 Dominum, quicumque servus es, fugis in ea
 loca, ubi non est Dominus tuus; ut evadas
 Deum, fuge ad Dominum; nam non est quò
 fugias Deum; præstò sunt omnia & nuda
 Omnipotentis oculis.

Faint, illegible text or a title, possibly describing the drawing above. The text is too faded to be transcribed accurately.

*Numquid non paucitas dierum meorum finietur
breui? dimitte ergo me, ut plangam paulu-
lum dolorem meum. Iob 10.*

XIII.

Nūmquid non paucitas dierum
meorum finietur brevi? dimitte
ergo me, ut plangam paululūm
dolorem meum. *Iob. 10.*

Scilicet, in magno cupis hoc me ponere lucro,
Addita quod vitæ portio parva mee.
Si numerata forent aliquot mihi lustra, vel anni,
Muneris hic poterat nomen habere favor:
Stamina sed brevibus junxisse fugacia filis;
Obsecro, dic, pauci quantula summa, dies?
Nempe ita, qui vitā modò ducere cœperit infans,
Dicetur moriens, occubuisse senex.
Sic sua nonnullis descripta est vermibus ætas,
Vna quibus brevis est, integra vita, dies.
Sic aliquis numerat celeres sibi flosculus horas,
Natali tumulant quem sua fata die.
Floscule mane puer, mediâ vir, floscule, luce;
Floscule, sub noctem, Sole cadente, senex.
Sic orevisq; uno morevisq; ô floscule, Phæbo;
Vno fisq; puer, virq; senexq; die.
Staret adhuc volucrum saltem rota lenta dierum,
Hora nec admissis quolibet iret equis;
Vermiculi canerem; tot plenis viximus horis;
Flosculus, & totidem, diceret, herba fui.
Sed tempus rapidis volat irreparabile pennis,
Fluminis inq; modum, lubricus annus abit.

Menstruus

114 PIA DESIDERIA

Menstruus impulsis rapitur quoque solibus orbis,
 Et fugiunt, nullo frena tenente, dies.
 Denique precipitis volucris rota vertitur horæ,
 Nec remeare potest, quæ semel hora fuit.
 Invida res, tempus, sua se per puncta trucidat,
 Se pariter fugiens, se pariterq; sequens.
 Qualis teda suo se flammea fuserat igne,
 Ipsa sibi bustum facta sibiq; rogius:
 Sic redit in proprium seclorum circulus orbem,
 Flectitur inq; suas annua meta rotas.
 Scilicet hæc veterum fuit obvia fabula vatum,
 Ore pater natos dum vorat ipse suos.
 Nempe minus rerû est, quàm tẽporis, belluo tẽpus;
 Seq; fluendo parit; seq; fluendo necat.
 Hora diem, mensẽmq; dies depascit eundo,
 Bis-seni sq; senex mensibus annus obit.
 Annus obit, mensesque, dièsque, horæq; recedunt
 Et suus in se iterum tempora gyros agit.
 Ergo meo exiguum spatium concede dolori;
 Non nisi concesso tempore fata querat.
 Non ego supremis tempus mihi risibus oro,
 Non facit ad risus resve, locusve meos.
 Pro lacrymis spatium, spatiũ pro planctibus opto,
 Hæc mihi tantillæ, quã peto, caussa moræ est.
 Ite igitur magnis, lacrymæ, mea flumina, rivis;
 Ite, ferite cruces ora sinũmq; manus.
 Ite per os lacrymæ, sævite in pectora palmæ;
 Pars bona, dum statis, temporis, ecce fugit.
 Sentio, eunt lacrymæ; repetuntur, sentio, planctus;
 Iam flevi & planxi, sistite; jam satis est.
 Numquid

*Numquid non paucitas dierum meorum
finietur brevi? dimitte ergo me, ut
plangam paululum dolorem meum.*
Iob. 10.

Quid in hoc mundo stabile, quid perenne? Audi cujusdam venerabilis viri vocem: *tempus, inquit, vite mee leuius cursoribus fuit.* Chryf. ep. ad Theodor. Mon. tom. 3. Hieron. epist. 21. ad Paulā.

Cum enim primum homo peccavit, æternitas mortalitate mutata est, in nongentos & amplius annos; exinde paulatim recrudescente peccato, in breve tempus, hominum vita contracta est.

Breuis dies hominis sunt; numerus mensium ejus apud te est: constituisti terminos, qui præteriri non poterunt. Iob. 14.

Quare cautum se ac sollicitum vivere ostendit, qui brevitatem præsentis vitæ considerans, non ejus usum sed terminum conspicit; ut ex fine colligat nihil esse quod transiens delectat. Hinc namque per Salomonem dicitur, *Si annis multis vixerit homo, & in his omnibus lætatus fuerit, meminisse debet tenebrosi temporis & dierum multorum; qui cum venerint, vanitatis arguentur præterita.* Igitur cum culpa animum tentat, mens necesse est, ut brevitatem suæ delectationis aspiciat; ne

ad vivacem mortem iniquitas rapiat, cum constet quoddam terminum citius mortalis vitæ præcurrat.

Greg. li. 7. mor. c. 20. in c. 6. Job. Sapè etenim dum præsentis vitæ brevitatis, quasi diu perseverantia diligitur, ab æternâ spe animus frangitur, & delectatus præsentibus, desperationis suæ caligine reverberatur.

[Sed] sancti viri, quia brevitatem vitæ indefinenter aspiciunt, quasi quotidie morientes vivunt, & tantò se solidius mansuris præparant, quantum & nulla esse transitoria semper ex fine pensant. Hinc quippe Psalmista, veloci cursu fugere vitam peccatoris aspiciens; ait: *Pusillum adhuc, & non erit peccator.* Hinc iterum dicit; *Homo, sicut fœnum, dies ejus.* Hinc Isaias ait, *Omnis caro fœnum, & omnis gloria ejus, sicut flos agri.*

Aug. in Psa. 102.

Attendat quid sit homo; non superbiat: *homo tamquam fœnum dies ejus.* Quid superbit fœnum, ad tempus modò florens, post paululum arefcens? Quid superbit fœnum ad tempus vicens, & hoc ad parvum tempus donec sol candescat? *Sicut flos agri ita effloret.*

Quàm exiguo tempore transeunt flores? & hoc est pulcrum in herbis. Hoc quod valde pulcrum est, hoc citò cadit. *Omnis caro fœnum.* Et claritas luminis ut flos sceni: fœnum aruit & flos decedit,

Iob 14.

Quasi flos egreditur & conteritur.

In idem

Quid enim sunt nati homines in mundo, nisi

nisi quidam flores in campo tendamus occur- cap. 14.
 los cordis, in hanc latitudinem mundi præ- Job.
 sentis; & ecce quasi tot floribus, quot homi- Greg.
 nibus plenus est: vita itaque in carne, flos in
 sceno est. Homo etenim more floris proce-
 dit ex occulto, & subitò apparet in publico;
 qui statim ex publico per mortem retrahitur
 ad occultum. Carnis nos viriditas ostendit,
 sed ariditas pulveris ab aspectibus retrahit,
 quasi flos apparuimus, qui non eramus; qua-
 si flos arefcimus, qui temporaliter appareba-
 mus.

[Imò] quid ab his bestiolis distamus, Ifidor.
 quas ferunt apud Hypanim fluvium (qui ab Clarius
 Europæ parte in pontum influit) nasci, atque orat. 10.
 unum diem vivere: sicut ergo ex his ea quæ de mor-
 octavâ horâ mortua sit, provectâ esset atate te.
 mortua, quæ verò occidente sole, decrepi-
 ta; eò magis si etiam solstitiali die; sic si lon-
 gûssima ætas cujus-vis hominis conferatur
 cum æternitate, in multo minore brevita-
 te, quàm illæ bestiolæ reperiemur.

———— *Quid enim, mihi dicito, longum Nazian.
 Hec mortalis habet fatoq; obnoxia vita?* in præ-
 Tenes diem istum? si tenuisti, hesternum cept. ad
 tenes & hodiernum: sed hesternum inquis, Virgin.
 non teneo, quia jam non est, istum autem Aug. in
 teneo in quo sum, & qui mecum est. Itâne? de Pſal. 38.
 isto excidit tibi jam quantum à primâ luce
 tranſierit. Nonne iste dies à primâ horâ cœ-
 pit?

pit? Da mihi primam horam ejus : Da mihi & secundam ejus, quia & fortè ipsa transvolavit. Tertiam, inquis, dabo tibi, fortè enim in ipsâ nunc sumus : Certè ergo sunt isti dies, & est tertia dies : & si tertiam dabis, non diem sed horam dabis. Veruntamen ne hoc quidem tibi concedo, si mecum utcumque ista transiisti. Da mihi vel horam tertiam; ipsam mihi da in quâ es. Si enim aliquid ejus jam præteriit : & aliquid ejus adhuc restat ; nec quod præteriit aliquid mihi potes dare, quia jam non est ; nec quod restat, quia nondum est. Quid mihi de horâ istâ quæ nunc peragitur dabis? quid de illâ mihi dabis? cui committam hoc verbum, ut dicam, est? Cùm dicis ipsum est ; certè una syllaba est, & momentum unum est, & tres litteras habes in ipso ictu. Ad secundam hujus verbi litteram non pervenis, nisi prima finita fuerit. Tertia non sonabit, nisi & cum ipsa secunda transierit. Quid mihi de hâc unâ syllabâ dabis, & tenes dies, qui unam syllabam non tenes? momenti transvolantibus cuncta rapiuntur. Torrens rerum fluit. Isti ergo dies non sunt, ante abeunt penè quàm veniunt, & cùm veniunt, stare non possunt. Iungunt se, sequuntur se, & non se tenent.

Job. 7. *Parce mihi Domine, nihil enim sunt dies mei.*
 Greg. li. [Hinc] sancti viri, præsentis vitæ dies, nihil esse conspiciunt, quia illuminatæ mentis

LIBER PRIMVS. 119

ris oculos in considerationem æternitatis 20. in
figunt. Iob.

Per horarum [namque] momenta cresci- Hieron.
mus atq; decrescimus, nec in eodem mane-
mus statu. Ipsum quoq; quod loquimur, di-
ctamus & scribimus, de vitæ nostræ parte li. 11. in
cap. 40.
Iſaiæ. prætervolat. qui dudum infans, subitò puer; qui puer, repenti juvenis; & usque ad senectutem per spatia mutatur incerta; & antè, se senem intelligit, quàm juvenem non esse miretur.

[Denique] quicquid temporis vivitur, de Aug. lib.
spatio vivendi demitur, & quotidie fit mi-
nus, minusque quod restat; ut omnino nihil
aliud sit tempus vitæ hujus, quàm cursus ad
mortem, in quo nemo vel paululum stare,
nec aliquando tardiùs ire permittitur, sed
omnes urgentur pari motu, nec diverso im-
pelluntur accessu: neque enim cui vita bre-
vior fuit, celerius diem duxit, quàm ille cui
longior. Vnde ex quo homo cœpit esse in
hoc corpore, in morte est. Quid enim aliud,
diebus, horis, momentisque singulis agitur,
donec ea consummata mors, quæ agebatur,
impleatur, & incipiat jam tempus post mor-
tem, quod cum vita detraheretur, erat in
morte. 7. de ci-
vitate
Dei, cap.
10.

Benè itaque dicitur, *Dimitte me, ut plan-* Greg.
gam paululum dolorem meum. Quia nisi à rea- lib. 17.
tu culpæ, quo nos ligavimus, misericorditer mor. ca.
45.

dimitemmur, perfectè flere non possumus, hoc quod in nobis ipsis, contra nosmetipsos dolemus: sed tunc veraciter reatus nostri dolor plangitur, cum tenebrosa illa inferni retributio, intento timore prævidetur.

Greg. li. 9. mor. cap. 44. in cap. 10. Iob. Sed sicut moderata afflictio lacrymas exprimit, ita immoderata subducit; quã mœror ipse quasi sine mœrore fit, qui afflictum mentem devorans, sensum doloris tollit;

Ibidem. Sæpè namque peccator iniquitatis suæ vinculis ita constringitur, ut pondus quidem peccatorum toleret, sed tamen, quia tolerat, ignoret. Sæpè autem si cognoscat, quanto reatu premitur, erumpere in lacrymas conatur, & non potest, ut hunc in se mente liberã, & conversatione integrã persequatur. *Flere ergo dolorem suum non valet, qui & iniquitatis suæ reatum considerat, & tamen præ terrenæ occupationis pondere, hunc & genere nequaquam vacat; flere dolorem suum non valet, qui primæ quidem consuetudini contraire nititur, sed tamen adhuc succrescentibus desideriis carnis gravatur.* Hujus doloris præsentia Prophetæ mentem cruciaverat, cum dicebat, *dolor meus contra me est semper, quoniam iniquitatem meam ego pronuntiabo, & cogitabo pro peccato meo.* Tunc igitur ad plangendum dolorem nos Dominus dimittit, cum & mala nobis, quæ fecimus demonstrat,

monstrat, atque ad hæc eadem fleuda quæ cognoscimus, adjuvat.

Hoc solum ergo Domine, presta, quod depre- Iudic. 11
cor: Dimitte me, ut duobus mensibus circum-
eam montes, & plangam cum sodalibus meis.

Sexaginta dies plangere nobis demonstrat Chryf.
planctum præsentis vitæ, dicente Domino: hom. de
Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Iephte.
Desertum ergo plangimus hujus mundi (de-
sertum enim dicitur res ubi non manetur)
quia ergo hîc non permanetur, desertum di-
citur. Plangendum est ergo in vitâ istâ ca-
ducâ, ruinis plenâ, casibus obvolutâ; ut cum
plangimus, suscipiat Dominus immolatio-
nem animæ nostræ.

*Vinam saperent, & intelligerent, ac novissima
providereut! Deut. 32.*

XIV,

XIV.

Vtinam saperent, & intelligerent,
ac novissima providerent!

Dent. 32.

PRô pudor! usque aded est homini mens cæca
futura,
Vt nisi quæ videat, nulla pericla putet?
Scilicet hoc sapere est, tantum præsentibus angi,
Nec procul aspectis consuluisse malis!
Ante tubas, Miles, dicto parat arma duello;
Cum sonuere tubæ, s. rursus arma parat:
Navita, quas captat, præfagus prospicit arvas,
Anchora velivolam nec remoratur iter:
Quas veniente metet segetes æstate colonus,
Credidit excultis, antè, colonus agris.
Provida quin etiam metuens formica senectæ,
Vectat in annonam paucula farra suam.
O quid agis, gens eventus ignava futuri?
Tempora, quæ venient postuma, nullatimes?
Stamina perpetuo fors nent adamantina filo,
Aut cessant triplices volvere pensa colus?
Falleris, ah! nulli datur has placasse sorores;
Una licet parcat, de tribus, una secat.
Fœdera fors pacto sanxere perennia clavo,
Concordes stabili vitæq; morsque, fide?
Falleris, ah! nimium tibi pacta faventia fingis;
Fœdera, mors nunquam, vitæq; certa colent.

Antè, nivem fidis lambent incendia flammis
 Iuraq; sædisfragis sanciet Auster aquis.
 Antè, dies nocti, pacem nox antè, diei
 Servet; & infestis accubet agna lupis.
 Omnia letifero latè Mors subjugat arcu,
 Quidquid & hoc Phœbi vescitur igne, rapit.
 Nemo venenatæ vitavit arundinis ictum,
 Omnis ab hæc cervix, cuspide, vulnus habet.
 Hæc teneros Matrum necat inter brachia, natos;
 Aut cunas, tumulum, cæde recente facit.
 Hæc pueros, alibi configit arundo puellas;
 Hæc juvenes, illic funerat illa senes.
 Strataq; jam nullo discrimine, funera miscet,
 Militis atque Ducis corpora mixta jacent.
 Nec micat auratâ tibi Cræse cadaver arenâ
 Pulcrrior aut turis est, pulcra Rebecca, cinis.
 Aspice, quid cineres sit Cæsaris inter & Iri?
 Omnibus en color est unus, & unus odor.
 Quid juvat his igitur tantum confidere rebus,
 Vita velut nullo limite clausa foret?
 Stat sua cuique dies, depleto ferrea fuso,
 Seriùs aut citiùs quemlibet urna vocat.
 Cogimur huc omnes, huc summus & infimus ordo
 Ibimus, emenso tempore quisque suo.
 Ac tum si vacuus animus simul ivet in auras,
 Ut vapor in nebulas extenuandus abit!
 Morsq; foret nostræ quoque meta novissima vitæ,
 Mors simul amborum corporis atque animi!
 Quàm bona mors esset posituris morte dolores,
 Quos modò vita dedit, quosq; futura dabit!
Quilibet

Quilibet extremam letus properaret ad horam,
 Et puto, vivendi vix superesset amor.
 Sed dolor, heu! non est mors ultima linea rerum;
 Non necat hic animum qui cremat ossa rogas.
 At postquam è terris anima exhalata recessit,
 Iudicis extemplo sistitur ante pedes.
 Ille sedet justumq; & inexorabile Numen,
 Flammaq; sunt oculi, flammaq; fulva caput.
 Illa (tremens, metuensq; oculos attollere Cælo:)
 Dura catenatâ vincula mente gerit.
 Ille sinus animi, fibrasq; introspicit omnes,
 Quodq; laet tacitum nocte savente nefas.
 Illa scelus, convicta, suum pudibunda fateatur,
 Nec videt, effugio, quem petat, esse locum.
 Ille simul Iudex, testis simul, & simul actor,
 Comperti statuit criminis esse ream.
 Illa memor nullis hanc flecti questibus aulam,
 Heu! frustra effusus se sepelit lacrymis.
 O, quis tunc animæ sensus, quæ cura relicta,
 Nullus ubi pro se, jure patronus agit!
 Nempe vocat mōtes & inhospita culmina, cautes,
 Aniraq; queis trepidum condat opera caput.
 O Anima! ô Iudex! ô non placabilis urna!
 Quis secum hæc meminit, nec citò dirigit?
 Sed nondum hoc tanti clauduntur sine dolores;
 Altera adhuc restant, vitæque, morsq; super:
 Vita perennanti quæ secula proirahet ævo,
 Mors longâ extremum non habitura diem.
 Ah quibus, ah quantis laniabitur hæc tormentis!
 O quibus, ô quantis affluet illa bonis!

Illæ,

126 PIA DESIDERIA

Illa, suas pascit Divino nectare mentes;
 Hæc, miscet liquidâ pocula plena pice.
 Illa, Chely Angelicâ vel gutture carmina fundit;
 Hæc, gemit horrendis exululata sonis.
 Illa, agit æternas cœlo plaudente, choreas;
 Hæc, salit ad colubros, seva Megæra, tuos.
 Illa, nec æstivis, gelidis nec aduritur astris;
 Hæc furit immitis igne gelûque vadi.
 Illa, per ætherios agit otia mollia campos;
 Hæc, agit æterni triste laboris opus.
 Illa dolorum expers, mala nulla, nec aspera sentit;
 Hæc, patitur dirum quidquid Avernus habet.
 O felix opibus, felix tot vita triumphis!
 O gravis, ô tantis mors metuenda malis!
 Vel tua, vel tua, nos dubio manet alea jactu;
 Alea, non aliâ projicienda vice.
 Ah subeant vestri gemine sic pectora cure,
 Vt semel alterius sors obeunda cadet!

Vtinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent! Deut. 32.

O GENUS sine consilio & sine prudentiâ! *Vtinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent!* Bonav. opusc. de contemp-
ptu sæculi.

Saperent, damnatorum multitudinem; salvandorum paucitatem, & temporalium rerum vanitatem.

Intelligerent, tria; scilicet peccatorum multitudinem, bonorum omissionem, & temporis amissionem.

Providerent, tria; scilicet mortis periculum, extremum judicium & æternum supplicium.

Sed oculos non vis habere nisi in præsentia. Aug. in Psal. 48.

Perverfa quippe anima rebus præsentibus dedita, in terrenis voluptatibus resoluta, abscondit sibi mala sequentia, quia prævidere futura refugit, quæ præsentem lætitiâ perturbant; dumque in præsentis vitæ oblectationibus se deserit, quid aliud quàm clausis oculis ad ignem vadit? & indè dicitur per Paulum: *qui gaudent tamquam non gaudentes sint*; quia etsi qua est præsentis tēporis, ita est agenda lætitiâ, ut numquam amaritudo sequentis judicii recedat à memoriâ; quatenus dum mens pavida extremæ ultionis timore transfigitur, quantum nunc præsens lætitiâ tantum

tantum potest, ira subsequens temperetur: si extrema mala nostra formidolosè & indefinenter aspicimus; juxta hoc quod per quemdam sapientem dicitur: *In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in æternum non peccabis.*

Speculo
peccat.
c. 5. Tom.
9. Aug.

Sed quæ sunt novissima tua, quæ providere sollicitè debes? summa totius providentiæ est, utique illa terribilis hora, in quâ, misera anima tua, ex hoc corpusculo corruptibili timens est egressura, in illâ nimis metuenda extremâ horâ; quis amicorum, quis parentum tuorum veniet cum gladiis & armis auxilium ferre? Non enim erit tunc, qui consoletur te ex omnibus charis tuis, respicientibus etiam ad auxilium & adjutorium hominum; sed refugium tuum tantummodo est apud Deum. Reduc ergo fili mi, sedulus in memoriam illum extremum exitus tui diem, & antequam misera anima tua, de carcere carnis exeat, provideat, quò vadat. Quando enim homo fit non homo, hoc est quando ægrefcit; ægotando ægritudo crescit; peccator expavescit; cor contremescit; caput obstupescit; sensus evanescit; virtus exarescit; vultus pallefcit; facies nigrescit; oculus tenebrescit; auris surdescit; nasus putrescit; lingua fatiscit; os obmutescit; corpus tabescit; caro marcescit. Tunc carnis pulcritudo fœtor efficitur, & putredo tunc solvitur

tur in cinerem , & vertitur in vermem.

Post hominem vermis , post vermem factor & horror:

Sic in non hominem vertitur omnis homo.

Agejam, cum ad illud ultimum Iudicium Prosper
venerimus, ab eo Iudice iudicandi, qui nec lib. 3. de
falli occultatione criminum potest, nec ad vitâ cõ-
impunitatem promerendam muneris alicu- templat.
jus oblatione corrumpi; cum ceperint om- cap. 12.
nium secreta revelari, & non solum actus ac
verba, sed etiam ipsa cogitationes ostendi;
quid faciemus sub tanti Iudicis maiestate?
quid excusationis obtendere poterimus? quâ
nos defensionis arte purgabimus? quæ no-
bis subventura est pœnitentia, quam in hâc
carne contempsimus? quæ nos defensura sunt
opera bona, quæ in hâc vitâ non fecimus? ad
quos Apostolos, aut ad quos alios Sanctos
confugituri sumus, quorum exempla simul
ac verba despeximus? An fortè aliquos ibi
fragilitas corporis excusabit? sed excusationi
eorum reclamabunt omnia sanctorum exem-
pla, qui cum fragilitate carnis, in carne vin-
centes, quod fecerunt, utique fieri posse, do-
cuerunt. Quid ergo responsuri sunt, si eis Do-
minus dicat; si potuistis, quare non restitistis
desideriis peccatorum? si non potuistis, qua-
re meam, contra peccata, non quæstistis au-
xilium? Nonne ad hæc obmutescantibus, &
quid excusationis referant non habentibus,
dicet:

dicet: *Ligate eos manibus & pedibus, & mittite in tenebras exteriores, ubi erit fletus & stridor dentium, ubi vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur.* Hæc & his similia libenter audire vel legere, jugiter ante oculos mentis adducere; cogitare, quale malum sit, ab illo gaudio divinæ contemplationis excludi; beatissimâ Sanctorum omnium societate privari; fieri patriæ cœlestis extorem; mori vitæ beatæ, morti vivere sempiternæ; in æternum ignem, cum diabolo & angelis ejus expelli, ubi sit mors secunda, damnatis exilium, vita supplicium; non sentire in illo igne quod illuminat, sentire quod cruciat; exundantis incendii terribiles crepitus pati; barathri fumantis amarâ caligine oculos obscæcari; profundo gehennæ fluctuantis immergi; edacissimis in æternum dilaniari vermibus, nec finiri: hæc & multa similia cogitare, nihil est aliud, quàm vitiis omnibus repudium dare, & omnia blandimenta carnalia refrenare.

Cap. 7.
Speculi
peccat.
tom. 9.
August.

Attende ergo, in illâ terribili horâ de quâ loquimur, misera peccatoris anima. Quando de mundo exitura & itura es; aderunt mox ministri, maligni illi scilicet diaboli, illa verè tartarea monstra velut leones rugientes ut rapiant prædam, tunc horribilia patebunt loca pœnarum, chaos & caligo tenebrarum, horrorem miseriæ & tribulationis; tremor,
timor

timor angustiae & confusionis; dolor horrendae visionis; tremor tremendae mansionis; locus flentium, ubi stridor dentium, ubi morsus vermium, ubi clamor dolentium, ubi luctus gementium, ubi est vox clamantium peccatorum & dicentium; *Ve, ve nobis filiis Evæ?* quid tunc proderit scientiae jactantia, sæculi pompa, mundi vanitas, terrenæ dignitatis cupiditas?

Dic mihi, ubi tunc amatores mundi, qui ante pauca tempora nobiscum erant? quid ex eis remansit nisi cineres & vermes? Attende diligenter, quid sunt, quid fuerunt? homines fuerunt sicut tu, comederunt & biberunt, riserunt, duxerunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descenderunt.

[Imò] molliùs educata corpora graviùs foetent post mortem.

Aspera non Cyris, non Cræsis Parca pepercit,

Hisq; etiam, nuper sub quibus orbis erat.

Te quoque, Alexander, victor grassate per orbem,

Perdidit immodici copia sumpta meri.

Inter defunctos, quidnam est discriminis? Ossa

Et cineres Iri, Tantalidisque, pares.

Par Constantino famulus meus (hic ego tantum

Excipio tumulum) dives, inopsq; pares.

Atq; hic ista quidem. Ast alio quæ condit in ævo,

Vltima lux pravis, quis memorare queat?

Horrida flamma, gravis caligo à luce remotis,

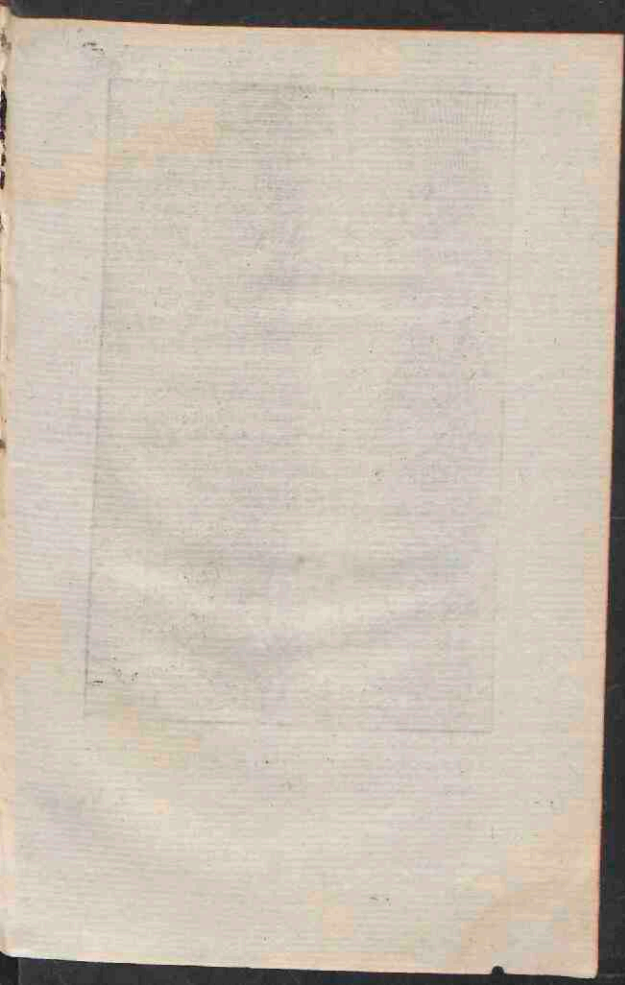
Vermis, qui memores criminis esse facit.

Non natum esse, tibi melius, scelerate, fuisset,
 Aut natum, prorsus more perire fere,
 Quàm, mala tui passum in terris, sævosq; dolores;
 Post, graviora iterum, tempus in omne pati.
 Atque utinam matris me mors rapuisset in alvo!
 Nam tenebræ nato, mox mihi fletus erat.

August.
 soliloq.
 cap. 3.

Ergo, ô anima, sive vigiles, sive dormias,
 semper in auribus tuis illa horribilis tuba re-
 sonet: *Surgite mortui, Venite ad iudicium.* O a-
 nima numquam excidat à tuâ memoriâ: *Ite*
maledicti in ignem æternum: Venite benedicti,
percipite Regnum. O quid potest lamentabilius
 & terribilius cogitari quàm *Ite?* & quid dele-
 ctabilius exprimi, quàm *Venite?* duæ sunt vo-
 ces, quarum nihil horribilius unâ, & nihil
 jucundius alterâ poterit audiri.

Defeci in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Psalm. 30.

XV.

XV.

Defecit in dolore vita mea, & anni
mei in gemitibus. *Psalm. 30.*

Hoc erat ergo meis dominans Nat alibus astrū,
Vt mihi lux fausta nulla rediret ave!
 Quam levis optati me temporis aura sefellit;
 Dum toties repeto; Crastinus albus erit.
 Nec tamen albus adhuc mihi crastinus ille reluxit;
 Quin, qui præterit proximus, ater erat.
 Credideram alternos vite succedere casus,
 Inq; vices letis cedere mæsta locum.
 Vtq; serenato detergis nubila cælo,
 Cum revehis clarum Cynthie pure diem;
 Vtq; maris reparas fugitivos, Cynthia, fluctus,
 Cum tingis refluo littora sicca salo;
 Sic ego venturi non felix temporis angur,
 Omnia pro votis rebar itura meis.
 At mea, quam dispar, quantoq; severior illis,
 Quas dat nupta viro, tristitia est lacrymis!
 Coniuge defuncto, bis denis mensibus, uxor
 Sola domi queritur, conjugis orba, necem.
 Post decimum finitur lugubria ponere mensens,
 Et peplum niveâ vertere triste togâ.
 Quis mihi transactus semel est sine luctibus annus?
 Quis vacuus mensis? quis sine nube dies?
 Nulla meis lex dat finemve, in odiumve, querelis;
 Nil nisi continuus sit mea vita dolor.

Et planctū & lacrymis gemitūq; absumitur om̄
 Ipsaq; pars minima est vita caduca, sui. [nis,
 Sæpe quidem rabidis sunt æquora turbida ventis,
 Sed brevis est, quoties magna procella furit.
 Quas rapiunt Sylvæ brumalia sidera frondes,
 Compensant viridi tempora verna comâ.
 Iuppiter obscuris cùm condidit æthera nimbis,
 Letior innubi mox redit ore dies.
 Iuncta catenatos nectunt mihi funera luctus,
 Dempta nec est ullo Synthesis atra die.
 Mœstaq; nec festo cessavit tibia cornu;
 Pectus, ebur; pugni, pleetra; querela, fides:
 Hæc cytharâ, soles; hoc transigo pectine, noctes;
 His sudibus, vitæ tempora fallo meæ.
 O quoties vitto suspiria pectore rupi,
 Cùm cuperem tacito mergere verba sinu!
 O quoties, lux quanta fuit, fuit acta querelis,
 Lunâque quanta fuit, planctibus acta fuit!
 Ne gemerem, memini, toties monuistis amici,
 Multâque, ne gemerem, credite, facta mihi.
 Libera lætitiæ suasistis frena remitti,
 Illicò lætitiæ libera frena dedi.
 Ast ubi singultum compescere risibus opto,
 Risibus, heu, gemitus obstrepere meis!
 Sæpe, volens placidas somno traducere noctes,
 Perpetuò vigiles obruor imbre genas.
 Dùmq; diu nimium suspensos comprimo fletus,
 Heu, mare perruptis effluit aggeribus!
 Flumina, vos testes; vos, nota cubilia, Sylvæ;
 Vosq; cavæ valles; conscia vosq; juga;

Vos testes, quoties suspiria vincere tentans,
 Victa, reluctanti murmura corde dedi.
 Quin etiam auditis permota ululatibus Echo;
 Questibus audita est aggemuisse meis.
 Tunc ego, tunc illa, alternis dedimus lamenta,
 Flevimus inq; vices, planximus inq; vices.
 Ut Pandionice sibi dant responsa sorores,
 Cum caesum, thalami labe queruntur Ilym.
 Et sedet hinc Progne ramo miserabile plorans,
 Et sedet indè suum flens Philomela nefas.
 Alteraq; alterius sequitur suspiria questu,
 Admissum lacrymans, utraque crimen avis.
 Talis et Alcyone cum naufraga vela maritii
 Nequicquam scopulis littoribusq; canit.
 Aut viduus, viridi nemoris sedet arbore turtur,
 Comparis aeterno murmure fata gemens.
 Sic mihi faridica nerunt quoque stamina Divae,
 Ut mihi Sol, nitido sidere, nullus eat.
 Vtq; adimant nullos, lamenta perennia luctus,
 Aut cesset, causa deficiente, dolor.
 Sed fuit ut primae, gemitus, vox prima loquelae;
 Sit gemitus vitae vox quoque summa meae.

*Defecit in dolore vita mea, & anni mei
in gemitibus. Psalm. 30.*

Hieron.
in Psal.
30.
Aug. lib.
21. de
ciuit. Dei
cap. 14.

QVAMDIU est hinc in præfenti vitâ, habet
gemitum & fletum unusquisque homo.
Homo non à rifu orditur hanc lucem, quid
malorum ingreffus fit nefciens, prophetat
quodammodo: folùm, quando natus eft, fe-
runt rififfe Zoroaftrem, nec ei boni aliquid
monftrofofus ille rifus portendit. Prorfus
quod fcriptum eft *grave jugû fuper filios Adam
à die exitus de ventre matris eorum ufque in diem
fepulture in matrem omnium.*

Aug. fer.
28. de
verb.
Apoft.

Vnde interrogemus pueros qui nafcun-
tur, quare à ploratu incipiant: nafcitur &
ftatim plorat, & poft nefcio quot dies ridet.
Quando plorabat nafcens, Propheta fuæ ca-
laminatis erat, lacrymæ enim testes funt mi-
feriæ.

Nazian.
carm. de
human.
natur.

*Hoc homini tantùm firmum eft expersq; fenectæ,
Indè ex quo nafcens fletibus ora rigat;
Per lacrymas testans, quas vita in limine fundit,
Quotnam illum maneant agmina dura mali.
Eft Regio (ut quondam Cretæa) ignara ferarum;
Eft alia, hybernæ nefcia terra nivis:
At, vacua aduerfis quod vitæ tempora rebus
claufert, haud quisquam dicere iure potest.*

Author
fpeculi

In hujus vitæ miferiam intrafti lugens, dies
tuos in dolore & ærumnâ pertrañifti; cum
luctu

luctu & labore hinc exiturus es. Intelligas ergo, in quantum sit ingressus tuus flebilis, progressus tuus debilis, & egressus horribilis.

peccat.
Tom. 9.
August.
Eccl. 2.

Risum reputavi errorem, & gaudio dixi: Quid frustra deciperis?

Domini vox est ad suos dicentis, *Vos plorabit & plangetis, sæculum autem gaudebit: Vos tristes eritis.* Timenda sunt Christianis præsentis sæculi gaudia, & optanda pro devotio-
ne mœstitia.

Chryf.
serm. de
martyri-
bus imi-
tandis.

Lætitia enim tantum nomen habent, cum omnia sint in tristitia.

Chryf.
hom. 54.

Qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus gravati.

2. Cor. 5.

An non est meritò ingemiscendum, quòd sumus in regione alienâ, & in Coloniam procul a patriâ positam amandati?

Chryf.
hom. in
Psal. 115.

In abscondito plorabit anima mea: plorans plorabit & deducet oculus meus lacrymam.

Hiere. 13

Asseverant Turturem castam & amatricem comparis esse, ita ut si quando evenerit, ejus masculum ab Aquilâ sive Aucupe capi, non se commiscere alteri, sed ipsum cupere, & ipsius præstolari adventum, & in amoris ejus expectatione pendere. Hujus Turturis meminit Scriptura in Cant. Canticorum, dicens: *Vox turturis audita est in terra nostra.* O gemitus de medio cordis amabilis, bonitatis pullulans fontes! ô gemitus cœlestem sponsum CHRISTVM ad semetipsum adducens!

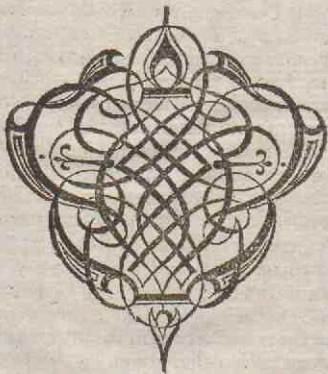
Chryf.
tom. 5.
homil.
de virtu-
te.

Hugo de S. Victo. serm. de assumpt. Mar. tom. 2. Vox turturis, amori canit & dilectioni; & habet singularem dilectionem turtur, cui canit, vel presenti gaudium, vel absentia affectum. Igitur vox turturis tota de amore, & non novit aliud præter amorem turtur. Et quid sonat vox turturis? quam significationem habet vox turturis? quid dicit? Unum est quod sonat vox turturis, & semper illud sonat & resonat, & non fastidit unquam. Numquam turtur vocem suam variat, numquam canticum suum mutat, semper idem canit qui semper idem diligit. O vox turturis quam dulcis es! & quis dignus erit audire vocem turturis? in solitudine canit turtur, & semper turtur solitudinem diligit, quia singularem dilectionem querit. Non audietur in plateis vox ejus, neque foris clamorem suum proferet. Intus resonat, intrinsecus canit & non possunt audire turturem, nisi qui intus sunt; qui elongant in solitudine, qui secretum inhabitant.

Bern. ser. 49. in Cant. Donec [autem] homines pro Dei cultu, mercedem tantum in terrâ, & tantum terram acceperunt, minime se cognoverunt peregrinos; nec more turturis ingemuerunt. ita tamdiu non est vox turturis audita in terrâ nostrâ. Vbi ergo Regni Cælorum promissio facta est, tunc primum manifestè sonuit in terra vox turturis. Nam dum sancta quæque jam Anima CHRISTI præsentiam suspiraret,

ret, Regni dilationem molestè ferret, desideratam patriam gemitibus & suspiriis à longè salutaret, nonnetibi videtur, vice fungi gemebundæ ac castissimæ turturis, quæcumque anima in terris ita fecisset? Ex tunc ergo & deinceps vox turturis audita est in terrâ nostrâ. Quid ni moveat mihi crebras lacrymas & gemitus quotidianos CHRISTI absentia? Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus. Laboravi in gemitu meo, tu scis, sed beatus qui dicere potuit; *Lavabo per singulas noctes lectis meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.* Non solum autem mihi, sed & omnibus, qui diligunt adventum ejus, gemitus isti comperti sunt. Hoc quippe est quod ipse ajebat: *numquid possunt filii sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, & tunc lugerunt: ac si diceret; & tunc vox turturis audietur.* Ita est, IESU bone, venerunt dies illi; nam & ipsa creatura ingemiscit & parturit usque adhuc, revelationem filiorum Dei expectans: non solum autem illa, sed & nos ipsi intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei expectantes Redemptionem corporis nostri. Neque vacui gemitus quibus è cælo tam misericorditer respondetur. Propter miseriam inopum & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus. Fuit & in tempore Patrum, vox ista gementium: sed rara, & penes que

quemque suos gemitus. Vnde & dicebat quis:
Secretum meum mihi, secretum meum mihi; At
ubi palam clamatum est, *Quae sursum sunt*
querite, ubi CHRISTVS est in dexterâ Dei se-
dens, ad omnes jam cœpit pertinere gemitus ille
extitrens, & una omnibus esse gemendi ratio.

Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas. Psal. 118.

XVI.

XVI.

Concupivit anima mea desiderare
justificationes tuas. *Psalms. 118.*

COelestem, dubitans, terrenūq; inter Amore,
Hæreo, quòd teneant carbasa nostra latius.
Indè vocor, revocorq; aliò, modò vellor utrimq;
Nutat ut ancipiti quassa carina solo.
Ambiguū faciunt Amor hic, Amor ille duellum,
Impediuntq; suo sistere vota loco.
Sit satis, ah! tandem mala tot fastidia passæ,
Et sinar ad portus spem revocare suos!
O Deus! aut nullo calcet mihi pectus ab igne,
Aut solo caleat legis amore tua! [ptas;
Non nego; quod lubeat, magna est, optare volu-
Et modò posse volo dicere, nolo, modò.
Frena nihil patitur minùs, atque libido vovendi,
Nec se lege sinunt libera vota premi.
Vt vagus exultim lorìsq;, lupìsq; solutus
Quo sibi in pastus currere gaudet equus:
Vt ruit, & letis lasciva volutat in herbis
Corpora, deposito bucula fessa iugo:
Ast ubi mox revocat consueta ad aratra colonus,
Excudit ille lupos, excudit illa jugum.
Scilicet expetitur libertas una vovendi,
Que satis est, quamvis utilitate vacet.
Sic Phaëton, patriæ ruiturus ab axe quadrigæ,
Appetis ignotos flectere rector equos.

Sic

Sic quoque non solitis dum niteris altius alis
 Icave, subjectis labere mersus aquis.
 Quam variâ Superû lassas prece tundimus aures?
 Celitibus, puto nos sæpè movere jocum.
 Ille votet nuptam, nuptæ votet ille sepulcrum;
 Hic sobolem nasci postulat, ille mori:
 Ille Patri mortem, Patri rogat ille salutem;
 Hic fieri juvenis supplicat, ille senex.
 Vix, puto, consentit centum de millibus unus;
 Quin aliquis voto dissidet ipse suo.
 Denique quid Superos oret, pars maxima nescit,
 Tam vaga quisque sibi vota, precèsq; facit.
 Sic ubi jam gravidas stimulant fastidia Matres,
 Obscenam satiant fercla pudenda famem:
 Scilicet expetitur modò calx, modò creta palato;
 Et modò, quæ stomacho displicuêre, placent.
 Quid desideris ultra tot inanibus uror?
 Quid jaculor nullo votâq; spesq; scopo?
 Este procul gemitus, procul anxia turba, timores,
 Sollicitæq; preces, votaq;, spesq; procul.
 O Deus, aut nullo caleat mihi pectus ab igne,
 Aut solo caleat legis amore tuæ.

Concupiuit anima mea desiderare iustificationes tuas! Psal. 118.

MIRVM est, quomodo concupiscatur Aug. in Psal. 118. desiderium; nec sit in nobis, cuius concupiscentia jam sit in nobis. Quis nesciat in homine esse concupiscentiam, in homine desiderium? cur ergo concupiscitur, ut habeatur, quasi forinsecus inferatur? aut quomodo haberi ejus concupiscentia, sine ipso potest, cum non sit & ipsum quid aliud, quam concupiscentia? Nam & desiderare, procul dubio concupiscere est. Quis enim iste mirabilis atque inexplicabilis languor? & tamen est; nam & ægrotus qui fastidio laborat concupiscit utiq; desiderare cibum, dum concupiscit non habere fastidium. An aliud est concupiscere, aliud desiderare? non quod non sit concupiscentia desiderium, sed quia non omnis concupiscentia desiderium est; concupiscuntur enim & quæ habentur, & quæ non habentur: nam concupiscendo fruitur homo rebus quas habet; desiderando autem, absentia concupiscit. Desiderium ergo, quid est, nisi rerum absentium concupiscentia? sed Dei iustificationes absentes esse quomodo possunt? An & quando sciuntur, & non fiunt, absentes habendæ sunt? sæpè enim
 K quid

quid agendum sit, videmus; nec agimus, quia non delectat ut agamus, & concupimus ut delecter. Prævolat intellectus; & tardè sequitur, & aliquando non sequitur, humanus atque infirmus affectus. Idè ergo desiderare concupiscebat, quæ bona esse cernebat, cupiens eorum habere delectationem, quorum potuit videre rationem.

Aug. in
Pfal. 118.

Non dixit [autem] concupivi iudicia; sed, concupivi desiderare: sicut enim vitâ vivere, plus est, quàm vivere (vivere namque commune etiam hujus est vitæ; vitâ autem vivere, Beatorum est) sic concupiscere ut desideremus iudicia Dei, plus est, quàm desiderare iudicia; concupiscimus enim desiderare, quasi non sit potestatis nostræ desiderium, sed gratiæ Dei. Cùm enim Dominus oblectari nos viderit cupiditate desiderii iudiciorum suorum, sobrium auget affectum; cùm autem peccamus, non concupiscimus desiderare iudicia Dei. Vnde etiam Dominus non otiosè ait; *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum*; non solùm desiderans, sed etiam geminato desiderio concupiscens remissionem tribuere peccatorum. Concupiscamus ergo & nos desiderare iudicia Dei.

Origen.
prolog.
in Cant.

Nam sicut dicitur aliquis carnalis Amor, quem & Cupidinem appellaverunt Poëtæ, secundùm quem qui amat, in carne seminat: ita est & quidam spiritualis Amor, secundùm quem

quem & ille interior homo amans in spiritu
feminat.

[Iam] discerne petitionem cordis tui, à Aug. in
petitionibus carnis; discerne quantum po- Psa. 36.
tes. Verbi gratiâ: cœcus est, corpore; rogat
ut illuminetur: Petitio hæc carnis. Infirma-
tur, rogat se saluum fieri; saluus fit moritu-
rus; & ista petitio carnis est, & si quæ sunt
talia. Petitio cordis quæ est? sicut petitio car-
nis est, velle sibi præparari oculos, utique ad
videndam istam lucem (quæ talibus oculis
videri potest) ita petitio cordis, ad illam lu-
cem pertinet; *Peati mundi corde, quoniam ipsi
Deum videbunt.*

Sed homo, quasi pullum onagri se libe- Greg. ca.
rum natum putat; nam qui implere cuncta 15. in c.
quæ desiderat per effrenatam libertatem 11. Job.
quærit, quid aliud, quàm pullo onagri esse
similis concupiscit; ut disciplinæ hunc lora
non teneant, sed audenter vagus per sylvam
desideriorum currat?

Mens quoque nostra rebus mutabilibus Greg. ca.
subdita, & à semetipsâ variatur. Nam quæ- 22. in c.
rens, quod non habet, anxia percipit; cùmque 7. Job.
habere cœperit, tædet hanc percepisse, quod
quæsiuit. Amat sæpè quod despexerat, de-
spicit quod amaverat. Diu quærit, ut parùm
quid de summis inueniat, sed ad consueta ci-
tius relabens, nec parùm in his quæ inueni-
xit, perseverat.

Greg. Nos enim, nati in hujus peregrinationis
hom. 36. ærumnâ, huc fastidiosi jam venimus; nesci-
in Euâg. mus quid desiderare debeamus.

Ac planè quid oremus, sicut oportet, ne-
Aug. de scimus. Alius vult conjugari; alius conjugio
orando viduatus deinceps continenter eligit vivere;
Deo E- alius nullum concubitum nec in ipsis nuptiis
pist. 121. alius nullum concubitum nec in ipsis nuptiis
ad Probâ experiri:

cap. 5. Et ego inhiabam honoribus, lucris, con-
August. jugio, & tu irridebas.

Confess. Certè, qui dicit in oratione, verbi gratia:
6. cap. 6. Domine multiplica divitias meas; aut, da
Aug. de mihi tantas, quantas illi vel illi dedisti; aut
orando honores meos auge; aut fac me in hoc sæcu-
Deo c. 12. lo præpotentem atque clarentem, vel si quid
Epi. 121. hujusmodi est; & hæc dicit, eorum habens
ad Probâ concupiscentiam, non id attendens, ut ex
his, secundum Deum profit hominibus,
puto eum non invenire in oratione Domini-
câ, quo possit hæc vota coaptare: Quamob-
rem pudeat saltem petere, quæ non pudet
cupere; aut si & hoc pudet, sed cupiditas
vincit; quanto melius hoc petitur, ut etiam
ab isto cupiditatis malo liberet, cui dicimus:
libera nos à malo.

Vides [ergo] aviditate omne malum exor-
Chryf. tum, cum ipsum desiderium videlicet, non
in Epist. sustineat intra proprios terminos consistere?
ad Ro- Quidquid enim terminos à Deo statos trans-
man. ca. greditur, id absurdarum ac minimè legitima-
r. hom. 4.

rum

LIBER SECVNDVS. 151

rum rerum appetens est. Quemadmodum enim fieri sæpè videmus, ut qui ciborum appetitionem amiserint, terram ac lapillos comedant, quique impotenti siti correpti fuerint, ii & cœnum quoque nonnumquam ad bibendum appetant;

Sic cor meum, cor vanum, vagum & in- Bern.ca. 9. medit.
 stabile dum suo ducitur arbitrio, & divino caret consilio, in seipso non potest consistere, sed omni mobili mobilius, per infinita distrahitur, & hac atque illac, per innumera discurrit; & dum per diversa requiem quærir, non invenit, sed in labore miserum, à requie vacuum manet: sibi non concordat, à se dissonat, à se resilit, voluntates alternat, consilia mutat, ædificat nova, destruit vetera, destructa reædificat, eadem iterum atque iterum alio & alio modo mutat & ordinat; quia vult & non vult, & nunquam in eodem statu permanet.

Sed allide Domine concupiscentiam meam August. soliloq. cap. 12.
 dulcedine tuâ, quam abscondisti timentibus te, ut concupiscam te concupiscentiis sempiternis; ne vanis illectus & deceptus interior gustus ponat amarum dulce & dulce amarum.

*Vinam arvantur via mee ad custodiendas ju-
stificationes tuas! Psalm. 118.*

XVII.

XVII.

Vtinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas!

Psalm. 118.

Quò ferar? ambiguos aperit mihi semita calles;
 Semita non uno tramite secta vias.
 Illa tenet dextram, partem tenet illa sinistram,
 Hæc tumet in cliuos, vallibus illa cadit:
 Hæc faciles aditus, aditus habet illa malignos,
 Explicat illa vias, implicat illa dolos:
 Quoq; vel hæc tendat, vel quò se porrigat illa,
 Exitus implexo sine videre vetat.
 Non ita, quæ partes viæ se sindebat in ambas,
 Herculis ambiguum fecit euntis iter,
 Nec totidem refluïs Meander flectitur undis,
 Ipse suis quamvis obuius erret aquis.
 Nec Labirynthæi tanta est fallacia tecti,
 Curva licet variis torqueat antra viis.
 Heu, graviora meos cohibent discrimina gressus!
 En geminâ dubiam parte pericla premunt.
 Non ego quæ metuam divortia mille viarum;
 (Solutus Dædaleâ, qui fuit æde labor)
 Sed præter varios curvis ambagibus orbis,
 Nox etiam cæcas celat opaca vias;
 Nullaque se presso monstrant vestigia signo,
 Quæ populus trito calle, notârit iter.

154. PIA DESIDERIA

Et licet explorem prætenſis obvia palmis,
 Et vitæ obſtantes, tubera dura, petras:
 Vix ſatis inceptos auſim producere curſus,
 Sed retinent timidũ noxq̃; dolusq̃; gradum.
 Laſſus ut ignotã cum fors regione viator
 Opprimitur nebulã præcipitante diem:
 Nullaque jam toto collucent ſidera Cælo,
 Nec propè ſunt ullæ, ruſtica tectã, caſe;
 Nullaque ſignato callem noiat orbita ſulco,
 Vlla nec humano ſemita trita pede;
 Nec ſcit, an in ſylvas, an eat ruiturus in undas,
 Longius inceptam ſi paret ire viam:
 Tum loca clamorſis latè omnia vocibus implet,
 Paſtoris vocitans rure vagantis opem.
 Vtq̃; vel è ſtabulis tacitisq̃; quis audiat antris,
 Ingeminat longos, terque quaterque ſonos.
 Omnis at in ſurdas clamor volat irritus auras,
 Nullaq̃; Paſtoris verba remiſſa ſonant.
 O quis in his tendat mihi ſtamina fida periclis?
 Quis Deus, in tantã, ſit mihi nocte Pharus?
 Ifacidas quondam per inhospita regna vagantes,
 Inſolitas docuit clara columna vias:
 Stella comes monuit Nabathæos lumine reges,
 Parvaq̃; Bethlemiæ duxit in antra domus.
 Quin recreant trepidos, fratrum duo ſidera, nautas;
 Tu quoque mi gemini Caſtoris ede facem.
 Gnoſis aberrantem revocavit Theſea ſilo,
 Et fuit Hero tibi nocte, Leandre, Pharus.
 Ecce ego ſum Theſeus, vice tu mihi ſis Ariadnes,
 Herus agasq̃; vicem, quando Leander ero.

Aspicis

LIBER SECVNDVS. 155

Aspicis ut multi, vaga turba, per avia currant;
Et suus hac, illuc, quemlibet error agat?
Hic cadit ignota praeceps regione viarum,
Ille vago caecum tramite versat iter:
Hic celerat cursus; hic passu deside lentat;
Sapius ille suos fertq; , referiq; , gradus:
Hic diversus abit; lateri latus ille propinquat;
Hic comitis ductu fallitur, ille suo:
Perpetuos aliquis vestigia flectit in orbis;
Alter in obliquas volvitur usque vias:
Hic ratus ad certam cursu se tendere metam,
Deceptio repetit limina prima pede:
Denique in errorem facto ruit agmine vulgus,
Quodq; tenere decet, vix tenet ullus iter.
O Utinam, recto tendat mea semita ductu,
Nec dolus, infido tramite, fallat iter!
Qualis at excusso fugit irrevocabilis arcu,
Dum volat ad certum missa sagitta locum;
Talis in-offenso festinet limite cursus,
Qua tua nempe monent tendere iussa, via.
Esto igitur, mea lux, quoties jaculabere, nervus;
Quemq; petis jaculis, sint tua iussa, scopus;
Qua; petiturus candentia signa sagitta es,
Ulla ego sim digitis lecta sagitta tuis.

Vinam dirigantur via mee ad custodiendas justificationes tuas!

Pfalm. 118.

Aug. li. 2. **H**IEREMIAS dicit: Scio Domine, quia non
de oper. *est in homine via ejus; nec viri est ut ambu-*
merit. *let & dirigat gressus suos.* Hinc & in Psalmis
cum quidam dixisset Deo: tu mandasti man-
data tua custodiri nimis, continud, non de se
præsumpsit, sed optavit ut faceret. *Vinam, in-*
quit, dirigantur via mee ad custodiendas justifi-
cationes tuas!

Ambr. in **M**iles qui ingreditur iter, viandi ordinem
Pfal. 118. non ipse disponit sibi, nec pro suo arbitrio
Oton. 5. viam carpit, nec voluntaria captat compen-
dia, ne recedat à signis; sed itinerarium ab
Imperatore accipit & custodit illud; præ-
scripto incedit ordine, rectâque viâ conficit
iter, ut inveniatur commeatum, parata sibi sub-
sidia. Hanc legem viandi esse præscriptam,
Christo ducente, sanctis commeatibus,
recognoscas velim. Profecti sunt enim &
Patres nostri de terrâ Ægypti, per longa spa-
tia terrarum, quorum stativæ omnes, man-
sionesque descriptæ sunt. Advertimus ergo
quis has ordinaverit mansiones, quomodo
ambulare oporteret filios Israel. Præibat e-
nim illos, per diem, Deus in columnâ nubis;
noctu,

LIBER SECVNDVS. 157

noctu autem in columnâ ignis, ut viam ostenderet ambulanti- bus & tenebras dimoveret, lex viarum, columna erat & ignis & nubes.

Multæ enim sunt viæ & multa genera viarum; magnum profectò periculum viatori. Quàm facilè in multarum occurſu, errabit in viâ suâ, qui viarum discretione caruerit. Scrutemur proinde vias nostras, etiam vias dæmonum, vias quoque Beatorum spirituum, & vias Domini investigemus.

[Si enim] viam ingressus cum veneris ad compitum aliquod (& nescias quod iter ingredi debeas) stas & cogitas ipse tecum, utrùm primam, aut secundam, aut tertiam viam eligas quam sequaris, nec putas prius adoriendum iter quam animo definiens; quanto magis animo debes ac mente consistere qui ad regnum cæleste tendis, & cogitare tecum, quia non omnis via illud ducit, non omnis eum dirigit ad Hierusalem illam quæ in cælo est. Sunt viæ quæ malos exitus mortis habent. Hæ sunt viæ de quibus legisti: *Quia sunt viæ quæ videntur viro recte esse, ultima autem ejus afficiunt in profundum inferni.*

Viæ igitur filiorum Adam in necessitate & cupiditate versantur. Ab utraque siquidem ducimur, & ab utraque trahimur, nisi quod videmur magis urgeri necessitate, trahi cupiditate. Et necessitas quidem specialiter

Bernar.
serm. 11.
super
Qui habitat in adjutorio.

Ambr. in
Psal. 118.
Octon. 8.

Bernar.
serm. 11.
super
Qui habitat.
ter

ter corpori tribuenda videtur, nec simplex illa est, *sed anfractus habens plurimos*, plurimaque dispendia; nam compendia pauca admodum, si qua tamen. In his quoque docetur quàm necesse habeat clamare ad Dominum, non de necessitate, *sed de necessitatibus meis erue me*. Non modò ab hâc viâ necessitatis, sed ab eâ quoque quæ cupiditatis est, optabit educi, quisquis non surdâ aure monita Sapientis exceperit. Quid enim ille ait? *à voluntatibus tuis avertere, & item: post concupiscentias tuas non eas*. Hæ sunt viæ quæ videntur hominibus bonæ, sed finem non habent, nisi cum demergunt in profundum.

Ibidem.

Si invenisti vias hominum, illud quoque considera, ne fortè de his dictum sit: *Contritio & infelicitas in viis eorum*: ut sit contritio in necessitate, infelicitas in cupiditate. Videamus & vias Dæmonum, videamus & caveamus; videamus, & fugiamus eas; siquidem via illorum, Præsumptio & Obstinatio. Quàm perverso & everso sunt corde filii hominum! quicumque sectantur vias Dæmonum, ingrediuntur Dæmonum vias. Hæc enim tota adversùm nos spiritualium colluctatio nequiriarum est, ut nos seducant, ut nos inducant in vias suas, ut deducant in eis, perducant ad destinatum finem, qui paratus est eis. Quæ verò sunt sanctorum Angelorum viæ? Profectò illæ, quas unigenitus enarravit dicens:

LIBER SECVNDVS. 159

dicens: *Videbitis Angelos ascendentes & descendentes super filium hominis.* Ascensio igitur & descensio viæ illorum. Ascensio propter se, descensio vel potius condescensio propter nos. Puto & vias Domini vultis audire. Docuit itaque vias suas, cum aperuit labia Prophetæ ut diceret: *Vniuersa via Domini misericordia & veritas.* Ita ad singulos, ita ad omnes communiter venit, in misericordiâ scilicet & veritate. *Ab his iuineribus incurvati sunt colles mundi; superbi, Dæmones, Principes.*

Ille ordo est, alii præcedunt, alii sequuntur. Aug. in Psalm. Qui præcedunt exemplum se præbent sequentibus; numquid neminem sequuntur? Si neminem sequuntur, errabunt. Sequuntur ergo & illi aliquem, ipsum CHRISTVM. Et cernitis ordinatos gressus per Paulum Apostolum dicentem: *Imitatores estote sicut & ego CHRISTI.* Iusti attendendo eos qui se in bono præcedunt, imitando sequuntur. Quomodo sequuntur? *Videbunt iusti & timebunt.* Videbunt & timebunt sequi vias malas, cum vident quosque meliores, iam elegisse vias meliores; & dicunt in animo suo, quemadmodum solent dicere viatores, attendentes alios cum præsumptione ambulantes in viâ, ipsi adhuc incerti viæ, & quasi fluctuantes quo eant, dicunt sibi: non frustra illi hæc eunt, quando illd eunt, quod nos ire volumus.

LIBER SECVNDVS. 161

per mala replicantur, & quasi extra se tensi, ad semetipfos per circuitum redeunt, qui bona quidem cupiunt, sed à malis nequicquam recedunt.

Et quidam cadunt extra viam; ut ille qui Bonayé. numquam fuit de Ecclesia. Quidam cadunt in Pf. 36. à viâ; unde hoc: *Melius est viam justitiæ non agnoscere, quàm post agnitam retroire.* Quidam cadunt in viam, unde dicitur; *justus septies cadit in die.*

Sed est multa differentia inter casum Iusti Origen. & injusti: *Iustus inquit, cùm ceciderit, non hom. 4. prosternitur.* Injustus, & qui spem non ha- in Pf. 36. bet in Deo positam, si ceciderit, prosternitur, & non surgit, id est, si peccaverit non pœnitet, & peccatum suum emendare nescit.

O tortuosas vias! vae animæ audaci, quæ August. speravit, si à te recessisset, se aliquid melius confes. habituram! Versa & reversa; in tergum & 6. c. 16. in latera & in ventrem, & dura sunt omnia, & tu solus requies. Et ecce ades, & liberas à miserabilibus erroribus, & constituis nos in viâ tuâ, & consolaris & dicis; Currite, ego feram, & ego perducam, & ego ibi feram.

Meliùs dirigebantur à Domino gressus eorum, Ambr. in quibus per noctem, ignis columna lucebat, Psal. 36. per diem, nubis. Et tu merere factis, votisque deposce, ut *gressus tui à Domino dirigantur, ne moveantur pedes tui.* Cavendum est quoque ne rectam semitam derelinquas, & diverticula

diverticula te viarum tortuosarum decipiant. Ided dicit : Parate viam Domini , rectas facite semitasejus. Rectas faciamus animorum semitas ne labamur , ne effundantur gressus nostri sicut uxoris Loth , quæ post se respexit , & gressus tenere non potuit , sed effusi sunt. Non effundantur sicut Ægyptiorum , quorum gressum , maris fluctus effudit. Nonne de his pulchrè dixeris , effusi sunt gressus eorum , quos benè vixisse pœnituit?

Ambr. in
Psal. 38.

O qui dereliquisti semitas rectas, abeundo in vias tenebrarum ! ô qui lætamini in malis , & gaudetis in everhione mala , quorum semitæ pravæ , & flexuosi cursus eorum sicut lubricus & flexuosus author ipsorum , cur odisse cœpistis viam rectam ! Non vos direxit Dominus.

August.
soliloq.
cap. 4.

O Domine qui es lux, qui es via, veritas & vita, in quo non sunt tenebræ, error, vanitas, neque mors. Lux sine quâ tenebræ ; via sine quâ error ; veritas, sine quâ vanitas , vita sine quâ mors : Dic verbum, Domine ; fiat lux, ut videam lucem & vitem tenebras : videam viam, & vitem invium : videam veritatem & vitem vanitatem : videam vitam , & vitem mortem. *Illuminare, inquam, illuminare huic cœco, qui in tenebris & in umbrâ mortis sedet, & dirige pedes ejus in viam pacis!*

Nyssen.
orat. 4.
in Cant.

[Fac] ut anima [mea] telum sit in manu potentis ad scopum supernum directum, [scio]

[scio] esse eundem & sponsum nostrum & sagittarium; [fac] eandem item animam esse sponsam & telum; quâ ille tamquam telo utatur, dum eam bonum ad scopum dirigit.

Perfice gressus meos in semitis tuis: ut non moveantur vestigia mea. Psalm. 16.

XVIII.

XVIII.

Perfice gressus meos in femitis tuis:
 ut non moveantur vestigia mea.
Psalm. 16.

ERgo caduca gradum toties mihi tibia fallit,
 Sternet & in planâ pes vitiosus humos.
Aspice, qui Cœlis hominum vestigia spectas,
Firmaq; fac presso stet mea planta solo.
Instruit implumes pennata Ciconia pullos,
Et docet aërias præpes inire vias.
Exemplo volucrem sequitur môdò filia Matrem,
Tutaq; jam peragit, quod metuebat, iter.
Provocat expansis sobolem Iovis armiger alis,
Et jubet insuetas sollicitare plagas.
Mox præit, & pleno se jactat in aëra lapsu,
Remigio soboles subsequiturq; patrem.
Dum primum ignotas tentat puer inscius undas,
Subere vel junco mobile findit iter:
Mox opis oblitus, flumen sine cortice trānat,
Flumen inexperio sæpè sed ore bibit:
Sepiùs at doctis ubi plauserit equora palmis,
Ducit in immenso brachia tuta salo.
Aspice, qui Cœlis hominum vestigia spectas,
Aspice quâ nobis arte levetur iter:
Sustineor fragili puerilia membra curuli,
Quæque vehunt socias ipsa propello rotas.
Nempe tripes baculi sic stipite nititur ætas,
Fertque senex proprium, quo fuit usus, equum:

Ne tamen ambiguis malè decipiare querelis;
 De pedibus, moneo, nulla querela meis.
 Nec vitio plantæ; vitio neque crura laborant;
 Saxa per & salebras tibia nostra salit.
 Non ego pennipedi dubitem certare Camilla,
 Isse per intactas que pede, feritur, aquas.
 Quod queror, est animi vitium lacrymabile nostri,
 Qui, quibus incedat, languidus est pedibus.
 Heu jacet afflictis, affectibus omnibus æger!
 (Hi, quibus incessit, nempe fuere pedes.)
 Si quod iter, quãvis breve sit, virtutis eundem est,
 Mens mihi sit minima lassâ labore via;
 Crura forent fragilibus veluti tua, Nile, papyrus,
 Quæque ruit motâ canna palustris aquâ.
 Rarus, at immodicus quandoque resuscitat ardor,
 Et pede fulmineo stringere cogit iter:
 Sed bene vix captum, currendi extinguitur ardor;
 Lampadis ut magno flammula parva Noto.
 Ne tamen ignavis videar segnescere plantis,
 Promoveo tardos pigra subinde gradus.
 Ast mea tunc, caveam quisquam vestigia servet,
 Ne puter immodicis ebria facta scyphis.
 Scilicet in partes ita tibia claudicat ambas,
 Semipedis claudi pes ut hiulcat iter:
 Nunc volo, nunc nolo, nunc æstuo, nunc languesco,
 Nunc stupet ut rigido mens religata gelu!
 Impatiens igitur, capii sine fruge laboris,
 Sæpe via medio, lassâ reiteno gradum.
 Sed neque, quâ languens statione resistere tento,
 Instabilem valeo figere firma pedem.

Auferor

LIBER SECVNDVS. 167

*Auferor aduerso velut incita puppis ab aestu,
 Quam neque vis remi nec sua vela iuvant;
 Damnaq; sunt iterum vano redimenda recursu,
 Irritus aeterno sic redit orbe labor.*
*Nempe catenati, sic publica corpora, serui
 Circumeunt toties, pendula tecta mole;
 It mola, perque suos rapitur circumvaga gyros,
 Sed perit his, quicquid conficit illa vie.*
*Heu quid agā! neq; sueta vehi neq; currere docta,
 Nec pedibus minimas utilis ire vias!*
*Magnum iter est Carlo, magnis huc passibus itur;
 Quid faciet lentis nostra quadriga rotis?*
*Tu spatia ingenti perlaberis ardua saltu,
 Vastaque tergemini crura gigantis habes.
 Eoū passu, Hesperiumq; amplectere mundum,
 Sub femur ut Rhodius vela Colossus agit:*
*Ast testudineo reptat mihi tibia gressu,
 Aut chelis referor, Cancer adunce, tuis.*
*Quid possitas igitur sperem contingere metas,
 Quae metas refugo perdita sector equo?*
*O Deus, ambiguos trepidantis perfice gressus,
 Vincat & applausis nostra quadriga rotis!*

*Perfice gressus meos in semitis tuis, ut
non moveantur vestigia mea. Ps. 16.*

Pfal. 118. **I**N quo corrigit adolescentior viam suam?

Nazian. *Sepè etenim egregià dum spe subnixus, in altiù
de vit. Efferror, ac mediæ virtutis septia volatu
human. Transilio, dirus resupinum montis ad ima
Præcipitem fundit Satanas; mihiq; accidit illud,
Quod solet huic, qui littoreâ dum incedit arenâ,
Haud cæpta elusis pedibus vestigia firmat.
Erigor ipse iterum, rur susq; in terga relabor,
Infelix magè, quàm prius; incedensq; labore
Perpetuo, trepidumq; fovens in corde pavorem
Vix gradior, citus at labens figo oscula terre.*

Pfal. 24. *Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas
tuas edoce me.*

Pfal. 85. *Deduc me in viâ tuâ.*

Pfal. 142. *Fac mihi viam in quâ ambulem.*

Ambr. de *Nam quis inter tot passiones hujus corpo-
fugâ sæ- ris, inter tantas illecebras hujus sæculi, tutum
culi, c. 1. atque intemeratum fervare potest Vestigium?
Respexit oculus, & sensum mentis avertit;
audivit auris, & inentionem inflexit; in-
halavit odor, & cogitationem impedivit; os
libavit, & crimen retulit; tactus contigit, &
ignem adolevit.*

Origen. *[Quare] qui iter agit ad virtutem, multa
hom. 4. sunt quæ digredi habet & transire. Ergo & tu,
in Ps. 36. qui ad CHRISTVM tēdis (qui est Dei virtus)
digredere*

digredere luxuriam, scorta, adulteriũ; digredere furta, falsa testimonia; tum deinde digredere & avaritiam, & omnem pecuniæ ceterarumq; malarum rerum concupiscentiã; digredere mendaciũ, digredere stultitiã sæculi.

Bonum crus fac pedi tuo, non enim naturæ est, sed voluntatis: levem hanc reddamus, ne celeritati pedum reliquum pondus officiat. Doce pedes esse cautos; pavementum enim multis locis est lubricum; ac si cadas, multa perdidisti: attamen & si cecideris, surge; licet enim & hoc pacto vincere. Numquam lubricis rebus te committas, & non cades: super solidas ac stabiles curre.

In eo namque ostendimus quantã ad Dominum cupiditate flagramus, si non solum ad eum per tranquilla & mollia, sed etiam per aspera & dura transimus. Hinc namq; Prophetam ait: *Qui perfecit pedes meos, quasi cervi.* Cervus enim cum montium juga conscendit, quæq; aspicit aspera, quæq; se objiciunt sentibus illigata, dato saltu transgreditur, & absque ullo cursus sui obstaculo, in superioribus elevatur; ita etiam electorum mentes, quæque sibi in hoc mundo obistere atq; obviate conspiciunt, contemplationis saltu transcendunt, & more cervorum, despectis terrenorum sentibus, in superna se evehunt.

Est ascensio, est transilitio, non pedibus, non scalis, non pennis; & tamen si interiorem

Chryf. in
3. cap. ad
Phil.

Greg. li.
26. mor.
c. 10. in
cap. 35.
Iob.

Aug. in
Psal. 38.

hominem attendas, & pedibus, & scalis, & pennis. Nam si non pedibus; quomodo dicit homo interior: *Non veniat mihi pes superbia?* si non scalis; quid sunt quas vidit Iacob: si non pennis; quis est qui dicit: *Quis dabit mihi pennas sicut columbe, & volabo & requiescam?* sed in rebus corporalibus, aliud sunt pedes, aliud scalæ, aliud pennæ. Intus autem & pedes & scalæ, & pennæ affectus sunt & bonæ voluntates.

Bernar. Stat [anima] manu verbi levata velut
 ferm. 85. super duos pedes, devotionem & agnitio-
 in Cant. nem. Stat inquam, sed sibi puter dictum, *qui se existimat stare, videat ne cadat.* Purasne stare per se poterit, quæ surgere per se non potuit? Cur ergo si stare per se poterat, orabat homo de terra, *Confirma me*, inquit, *in verbis tuis Domine?* Denique & probârat. Ejus ipsius illa vox fuit: *Impulsus, eversus sum ut caderem, & Dominus suscepit me.* Quæris, quis ille impulsor? non est unus. Impulsor Diabolus est, impulsor Mundus, impulsor Homo. Quis iste homo sit, quæris? quisque sui. Noli mirari, usque aded homo impulsor sibi est, & suimet præcipitator, ut non sit quod ab altero impulsore formides, si ipse à te proprias contineas manus: manus tua, consensus tuus. Cùm igitur tres sint stanti imminentes stratores; horum, Diabolus livore malitiæ; Mundus, vento vanitatis; Homo, semetipsum pondere

dere suæ corruptionis impellit. Impellit Diabolus, sed non evertit, si quidem tuum tu illi negaveris assensum. Est & Mundus impulsor, quia in maligno positus est; impellit omnes, sed solos evertit amicos suos. Ex quo satis claret, quam sit Homo præcipuus impulsor sui, qui suo, sine alieno impulsu, cadere potest; alieno, absque suo, cadere non potest. Sed innixum verbo & indutū virtute ex alto; nulla vis, nulla fraus, nulla jam illecebra poterit vel stantem dejicere, vel subjicere dominantem. Vis non timere impulsorem? *non veniat tibi pes superbiæ, & manus impellentis non moveat te. ibi ceciderunt, qui operantur iniquitatem, ibi Diabolus & Angeli corruerunt. Denique in veritate non stetit* qui non innixus est verbo. & ided fortassis sedere voluit, quia stare non valuit; dicebat enim: *sedebo in monte testamenti.* Cæterum Deo aliter judicante nec stetit, nec sedit, sed cecidit, dicente Domino, *Videbam Sathanam sicut fulgur de celo cadentem:* ergo qui stat, si non vult cadere, non fidat sibi, sed nitatur verbo. Cujus manu erigeris, ipsius necesse est virtute tenearis.

Via nostra, ambulantes quærit; sed tria sunt hominum genera quæ odit: Remanentem, Retro-redeuntem, Abeuntem: ab his tribus generibus malis, Domino adjuvante vindicetur, & defendatur gressus noster. Iam verd cum ambulantes sumus, alius tardius

ambulat, alius celerius, ambo tamen ambulat; excitandi sunt ergo Remanentes; Retro redeuntes revocandi; Errantes in viam ducendi; Tardi exhortandi; Celeres imitandi. Qui non proficit, remansit in via; qui fortè à meliore proposito declinat, ad id quod deterius reliquerat, reversus est retrò; qui fidem deserit, à viâ erravit. Cum tardis sit nobis & cum celerioribus ratio, cum ambulatibus tamen. Quis est qui non proficit? qui se putaverit esse sapientem; qui dixerit, Sufficit mihi, quod sum: qui non attenderit eum, qui dicit: *quæ retrò oblitus in ea quæ ante sunt extentus secundum intentionem, sequor ad palmam vocationis Dei in CHRISTO IESU.* Currentem se dixit, sequentem se dixit, non remansit, non retro spexit: absit ut erraverit, quia viam ipse docebat, qui & tenebat, & ostendebat.

Paulin. Beati sunt qui non de præteritâ sibi justitiâ
epist. ad blandientes, secundum Apostolum, per dies
Cælant. singulos in virtute renovantur. Iustitia enim
in fine Iusti non proderit ei, à quo die, justus esse de-
inter ep. fierit. Sanctus ergo securus esse non debet,
Hier. quamdiu in hujus vitæ agone versatur, sed
tom. 1. totum quo tenditur spatium, vitæ tuæ est, ut
peragere possis justitiam, nec de præteritâ ju-
stitiâ confidens remissior efficiaris.

Aug. ser. Quare semper tibi displiceat quod es, si vis
15. de pervenire ad id quod nondum es; nam ubi
verbis A- tibi placuisti, ibi remansisti. Si autem dix-
postol. ris,

ris, sufficit; & peristi. semper adde, semper ambula, semper profice, noli in viâ remanere, noli retroredire, noli deviare. Remanet, qui non proficit; retro-redit, qui ad alia revolvitur unde jam abscefferat; deviat, qui apostatat. Melius it claudus in viâ, quàm cursor præter viam.

Vi quid claudicatis in duas partes? dixit Elias Aug. li. 4.
populo. Si Deus est, ite post illum; si mundus est, ite post illum; si Deus eligitur, servia- de symb.
tur illi, secundùm ipsius voluntatem; si ad Ca-
mundus eligitur, ut quid fictum cor quasi techu.
Deo accommodatur? quid tibi cum pompis
Diaboli, amator CHRISTI? ô munde im-
munde, teneri vis pergens, quid faceres si re-
maneres? quem non deciperes dulcis, si a-
marus alimenta mentiris?

Deus Dominus fortitudo mea, & ponet pedes Habac. 3.
meos quasi cervorum.

Sperabam aliquando in virtute meâ, quæ August.
tamen non erat virtus; & sic volui currere, soliloq.
ubi magis stare credebam, ibi magis cecidi, cap. 25.
factusque sum magis retrò, & non antè, &
quod credebam consequi, magis elonga-
tum est à me.

Cogitavi [ergo] vias meas, & converti pedes Psal. 118.
meos in testimonia tua.

Adhuc sequor, adhuc proficio, adhuc am- Aug. ser.
bulo, adhuc in viâ sum, adhuc me extendo, 15. de
nondum perveni. verb.

*Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim
tuis timui. Psal. 118.*

XIX.

XIX.

Confige timore tuo carnes meas, &
 iudiciis enim tuis timui. *Ps. 118.*

Litera prima rudi quondã inculcata iuventa,
 Feriur ab antiquis, Numinis esse Timor:
 Certa que non aliã Sapiencia discitur arte,
 Si quã fides verbis, Nate Davide, tuis.
 Hoc quoque nostra fuit formata pueria ludo,
 Docta que siderans mens trepidare minas.
 Semper at heu! tantis stupuit mens cœca tenebris,
 Vt neque, quod toties audiit, Alpha sciat.
 Tristibus Orbiliï plectenda ignavia sceptris,
 Post malè rot positos, nil didicisse, dies!
 Et pueri ferulis segnes Elementa docentur,
 Quæ levis assequitur sedulitate labor;
 Aspiciunt nigras Cadmi bis, tève, puellas,
 Aspectas referunt, nomine quamque suo:
 Et licet arato sit par color omnibus ore,
 Signa tamen faciem propria quamque notant,
 Cur ego quod teneris Infantia combibit annis,
 Discere non etiam tempore posse putem?
 Plurima sunt, nullo penitus mihi docta Magistro,
 Cur disci nequeat, arte iuvante, Timor?
 Ah pudet! en timeo, quæ contempsisse decebat;
 Non timeo, justos quæ meruère metus.
 Flagitium, minimo timeo committere teste,
 Non timeo facinus, teste patrare Deo.

Ne

Ne corpus perimant, metuo de nocte latrones,
 Nil metuens Animæ certa pericla meæ.
 Nempe fugit pictæ sic passer imagine larvæ,
 Illita cui visco virga timenda fuit.
 Sic tremit aspectæ cervus formidine pennæ,
 Nec tremit obstantes, agmina rauca, canes.
 Sic quoque, Marmaricæ trepidat leo terror arenæ,
 Et cadit in tensas, territus igne plagas.
 Heu! rotat humanas furor hic vertigine mentes,
 Fulmina despiciunt, murmura parva timent;
 Subjicitur pedibus nigri metus omnîs Averni,
 Et lethum & quidquid tristius Orcus habet.
 Scilicet, abjecto leve fit scelus omne Timore,
 Sed gravis insequitur pœna Timore, scelus.
 Flagitiis demum incipiunt trepidare peractis,
 Antè scelus, nullus pectora terror habet.
 Tum pavor heu madidis mentē sudoribus angit;
 Et læsi ante oculos Numinis ira reedit.
 Tum subitus strato vigiles Timor excutit artus,
 Propria tum vacuos terret imago thoros.
 Si strepitum moti dederit mus stramine lecti,
 Creditur è sylvis exiluisse leo.
 Noctē levis quassâ si murmuret arbore ventus,
 Horrescunt rigidæ, fronde sonante, comæ.
 Quid faciant, subitis si fulminet ignibus æther,
 Aut sonet æthereo grandior axe fragor?
 Pectora cœlesti stupeant percussa tumultu
 Et flammâ metuant dissiliente peti.
 Tunc terrent auræ, tunc terrent scilicet umbrae,
 Augurioq; notant omnia signa necem:

LIBER SECVNDVS. 177

Quin etiam nemorum nocturna silentia terrent,
 Ipsaq; se fontem mens furiosa timet.
 En quantum miseris pœna, mens conscia donat;
 Ipse in sese animus verbera tortor agit.
 Heu quoties stygii, turbato in Cæsare, manes;
 Pharsali quoties emicuisstis agri!
 Sæve Patris vindex, furiis agitaris, Oreste,
 Umbra trucidata viva Parentis erat.
 Mæste colubriferâ Pentheu laniaris Erynni,
 Vindicat hoc læsos verberare Diva Deos.
 Nulla reos animos agitat magè dira Tyrannis,
 Quàm testem assiduè pectore ferre suum.
 O Deus! ô confige tuo mihi corda timore!
 Ne peccem, furor hâc cuspide noster eget.
 Vtilis ante scelus Timor est qui frena gubernet,
 Qui timet, admissò crimine, serò timet.

Confige

Confige timore tuo carnes meas, à iudicis enim tuis timui. Pſal. 118.

Basil.
hom. in
Pſal. 33.

NISI timor instituendæ vitæ noſtræ rudimenta jaciatur, impoſſibile fuerit ſanctimoniam legitime obſervari. *Confige*, inquit, *timore tuo carnes meas*; nam quemadmodum qui corporis membra habent clavis tranſfixa, ad actionem quamlibet immobiliæ ea retinent, ſic ii quorum animam occupavit *Dei timor*, omnem proſus importunam peccati & obſtreperam occaſionem vitant: Timenti itaque nulla ad complectendam virtutem deſit facultas, cum per *Timorem* ab indecorâ omni & abſurdâ actione revocatur & impeditur.

Chryſ.
hom. 53.
in Ioan.

Nam quemadmodum quercus altiùs deſiſſis radicibus, nullius venti viribus ſternitur, ita animam *Divino timore conſexam* nullus tentationum ventus evellet.

Amb. in
Pſal. 118.
Oſton.
15.

Sunt autem & carnes quædam animæ, ſicut corpus eſt animæ. Carnes animæ, ſunt carnales cogitationes: *Conſigat has carnes timor Domini & iudiciorum eius.*

Basil.
hom. in
Pſal. 33.
Bern. ſer.
29. in

Ejuſmodi ergo timore eruditus, quaſi freno quopiam abarce, & inhiſce animam ad vitioſam concupiſcentiam propendentem.

Prudenter ſagittari & impugnari ſalubriter

ter postulat Sanctus cum dicit in oratione,
Confige timore tuo carnes meas; optima *Timor*
 iste *scgitta*, qui conficit & interficit carnis de-
 sideria, ut spiritus saluus sit.

Teneat ergo & terreat timor Iudicii, me- Bern. lib. de interiore do- mo, c. 36
 tus gehennæ, laquei mortis, dolores inferni,
 ignis urens, vermis corrodens, sulphur fce-
 tens, flamma tartarea & omnia mala.

In veritate enim didici, nihil æquè efficax Bernar. ser. 54. in Cant.
 esse ad gratiam promerendam, retinendam,
 recuperandam; quàm si omni tempore, co-
 ram Deo, inveniaris non altum sapere, sed ti-
 mere. Beatus es si cor tuum triplici timore
 repleveris; ut timeas quidem pro acceptâ gra-
 tiâ, amplius pro amissâ, longè plus pro re-
 cuperatâ.

[Sed multi] *trepidaverunt timore, ubi non e-* Aug. in Psal. 52.
rat timor. numquid enim timor est si quis per-
 dat divitias? non est ibi timor, & ibi timetur.
 si quis autem perdat sapientiam, ibi verè ti-
 mor est, & ibi non timetur. Stultitia, dicens
 in corde suo, non est Deus; timuisti perdere
 terram, & perdidisti cœlum!

[Sed] ita se habet peccatum, ut priusquam Chryf. hom. 20. in Gen.
 fiat & ad opus perveniat, obtenebret & de-
 cipiatur mentem; postquam autem consum-
 matur, manifestè nobis suam absurditatem
 proferat & ostendat. Vnde brevis illa & ab-
 surda voluptas continuum menti dolorem
 inserit, conscientiaque fiduciam aufert, con-
 fusione

fusione captam perfundens. Misericors enim Deus ejuscemodi accusatorem nobis assistere voluit, ut numquam soli relinquamur, sed indefinenter ille congregiendus clamet, & poenam exigat delictorum. Scortator enim vel adulter, etiamsi omnium oblivisci queat, numquam tamen sic in solitudine versatur, quin habens acrem illum accusatorem, suspiciones timeat, umbras tremiscat, & eos qui conscii sunt, & qui non sunt; perpetuaque in animo ejus tempestas est, ac reciprocantes, & contrarii fluctus. Insuper neque somnus ei suavis, sed terrore & formidine plenus; neque cibus voluptatem præbet; neque amicorum colloquia talem refocillare vel liberare ab urgente anxietate possunt: sed quasi *Carnificem gestaret se lancinantem & flagellantem continuo*, ita post admissum facinus obambulat; nullo conscio, sustinens intolerabiles poenas illas, & iudex sui ipsius factus & accusator.

Iob 15. *Sonitus terroris semper in auribus illius: & cum pax sit, ille semper insidias suspicatur.*

Chryf. Explica mihi [improbi] conscientiam, & conc. 1. videbis intus gravem peccatorum tumultum, de Lazaro, in ca. jugem metum, tempestatem turbationum 16. Luc. videbis, velut in curia, mentem ad thronum conscientia conscendisse regalem, & tamquam Iudicem quempiam sedentem, & cogitationes loco carnificum adhibentem, in

in equuleo suspendentem, lateraque conscientiae radentem unguis; pro commissis vehementer inclamantem, cum nemo sciat, nisi quod solus Deus hæc videre noverit. Et enim qui committit adulterium, etiam si milies fuerit dives, etiam si nullum habeat accusatorem, non desinit tamen intus se accusare. Et voluptas quidem temporaria est, dolor vero perpetuus; timor undique ac tremor, suspicio & anxietas; angulos metuit, umbras ipsas formidat, suos ipsius famulos, conscios, inscios; illam ipsam quam corrumpit, & virum quem affecit contumeliâ. Obambulat, amarum accusatorem circumferens, conscientiam, cum sit suo ipsius iudicio damnatus, nec possit vel ad breve tempus respirare. Nam & in lecto, & in mensa, & in foro, & in domo, & interdiu & noctu, & in ipsis frequenter somniis, hæc iniquitatis simulacra videt, ipsiusque Cain vitam vivit, gemens ac tremens super terram, cum nemo sciat; intus tamen habet ignem implicitum. Idem patiuntur & qui rapinam exercent, & qui fraude lucrum faciunt, & ebriosi, & in summâ quotquot in peccatis vivunt. Neque enim ullâ ratione iudicium illud potest corrumpi muneribus.

Externi Iudices & pecuniis corrumpuntur, & assentionibus delinquentur & metu simulant; denique multa sunt alia, quæ re-

Chryf.
conc. 4.
de Laza.

ctum illorum iudicium depravant : At conscientiae tribunal , nulli hominum novit cedere , sed quamvis dederis pecunias , quamvis mineris , quamvis aliud quidlibet feceris , iustam feret sententiam adversus peccatorum cogitationes , aded ut ipse quoque qui peccatum admisit , seipsum condemnet etiamsi alius nullus accuset.

Chryf. Incorruptus iudex , conscientia , cum adversus hominem exurgit , clara voce clamat in Gen. & accusat & ostendit , & quasi ante oculos scribit peccatorum magnitudinem.

August. *Confige [ergo Domine] timore tuo carnes* medit. *meas ; lætetur cor meum , ut timeat nomen* cap. 34. *tuum. Utinam te sic timeret peccatrix anima mea , quomodo ille vir sanctus qui dixit : Semper enim quasi tumentes super me fluctus timui Deum !*

Faint, illegible text or markings located below the main rectangular impression, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Averte oculos meos ne videant vanitatem.
Psalm. 113.

Averte oculos meos ne videant vanitatem. *Psalm. 118.*

Pervigilant gemine celso mihi vertice stellæ,
 Quæis est perpetuis munus in excubiis.
 Nec tamen errantes neque possum dicere fixas,
 Sed merito, duplex utraque nomen habet.
 Errat ab officio vaga sæpius utraque iusso,
 Utraque docta suum fixa tenere locum.
 Motibus ambæ agiles, fixæ stationibus ambæ,
 Quod genus hoc stellæ Oedipus esse putet?
 Vos, oculi; vos, conspicuæ duo lumina frontis,
 Sidera vos estis, quæ mihi bina micant.
 Vos, quibus in celsâ statio data pervigil arce,
 Excubat ut summâ lucida flamma Pharo.
 Aut qualis speculâ servans spectator ab altâ,
 Quæq; propinqua, videt; quæq; remota, videt.
 Non tamen, ut trepidis qui lucent navibus ignes,
 Vos mihi tam fidâ lampade fertis opem:
 Flâma regit nautas, dum flammâ tecta ministrat,
 Aut flammam retrahant quæ posuere manus;
 Vos (velut excussis rapidus ruit axis habenis,
 Frenaq; qui rapit durior oris equus)
 Quò lubet, effusum differtis in avia cursum,
 Iam nullâ Domini lora regente manu.
 O oculi! scopuli potius hirtesq; vocandi!
 Heu quibus allise tot periêre rates!

Dina peregrinas virgo visura puellas;
 Mater, depositâ virginitate, redit.
 Rex videt Priaden nixido semel anne lavantem;
 Illa, Cupidine as vibrat ab anne faces.
 Pulcra Duci Assyrio dum comit Iuditha formam,
 Assyrium truncat Iuditha compta Ducem.
 Fortè senes niveam semel aspexere Susannam,
 Ambo senes oculis interière suis.
 Non tot, in æquoreis lucens malè rapibus ignis,
 Decepta in scopulos lumine vela tulit.
 Non tot, ad infames, dura Acroceraunia, cautes,
 Hippotadæ laceras contudit ira rates.
 Non tot, inexpletis fera faucibus unda Maleæ,
 Scylla q; veliferas hausit ævara trabes.
 Quis pia nunc igitur non laudet fœdera Iobi,
 Quæ cum luminibus sanxerat ille suis?
 O oculi! ô quanto vos tutius illa revulsit,
 Democriti, propriis dextera magna cavis!
 Quàm benè, Christi ad id quoq; nobile, Lucia, no-
 Extudit inrepidâ lumina bina manu! [men,
 O oculi! ô scopuli! crudelia, barbara, saxa!
 Saxa, quibus magnæ tot cecidère Animæ!
 Quàm malè commissio geritis pro munere curam;
 Ad mala quos tories sensimus esse duces!
 Scilicet hæc vobis, capitis custodia lege,
 Precipueq; arcis credita cura fuit:
 Ut rectos hominum vultus, sublimiaq; ora
 Digna Polo, bruta deprimeretis humo.
 Quin potius Superis mentes attollitis oris,
 Hasq; super terras, Oceanumq; super?
 Stellarumq;

LIBER SECVNDVS. 187

Stellarumq; super, mundi; volubilis orbes,
 Denique quicquid habet, terraq; solq; super?
 Illius, o oculi! spectacula pulcra theatri,
 Materies, vestris lusibus apta foret.
 Putre sed aeternis cœnum præponitis Astris,
 Omnis & in terris prouior est amor.
 Quid faciam? abruptis oculi regnatis habentis,
 Iam frenum indociles imperiumq; pati.
 Obde, Deus, piceas oculis erroribus umbras,
 Aut vaga captivis lumina claude genis!

M 5

Auerte

Averte oculos meos ne videant vanitatem. Psalm. 118.

Augnst.
soliloq.
cap. 4.

VÆ cæcis oculis qui te non vident, Sol illuminans Cœlum & terram! væ caligantibus oculis, qui te videre non possunt! *væ avertentibus oculis ut non videant veritatem! væ non avertentibus ut videant vanitatem.*

Aug. in
Psal. 118.

Numquid, quamdiu sumus in hoc mundo, possumus non videre vanitatem? *omnis enim creatura vanitati subiecta est.* An iste fortassis, hoc orat, ut non sit ejus vita sub sole, ubi omnia vanitas?

Ambr. in
Psal. 118,
Octon. 5.

Qui in viâ est Dei, vanitates non aspicit: via perfecta CHRISTVS est: qui igitur in CHRISTO est, quomodo potest vanitates aspiciere, cum CHRISTVS in carne suâ omnes hujus mundi crucifixerit vanitates? *Avertamus igitur oculos nostros à vanitatibus, ne quod oculus viderit, animus concupiscat.* Pantomimum aspicias, vanitas est: luctatores aspicias, vanitas est: equos currentes aspicias, vanitas est. Ante nos est CHRISTVS, ante nos bravium ejus, ad hunc dirige oculos tuos, averte à spectaculis, averte ab omni seculari pompâ; serva eos, ut erigas melioribus.

Erige

Erige ad Cœlum; vel nocte, stellarum monilia, orbem lunæ decorum; vel die, solem aspice. Specta mare; terram circumspice, ut opere facta divino omnis creatura te pascat. Quæ formarum gratia in ipsis bestiis? quantus decor in hominibus? quanta in avibus pulchritudo? hæc intueri, & non videbis iniquitatem; hæc vide, & non introibit mors per fenestras oculorum tuorum. Si videris mulierem ad concupiscendam eam; intravit mors per fenestram: si videris possessionem minoris aut viduæ, & concupieris diripere eam; intravit mors per fenestras: si videris aliena monilia, aurum, argentum, & concupieris ut extorqueas; intravit mors per fenestram. Claude ergo hanc fenestram, cum videris alienæ mulieris pulchritudinem, ne mors possit intrare. Vanitas est, sollicitudo vitæ hujus. In vanitate currit, qui sibi successibus videtur affluere sæcularibus, qui tamquam umbra prætereunt. *Averte igitur oculos tuos, ne videant vanitatem; Sed non satis est ut tu avertas, ne fortè velis & non possis; si offundat tibi diabolus vanitatum spectacula, incentiva inserat voluptatum; pe-te ut Dominus avertat oculos tuos.*

[Etenim] pulcras formas & varias, nitidos & amcenos colores amant oculi. Non teneant hæc animam meam. Teneat eam Deus, qui

Aug. lib.
10. Con-
fessio.
cap. 34.

qui hæc fecit bona quidem valde, sed ipse est bonum meum, non hæc. Resisto seductionibus oculorum, ne implicentur pedes mei, quibus ingredior viam tuam, & erigo ad te invisibiles oculos, ut tu evellas de laqueo pedes meos. Tu subinde evellis eos, nam illaqueantur. Quàm innumerabilia variis artibus & opificiis, in vestibus, calceamentis, vasis & hujusmodi fabricationibus, picturis etiam diversisque figmentis, atque his usum necessarium atque moderatum, & piam significationem longè transgredientibus, addiderunt homines ad illecebras oculorum, foràs sequentes quod faciunt, intus relinquentes à quo facti sunt, & exterminantes quod facti sunt! At ego, Deus meus, & decus meum, etiam hinc dico tibi hymnum, & sacrificio laudem sanctificatori meo, quoniam pulcra, trajecta per animas, in manus artificiosas, ab illâ pulcritudine veniunt, quæ super animas est, cui suspirat anima mea die ac nocte. Ego autem hæc loquens, atque discernens, etiam istis pulcris gressum innecto, sed tu evellis Domine; evellis tu, quoniam misericordia tua ante oculos meos est, nam & ego capior miserabiliter, & tu evellis misericorditer, aliquando non sentientem; quia suspensius incideram; aliquando cum dolore, quia jam inhæseram,

LIBER SECVNDVS. 191

Ut Deum contemplere, factus es; non ut Basil. hom. 17. in Hexameron.
 humi irrepat vita tua, non ut pecudum ritu,
 voluptate perfruaris; veriùs ut ad normam
 & institutum cœlestis vitæ, tuam ipsius com-
 ponas: & hâc gratiâ non inscitè dixit sa-
 piens Ecclesiastes, *sapientis oculi in capite e-
 jus.* Cujusnam oculi non sunt in capite?
 atqui hic, *in capite*, hoc est, ut ea con-
 templantur quæ in sublimi sunt; nam qui non
 ad bona quæ in sublimi sunt, sed quæ in terrâ
 respectat, is utique desigit detrahîtve oculos
 in terram.

Perversa res est & fœdâ, luteum vas (quod Bern. ser. 25. in Cant.
 est corpus de terrâ) oculos habere sursum,
 cœlos liberè suspicere, cœlorumque lumi-
 naribus oblectare aspectum; spiritualem ve-
 rò cœlestemq; creaturam, suos è contrario,
 oculos trahere in terram deorsum; & quæ
 debuit *nutriri in croceis*, hære luto tamquam
 unam de suis, *amplexarique stercorea.* Erubescere anima mea divinâ in pecorinam com-
 mutasse similitudinem. Erubescere volutari in
 cœno, quæ de cœlo es.

Qui fecit omnia, melior est omnibus, pul- Aug. in Psal. 39.
 crior est omnibus; qui fortia, fortior est; qui
 magna, major est. Quicquid amaveris, ille ti-
 bi erit. Disce amare in creatura Creatorem,
 & in facturâ factorem; ne teneat te, quod ab
 illo

illo factum est, & amittas eum, à quo & ipse factus es. Ergo beatus vir, cuius est nomen Domini spes ejus; & non respexit in vanitates & insanas mendaces. Fortè nobis dicturus est, qui versu isto percussus corrigi voluerit, & cceperit ambulare angustam viam; ambulare non durabo, si nihil spectabo; quid ergo facimus, fratres? dimissuri vos sumus, sine spectaculo? Demus pro spectaculis, spectacula. Et quæ spectacula daturi sumus Christiano homini? *Multa fecisti tu Domine Deus meus mirabilia tua.* Miracula hominum intuebatur, intendat mirabilia tua. *Multa fecit Dominus mirabilia sua,* hæc respiciat. Aurigam laudas regentem quatuor equos, & sine lapsu atque offensione currentes; fortè alia miracula non fecit Dominus. Regat luxuriam, regat ignaviam, regat injustitiam, regat imprudentiam, & regat & subdat sibi, & teneat habenas. Nunc specta histrionem (didicit enim homo magno studio in fune ambulare, & pendens, te suspendit) illum attende editorem majorum spectaculorum: Didicit iste in fune ambulare; numquid fecit in mari ambulare? obliviscere theatrum tuum; attende Petrum nostrum, non funambulium, sed ut ita dicam, mariambulium. Ambula & tu (non in illis aquis, ubi Petrus aliquid significans ambulavit, sed in aliis, quia hoc sæculum mare est) hinc ambula

LIBER SECVNDVS. 193

ambula, hoc calca. Spectare vis, esto spectaculum. hæc miracula Dei sunt, hæc cogitationes Dei sunt, quibus nemo est similis, ut spectator ille abducatur à curiositate, & quærat ista & meliora, & fructuosiora, de quibus inventis gaudebit.

Porro autem oculis maximè parcendum est, quoniam melius est labi pedibus, quam oculis. *Si te tuus scandalizat oculus, excinde eum.* Lascivi autem aspectus, & versatilibus, ac tanquam conniventibus oculis intueri, nihil est aliud, quàm oculis mœchari, cum per eos cupiditas prima ineat pugnae præludia. Nam ante totum corpus, corrumpuntur oculi. Clemen.
lib. 3. in
pædag.
cap. 11.

Pulchrè igitur David, qui periculosos etiam ipsos aspectus fuerat expertus, beatum illum dicit, cui spes omnis in Dei nomine est, hic enim non respicit in vanitates & insanias falsas. unde iterum ad ipsum conversus ait: *Averte oculos meos ne videant vanitatem!* Vanitas, circus est, quia nihil prodest; vanitas, est equorum velocitas, quia mendax ad salutem est; vanitas, theatrum est; vanitas, ludus omnis. *Omnia vanitas*, inquit Ecclesiast. *quæ in hoc sæculo sunt.* Ambr. de
fugâ sæ-
culi, c. 1.

Quàm multos scio per visum esse dece-
pros, D. Bern.

de modo bene vi-
ven. fer. 23.
ptos, & in laqueum diaboli missos! Dina
filia Jacob, egressa est ut videret mulieres
Regionis, & adamavit eam Sichem atque
rapuit, & virginitatem illius turpiter corrup-
pit. Et sic misera puella, quia carne vidit
quod videre non debuit, honestatem ac vir-
ginitatem perdidit. David etiam stans quâ-
dam die in solario domus suæ, vidit mulie-
rem & adamavit eam; pro cuius amore com-
mittit adulterium & homicidium; & sic de-
ceptus factus est legis Dei reus. Fortissimus
Sampson descendit in Regionem Philistino-
rum, & vidit ibi mulierem, atque adama-
vit, & in gremio illius dormivit.

Paulin.
ep. 4. ad
Sever.
(Vtinam tam prudens ad cavendam mu-
lierem, quàm fortis ad strangulandum leo-
nem!)

Bern. de
modo bene vi-
vendi, fer. 23.
Illa verò crines capitis ejus rasit, & tradi-
dit eum in manibus inimicorum ejus, qui sta-
tim oculos ejus eruerunt. Moneo ergo ut *fa-*
cias pactum cum oculis tuis, ne incautè videas,
quod videre non debes.

Clem. li.
3. pædag.
cap. 11.
Videtur enim super omnia esse averfandus
mulierum aspectus; non solum enim si tan-
gantur, sed etiam si spectentur, potest pec-
cari; quas maximè vitare oportet eos qui
rectè & sincerè constituuntur. *Oculi enim tui*
recta

recta videant. etsi enim fieri potest, ut qui viderit, se fortiter gerat, verumtamen cavendum est ne cadat; fieri enim potest, ut qui viderit, labatur, sed fieri non potest, ut qui non viderit, concupiscat.

*iat cor meum immaculatum in justificationibus
tuis, ut non confundar! Psalm. 118.*

XXI.

XXL

Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar. *Psalm. 118.*

Si tibi me gratam facie fore, sponse, putarem,
 Non nisi de facie cura, laborq; foret.
 Primaque pro nitidis mihi pugna coloribus esset,
 Altera, deformes ore fugare notas.
 Nullaque deficerent medicandis vultibus arma,
 Multa sed omnigenas pixis haberet aquas.
 Multaque compositos celaret capsula colores,
 Quaeque novant vetulam picta venena cutem.
 Lanaque purpurei madefacta rubedine fuci,
 Cretaque montanas vincere nata nives.
 Et nitri rubra spuma & pinguis poppeana,
 Quaeque cutis maculas, Halcyonea, necant.
 Denique quicquid id est, quo tingitis ora, puella,
 Ab nimium formae gens studiosa tuae!
 Tunc quoque corrigerem speculo censore lituras,
 Ore nec in toto parvula menda foret.
 Si que supercilii pilus unus abesset ab arcu,
 Vnicus ecce pilus, vociferarer, abest.
 Si color inficeret vitiatos decolor orbes,
 Luminibus color hic, vociferarer, obest.
 Si nimis adductam convolveret area frontem,
 Quae mihi ruga cutem, vociferarer, arat?

Nempe vel exiguo metuam te ledere nevo
 Villa foret formæ si tibi cura mee.
 Vnaque, quæ humidum faceret verrucula cliuvm,
 Heu! foret offense causâ putata tuæ.
 Atque ita de minimis audirey dicere mendis:
 Dissplicet hæc sponso fore litura meo.
 Nostro igitur reliquus si quis decor abforet ori,
 Eximeret vitium factus ab arte decor.
 Cesariemque alto struerent tabulata capillo,
 Staret & in volucris plurima gemma comâ.
 Aure duplex gemini pretium penderet Elenchi,
 Iret Erythreus colla per alba lapis.
 Tumq; ego sic faciem, rucilos ita compta capillos,
 Auderem ternas vincere quarta Deas.
 Sed meminî; neque te facies, neq; forma laceßit,
 Spes capit hæc cæcos inuidiosa procos;
 Qui, quid ament, inter phaleras tot, sæpè requirunt;
 Quas ubi sustuleris, pars quota Virgo sui est?
 Fallitur infido prope, turba leuissima, fucos: [bêt.
 Præter & has phaleras, vix quod ametur, ha-
 Equabat niveos par Wilgeforis olores,
 Nota nimis formæ nomine virgo suæ;
 Fiat ut Androgynos serosis hispida malis
 Barba, rogat, teneris, vestiât hirta genas.
 Lucia sydereis, ceu fax, lucebat ocellis,
 Cunctorumq; oculis, Lucia, Sydus er it.
 Ne malè luceret, mea lux, extinguere, dixit;
 Fodit & impactâ lumen utrumque manu.
 Leserat egregio multos Euphemia vultu,
 Fecerat & roseis vulnera multa labris;

LIBER SECVNDVS. 199

*Vt fieret mutilo, sædoq; inamabilis ore,
 Abscidit ense duas, bina labella, rosas.
 Maxima de facie verus præconia rumor
 Deq; tuis dederat Andragæsinæ genis:
 Non poteris veram falsi convincere famam,
 Quod poteris, facta est per tua vota, brevis.
 Sponse, peregrina non carperis igne figure,
 Nec bene crispata falleris arte comæ:
 Cor tibi labe carens; tibi cor sine crimine, cordi est;
 Obstet & ui facies, cor tibi, sponse, placet.
 O utinam mihi cor vacet omni aspergine navis,
 Quod neque pacta tuæ legis omissa notent!
 Tum, secura tui mihi mens gestiret amoris,
 Nec mea deiceret conscius ora pudor.*

Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar.
Psalm. 118.

Bern. ser. 25. in Cant. **M**ERITO omnis cura Sanctorum, spreto ornatu, cultuque superfluo exterioris hominis (qui certè corrumpitur) omni se diligentiam præbet & occupat excolendo ac decorando interiori illi qui ad imaginem Dei est, & renovatur de die in diem.

Ambr. li. 1. de vir. Hæc, hæc profectò pulcritudo est, cui nihil deest, quæ sola meretur audire à Domino
Tota es formosa proxima, et reprehensio nō est in te;

Clem. li. 3. pædag. cap. 2. Pulcritudo enim optima, primùm est pulcritudo Animæ. Est autem absurdum, eos qui facti sunt ad imaginem Dei & similitudinem, (tamquam Archetypum exemplar contemnentes) externum ornatum inducere; improbum humanum artificium Dei artificio præferentes.

Ibidem. Non ergo externi hominis aspectus, sed animus probitatis ornameto est ornandus.

Ibidem. Non intelligunt [enim] miseræ, se propriam perdere pulcritudinem, dum externam inducunt. Antiphanes Comicus in Malthaca irridet.

*Venit ipsa, transit, accedit, non transit,
Venit, adest, abstergitur, accedit.
Smigmate, saponève purgatur,
Pectitur, ejicit, teritur, lavatur,*

LIBER SECVNDVS. 201

Se contemplatur, componitur, unguentis persunditur,

Ornatur, ungitur, et si quid nō habeat, evocatur.

Ter enim, non semel dignæ sunt, quæ pereant,

Quæ Crocodylorum excrementis utuntur,

Et spumâ lacertarum unguuntur,

Et supercilia fuligine illinunt

Et cerussâ.

Porro autem alias quoque arguit Comicus, nempe Alexis, ejus enim verba afferam.

Est aliqua parva; suber insuitur in soleis:

Longa est aliqua; tenue gestat diabathron:

Caput in humerum demittens ingreditur;

Hoc ei detrahit de longitudine;

Depressiores alicui sunt coxæ & femora;

Eis aliquid assuit, ———

Mollem ac prominentē habet ventrē; [erigit

(Vi comicorū nutrices) appositis nonnullis, cum

Depressus est venter; veluti contis efficit ut an-

terius procedat:

[gine:

Supercilia habet flava; ea aliquā depingit fuli-

Cōtingit alicui ut sit nigra; tollit nigrorē cerussa:

Est aliqua nimis alba, interitur farina:

Habet aliquam corporis partē candidam, eam

nudat, ostendit;

Bellos habet dentes; videat, necesse est;

Et quamvis non sit leta, toto tamen die ridet,

In labris tenuem habens myrthi tabellam,

Ut velit, nolit, ea cogatur tandem diducere.

Resideat quidem in vultu pudor & viragi-

Clemen.

lib. 3.

pædag. nem aspectu præ se ferat, procul autem ab-
cap. 11. sit caligo myropolarum, aurificum, lanifi-
cam, cæterarumque officinarum.

Clem. li. Atque cum caro quidem serva sit, quem-
3. pædag. admodum testatur Paulus, quomodo quis-
cap. 5. piam jure ancillam, lenonis instar, exornave-
rit? Ipsum autem Dominum fuisse aspectu
deformem testatur spiritus per Isaiam; & *vi-
dimus ipsum, nec habebat speciem, nec pulcritu-
dinem.* Quis est autem Domino præstantior?
sed non carnis pulcritudinem (quæ visione
apprehenditur) sed veram animæ & corporis
ostendit pulcritudinem: Animæ quidem be-
nevolentiam; carnis verò immortalitatem.

Hieron. Quando eras in sæculo, ea quæ erant sæculi
ad De- diligebas; polire faciem purpurisso, & ceruisâ
metr. de ora depingere; ornare crinē & alienis capillis
virg. ser- turritum verticem struere. Ut taceam de inau-
van. c. 5. rium pretiis, candore margaritarum, rubri
maris profunda testantium; sinaragdorū
virore, cerauniorum flammis, hyaciuthorum
pelago, ad quæ ardent & infaniunt studia
matronarum.

Hier. 4. *Abluc à malitiâ cor tuum.*

Gilb. ser. Quam enim mihi dabis animam, quam
29. in audeas ex toto pulcrâ definire?

Cant. *Nemo mundus à sorde.*

Iob. 25. *Si laveris te nitro, & multiplicaveris tibi her-
Hier. 2. bam Eorith, maculata es iniquitate tuâ.*

Aug. me- Da mihi, Domine, cor quod te timeat, men-
tem

LIBER SECVNDVS. 203

tem quæ te diligit, aures quæ te audiant, occu- dit. c. 40.
 los qui te videant!

Cor enim hominis quadam velut indecen- Ambr. in
 tium cogitationum colluvie maculatur. No- Psal. 118.
 li extraordinariis cogitationibus adversa na- Octon.
 turæ contaminare penetralia. manus lavas, 11.
 quasi possis crimina eluere, cùm mentē tuam
 vel nudis cogitationibus inquinatma lava-
 re non possis. Didicisti cor esse mundandum;
 discce quemadmodum mundes. Mundat hunc
 fontem justificatio legitima, hoc est, confes-
 sio peccatorū. Munda ergo aquā tuam, illam
 aquam de quā dictum est, *aqua alia, consiliū in*
corde viri. quæ sint justificationes, audisti di-
 centem: *Dic iniquitates tuas ut justificeris:* Ergo
 qui iniquitates suas dixit, justificatur, qui au-
 tem justificatur, non confunditur, quia pndo-
 rem peccatorū maturâ confessione prævenit.

Nescis ergo, Anima mea, quàm fœda prius Hugo de
 fuisti, quàm deformis & squalida, discissa S. Victor.
 & dissipata, omni horrore, & enormitate in Arrha
 plena! Prius stude formam tuam excolere, Animæ.
 faciem ornare, habitum componere, macu-
 las tergere, munditiam reparare, mores cor-
 rigere, disciplinam servare, & omnibus tan-
 dem in melius commutatis, digno sponso di-
 gnam sponsam reddere. Numquid audisti,
 quid Rex Assuerus fecit? *Factum est Regis præ-*
ceptum, ut de omni Regno suo congregarentur
puelle speciosæ virgines, & adducerentur ad
 N 5 *Civitatem*

Civitatem Sasan, & traderentur in domum fœminarum, ibique acciperent mundum muliebrem, & cœtera ad usum necessaria. Sicque omnibus abundanter secundum Regiam ambitionem supplementis, excolerentur & ornarentur. Per sex menses, oleo mirthyno ungerentur, per alios sex quibusdã pigmentis uterentur, & sic compositæ & ornate de triclinio fœminarum ad Regis cubiculum transirent, ut que ex omnibus, magis oculis Regis placuisset, illa pro Vasthi in solio Regni sederet. Consideremus ergo si fortè exemplũ hoc, præsentĩ (de quo agimus) negotio valeat adaptari. Rex, summi Regis filius, venit in hũc mundũ, desponsare sibi uxore electã, uxorem unicam, uxore nuptiis Regalibus dignam. Missi sunt Ministri Regis, Apostoli videlicet, per totum mundũ congregare animas ad sanctam Ecclesiam, in quã domus est & mansio mulierum regiarum, id est, sanctarum Animarum. Ibi sacramenta CHRISTI, quasi quædã unguenta, & antidota ad reparationem & ad ornatũ animarũ præparata, accipiunt. Vide ergo ubi posita es, & intelliges quid facere debeas. Posuit enim te sponsus in triclinio, ubi mulieres ornantur: varia pigmenta, & diversas species dedit, cibosq; Regios de mæsã suã tibi ministrari præcepit; quidquid ad sanitatem, quidquid ad refectionem, quidquid ad reparandã speciẽ, quidquid ad augendũ decorem valere potest, tribuit. Prindẽ fons Baptismi est hic positus, & lavacrum

lavacrum regenerationis, in quo sordes prætorum criminū abluis. Deinde chrisma & oleum, in cuius unctione, Spiritu sancto liniris. Post hæc, delibuta & unctione lætitiæ perfusa, ad mensam venis, & percipis ibi alimentū corporis & sanguinis CHRISTI, quo interiùs saginata, atq; resecta, noxiã illam prætorū jejuniõrum maciem depellis. Deinde vestimenta bonorum operū induis, & fructu eleēmosynarum, cum jejniis & Orationibus, cum sacris vigiliis, aliisq; operibus pietatis, quasi quodã vario ornatu decoraris. Ad ultimū sequuntur aromata virtutū, quarum odor suave spirans, omnem illum antiquarum sordium foetorem fugat. Datur etiã tibi *speculū, sancta scriptura, ut ibi videas faciem tuã*, ne quid minùs, aut aliter quàm decet, habeat compositio ornatus tui.

O quàm multa sunt in me, de quibus corã oculis ejus erubesco, & pro quibus jam magis illi displicere timeo, quàm pro iis, quæ laudanda in me sint (si qua sunt) placere posse, in me confido! O utinam ad modicum ab oculis ejus possem abscondi, donec maculas omnes istas detergerẽ, & sic demū ante conspectum ejus, sine maculã, immaculata apparerẽ! Nam quomodo in hãc deformitate placere illi poterò, quæ & mihi quoque in illã vehementer displiceo? ô maculæ veteres! ô maculæ fœdæ & turpes! quid tandiu hæretis? abite, discedite, & ne præsumatis ampliùs oculos dilecti mei offendere.

*Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, commo-
remur in villis. Cant. 7.*

XXII.

XXII.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum,
commoremur in villis.

Cant. 7.

Iam satis urbanas, mea lux, habitavimus aedes;
 Quin semel in virides exspatiamur agros?
 Tutâ quidem validi circumdant oppida muri,
 Portaëque ferratis non caret ulla seris:
 Est tamen in patulis, quid nescio, tutius hortis,
 Quod nusquam in clausa mœnibus urbis habes.
 Magnificis turgent urbana palatia tectis,
 Multis & hic celsâ cuspide surgit apex.
 Nescio quid melius tamen illa mapalia spirant,
 Rustica quæ tenui stramine canna tegit. [agri,
 Quid dubitas, mea lux, quin, quàm procul urbibus
 Tam procul agrestium, distet ab urbe, quies?
 Fabula cantatur vatium notissima lusu,
 Ad benè fallendas fabula ficta vias:
 Et facit ad rerum modo quas tractavimus, usum;
 Si lubet, auditu decipiemus iter.
 Rusticus urbanum tectò mus paupere murem
 Fertur & appositis detinuisse cibus.
 Musq; epulas muris ridens urbanus, agrestis,
 Hæc tua si mensa est, sat mihi ruris, ait.
 Mox vice conversâ, mus rusticus ivit in urbem,
 Urbico in hospitium mure vocante suum:
 Magnaq; cum tanto minor esset mensa paratu,
 Ut sonuere fores mensa relicta fuit;

Et

Et propè deprenso convivâ expalluit hospes,
 Turbatique suum vix reperere cœvum.
 Rusticus ast animo sensim cum voce recepto,
 Corripuit celere Musculus urbe fugam:
 Et procul è clivis oculos ad mœnia torquens;
 Quàm meus his præstat mœnibus, inquit, ager?
 Iam satis urbanas, mea lux, habitavimus edes,
 Rure quies habitat, regnat in urbe Timor.
 Si memor es (subeat tibi pars laudissima vulgi)
 Quisq; suburbanum rus propè civis habet;
 Cumq; suam assidue commendet quilibet urbem,
 Re tamen, ipsa magis rura placere docent.
 Quin, quorû imperiis urbesq; arcesq; reguntur,
 Anxia securo pectora rure levant.
 Et magis hîc puri libertas aurea Cœli,
 Quàm laqueata, domi, marmore lecta placent.
 Nec quæ centeno sinuat se porticus arcu,
 Lenit, ut ambiguos parvula villa, metus.
 Iam satis urbanas, mea lux, habitavimus edes,
 Quin semel in villis degimus, aut in agris?
 Est mihi fontanis circumdata villula rivis,
 Villula, quâ nusquam cultior ulla viret.
 Seu cœli ingenio, seu fertilis indole terre,
 Aptaq; vicini commoditate loci.
 Huc mea lux, paucis tantum si veneris horis,
 Oblitus patriæ protinus urbis eris.
 Tumq; ego, ceu tacitâ turtur meditatus in umbrâ,
 Libera, colloquiss, Sponse, vacabo tuis.
 Et procul à populis, procul urbibus atq; tumultu,
 Optatâ toties, sola, quiete fruatur.

Audiet

LIBER SECVNDVS. 209

Audiet hic nullus que mutua verba loquemur,
 Nostraque qui turbet otia nullus erit.
 Quique notet nostros, nemo metuendus, amores,
 Tetricus hic nullum jus sibi Censor habet.
 Tunc mihi tu promes secretis intima fibris
 Quaeq; juvent animum verba cupita meum.
 Tunc ego, sim quantâ, dicâ tibi, saucia flammâ;
 Quaeque, licet similes, dicta placere, scio.
 O semel optati micet hac mihi sideris aura;
 Quam fortunato lux erit illa die!
 Iam satis urbanas, mea lux, habitavimus ades,
 Nostra sit exiguo tempore, villa domus.

Veni

*Veni dilecte mi, egrediamur in agrum,
commoremur in villis. Cant. 7.*

Hier. 9. **Q**uis dabit me in solitudine diversorium via-
torum?

D. Tho. Mallem [enim] in solitudine habitare,
Aquin. per quam nullus vel rarus transit.

hoc loco Utinam nullus hominum esset mecum
Bern. de exterioribus, ut familiaribus loqui possem cū Deo
inter.do- interioribus! ipse enim & secretum quærit, & so-
mo c. 66. litarium locum diligit. Fugiam ergo homi-
num solaria & colloquia; ut in secreto cordis
mei, Deum habitatorem habere possim. Af-
suescam ergo sola intima cogitare, sola inte-
riora diligere, & in illis permanere, ut possim
audire quid loquatur in me Dominus Deus meus.

Ecce adsum piissime Deus, tecum sum, intus
sum. Quamdiu in exterioribus occupatus fui,
vocem tuam intrā audire non potui. Nunc
autem reversus ad me, ingressus sum ad te;
ut possim te audire, & tibi loqui.

Pfal. 54. *Ecce elongavi fugiens, & mansi in solitudine.*

Greg. li. Fugiens se elongat, qui à turbā desiderio-
4. mora. rum temporalium in altam Dei contempla-
ca. 35. in tionem se subleuat.

Iob. Oppidum, carcer; solitudo, paradyssus
Hier. ep. est.

ad Rusti. O solitudo beatā! ô Eremita, mors vitio-
Bernar. rum, vita virtutum! te lex & Prophetae mi-
homil. rantur,
simile

LIBER SECVNDVS. 211

rantur, & quicumque ad perfectionem venerunt, per te in Paradysum introierunt: *est Regnũ*
 beata vita solitaria & contemplativa! *caelorum*
 quid ultra de te loquar? ipse Dei filius Saluator & *homini*
 Magister noster, exemplum dedit nobis, *negot.*
 fugiens in desertum & mansit in solitudine; ubi
 sunt Rosæ charitatis, quæ semper flamme-
 scunt, quæ semper in sancto odore vivunt. Ô
 solitudo negotiorum cœlestium apotheca!
 in te transitoria & terrena mutantur in cœ-
 lestia & æterna. Denique in te, lacrymæ mu-
 tantur in risum, & gaudium pariunt sempi-
 ternum.

Pia anima [Deo] se totam exhibere ni- *Mich.*
 tens in studio contemplationis. *Gifler. in*
in agrum, commoremur in villis: congruen-
 tissimè contemplationis studium, *agri* *c. 7. Cât.*
 exprimit vocabulo; quia & illud in solitudine,
 longèque ab hominum conversatione exer-
 cere solet; & novimus agrum eas dici terras,
 quæ sunt in solitudine, longèque à conven-
 tibus humanis; Ac, sicut ager si excolatur, in-
 gentem profert fructuum ubertatem, qui-
 bus nutrimur in corpore, ita & contempla-
 tio, si rectè exerceatur, tantam profert vir-
 tutum copiam, ut per illas, in vita aliamur
 spirituali. Vnde bene & in libro Genesis di-
 citur de S. Isaac: *Et egressus fuerat ad meditan-*
dum in agro, inclinata jam die; Nec minùs
 congruè particulares meditationes, villarum

nomine designat; quandoquidem, sicut villas ea appellare solemus prædia, in quibus præclaræ in agro sunt habitationes, ad id potissimum extractæ, ut in illas tunc se conferant homines, cum à mundanis negotiis respirare voluerint; cum ex infirmitate aliquâ convalescere, aut quoquo pacto se recreare voluerint, & cum fructus ex agro colligere, atque servare curaverint: ita & meditationes pariter, præclara sunt ædificia ab Animâ ipsâ in agro contemplationis sibi extracta, in quibus illa, fugiens præsentis sæculi negotia, quietè commoretur; in quibus & commorans, ex qualibet peccati ægritudine convalescat, summisque fruatur deliciis, ac demum eximios virtutum colligat, servetque fructus. Benè quoque pia anima, cum Deo dilecto suo, *egredi se*, inquit, velle in *agrum* contemplationis & *commorari in villis* meditationum, cum voluptatem nullam percipiat ex hominum conversatione. Quin imò quamvis terrenarum rerum copia exuberet in sæculo; quamvis prosperè sibi cuncta contingant, minimè tamen ex commodis hisce quippiam percipiat voluptatis, nec unquam verè se arbitratur lætam, nisi cum sibi egredi liceat in hunc contemplationis agrum. Quâ in re, videtur se habere instar avis illius, quæ tametsi in caveâ omnibus abundet rebus, tum quæ ad victum ei sunt necessariae, tum quæ

quæ voluptati illi esse possent ; lætam tamen numquam se reputat , quoad usque permissum ipsi fuerit , à caveâ ipsâ egredi , liberè volare , & commorari in foraminibus petræ. Iure autem cum Deo egredi vult , quem unum habet dilectum ; quia nec homines ardentè quempiam amantes , villarum quippiam percipiunt gustus , nisi amicum illum comitem habeant , ideoque ipsum invitant. Et experientiâ comprobamus , etiã summos Reges ac Principes , ad quos difficillimus aditus esse solet , cùm in palatio Regioque in throno resident , in villis commorantes , etiã cùm infimis rusticis libentissimè conversari ; & hoc , illud est , quod anima intendit , cùm illum in dictum invitat agrum & villas , ut familiariter cum eo agat , uti cum unico dilecto. Neque verò ad modicum temporis huic indulgere vult studio contemplationis , & familiariter agere cum Deo , sed delectatione maximâ , diutiùs in eo optat persistere ; id namque iis indicat verbis ; *commoremur* , seu *pernoctemus* , aut *requiescamus in villis*.

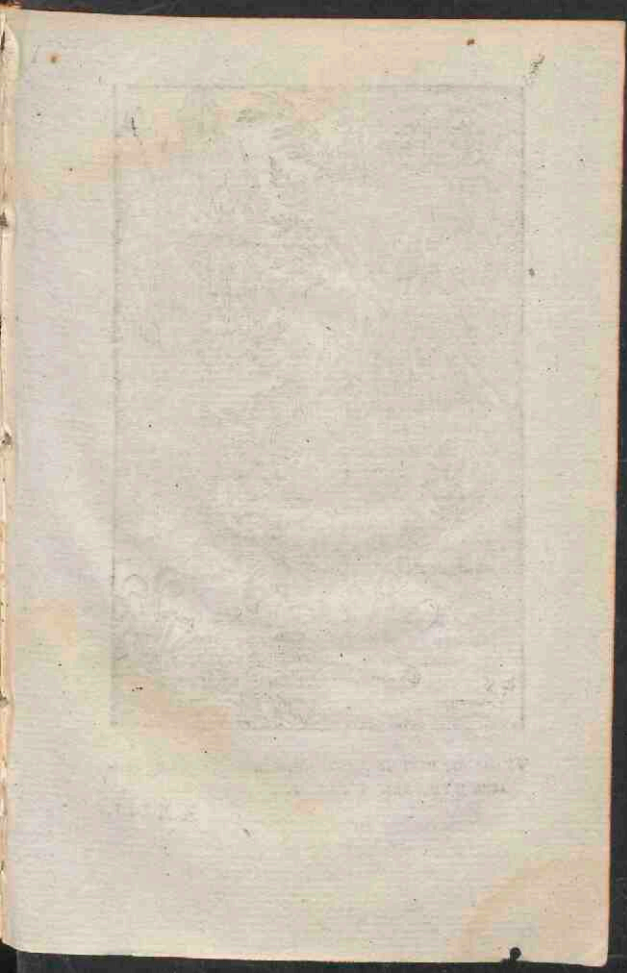
Quamdiu [enim] animus permixtus est Laur. turbis & in multitudine fluctuantium volu- Iustin. tatur , nec vacat soli Deo , nec segregatus est à in lig. vulgo. Propterea , ô anima , quæ per oratio- vit. tract. nem & contemplationem Deo vacare decre- de orat. visti , esto sola ; hominum consortia fuge , cap. 5. tumultuosas mortalium conversationes de- vita,

vita, ut illi soli te solam ferves, quem ex omnibus elegisti.

Bernar.
hom. 40.
in Cant. O sancta Anima, sola esto, ut soli omnium ferves te ipsam, quem ex omnibus tibi elegisti. Fuge publicum, fuge & ipsos domesticos, secede ab amicis & intimis, etiam & ab illo qui tibi ministrat. An nescis, te verecundum habere sponsum, & qui nequaquam velit tibi suam indulgere presentiam, presentibus ceteris? secede ergo, sed mente, non corpore, sed intentione, sed devotione, sed spiritu: de cetero, sola indicitur tibi mentis & spiritus solitudo. Solus es, si non communia cogites, si non affectes presentia, si despicias quod multi suspiciunt, si fastidias quod omnes desiderant. alioquin nec si solus corpore es, solus es.

Hieron.
epist. 1.
ad Heliod.

O desertum CHRISTI floribus vernans! & solitudo in qua illi nascuntur lapides de quibus in Apocalypsi civitas magni Regis extruitur! & Eremus, familiaris Deo gaudens! quid agis? quamdiu te tectorum umbræ premunt? quamdiu fumosarum urbium carcer includit? Crede mihi, nescio quid plus lucis aspicio; libet farcinâ corporis abjectâ, ad purum ætheris evolare fulgorem.

*Trabe me post te, curremus in odorem unguen-
torum tuorum. Cant. I.*

XXIII.

XXIII.

Trahe me post te, curremus in o-
dorem unguentorum tuorum.

Cant. I.

Aspicis ut jaceant strati sine viribus artus,
Nec sim qualis eram, sola sed umbra mei?
*Vix traho pertæse fastidia tetrica vitæ
Ipsa que sunt oneri languida membra sibi.
Lassa jacet capitis nimio sub pondere cervix,
Sarcina suntque manus, sarcina suntque pedes.
Assidueque novam querunt jactata quietem,
Nec scio quo tandem fessa locare situ.
Surgere nunc meditor, nunc lassa recubere strato;
Nunc nixum cubito sustinuisse caput.
Nunc lubet inverso, nunc ore cubare supino,
Nunc aliud lateri substituisse latus.
Cumque tori cunctas peragravi languida partes,
Quilibet ex æquo displicet usque locus. [que,
Heu! quid agã, gravis ipsa mihi, læguensq; jacens-
Teque volens cursu, non tamen apta, sequi?
An fugis & mediis morientem deseris agris,
Nec mora tanta datur dum comes ire queam?
Eger ita in Libycis, à milite, miles arenis
Deseritur, subitæ cum data signa fugæ;
In trivis genitrix ita projicit impia natum,
Quem lactare pudor, pauperiæve vetat.*

Tende manum, nostriq; pius miserere doloris;
 Tende manum refugo vel pede siste gradum.
 Troica Dardanius cum Pergama cingeret ignis,
 Decrepitos pubes extulit igne patres:
 Trans mare defessam feri nata Ciconia matrem,
 Sustinet hinnulei Cerva natantis onus.
 Tu solam ignotis, fugitive, relinquis in arvis,
 Nec finis hoc humeris ponderis esse tuis?
 Quamquã ego, vel fieri tibi sarcina tãta recusem,
 Si modo vel leviter traxeris, ipsa sequar.
 Et sequar & curram, rapiarque simillima vento,
 Languida funesto que modo strata solo.
 Nec quibus invitam cogas, opus ense, vel armis;
 Sponte nec injecto, libera, fune sequar.
 Traxit ad impulse querulos testudinis ictus,
 Cum sylvis Geticas Thrax Cytharista feris:
 Traxit, & attonite sylvæque, feræq; stupebant;
 Sic fide, sic filo; se potuisse trahi.
 Non ego Bystonii movear testudine Vatis,
 Nec trahar Aoniæ voce sonante lyre.
 Quemque sui rapiunt sensus, sua quemq; voluptas;
 Se finit hic oculis, auribus ille capi.
 Non ego luminibus, non auribus otia venor;
 Noster Achemenii languor odoris eget.
 Lux mea, vorilegis halat tibi spica capillis,
 Manat odoratæ Palladis imbre caput.
 Vda Palestino fragrant tibi tempora nardo
 Myrrhæq; de madidis stillat odora labris.
 Efflat Orontæi tibi graminis halitus auras,
 Verbaq; quot loqueris tot jacis ore rosas.

Albaque

LIBER SECVNDVS. 219

Albaque Pancheo cervix tibi sudat olivo,
 Assyriôq; humeros rore perungit Onix.
 Et manus Ambrosiis pluit utraque roscida guttis,
 Et digiti Libyæ germina mæssis olent.
 Denique quicquid olent conchis unguenta Sabæis,
 Balsama quicquid olēt, hoc meus halat Amor.
 Non tamen Assyriis quæ sudant balsa na ramis,
 Nataque odorifero thura Sabæa solo:
 Fragrat Orontæis hîc spica sic avior herbis
 Guttaque Pancheis nobilior lacrymis.
 Nempe tuo qualis, Basilissa pudica, cubili,
 Qualis odor thalamo, Cecili casta, tuo;
 Aut qualis, cum Dorotheæ pennatus Ephebus
 Attulit hybernas germina verna rosas,
 Aut Nasarenigene qualis cum Virginis ædem
 Sparsit Iessei floris anhelus odor;
 Denique Divorum qualis cum gemmea stillant
 Indigerum liquidis amphitheatra crocis.
 O semel has liceat mihi ducere naribus avras!
 Quæ modò languebam, sana repente sequar.
 Multaque currentem sociarum turba subibit,
 Et glomerat socios uncta columba greges,

*Trabe me post te, curremus in odorena
unguentorum tuorum. Cant. I.*

August.
man. ca.
20.
Bern. ser.
21. in
Cant.

ANIMA amans fertur votis, trahitur desi-
deriis.

Fessa sum, deficio; noli me deserere, *sed*
trabe me post te, ne incipiam vagari post ama-
tores alios, nec currã quasi in incertum. *Tra-*
be me post te, quia satiùs mihi est ut me tra-
has, ut scilicet vim qualemcumque mihi, aut
terrendo minis, aut exercendo flagellis, infe-
ras, quàm parcens in meo me torpore secu-
ram derelinquas. *Trabe me* quodammodo
invitam, ut facias voluntariam: trabe tor-
pentem, ut reddas currentem. Erit quando
non indigebo tractore, quoniam voluntariè
& cum omni alacritate curremus.

Ibidem.
initio.

Quid? sponsane ergo necesse habet trahi,
& hoc post sponsum? quasi verò invita eum
& non libens sequatur. Sed non omnis qui
trahitur, invitatus trahitur; nempe enim infir-
mum aut debilem (cum scilicet qui per se ire
non valet) trahi ad balneum, seu ad pran-
dium non piget; etsi reum pigeat trahi ad ju-
diciam vel ad pœnam. Deniq; trahi vult quæ
& hoc rogat; non autem rogaret, si sequi per
seipsam dilectũ, prout vellet, valeret. Ut quid
verò non valet? An infirmam fateamur &
sponsam?

Sponsam? si qua ex adolescentulis infirmam se diceret & peteret trahi, nequaquam mireremur. At verò de sponsa, quæ trahere & alios (utpote fortis & perfecta) posse sufficere videbatur, cui non durum sonet, quod & ipsa trahi tamquam infirma vel debilis necesse habeat? de quam animâ jam confidimus, quod valida sit & sana, si illam infirmam dici consenserimus, quæ pro sui singulari perfectione & excellentiori virtute, sponsa Domini nominatur? Quantavis perfectionis anima, quamdiu quidem gemit sub corpore mortis hujus, & hujus sæculi nequam retinetur inclusa carcere, vineta necessitatibus, totque sceleribus, lentiùs, segniusque assurgat necesse est ad contemplanda sublimia; nec omnino liberum habet, sequi sponsum quocumque iërit. Hinc lacrymosa vox illa gementis, *infelix ego homo, quis me liberabu de corpore mortis hujus.* hinc supplex illa precatio, *Educ de carcere animam meam.* Dicat proinde, dicat cum gemitu etiam sponsa: *Trahè me post te, quia corpus quod corrumpitur aggravat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem.*

Propterea opus habeo trahi, quoniam re-
 frigit paulisper in nobis ignis amoris tui, Bernar. serm. 21. in Cant.
 nec valemus à facie frigoris hujus currere
 modò sicut heri & nudius tertius. Curremus
 autem postea, cum reddideris lætitiâ salu-
 taris

taris tui, cùm redierit melior temperies grãtiæ; cùm Sol Iustitiæ iterum incaluerit & pertransierit tentationis nubes, quæ nunc operire ad horam cernitur, atque ad levem flatum auræ blandioris solito, cœperint unguenta liquefcere & aromata fluere & dare odorem suum. *Tunc curremus*; in odore illo curremus, spirantibus, inquam unguentis curremus, quoniam abscedet torpor qui nunc est, & revertetur devotio, & jam non erit opus nobis ut trahamur, quippe odore excitatis, ut spontè curramus. Nunc verdè interim *trahè me post te*, non curram ego sola, etsi solam me trahi petierim, current & adolescentulæ mecum. Curremus pariter, curremus simul; ego odore unguentorum tuorum, illæ meo excitatæ exemplo, atq̃ue hortatu, ac per hoc, omnes *in odore unguentorum tuorum curremus*.

Curremus, curremus, sed *in odore unguentorum tuorum*, non in nostrorum fiducia meritum, nec in magnitudine virium nostrorum. Currere nos confidimus, sed in multitudine miserationum tuarum. Nam etfi quando cucurrimus ac voluntariæ fuimus, *non fuit volentis, neque currentis, sed miserationis Dei*. Revertatur misratio, & curremus. Tu quidem in virtute tuâ, *tamquam Gigas & potens curris*; nos, nisi unguenta tua spiraverint, non curremus. Tu quem Pater unxit
oleo

oleo letitiæ præ consortibus tuis, curris in ipsâ unctiōe; nos illius odore curremus. Tu in plenitudine, nos in odore.

Odor super omnia necessarius utpote in-
firmis purgativus, proficientibus conforta-
tivus, perfectis verò sanativus. nonne vides a-
grum hujus mundi hoc odore plenum; cum
videas alios justitiâ fortes, alios charitate fer-
ventes, alios promptos ad obediendum &
humilitatis obsequium, hos lacrymis irri-
guos, & ad eleëmofynas profusos? de odore
autem, scriptum est: *Trabe me post te in odo-
rem unguentorum tuorum.* & alibi: *Ecce odor
filii mei, sicut odor agri pleni cui benedixit Do-
minus.*

Abfolon
Abb. ser.
i. de ann.
B. Virg.
qui est
20.

Nec currimus aqualiter omnes in odore
omnium unguentorum, sed videas alios ve-
hementiùs studiis flagrare sapientiæ; alios
magis ad pœnitentiam, spe indulgentiæ ani-
mari, alios ampliùs ad virtutum exercitiùm,
vitæ & conversationis ejus provocari exem-
plo; alios ad pietatem, passionis memoriâ ma-
gis accendi. Currebant in odore sapientiæ
qui missi fuerant à Phariseis, cum reversi di-
cerent; *Numquam sic loquutus est homo.* Curre-
bat in hoc ipso odore S. Nicodemus qui ve-
nit ad IESVM nocte, in splendore multo sa-
pientiæ. In odore justitiæ, cucurrit Maria
Magdalena, cui *dimitta sunt peccata multa,
quoniam dilexit muliùm.* Cucurrit & Publi-
canus,

Bernar.
serm. 22.
in Cant.

canus, qui cùm propitiationem peccatis suis humiliter imploraret *descendit justificatus*, testante ipsâ justitiâ. Cucurrit Petrus, qui lapsus *stetit amare*. Cucurrit David, qui reatum agnoscens & confitens, audire meruit: *Et Dominus transtulit à te peccatum tuum*. Porro in sanctificationis odore Paulus currere sese testatur, cùm CHRISTI esse se imitatorē gloriatur. Cucurrerunt & omnes qui dixerunt; *ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te*. Iam qui in odore cucurrerunt passionis, omnes Martyres accipe. En quatuor unguenta assignata habetis, Primum sapientiæ, secundum justitiæ, tertium sanctificationis, quartum Redemptionis.

August.
medit.
cap. 35.

Fac me, dulcissime Domine, amare te, & desiderio tui deponere pondus omnium carnalium desideriorum & terrenarum concupiscentiarum gravissimam sarcinam, quæ impugnant & aggravant miseram animam meam, ut *post te, expedite in odorem unguentorum tuorum currens*, usque ad tuæ pulcritudinis visionem efficaciter satiandus, quanto cyus te quoque duce, merear pervenire.

August.
medit.
cap. 35.

Descendat, Domine, descendat, precor, descendat in cor meum odor tui suavissimus, ingrediatur amor tui mellifluus.

August.
medit.
cap. 37.

Trabe me, sursum ad te, ut curram post te in odorem unguentorum tuorum; curram & non desiciam te trahente, te ducente me currentem.

Tenax

Tenax enim funiculus amor : amor affe- Gilb. in
 ctuosè trahit, cui est id ipsum alloqui quod Cantic.
 est allicere; nihil amoris tenacius vinculo, ni- hom. 19;
 hil trahentius.

*Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera
matris mee, ut inveniam te foris, & deosculer
te, & jam nemo me despiciat! Cant. 8.*

XXIV.

XXIV.

Quis mihi det te fratrem meum fugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam nemo me despiciat!
Cant. 8.

Quis cumulet patrias tanto mihi stēmate ceras,
Vi frater proavis annumerēre meis!
Non tamen hoc facio pro stirpis imagine votum;
Nulla mihi augendi sanguinis ambitio est.
Stirpe licet nostrā sanguis tibi vilior esset
Optarem fratrem te tamen esse meum.
Non pubente quidem vernantem flore juventie,
Prima cui roseas vēstiat umbra genas:
Sed puerum, toto qui nondum vixerit anno,
Lactis adhuc mater quem mea pascat ope.
Quiq; ego quas suxi, parvo trahat ore papillas,
Insideatque illos, quos ego sepē, sinis.
Hoc ego vel simili cupiam te corpore fratrem,
Si fueris major, non ego te cupiam.
Quin igitur nostris, mea vita renascere sacclis
Vi videam cunas, pusio parve, tuas?
Et nisi fallor, habent pueri quid amabile moret,
Quoq; carent juvenes, virq; senexq; carent.
Vtq; suam queris laudem sibi vindicet atas,
Ille tamen pueros scilicet ornat amor.

An dubitas, aliàs puerili pusto vultu,
 Ipse Deùm domitor, parvulus esset, Amor?
 Nò nisi quod reliquis, magis hæc sit amabilis ætas,
 Nullaq; sit tantum quæ, quod ametur, habet.
 Hec quoque, cur vovea puerum Te caussa coëgit,
 Crediderim, puero quod mage posse frui.
 Quin igitur nostris, mea vita, renascere sæclis
 Vt videam cunas parve puelle, tuas?
 Tum mea, ceu natio, quoties daret ubera Mater
 Parve, Tui toties copia prompta foret.
 Prompta foret noctuq; diuq;, domique, forisque.
 Et sine sollicito copia multa metu.
 Quin igitur nostris, meâ vita renascere sæclis,
 Osculer ut cunas parve puelle tuas?
 Casta, soror parvo quæ porrigit oscula fratri,
 Oscula devisor carpere nemo potest.
 Et licet illa frequens spectaverit oscula testis,
 Illa tamen testis carpere nemo potest.
 Et licet inceptas stiterint hæc oscula voces,
 Semper habent justas oscula casta moras.
 O bona, quæ nostris faveant ita Numina votis,
 Teque velint fratrem sic semel esse meum!
 Nascere parve puer, fraterque admitte vocari;
 Omnia te Mundi vota, precesque petunt.
 Quid præ lætitiâ, facerem tibi, parvule frater?
 Ah! præ lætitiâ, quid tibi non facerem?
 O quoties vetitis furium deprenderer horis,
 Pervigil, ad cunas, nocte stetisse tuas!
 Quoi tibi servitiis, licet importuna, studerem,
 Iam minus, obrustis, officiosa bonis.

Nempe

Nempe dato quoties depelleret ubere mater,
 Depulsum geminis exciperem manibus;
 Aut quoties tepidâ gestare juberet in umbrâ,
 Gestarere ulnis sarcina grata meis.
 Aut quoties biâdo dare languida lumina somno,
 Somniferis caneret vox tibi nostra modis.
 Ipsaque, cum digitos cunis adhiberet agendis,
 Illicet hoc à me praeiperetur opus.
 Mox ubi te nostrae concrederet anxia curae,
 Discedensque mihi diceret; esto vigil:
 Excubiis, soli propè Te mihi, parve, relictis,
 Quam facerem votis libera frena meis!
 Continuo, tac tē, velo de fronte reducto,
 Explerem aspectu lumina nostra tuo.
 Inque tuo, fixis harenis obtuibus, ore,
 Vterer oblatis commoditate loci:
 Et citò subjicerem capiti, colloque sinistram,
 Apprimeretque meo Te mea dextera sinu.
 Et tibi, vix tactis furarere basia labris,
 Basia sic somno non nocitura tuo.
 Quin igitur nostris, mea vita renascere saeculis,
 Vt semel optatas suaviter ore genas?
 Mox ubi lactenti sensim tibi cresceret aetas,
 Primaque discenti verba docenda forent;
 Discenti cuporem fieri tibi, parve, Magistra,
 Basiaque, truncatis verba praecire sonis:
 Cumque geri alterius nolles modò gravior, ulnis,
 Ausus arundineo currere solus equo,
 Instruerem stabili vestigia figere gressu,
 Membraque constanti firma locare pede.

230 PIA DESIDERIA

Tumq; molesto aliquod si offenderet objice saxū,
Tutus in extensas exciperere manus.
Quin tua sapē velim falli vestigia lapsu,
Lapsus ut amplexu sustineare meo.
Nec tanti pretium peterem mihi grande laboris,
Suaviolo pretium solveris omne tuo.

Quis

Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris meæ, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam nemo me despiciat! Cant. 8.

QVAE amatrix unquam optavit, ut is S. Tho. quem diligit, parvulus efficiatur ejus in c. 8. frater, & in infantem versus fugat ubera matris? Cant.

Ergo antiquorum vox est ista justorum, Beda qui Dominum salvatorem, quem in divinitate Patri & Spiritui sancto consubstantialem credebant, ac debitis venerabantur obsequiis, in hominis quoque habitu & hominibus consubstantialem videre cupiebant. Intus quippe erat dilectus, quia in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum; sed ut foris quoque posset inveniri, verbum caro factum est, & habitavit in nobis; viderunt namque Patriarchæ, viderunt Prophetæ Dominum, sed intus, id est, in contemplatione mentis spiritali, non in oculi carnalis intuitu. Viderunt eum, sed in imagine, sed in Angelicæ formæ substantiæ; at ipsam ejus naturam, nequaquam videre valebant. Denique legifer ipse, qui audire meruit; ostendam omne bonum; rursus audivit: Non poteris videre faciem meam; non enim

videbit faciem homo, & vivet: felices; qui inter se conferre meruerunt: Invenimus Messiam, qui dicitur CHRISTVS. Hoc est namque osculum, id est amantissimum illud oris illius donum, ac mutuae commercium allocutionis.

Mich. [Sed &] ingens in his suum, pia animi
 Gifler. in ma, exprimit desiderium; quo eâ ratione
 c. 8. Cât. per amorem, Deo uniri peroptat, ut ne
 expof. 3. dum in secreto contemplationis, verum etiam
 foris & coram proximis, in vitâ activa eide-
 dem inhærere sibi liceat, ita ut omnibus ædi-
 ficationi sit, nec quorumcumque mundano-
 rum hominum vereatur contemptum; æquè
 enim est ac si dicat: O utinam, tanto mihi
 astringeris amoris vinculo, Deus meus,
 quanto adstringuntur frater atque soror! O
 utinam tam tenerè te diligerem, quàm te-
 nerè à sorore diligitur frater parvulus,
 sugens ubera matris suæ! ita ut etiam pa-
 lam & coram fratribus, dum proximo-
 rum indulgeo utilitati, deosculer te, oscu-
 lo charitatis; ita ut non pudeat ante omnes,
 te confiteri, tibi que obsequi, oratione ac bo-
 nis operibus. Quis mihi det ut jam nedum te
 timeam ut Deum zelotem, Dominum exer-
 cituum, ignem comburentem, & quicquid
 tale nominari voluisti, quo mihi tui incu-
 teres pavorem; sed ut etiam diligam tam-
 quam fratrem meum, & talem fratrem, qui
 ob

LIBER SECVNDVS. 233

ob infantiam nihil incutiens metus , vel lapidea ad amorem pertrahas corda!

Tu qui modò es in sinu Patris , quis det, s. Tho: ut homo efficiaris & particeps ac consors natura nostræ existens , frater meus appelleris? Cant. ut hominem factum in aperto videam, & desculer te , id est , apertâ visione te aspiciam, quem nunc totum in fide teneo!

Cùm magnus & excelsus esses , bonorum meorum non indigebas ; utinam detur mihi ut propter magnam charitatem tuam, factus frater meus ex Virgine , lacte indigeas , quo sustenteris ; sic enim confido , aliquâ ex parte amorem meum , me tibi exhibituram. Priùs te invenire nequibam , unde & querebar ; deploransque cum Prophetâ, dicebam; *Fuerunt mihi lacrymæ mee panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie , ubi est Deus tuus?* At nunc audiens Angelum ad pastores dicentem : *Invenietis infantem positum in præsepio:* confido sanè , me quoque inventuram te foris ; extra incomprehensibilem majestatem illam , quâ intra temetipsum ab æterno latebas ; quærebam te jam in hoc mundo , & in creaturis : *In lectulo, namq; mentis meæ, quæsi te, quem diligit anima mea: quæsi, & non inveni, surrexi, & circuivi civitatem præsentis mundi : per vicus & plateas creaturarum, quæsi te, & non inveni.* At modò te inter creaturas , parvulum fratrem meum, ex uberi-

bus Virginis Matris tuæ, simul ac meæ, pendentem inveniens, haud continere me poterò, quin tota in tuâ prorumpam oscula, quin tota tibi per dilectionem uniar; & *iam me nemo despiciat*, quod adorem, quem nesciam; quod osculer, quem non videam; quod illi offeram preces, qui nostra non curret; quòdve illi obsequia exhibeam, ad quem accedere minimè liceat. Deosculans profectò te, in primo conceptionis instanti, *inxit te Deus tuus oleo letitiæ præ consortibus tuis*; osculis meis, ita te meum adorabo fratrem, ut iisdem te quoque meum profitear Regem dilectissimum: eo modo quo & Sannuel Sanlem in Regem unctum, osculo adorasse legitur in lib. Reg. Tibiq; ut Regi morem geram in omnibus, id quod & iisdem contestabor osculis meis, quæ tuo imprimam ori, sicut antiquo illi Ioseph, per Ægyptiaci populi osculi signum, totius Ægypti obedientiam promissam lego à Pharaone, cum eï dixit: *ad os tuum cunctus populus deosculabitur.*

Ignoravi, quòd tam suavis, & bone IESU, esset tuus amplexus, tam honestus attactus tuus, tam deliciosus convictus tuus! Cum enim te amavero, munda sum, cum tetigero casta sum, cum accepero, virgo sum. Tuus, ô dulcissimè IESU, amplexus non maculat, sed mundat; tuus attractus, non inquinat, sed sanctificat. O IESU fons universæ dulcedinis

nis & suavitatis, ignosce mihi, quod tam serbè credidi quam um habet delicio-ritatis, quantum honestatis, quantum jucunditatis, quando *læva* tuæ æternæ sapientiæ & cognitionis, est *sub capite meo*, id est ratione, & *dextera* tuæ Divinæ clementiæ & dilectionis *amplexabitur me*, id est voluntatem. Heu me miseram! quid umquam tam dulce, tam suave, tam deliciosum & salutiferum potest reperiri, quam inter brachia tanti Sponsi quiescere, inter oscula tanti Regis & amici tam fideliter obdormire? hanc dulcedinem senserat anima devota, quando optabat dicens: *Osculetur me osculo oris sui*. Numquid has delicias anima devota erat experta, quando orabat ardens, & jam pænè deficiens præ dilecti sui concupiscentiâ, dicens, in Canticis: *Quis mihi dei te fratrem meum jugentem ubera maris meæ, ut inveniam te solum foris, & deosculer te?* quis enarrare sufficeret, nisi qui mente gustasset, quantum habet hoc verbum dulcedinis & devotionis, quando bene ponderatur & rectè cibatur devotâ mente? sed ô Domine Deus, si hæc tam dulcia sunt cogitanti, quàm dulcia esse possunt degustanti? si tam suavia sunt legenti, quàm consolatoria erunt per affectum sentienti?

In lectulo meo per noctes quaesivi quem diligit anima mea ; quaesivi illum , & non inveni.
Cant. 3.

XXV.

In lectulo meo per noctes quæsi-
 quem diligit anima mea; quæsi-
 vi illum, & non inveni. *Cant. 3.*

Casta canunt nostræ suspiria, vota que Musæ,
 Nullaq; de thalamis vox, Hymenæe tuis.
 Vt sua corporibus sic mentibus est quoq; flamma,
 Et propè deterior corpora flamma coquit.
 Intrus, in accensis qui mentibus astuat ignis,
 Delicias liquidi solus amoris habet.
 O quanto his, Anima, sacibus melioribus ardem?
 Oscula quam certa dantq; feruntq; fide?
 Quam placidis castas complexibus itur in ulnas,
 Quam sanctæ sociant mutua vincla manus!
 Et suus hic etiam torus est genialis amori,
 Quæque maritali fœdera nexa face;
 Casta Cupidinee sed fœdera nescia tedæ,
 Nec, nisi quem cupiat Vesta subire torum.
 Sed neque cyncis hic iurget culcita plumis,
 Fartaque Amycleo vellere fulcra tument.
 Qua duo tam casti thalamo sociantur amantes
 Lectus olorinas non habet ille nives.
 Lectulus auspiciis tantorum stratus amorum
 Mens est lætitiæ pace quieta sua.
 Lectule, pax animæ; cœlestis lectule tedæ;
 Pronube fiducis lectule castæ toris!

Tu Sponsi atq; Animæ thalamus secretus amanti,
 Solus es ò iantas dignus habere faces!
 Hoc ego consuevi, meditans, traducere noctes,
 Cùm r. quem pulso cura sopore negat.
 Hoc meus ille meos rapuit qui primus amores,
 Est solitus vigili secubuisse toro.
 Et mihi tunc imas uris fax Dia medullis,
 Inque vicem flammis uritur ille meis.
 Tunc desideris querimur sine voce loquentes,
 Mutaque plus v. r. his lacryma vocis habet.
 At nova quæ subiti sit, nescio, caussa rei effus;
 Subvereor, vitio sit data caussa meo.
 Nam mihi iam spatio plus visus abesse diurno,
 Et secus atque solet nocte fuisse foris.
 Hæcine signa forent mutari forsin amoris?
 Aut illum melior lectulus alter habet?
 Hei mihi quàm miseris ea nox fuit acta querelis,
 Quæ sine te, viduâ nox fuit acta domo!
 Jam propè constiterat medio vaga Cynthia cælo,
 Altaque sopierat lumina lassâ quies;
 Cùm mihi visa tori pulsa vox dicere spondâ;
 Surge, parat thalamo sponsus abire tuus.
 Suscitor, & piceos oculis detergeo somnos,
 Impositum cubito sustineoque caput:
 Et desotatas implens ululatus aedes
 Sollicitâ, dormis lux mea? vocerogo.
 Hei mihi! responsum nullum dedit ille roganti,
 Fugerat è thalamis transfuga nempe meis.
 Protinus accenso reperi vestigia lychno
 Quæ cuperem numquam visa fuisse mihi.

LIBER SECVNDVS. 239

Dic meus, exclamo, quò fugit, lectule, sponsus?
 Perfide, dic meus heu! lectule, sponsus ubi est?
 Et vagor, & toto velut amens erro cubili,
 Vt tua te viduâ luxit Alexi, domo.
 Quos ego tunc animo sensi effervere tumultus,
 Cynæus fuerat Pax cui fida torus!
 Quæ mentem subitò insane vertère procellæ,
 Insolitam dubis pandere lina Notis!
 Quàm sterili jacuit damnatum pectus arenâ,
 Dia cui æthereis vena scatebat aquis!
 Iam gravidos labor est oculos attolere cælo,
 Oraque divinâ solvère laude, labor.
 Iam neq; sacra valent prisce in certamina vires,
 Quæ modò lusus erant prælia, facta dolor.
 Scilicet optatâ dum felix uterer aurâ,
 Aurea molliculus Pax mihi lectus erat.
 Tunc, ut inexperis Tiro temerarius armis,
 (Omnia qui lingua prælia victor agit)
 Optabam rabidis caput objectare Tyrannis,
 Aut animam pulcrâ fundere posse nece.
 Tunc & Apolloniæ mihi credita flamma, rosetû;
 Tunc vota Costiadæ Virginis, esse trochus:
 Visaq; sunt Agathæ gemini, duo vulnera, torques,
 Blandaque Blandinæ, Taure, putatus oris:
 Denique barbarici laniena infanda macelli,
 Totaque carnicum visa theatra, jocus.
 Nempe erat in calidis tam fervida flâma medullis,
 Aurea cum placidus Pax mihi lectus erat.
 At simul ac sponso calor hic abeunte recessit;
 Frigidior Scythico mens mihi facta gelu est.

Sic

246 P I A D E S I D E R I A

Sic nova, quas Zephyris spirantibus educat aestas
Decoquit immeritas una pruina rosas.

Lampada sic tenui Pallas quam nutrit olivo,

Extinguit tremuli bucca soluta Noti.

Ah male, te placido quaesivi sponse cubili;

Qui i Crucis in thalamo repperiendus eras!

Pax mihi lectus erat, Tibi Crux erat aspera le-

Hoc te debucram, querere sponse, toro. [ctus,

Lux mea, jam quora Te quaerendo perdit a nox est!

Sed quaesivi, ubi non repperiendus eras.

*In lectulo meo per noctes quæsiui quem
diligat anima mea; quæsiui illum,
& non inveni. Cant. 3.*

NON est reversus sponsus ad vocem & votum revocantis. Quare? ut desiderium crescat, ut probetur affectus, ut exerceatur amoris negotium. Sanè ergo dissimulatio est, non indignatio. superest ut quaratur si fortè reperiatur quæsitus, qui vocatus non venit; dicente Domino *omnis qui querit, invenit.* & primo quidem quærit illum in lectulo, sed minimè invenit; neque unius noctis quæsitio hæc & frustratio, cùm dicat ista: quia *quæsiui per noctes.*

Bernar.
serm. 75.
in Cant.

Legimus Psalmo 76. Piam quandam animam exquisisse Deum nocte, exquisisse verbò manibus ac vocibus; illiusque inquisitionem haudquaquam spe frustratam: sic namque illa, id quod sibi contigit testatum omnibus volens ait: *in die tribulationis meæ Deum exquisivi manibus meis, nocte contra eum & non sum deceptus:* at verò in hac sententiâ (*in lectulo meo per noctes quæsiui*) Anima pia Deum ipso noctu quæsisse se asserit, idque frequenter, per multas scilicet noctes; nullatenus tamen illum vel post diutinas inquisitiones reperisse.

Gisler. in
Cant. c. 3.
expos. 3.

Quid est quod non invenitur quæsitus, cùm

Bernar.
cùm

ferm. 75. cùm requiratur tam studiosè & impigrè; ipse
in Cant. se autem dicat: *quærite & invenietis: & qui
quærit, invenit.* quomodo ergo implebuntur
scripturæ? neque enim quæ hîc inducitur
quærens, una est ex his quibus ipse ait: *quæ-
retis me & non invenietis.*

Gisler. in
c. 3. Cât.
expof. 3. Ob istiusmodi diversitatem non modicum
primo aspectu offensus est animus, multoq;
magis offendebar; quia rationi magis con-
sonum mihi videretur, ut Deus ab illa ci-
tius inveniri se sineret, illiusque vocibus po-
tius intenderet, quæ majori erga ipsum fla-
graret caritate; qualem absque dubio spon-
sam censebam.

Verùm attentius utriusque animæ perpen-
dens verba; percepi statim rationem diversi-
tatis prædictæ. Intellexi quid causæ fuerit,
cur Anima loquens in Psalmo, Deum repe-
rerit; sponsa autem nequaquam eundem in-
venerit; quia nimirum ista, & si manibus
Deum quæsit, & vocibus; in lectulo tamen
& lectulo suo singulari quietem agens & ma-
nibus palans eum quæsit, qui ibi haud
quaquam esset. Illa autem de tribulationibus
ad eum clamavit, qui ait: *de quacumq; tribula-
tione clamaverint ad me, exaudiam eos.* Sicq; fa-
cili negotio, non solum invenit, sed & apprehē-
dit eum, qui dixit, *cum ipso sum in tribulatio-
ne; in die tribulationis, inquit Deum exquisivi ma-
nibus meis nocte contra eum, & non sum decepta.*

Attendite

Attendite [ergo] tres esse causas, quæ in Bernar.
 terim occurrunt, & quærentes frustrari so- ferm. 75.
 lent, cùm aut videlicet, *Non in tempore quæ-* in Cant.
runt, aut non sicut oportet, aut non ubi oportet.
 Si enim omne tempus aptum est ad quæren-
 dum, cur ergo dicat Propheta: *Quærite dum*
inveniri potest? erit absque dubio cùm inve-
 niri non poterit. & hæc una causa quæ im-
 pedire potest, ne inveniatur sponsus à quæren-
 tibus se, cùm non quærent in tempore op-
 portuno. At non ea causa impedit sponsam,
 nempe invocantem & quærentem in tempo-
 re opportuno. Sed ne illa quidem eum tepi-
 dè aut negligenter seu perfunctoriè quærit;
 nam corde ardenti & omninò infatigabili-
 ter, quærit planè ut decet. Restat ut de ter-
 tiâ videamus, ne videlicet, ubi non decet
 quærat. *In lectulo meo quæsvi per noctes quem*
diligis anima mea. An fortè non *in lectulo*,
 quærendus erat, sed *in lecto*: quippe cui or-
 bis angustus est? sed non horreo lectulum,
 qui novi parvulum. An non lectulus, tumu-
 lus? an non lectulus, præsepium? an non lectu-
 lus, uterus Virginis? neque enim magni Pa-
 tris uterus, lectulus est, sed lectus magnus,
 de quo ad filium: *Ex utero, inquit, ante lucife-*
rum genui te. Quamquam nec lectus qui-
 dem forsitan dignè censendus sit uterus ille,
 qui Regentis potius quàm jacentis est locus.
 Meritò proinde sponsa; ponens lectulum, di-
 cit;

cit; *Suum*. [Sed] quid in tuo quærebas, qui se jam in sua receperat? non videras filium hominis ascendentem ubi erat prius? Iam cœlum tumulo commutavit, & tu illum, in tuo adhuc lectulo quæris? *Surrexit, non est hic*. Quid quæris, in lecto fortem? in lectulo, magnum? in stabulo, clarificatum? Introivit in potentias Domini, *decorem induit & fortiitudinem*, & ecce sedet, super Cherubim, qui sub lapide jacuit. Ex hoc, jam non jacet, sed sedet, & tu tamquam jacenti subsidia paras, sive ut absolutior veritas sit, aut sedet judicans, aut stat adjuvans. Ex tunc ergo & deinceps frustra in lectulo quæsitus est sponsus: pulchrè verò sponsa, non quem diligo ego, sed *quem diligit anima mea*, inquit, quod verè, & propriè ad solam pertineat animam illa dilectio, quâ aliq uid spiritualiter diligit. Nam cum secundum carnem quippiam diligit vel potiùs appetit anima, carnis potiùs, quàm animæ amor dicendus est. Et benè *per noctes se* quæsisse cum ait, nam non absurdè dici potest, quod qui ignorant, nocte igitur; ac per hoc qui quærunt nocte quærunt. Quis enim quærit quod palàm habet? Nox est itaque donec quæritur sponsus, quoniam si dies esset de medio heret, & minimè quæreretur. sed dicet aliquis: quod non sit tam stulta tamque cæca sponsa, ut quærat lumen in tenebris, quærat Dilectum apud ignorantes,

tes, & qui non diligunt eum. Quasi verd se per noctes nunc quærere dicat, & non potiùs quæsisse! Non ait, *Quæro*, sed *quæsiui*, *per noctes quem diligit anima mea*. Et est sensus, quia cum esset parvula, sapiebat ut parvula, cogitabat ut parvula, & quærebat veritatem ubi non erat, errans & non inueniens, juxta illud in psalmo, *erravi sicut ovis quæ perit*.

Quod si quis contendat sponfam ipsam hîc ea referre, quæ sibi tunc temporis evenere, cum toto corde viribusque omnibus, ardentissimo amore Deum dilectum suum prosequeretur; Dicendum; nomine *lectuli*, non quamlibet hîc significari *quietem*, sed illam dumtaxat, *quâ anima sancta quiescit in pace interiore*, quam *pacem* & *Isaias*, *lectuli & cubilis* nomine insignivit, cum de justo loquens dixit: *Veniat pax, requiescat in cubili suo, qui ambulavit in directione suâ*.

Dilectum [enim] *in lectulo* *querimus*, quando in præsentis vitæ aliquantulâ requie redemptoris nostri desiderio suspiramus. *Per noctem* *querimus*; quia etsi jam in illo mens vigilat, tamen adhuc oculus caligat.

Sed ingens ilico hîc insurgit difficultas, quâ ratione anima sancta in ejuscemodi lectulo Deum quæsisse se asserat, & non invenisse: cum alibi fateatur, in eo ipso lectulo, se unâ cum illo, quietissimè dormituram, dicens: *in pace in idipsum dormiam & requies-*

Gisler. in
c. 3. Câr.
expos. 3.

Gregor.
hom. 19.
in Eze.
& 25. in
Evang.

Gisler. in
c. 3. Câr.
Exp. 3.

cam. Cumque exploratum omnibus sit : *in pace factum esse locum ipsius Dei.* Si ergo in pace commoratur Deus : si in pacis lectulo, cum eo paci ca dormit anima : quomodo sponsa , ibi se eum invenisse negat , ubi jam præsens is adest? Ad hæc breviter respondendum : adesse quidem Deum , & ut proprio requiescere loco , in interiore pace. verumtamen, admirabili providentiâ, elongari nonnumquam, vel abscondi ab ipsâ animâ, cum quâ *lectulum habet communem*, sinens eam esse *aridam* , & quodammodo dulci destitutam complexu.

Bern. ser.
32. in
Cant.

Sunt [enim] qui in studiis spiritualibus fatigati, & verè in teporè, atq; in defectu quodam spiritus positi, ambulant tristes vias Domini corde arente & tædente, longos dies, longas conqueruntur & noctes. loquentes cum S. Iob. *si dormero dicam: quando consurgam? & rursus exspectabo vesperâ.* An tibi aliud, vel pati, vel petere ille videtur, qui ait: *Dormiavit anima mea pro tædio, confirma me in verbis tuis.*

Gisler. in
cap. 3.
Cant.
Exp. 3.

Porro id ob triplicem [accidit] rationem: Primum ut hæc suâ tantillâ elongatione, ad majorem perfectionem eam provehat. Secundò ut jucundior postea sit ejus reditus vel ejus inventio. Denique quemadmodum chorda, quo magis ab arcu recedit, eo majore impetu ad ipsum accedit, majoremque exhibet vim sagittæ, quæ per arcum jacitur : ita quo
magis

magis Deus videtur se ab animâ amovere, eo ardentiori benevolentia, in eundem sese postea insinuat. At, si ob alias rationes ab illâ se abscondit, cur non inveniri se sinit ab eâ, quæ tanto studio ibi ipsum quæsit, ubi quæris velis? *Quæritum*, inquit, *est non inveniri*; ut videlicet, ejus perseverantiæ periculum faceret, utquæ experiretur, quod ea tenderet, cum aliquando ab interna pacis lectulo surgeret.

Abscondit se [ergo] sponsus cum quæritur, ut non inventus ardentius quærat; & differtur quærens sponsa ne inveniat, ut raritate sua capacior reddita, multiplicius quandoque inveniat, quod quærebat. Greg. lib. 5. mor. cap. 4.

[Sed] Domine, si non es hic, ubi te quæram absentem? si ubique es, cur non video te præsentem? sed certè habitas lucem inaccessibilem. Et ubi est lux inaccessibilis, aut quomodo accedam ad lucem inaccessibilem? aut quis me ducet, aut inducet in illam ut videam te in illa? accedere ad te desiderat servus tuus, & inaccessibilis est habitatio tua. Invenire te cupit, & nescit locum tuum. Obsecro Domine, doce me quære te, & ostende te quærenti; quia nec quære te possum nisi tu doceas, nec invenire nisi te ostendas: quæram te desiderando, desiderem quærendo, inveniam amando, amem inveniendo. Ansel. in protolo. cap. 2.

*Surgam, & circuibo civitatem; per vicos &
plateas queram quem diligit anima mea: que-
sivi illum, & non inveni. Cant. 3.*

XXVI.

XXVI.

Surgam, & circuibo civitatem; per
vicos & plateas quæram quem
diliget anima mea: quæsiui illum,
& non inveni. *Cant. 3.*

Tandē, serò licet, meus est mihi cognitus error;
Si bene quæsissem, sponse, repertus eras.
Credideram placido somnos te capere lecto,
Commodus, at video, non fuit ille iorus.
Quid faciam? cæpta pergam dare membra quieti,
Et sine te somnus lumina nostra teget?
Ah, sine te, nequeam solito dare membra sopori,
Aut ullâ, sine te, sponse, quiete frui.
Non si somniferis irruet lymphæ susurris,
Lymphæ cavernoso præcipitata iugo;
Aut nemorum blandis agitata cacumina ventis,
Multaque, quæ sylvis garrula cantat avis.
Aut Heliconiadum, Parnassia turba, Dearum,
Aut pater aurata Delius ipse lyre.
Nec tua discuiant mihi, Somne, papavera curas,
Humida nec virgâ tempora tacta tuâ.
Noxia nec vigilem quæ sopiit herba Draconem,
Fistula quæq; oculos condidit, Arge, tuos.
Vix ubi composui lætantiâ lumina somno,
Rumpitur indomito cæpta dolore quies.
Et nullam accipiunt oculiq; aut pectora noctem,
Quin mihi, nox etiam creditur una, decem!

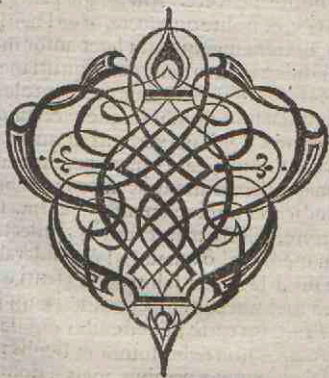
250 P I A D E S I D E R I A

Fingit & assiduè de te, mihi somnia Morpheus,
 Nec fugis ex oculis flebilis umbra meis.
 Cur toties igitur somni mihi nocte petuntur,
 Si mihi nulla venit, nocte, petita quies?
 Eripiar stratis, mediamq; vagata per urbem,
 Quò fors aut ratio me volet ire, ferar.
 Et circumspiciens, nùm fortè quis angulus abdat,
 Queram quem propria diligo plus animâ.
 Queram porticibus, queram stabulisq; casisque,
 Perq; semel tritas ibo, redibo, vias.
 Nec male perspecta faller specus ulla latebra,
 Nec quem transiero, circulus ullus erit.
 Qualis odora canis vestigia pressa ferarum
 Mersâ nare legens, lustra, rubosque subit:
 Aut qualis Siculas Ops errabunda per urbes,
 Aspicit an flores perditâ Nata legat;
 Ruraq; piniferis vestigans avia tedis
 Persephonen stygiis optat adire vadis.
 Aut potius Solyms qualis vaga Magdala campis
 (Cum flebat Domini marmor inane sui)
 Saxa per alta rudesq; ruit furiata per agros,
 Qua dolor ancipitem, qua rapiebat amor.
 Omnibus una locis aderat, comes omnibus una,
 Vna super Domini funere multa rogans.
 Attica sic viduo volucris gemit anxia nido,
 Luctuisonisq; nemus personat omne modis:
 Et circum, supraque volans, nunc ardua summi
 Vertice, nunc imâ pendula fronde sedet;
 Et raptam sobolem, raptoris & aucupis artes
 Heu! consanguineo nunciat orba gregi.

Haud

LIBER SECVNDVS. 251

*Haud aliter cunctis lustravi compita vicis,
Non tamen est ullo præda reperia loco.
Infames vici, loca detestanda plateæ,
Decepto toties compita trita pede!
Amissum in thalamis, foris hîc reperire putabam,
Sed malè quæ situs, perditus usque latet.*

Q 5

Surgam

*Surgam, & circuibo civitatem; per vicos
& plateas quæram quem diligit ani-
ma mea: quæsiui illum, & non in-
veni. Cant. 3.*

Origen. **E**FFVNDITE lacrymas oculi mei, plorate,
hom. 10. & nolite deficere. Ambulate pedes mei,
in diuer. discurrete, & nolite quiescere. Heu! heu! quid
abiit gaudium meum? ubi latet amor meus?
ubi est dulcedo mea? cur dereliquisti me, sa-
lus mea? O dolores! ô angustia! Intolerabi-
les angustia sunt mihi undique, & quid eli-
gam, ignoro. Quid me veriam? ad quem ibo?
à quo consilium petam? quem percunctabor?
quis mei miserebitur? quis me consolabitur?
quis indicabit mihi quem diligit anima mea?
Revertere, dilecte mi! revertere; dilecte vo-
torum meorum! ô amabilis! ô desiderabilis!
redde mihi lætitiã salutaris præsentia tua.

Origen. Heu me! ubi eum quæram, ubi eum inve-
ibidem. niam? surgam certè, & circuibo omnia loca
quæ potero; non dabo somnum oculis meis,
non dabo requiem pedibus meis, donec in-
veniam illum, quem diligit anima mea.

Bernar. Sedens in lectulo, quæsiui, cùm adhuc in-
firm. 7. firma & invalida forem, & omnino minùs
in Cant. idonea sequi sponsum quocumque ierit; se-
qui ad ardua & excelsa sublimitatis illius.

Incidi

LIBER SECVNDVS. 253

Incidi in multos, qui cognoscentes desiderium meum, dicebant mihi: *Ecce hic est CHRISTVS, ecce illic est; & neq; hîc, neque illic erat; & dixi, Surgam, & circuibo civitatem, per vicos & plateas quæram quem diligit anima mea. Intuere vel nunc quia jacet, quæ dicit surgam.*

Adhuc ut parvula sapit; per vicos & plateas quærendum putavit, fruendi avida, sed ignara mysterii. Iterum ergo frustrata repetit dicens: *Quæsi vi eum, & non inveni.* Non est, ut ista suspicata est, in plateis, aut vicis; nisi fortè in illis, de quibus dicitur: *Plateæ tuæ, Hierusalem, sternentur auro mundo, & per omnes vicos tuos alleluja cantabitur.*

Anima [enim] quæ amat, ascendit frequenter, & currit familiariter per plateas cœlestis Hierusalem, visitando Patriarchas & Prophetas, salutando Apostolos, admirando exercitus Martyrum, & Confessorum, chorosque Virginum speculando.

Ibi, ibi illum, qui quæret, inveniet, & videbit gloriam ejus, non gloriam quasi unius ceterorum, sed planè gloriam, quasi unigeniti à patre. quid facies, ô sponsa! putas, potes sequi eum illuc? aut te ingerere audes, vel vales huic tam sancto arcano, tamq; arcano sanctuario, ut filium in patre, & patrem intuearis in filio? non utique; ubi est ille, tu non potes venire modò; venies autem postea.

Age

Bernar.
serm. 76.
in Cant.

August.
manu.
cap. 24.

Bernar.
serm. 76.
in Cant.

Age tamen; sequere, quare, nec te inaccessibleis claritas, vel sublimitas à quærendo deterreat, ab inventendo desperare faciat. Si potes credere, omnia possible sunt credenti. Propè est, inquit, verbum in ore tuo, & in corde tuo. Crede & invenisti, nam credere, invenisse est. Norunt fideles, habitare CHRISTVM, per fidem, in cordibus suis. Quid propius est? Quare ergo secura, quare devota, bonus est Dominus nimæ quærenti se. Quare votis, sequere actibus, fide inveni; quid non invenit fides? attingit inaccessa, deprehendit igaota, comprehendit immensa, apprehendit novissima; ipsam denique æternitatem suo illo vastissimo sinu quodammodo circumducit, fidenter dixerim: æternam, beatamque Trinitatem, quam non intelligo, credo, & fide teneo, quod non capio mente.

Bernar.
 felm. 75.
 in Cant.

Quid hoc desiderii est & ardoris, ut furens de nocte publicum non erubescat? percurrat civitatem? percunctetur palam & passim de dilecto, atque à vestigandis semitis ejus nullâ valeat ratione averti? nullâ præpediri difficultate, non tempestivæ retineri amore quietis, non sponsæ verecundiâ, non vel timore nocturno? Et tamen in his omnibus frustrata est usque adhuc à desiderio suo. Quare? quid sibi vult pertinax hæc & diuturna fraudatio, tædiorum nutrix, suspicionum fomes, impatientiæ fax, noverca amoris,

ris, mater desperationis? si adhuc dissimulatio est, nimis est molesta. Esto, quod piè, utiliterque interim fuerit dissimulatum, donec in solâ adhuc vocatione, seu revocatione res erat: nunc verò cum requiritur, & ita requiritur, quid jam conferre poterit dissimulatio? si de carnalibus sponſis, & pudendis amoribus quæstio est, sicut literalis superficialis prælutisse videtur, & si inter illos talia contingere queant, mea non interest, ipsi viderint.

Nolo te sponſum quærere per plateas, nolo te circumire angulos civitatis, dicas, licet: *Jurgam & circuibò civitatem, & in foro, & in plateis quæram, quem dilexit anima mea; & interroges; Num quem dilexit anima mea, vidisti?* nemo tibi respondere dignabitur: sponſus in plateis non potest inveniri. Arcta & angusta via est, quæ ducit ad vitam. zelotypus est **I E S V S**, non vult videri faciem tuam: foris vagentur virgines stultæ, tu intrinsecus esto cum sponſo.

Non in foro, non in plateis **CHRISTVS** reperitur; non est **CHRISTVS** circumforaneus; **CHRISTVS** enim pax; in foro, lites: **CHRISTVS** justitia est; in foro iniquitas: **CHRISTVS** operator est; in foro inane otium: **CHRISTVS** charitas est, in foro obrectatio: **CHRISTVS** fides est, in foro fraus atque perfidia. fugiamus ergo forum, fugiamus

Hieron.
epist. 22.
ad Eustoch.

Ambr.
lib. 3.
de virg.

fugiamus plateas. Nec illa eum in foro & in plateis potuit reperire, quæ dixit : *Exurgam, ibo & circuibo in civitate, in foro, & in plateis, & quæram quem diligit anima mea ; quæsiui eum, & non inveni eum.* Nequaquam igitur ibi quæramus C H R I S T V M, ubi invenire non possumus.

Bernar. Non pedum passibus, sed desideriis quæ-
ferm. 48. ritur Deus ; & ubique non extendit deside-
in Cant. rium sanctum, felix inventio, sed extendit. Numquid consummatio gaudii, desiderii consumptio est ? oleum magis est illi, nam ipsum, flamma. Sic est ; adimplebitur lætitia, sed desiderii non erit finis ; ac per hoc, nec quærendi : quid ni animet ad quærendum, experta clementiam, & persuasa de pace ?

Guilb. Attendite vehementiam & vim amoris.
Abb. Nec abesse dilectum sustinet, nec sufficit
ferm. 45. præsentem ; ibi, vota anhelata laborant ; hinc ex-
in Cant. hausta relinquere patiuntur. O felix amor, qui continuâ quâdam vicissitudine, aut liquescit in ipso, aut quærens, anhelat ad ipsum ! *quæsiui, & non inveni.*

August. Ego erravi, sicut ovis quæ perierat, quæ-
foliloq. rens te exterius, qui es interius ; & multum
cap. 31. laboravi quærens te extra me, & tu habitas in me, si tamen ego desiderem te. *Circuivi vicus & plateas civitatis hujus mundi, quærens te, & non inveni, quia malè quærebam foris, quod erat intus. Misi nuncios meos,*

meos, omnes sensus exteriores, ut quærem te; & *non inveni*, quia malè quærebam. Video enim, lux mea, Deus, qui illuminasti me, quia malè te per illos quærebam, quia tu es intus, & tamen ipsi; ubi intraveris, nesciverunt. Serò te amavi pulcritudo tam antiqua & tam nova, serò te amavi, & tu intus eras, & ego foris, & ibi te quærebam, & in ista formosa quæ fecisti, ego deformis irruebam. Mecum eras, & tecum non eram. Ea me tenebant longè à te, quæ esse non poterant, nisi in te. *Circuibam* enim omnia, quærens te, & propter omnia derelinquens me. Interrogavi terram, si esset Deus meus, & dixit mihi, quod non; & omnia quæ in ea sunt, hoc idem confessa sunt. Interrogavi mare & abyssos & reptibilia quæ in eis sunt, & responderunt, non sumus Deus tuus: quære super nos eum. Interrogavi stabilem aërem, & inquit universus aër, cum omnibus incolis suis: fallitur Anaximenes, non sum ego Deus tuus. Interrogavi Cælum, Solem, lunam & stellas; neque nos sumus Deus tuus, inquirunt. Interrogavi deinde mundi molem, Dic mihi, si es Deus meus, an non? & respondit voce forti, Non sum inquit, ego, sed per ipsum sum ego; quem quæris in me, ipse fecit me; supra me quære eum qui regit me, qui fecit me.

*Uum quem diligit anima mea vidistis? Paul-
lulum cum pertransissem eos, inveni quem
diligit anima mea; tenui illum, & non di-
mittam. Cant. 3.*

XXVII.

XXVII.

Num quem diligit anima mea vidi-
stis?

Paullulùm cùm pertransissem eos,
inveni quem diligit anima mea;
tenui illum, & non dimittam.

Cant. 3.

R Estat adhuc totâ locus ullus omissus in urbe?
Aut regio nostro non peragrata pede?
Flammiferis cunctâ facibus luxêre plateæ,
Nullaque vel minimæ compita spreta viæ.
Hei mihi! quos vicos, quæ non loca tristis obivi?
Urbs etiam in tantâ defuit urbe mihi.
Sed quid in hos frustra juvat incubuisse labores,
Si sponsum semper quero, nec invenio?
Ergo domum lacrymans, vestigia retrò ferebam,
Quiq; rogaretur, nemo viator erat.
Cùm propior portis à mœnibus aufero gressum,
Et vigil ad portas occupat ecce cohors.
At prior, hîc, dixi, quem diligo fortè latebit;
Et subito, vigiles, reppererintne? rogo.
Illi, cum tacito convertere lumina visu,
Verbaque dentatis reddere salsa jocis.
Et quidam; quisnam ille tuus quem diligis ignis,
Absque suo nosci nomine posse putas?

R

Parcite,

Parcite, respondi, tam rusticus est mihi candor,
 Scire omnes rebar, quis meus esset amor.
 Nec magis vel Pyladis notum, vel nomen Orestis,
 Nève tuum, Thysbe, Pirame, nève tuum:
 Vosq; etiam, quamvis, quem diligo, scire negetis,
 Scire, nec ignotum posse latere, puto.
 Obsecro, dic igitur custodia pervigil urbis,
 Num meus hac vobis tendere visus amor?
 Ille meus, propria quem plus ego diligo vitâ,
 Qui quoque me vitâ plus amat ipse suâ.
 Dicite, quando abiit? quantillo tempore mansit?
 Quaque prehensurum se simulavit iter?
 Hac ut aut illac? dextrâ vel fortè sinistra?
 Solus erat? sociis an comitatus erat?
 Excubie falsis iterum risere cachinnis;
 At mihi salsa meas obruit unda genas.
 Transieram: sponsi neque spes super ulla videndi,
 Mensque erat in damni mersa dolore sui:
 En subito, dum cuncta animo tristissima volvo,
 Nullaque, quam tantæ, vota minorâ spei;
 Ille meus, totâ toties questus in urbe,
 Iam non questus constitit ante oculos.
 Exilii, mistoque metu perterrita, gaudens
 Vix potui propriis credere luminibus.
 Et, Tene aspicio, mea lux, mea vita? volentem
 Dicere, vox hærens faucibus impediit.
 Qualis ubi viso conjux inopina marito,
 (Quem tulit hostili rumor obisse manu)
 Obstupet, ac visâ veluti percellitur umbrâ,
 Opiantemque loqui, pallida facta, fugit.

LIBER SECVNDVS. 261

Nec nisi jam noto reducis fidentior ore,
 Audeat in amplexus conjugis ire sui:
 Tumq; veretur adhuc, ne se male credula fallat,
 Inque fidem levior decipiatur amor:
 Sic ego, dum trepido rediēre in pectore vites,
 Teque iterum ante oculos, sponse, reviso meos;
 Subdubitas speransq; , timensq; , et amore fatiscēs,
 Tūne es, quem video, clamo, vel umbra tui?
 Ah sponse! ah non es! non es, quem diligo, non es!
 Imò es; quid dubito? numquid es? haud dubito.
 O mea lux, video, te nunc video, mea vita;
 Nil ultra dubito, lux mea, te video.
 Agnoscensq; tui vocem presentis & ora,
 Involo in amplexus, sponse reperte, tuos.
 Tamq; ego te teneo, neq; per vaga compita querā,
 Nocturno Vigilum præda futura gregi.
 O mea si geminis mutentur brachia vinculis,
 Atque manus manicis, compedibusque pedes!
 Quam te complicitis, mea lux amplecterer ulnis!
 Arctius amplexu, vitis & ulme, tuo.
 Arctius anguipedū manibus, pedibusq; heder. rŭ,
 Quæis obit annosis herba marita domos.
 Sed neque te nostri lassent, mea vita, lacerti,
 Sæpe nec errantes per tua colla manus:
 Longa Tui subeat, mea lux, absentia mentem,
 Nec nisi pensari tempore posse putes.
 Ah citò tam longi quereris compendia damni!
 Vix ego jam cœpi, tu satur, ecce, fugis.
 Non ita discedes, non tam citò liber abibis;
 Nec nisi pugnando viceris, effugies.

*Num quem diligit anima mea vidistis?
Paullulum cum pertransissem eos, inveni
quem diligit anima mea. Tenui
eum, nec dimittam. Cant. 3.*

Bern. ser.
79. in
Cant.

O AMOR præceps, vehemens, flagrans, impetuose! qui præter te, aliud cogitare non finis, fastidis cætera, contemnis omnia, præter te, te contentus: confundis ordines, diffimulas usum, modum ignoras. Totum quod opportunitatis, quod rationis, quod pudoris, quod cõsili, judicisve videtur, triumphas in te metipso, & redigis in captivitatem. En omne quod cogitat ista & loquitur, te sonat, te redolet, & aliud nihil. ita tibi, ipsius & cor vendicasti & linguam. Ait: *Num quem diligit anima mea vidistis?* quasi verò hi sciant, quid cogitet ipsa! Quem diligit anima tua de ipso sciscitaris? & non habet nomẽ? Quænam verò tu, & ille quis?

Nyssen.
orat. 19.
in Cant.

Quo pacto inveniri posset, quod nullæ res nobis cognitæ ostendere possunt? non forma, non color, non circumscriptio, non qualitas, non locus, non figura, non conjectura, non adsimilatio, non proportio; sed quod semper extra omnem perceptionis viam positum, comprehensionem pervestigantium planè fugit. Propterea, inquit, *quesivi eum,* per animæ facultates eas quæ inveniendi vi præditæ

LIBER SECVNDVS. 263

præditæ sunt ; per ratiocinationes & cogitationes : at extra hæc omnia positus erat , accessum mentis propiorem effugiens. Qui verò semper reperitur omni notâ carere, de quâ possit agnosci, quo pacto queat is per indicationem aliquam vocum percipi?

[Sed] sicut Conjux amatrix viri, absente marito suo, per fenestras circumspicit, ipsum requirens, & ubique speculans, in mari & in terrâ; & si viderit navem venientem, ibi suum putat esse virum; & si viderit viatores procul venientes, inter ipsos adesse existimat, & occurrens eis, interrogat dicens : Dicitte mihi ubi eum dimiseritis, in quâ regione, aut in quâ civitate? quid dicentem, aut quid facientem, aut quando venientem? in hunc modum, omnis sancta [anima] constricta amore CHRISTI interrogat: *Dicite mihi, ubi pascit, ubi cubat, quem diligit anima mea?*

Chryf.
hom. de
virtute.

Iam optas videre quem amas, cui nunc blandiris, & nunc ad amoris & desiderii inrentionem suaviter illum pervestigas, nunc moras accusas, nunc te cernis contemptum, nunc te visitatione confiteris indignum, & iterum de ejus, (totiens expertus) bonitate præsumis, nunc quasi ulterius non sustineas, spiritali quodam litigio vel luctamine evincere retardantem conaris. Quæ tunc lacrymæ? qui gemitus? quæ suspiria? quæ voces? nunc oculi flecti graves, cum intimis singulti-

Bernar.
hom. inf.
S. Epiph.

bus eriguntur ad cœlum; nunc manus extenduntur & brachia; nunc pectoris contusione animæ tarditas accusatur. Proferuntur interim verba sine principio, sine fine, quorum nec sententiæ cohærent sibi, nec rationes similes sunt, nec alicujus linguę sensus vel idioma servatur; quando vox aliquando responderet affectui, & iterum vocem affectus intercipit. Gaudet certè pius ille IESVS tali certamine superari.

S. Greg.
in Psal.
pœnit.

Supereft itaque ut ad eum recurrat, in quo solo vera est consolatio, & per istius vitæ noctes, in lectulo cordis DEVM quærat; Quem si primò non invenit, magis ad quærendum animetur, surgat ad amorem cœlestium; civitatem circumneat exultatione universæ terræ fundatam; interroget vigiles, qui custodiunt Ecclesiam, nudetur pallio sæcularis ornatus, & charitatis sagittâ interiùs vulneretur. Nec priùs à quærendo desistat, quam incipientium consolatorem inveniat. Inventum autem summoperè teneat, donec redemptus ope adjutricis gratiæ, à conscientiæ eripiatur tribulatione.

Origen.
hom. 7.
in Cant.

Est enim quidam spiritalis amplexus, atque utinam contingat, ut meam sponsam altior sponsi amplexus includat, ut ego quoque possim dicere, quod in eodem libro scriptum est, *sinistra ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me!*

Quid

LIBER SECVNDVS. 265

Quid hoc tenacius glutino, quod nec a- Bernar.
 quis eluitur, nec ventis dissolvitur, nec scin- ferm. 79.
 ditur gladiis? Denique *aqua multa non pote-* in Cant.
runt extingui re charitatem. Tenui eum nec di-
mittam. Et sanctus Patriarcha: *Non te, inquit,*
dimittam, nisi benedixeris mihi: Ista non vult
 eum dimittere: & fortè magis quàm Pa-
 triarcha id non vult; quia nec pro benedictio-
 ne quidem; siquidem ille, benedictione ac-
 ceptâ, dimisit eum: hæc autem non sic, Nolo,
 inquit, benedictionem tuam, sed te. *Quid enim*
mihi est in caelo, & à te quid volui super terram?
 non dimittam te, nec si benedixeris mihi.
Tenui nec dimittam. Nec minùs forsitan ille
 teneri vult, cum perhibeat dicens: *Deliciae meae*
esse cum filiis hominum. Quodque pollicens
 ait: *Ecce ego vobiscum sum, usque ad consum-*
mationem saeculi: quid hæc copulâ fortius, quæ
 una, duorum tam vehementi voluntate fun-
 data est? sed nihilo minùs, illa vicissim tene-
 tur ab eo quem tenet; cui alibi dicit: *Tenuisti*
manum dexteram meam. Quæ tenetur & te-
 net, quomodo jam cadere potest? tenet fidei
 firmitate, tenet devotionis affectu. At nequa-
 quam diu teneret, si non teneretur. Tenetur
 autem potentiâ & misericordiâ Domini. *Tenui*
eum, nec dimittam.

Inveniam [& ego] Te desiderium cordis August.
 mei, teneam Te, amor animæ meæ, ample- folioq.
 ctar Te sponse cœlestis, exultatio mea sum- cap. 1.

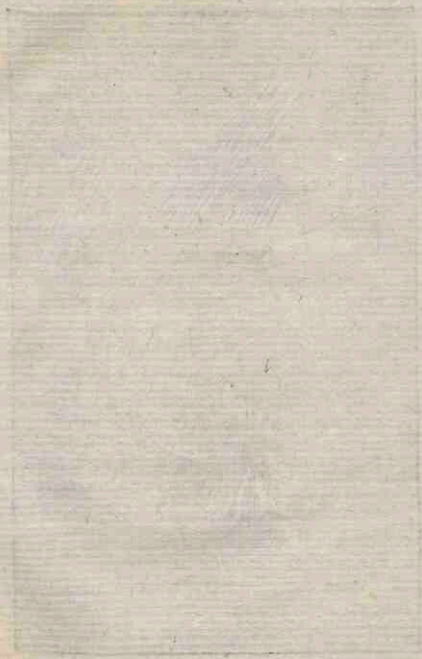
ma, intus & extra, possideam Te beatitudo sempiterna, possideam Te in medio cordis mei, vita beata, dulcedo summa animæ meæ!

August. medic. cap. 37. Ecce quod concupivi jam video, quod speravi jam teneo, quod desideravi jam habeo; illi namque in cœlis junctus sum, quem in terris positus totâ virtute dilexi, totâ caritate amplexus sum, cui toto amore inhæsi, ipsum laudo, benedico, atque adoro.

Beda in c. 3. Cât. Tantò instantius inventum tenui, quantò tardiùs, quem quærebam, inveni.

Origen. hom. 10. in diver. O piissime Domine & dulcissime Magister! quàm bonus es his, qui recto sunt corde, & humiles sunt spiritu! ô quàm beati, qui in simplicitate cordis quærunt te, & quàm felices qui sperant in te! Verum certè est, & indubitanter verum, quòd tu diligis omnes diligentes te, & numquam derelinquis sperantes in te. Ecce enim dilectrix tua simpliciter quærebat te, & veraciter invenit te. Sperabat in te, & non est derelicta à te, sed plus est consecuta per te, quàm expectârat à te.

Aug. folioq. cap. 31. Gratias Tibi, lux mea, quoniam illuminasti me, & inveni Te, & me, ubi inveni me, ubi cognovi me, ibi inveni Te, ibi cognovi Te; ubi autem cognovi Te, ibi illuminasti me.

*Mihi autem adherere Deo bonum est, ponere in
Domino Deo spem meam. Psalm. 72.*

XXVIII.

XXVIII.

Mihi autem adhærere Deo bonum
est, ponere in Domino Deo spem
meam, *Psalm. 72.*

Quam mea, per varios, vita est exercita casus!
Vi pila, percussu pulsa, repulsa manus.
 Munera belligeri primum placuere Gradivi,
Armaque, spe laudis, sanguinolenta tuli.
 Arma dabat animos, et erat spes omnis in armis,
Ceu foret hæc votis meta futura meis.
 Sapè vigil tetricas traduxi cantibus horas,
Et custos speculæ tædia longa tuli. [est,
 Nec semel admonitu frans hostica prodita nostro
Cum signum toties, ore, vel are dedi.
 Addidici septis fossam producere castris,
Et sude præfixas impediisse vias.
 Quin etiam subita faciem componere pugne,
Et trepidis animos addere, voce, globis.
 Denique non tenuit belli quis certius artes,
Militis auxilio seu Ducis esset opus.
 Ah, quoties Libycas pressit pes lassus ar-nas,
Et cecidit madidis sudor in ora comis!
 Collaque magnanimus tinxit fumantia pulvis;
Nec tamen unda, sitim quæ recrearet, erat.
 Ah quoties gelidos fluviarum innavimus abveas,
Ære gravante humeros, ære gravante caput!
 Oraque

Oraque prensatos retinebant mordicus enses.
 Nando per obstantes cum veheremur aquas.
 Bellantem tenuit jam tot me Marspiter annis,
 Principioque pedes, sine merebar eques:
 Quoque tegor, decima fuit ictus arundine thorax,
 Laesaque sunt totidem cassis & umbo locis.
 Lethifero cecidit sonipes mihi tertius ictu,
 Crista quater, galeae cuspide, rapta fuit.
 Quin animam praecipis in aperta pericula misi,
 Dum nimis hostili dextera caede calet.
 Nulla tamen nostro tunc sunt data vulnera tergo,
 Omne sed ad verso pectore vulnus erat.
 Nempe gradum tenui, contra ferrumque; facesque,
 Telaque, praecipiti grandine plura tuli.
 Perque meo factos gladio spatiabar acervos,
 Imposito subigens corpora strata pede.
 Quis putet, hoc tantis caput insuperabile bellis,
 Non etiam bellis, vota tulisse suis?
 Heu mihi! post partas proprio tot sanguine lauros,
 Post tot ad infernos funera missa lacus;
 Post toties meritas gladio victore coronas,
 Post tot fixa tuo signa, Gradive, tholo:
 Vna tot egregios delevit culpa triumphos,
 Nec fuit ulla super nominis umbra mei:
 Et gravis in poenam me diruit aere Tribunus,
 Iussit & incincto turpiter ire sago.
 Gloria quin odiis popularibus obruta vertit,
 Sic cecidit tanto Marte petitus honos.
 O utinam potius pro te, Deus, arma tulissem!
 Non ita cassa suis laudibus arma forent.

Te super, intrepidâ melius spe, vota locantur,
 Vt fundat trepidas anchora fida rates.
 Ergo suum Odrysio posuim suspendimus ensem,
 Æraque sunt curvæ iussa valere tubæ.
 Tum lucra, tum vigiles, lucro arrisère tabernæ,
 Vnaque Mercurio curâ litasse fuit.
 Tum piper & lanas lydo reparavimus auro,
 Veximus & gravidâ grana, merumq; trabe.
 Nostraque Barbaricos teigerunt lintea portus,
 Et sinus in vectâ vix sine merce fuit.
 Scilicet, è minimâ magnum re cogere questum,
 Maximus hâc studii parte triumphus erat.
 Creverat aggestis jam densa pecunia nummis,
 Nec domus immensas arctâ tenebat opes.
 Classis & ambustis onerata redibat ab Indis,
 Sed periit, patriis proxima classis aquis.
 Plurimus implebat tabulas mihi debitor ambas,
 Credita perjurus debitor esse negat.
 Ergo velut liquidis sal crescit & interit undis,
 Vt crevistis opes, sic periistis opes.
 O quanto placidos tranquillius exigit annos,
 Qui neque lucra cupit, qui neque bella movet?
 Dives Athlantiade, tua linquo negotia, dixi,
 Nulla mihi vestrà merce redempta quies.
 Quid facerem, toties frustrantibus omnia votis,
 Marte negante decus, Mercurioque fidem?
 Regis in ignotam subrepsi leniter aulam;
 Magnaque mox Regi fama relata mei est.
 Et vocor, & videor, placidoque arrideor ore;
 Dumque loquor, pronâ Principis aure fruor.

Nescio

Nescio quid fuerit, quod Rex ita cœpit amare;
 Non fuit hoc meriti, sed magè sortis opus.
 Seu fuerit virtus, seu fors, seu Regius error,
 Maximus exiguo tempore crevit amor.
 Sæpè diem nocti conjunximus, inque loquendo,
 Non fuerat visus præcipitasse dies.
 Sæpè domi tacitas lusu traduximus horas,
 Unaque sæpè foris mensa duobus erat.
 Non ita Sejanum Latæ favor extulit Aulæ;
 Clitus Alexandro non ita carus erat.
 Commodus haud tantum potuit tribuisse Cleandro,
 Aut Constantini plus amor Ablavio.
 Tamque suâ fateor, favor hęc, novitate placebat,
 (Vt propè non solitæ res novitate placent)
 Aulæque felicem, felicem turba vocabat,
 Quod mihi tanta Ducis gratia parta foret.
 Vab! nimis insidis subnixâ potentia sceptris,
 Quæ minimo sortis turbine versa ruit!
 Ecce, minax terribicos cœpit Rex ducere vultus,
 Nec tamen est vitio gratia læsa meo.
 Hei mihi! cœptus amor, subitam se vertit in iram,
 Hostis & e patrio cogor abire solo.
 Et veteres auxi casu, nova fabula, fastos;
 Fabula sic elegis tristè canenda meis.
 Arcadii Eutropius; Siliico redivivus Honorè,
 Et Constantini Caesaris Ablavius;
 Clitus Alexandri; Tibèrejus & Sejanus,
 Rursus in historiæ parte suère meæ.
 O Deus! ô quantum tranquillius exigit ævum,
 Qui locat in sceptris vota que spesque tuis!

*Mihi autem adherere Deo bonum est:
ponere in Domino Deo spem meam.*
Psalm. 72.

COR humanum in desiderio aeternitatis non fixum, numquam stabile potest esse: sed omni volubilitate volubilius de alio in aliud transit, quærens requiem, ubi non est. In his autem caducis & transitoriis, in quibus ejus affectus captivi tenentur, veram requiem invenire non valet, quoniam tantæ est dignitatis, ut nullum bonum præter summum bonum, ei sufficere possit. August.
manu.
cap. 25.

[Et ego] aliud & aliud sequebar, & à nullo implebar: dum non in me inveniebam te, incōmutabile & singulare, indivisum, unum bonum, quod consequutus, non egeo; quod consequutus, non doleo; quod possidens, satiatur totum desiderium meum. August.
soliloq.
cap. 13.

[Sed nunc] nihil mihi tam dulce quàm cum Domino meo esse. *Mihi autem adherere Deo bonum est.* Da mihi, Domine, donec his fragilibus assisto membris, tibi adherere, sicut scriptum est, qui adheret Domino, unus spiritus est cum eo. August.
medit.
cap. 37.

Eligant alii militiam, alii advocacionem, alii diversas variasque doctrinas, alii negotiationem, alii agriculturam, *mihi autem adherere Deo bonum est.* Deo adherere nihil est melius August.
in Ps. 72.

melius, quando eum videbimus facie ad faciem: modò ergo quid? quia adhuc peregrinus loquor, *Adhærere Deo bonum est*; sed modò in peregrinatione, quia nondum venit res: *ponere in Deo spem meâ*. Quamdiu ergo nondum adhæristi, ibi pone spem. Fluctuas? præmitte ad terram hanc anchoram. Nondum hæres per præsentiam? inhære per spem: & quid hîc ages, ponens in Deo spem tuâ? quod erit negotium tuum, nisi ut laudes, quem diligis? Ecce si amares Aurigam, non raperes cæteros ut tecum amarent? amator Aurigæ quacumque transit, loquitur de illo, ut cum illo eum ament & cæteri.

Basil. in
Psal. 61.

Divitiæ si affluant, nolite cor apponere. Fluxa est divitiarum natura, suos possessores, ocyùs torrente prærapido, prætercurrit; alios alio modo, apta mutare Dominos. Hodie hujus est ager, cras erit alterius, & paulò post ad alium perveniet. Respice parumper ad civitatis domos; quot nomina ex eo tempore, quo fuerunt ædificatæ, fortitæ sunt, aliter ab aliis atque aliis appellatæ possessoribus? Et aurum è manibus habentis se, fluens semper ad alium transfertur; & ab illo, ad alium; magis enim aquam manu circumplexam retinere continenter possis, quàm divitias conservare tibi ipsi.

Gregor.
hom. 4.
in Euan.

Iustorum iudicio (quælibet bona adfuerint) cum sanctis desideriis æstuant, bona minimè

minimè videntur. unde David Propheta, qui Regni divitiis, multisque obsequiis fulciebatur, quamvis & hæc ad necessitatem bona esse conspiceret, uni tamen singulariter bono inhians æstuabat, dicens: *mibi autem adherere Deo bonum est.*

Sit ergo Dominus Deus spes tua, non aliquid aliud a Domino Deo tuo speres: sed ipse Dominus tuus sit spes tua. Namque multi de Deo sperant pecuniam; multi de Deo sperant caducos honores & perituros; aliud quodlibet à Deo, præter ipsum Deum, sed tu ipsum Deum tuum pete. Relinque omnes amores, pulchrior est ille qui fecit cælum & terram. *Beatus vir cuius est nomen Domini spes ejus, & non respexit in vanitates & insanias mendaces.*

Aug. in
Psal. 39.

Sicut autem nemo potest duobus Dominis servire, ita nemo potest in duobus Dominis sperare. Nemo potest in incerto divitiarum sperare, & in Domino. Nemo potest sperare in Principibus, & in Deo. Nemo potest sperare in viribus equi, & in Deo. Nemo potest sperare in sæculo, & in Deo. Nisi enim in solo Deo speraveris, & videat Deus spem tuam in sæculum æternum esse conversam, & quia aliam nullam omninò spem geris, nisi in ipso, qui vivificat mortuos, & vocat, que non sunt, non poteris eripi à peccatoribus. Solus est enim ipse qui salvos facit sperantes in se.

Orig. in
Psal. 36.
hom. 5.

Basil. in reg. fu-
suisdisp.
quæst. 42. Hnic qui in homine spem ponit, magno-
perè est metuendum, ne in execrationem il-
lam incidat: *Maledictus homo, qui confidit in*
homine, & fulcit carnem brachii sui, & defecit
à Domino anima ejus. Quæ verba cum dicunt,
Qui confidit in homine, illud præcipiunt; ne-
quaquam in altero spem poni debere: cum
autem, *& fulcit carnem brachii sui*; in se, sui
habendam fiduciam verant.

Bern. ser.
9. super
Beat. qui
habit. Quidquid igitur agendum fit, quidquid
declinandum, quidquid tolerandum, quid-
quid optandum: Tu es Domine, spes mea,
hæc una mihi omnium promissionum caus-
sa; hæc tota ratio meæ expectationis. Præ-
tendat alter meritum; sustinere se jactet pon-
dus diei & æstus; jejunare bis in sabbatho di-
cat, postremò non esse sicut cæteri hominum
glorietur; *mihi autem adharere Deo bonum*
est, ponere in Domino Deo spem meam. Sperent
in aliis alii; fortè hic in scientiâ litterarum;
hic in astutiâ sæculi; ille in nobilitate; ille in
dignitate; ille in aliâ qualibet vanitate confi-
dat; propter te, *omnia detrimenta feci, & ut*
stercora arbitror: quoniam tu es Domine spes
mea. Speret, qui vult, *in incerto divitiarum,*
ego verò, ne ipsa quidem, nisi abs te, victui
necessaria spero. Si mihi præmia promittun-
tur, per te obtinenda sperabo. Si insurgant
adversum me prælia, si sæviat mundus, si fre-
mat malignus, si ipsa caro adversus spiri-
tum

tum concupiscat ; in te ego sperabo. Quid cunctamur abjicere omnino spes miseras, vanas, inutiles, seductorias, & huic uni, tam solidæ, tam perfectæ, tam beatæ spei, totâ devotione animi, toto fervore spiritus, inhærere? si quid illi impossibile, si quid vel difficile est, quære aliud in quo speres.

Fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem: quam sicut ancoram habeamus animæ tutam ac firmam. Hebr. 6.

Iam spem quasi ancoram [præmissimus] Aug. in Psal. 64. ne in isto mari turbati, naufragemur. Quemadmodum enim de navi quæ in ancoris est, rectè dicimus quod jam in terrâ sit; adhuc tamen fluctuat, sed in terrâ quodammodo educta est contra ventos, & contra tempestates; sic contra tentationes hujus peregrinationis nostræ, spes nostra fundata, facit nos non abripi in saxa.

Adhareat, quæso, Domine, anima mea post te, & suscipiat me dextra tua; sustollat me super altitudinem terræ, & cibet me illâ cælesti hereditate, cui suspirat peregrinatio mea die ac nocte. Ambros. in orat.

Sub umbra iuvis, quem desideraveram, sedi.
Cant. 2.

XXIX.

Sub umbrâ illius, quem desideraveram, sedi. Cant. 2.

Fors iter ignotas longum meditabar in oras,
 Et bona jam ceptæ pars erat acta via.
 Vique solet lassus metam spectare viator,
 Credebam spatii pauca deesse meis.
 Vi cepti reliquos metiri provida passus,
 Majus erat medio, quod superabat, iter.
 Hei mihi! tum refugæ ceciderunt corpore vires,
 Totque, nimis durus, millia visa labor.
 Ergo oculos cælo miserâ cum voce tetendi,
 Ferret an hinc aliquis, voce vocatus, opem?
 Et mihi, quis, dixi, dabit hisce sub æstibus umbrâ?
 Solis ab infesto verberor igne caput.
 Aspice, sub plantis quàm ferveat arida tellus,
 Siccaque semustos urat arena pedes.
 O nemora! ô rigue, frondosa cacumina, sylvæ!
 O latebræ! ô fontes! arboreæque domus!
 O utinam, virides pandat mihi populus alas,
 Aut caput hoc, mali fronde comante tegar!
 Audiit ille meas solitus lenire querelas,
 Cujus erat toties umbra petita mihi.
 Et scio, quò properas, scio, quas, ait, arripis oras;
 Et scio, quam toties Numina poscis opem:
 Cælestis Solymæ longinquam tendis in urbem,
 Quamque agis in terris, huc tibi, vita via est.

Iamq; gravat longi te tanta molestia cursus,
 Et cuperes Mali fronde virente tegi.
 Ecce tuus venio sperata laboribus umbra,
 Quamq; voves, placido regmine, Malus era.
 Aspicias hærentes funestâ ex arbore palmas,
 Quosq; fodit geminos cuspis acuta pedes?
 Aspicias innumero laniatum vulnere corpus?
 Aspicias? heu vix est corporis umbra mei,
 Hæc tibi quesitam fessæ dabit umbra quietem,
 Portus & in duris, hæc tibi malus, erit.
 Dixerat, & vires subito rediére jacenti,
 Tanta loquente Deo, visq; vigorq; fuit.
 Tunc ego suspiciens, in sponsum lumina fixi:
 Hei mihi, suspensus de Cruce sponsum erat!
 Et qualis, sponse, inquã, hæc est, quã tristis imago?
 Hæccine erit capiti Malus aprica meo?
 Hæc ego sanguineâ languens residebo sub umbrâ?
 Tu, crucis infamem perpetiére necem?
 O mala Malus! & infelix, quæ te manus umquam
 Fixit humo! manus hæc, cæde cruenta fuit.
 Attamen hæc letos malus jacit ardua ramos,
 Vtique cubem, placidos umbra dat apta toros;
 Umbra dat apta toros, sed non tamen apta sopori:
 Ah! magis hæc lacrymas, Malus et umbra petiit.
 O bona Malus! & ô felix, quæ te manus umquam
 Fixit humo! manus hæc vivere digna fuit.
 Iam video, cui te similem, mi sponse, vocabo;
 Sæpè mihi umbrifere munere functæ domus,
 Qualis onusta rubris latè sua brachia pomis
 Spargit, & apta siti munera Malus habet;
 Exsuperatque

LIBER SECVNDVS. 281

Exsuperatque suas, numerosâ fruge sorores,
 Vna nemus lassis, hospitibusque penus:
 Talis es æstivis mihi, sponse, caloribus umbra;
 Lymphaque dum sitio, dum fameoque, cibus.
 O quoties ego te! quoties, mi sponse, vocavi,
 Vt semel illa meum conderet umbra caput!
 Hic ego, si liceat, dixi, gemebunda sedebo;
 Vt sedet amisso mæsta columba viro.
 Et modò purpurei concreto sanguine crines,
 Et modò materies, labra, doloris erunt,
 Nunc oculi ante oculos, nunc frons, nunc pendula
 cervix,
 Rubraque concreti sanguinis imbre coma.
 O quoties latus hoc, lacrymansq; gemēsq; videbo!
 Ne videam, lacrymis impediaturque meis!
 Multa tamen dabit hoc unum mihi vulnera, vul-
 nus,
 Saucia dum geminos labar ad usque pedes.
 Tuncque iterum amplexu lignum lacrymabile
 stringens,
 Subscribam hæc plantis verba suprema tuis:
 En duo qui causâ præbent sibi mortis, Amantes;
 Hanc Dolor haurit aquis, hunc Amor igne cre-
 mat.

*Sub umbrâ illius, quem desideraveram,
sedi. Cant. 2.*

Origen.
hom. 3.
in Cant.
ibidem.

AMORIS enim vulnere percussa arborum
solatia sylvarumque sectatur.

Sicut [namque] arbor meli inter reliqua
ligna sylvæ, sic est sponsus inter reliquos fi-
lios, habens fructum, qui non solum sapore
omnes, sed & odore præcellat; & duos ani-
mæ sensus, id est gustum & odoratum resi-
ciat: diversis namque copiis mensam suam
nobis præparat sapientia, in quâ non solum
panem vitæ apponit, sed immolat carnes ver-
bi; & non solum miscet in cratere suo vi-
num, sed & mela adhibet odorata & dulcia,
quæ non tantum in ore & labiis suaviter
reddant, sed & interioribus tradita faucibus
dulcedinem servent.

Nyff. in
orat. 4.
in Cant.

Is enim qui in sylvâ naturæ nostræ, ob suâ
erga genus humanum benevolentiam germi-
navit, eo ipso quod carnis ac sanguinis par-
ticeps factus est, quasi malum quoddam exi-
stet. Nam in hoc fructu videre est quiddam,
quod cum utroque, nimirum, carne ac san-
guine, similitudinem aliquam habeat: etenim
ratione coloris subalbi, carnî quod propriū
est imitatur; rubedinis specie, cognatio quasi
quædam cum sanguinis natura indicatur.

Bern. ser.
48 in Cât.

Meritò ergo ejus desideraverat umbram,
de

de quo & refrigerium esset & refectionem pariter acceptura. Nam cætera quidem sylvarum ligna etsi umbram solatii habent, sed non vitæ refectionem, non fructus perpetuos salutis; unus est enim vitæ auctor, unus mediator Dei & hominum homo CHRISTVS IESVS, qui dicit sponsæ suæ: *Salus tua ego sum.* Propterea ergo CHRISTI potissimum desideraverat umbram; quòd solus sit, qui non solum ab æstu refrigerat vitiorum, sed & replet delectatione virtutum. *Sub umbrâ eius quem desideraveram sedi.* umbra ejus, caro ejus.

Quis enim posset sustinere Solem justitiæ nudum? quis non consumeretur ardentibus radiis ejus? assumpsit ergo Sol justitiæ hominem mediatorem, & ita ex conjunctione solis & humani corporis facta est umbra. Guill. apud Delrio in c. 2. Cát.

CHRISTVS ergo affixus ad lignum, sicut *malum pendens in arbore*, bonum odorẽ mundanæ fundebat redemptionis; quæ peccati gravem deterfit foetorem & unguentum potus vitalis effudit. *Tamquam malum, inquit, in lignis sylvæ, ita consobrinus meus in medio filiorum. In umbrâ ejus concupivi & sedi.* Bona umbra, quæ nos ab iniquitatis sole defendit, & *fructus ejus dulcis in faucibus meis.* Qui fructus ejus dulcis, nisi prædicatio Dominicæ passionis? Ambros. in Psal. 118. Octon. 5.

Nathanaël *sub arbore fici* videtur; David, *in* Ambr. in

Psal. 118. *umbrâ alarum Domini IESV sperare se dicit;*
 Octon. 3. *Zacchæus in arborem ficomori ascendit, ut*
 CHRISTVM videret. Nobis quoq; expandit
 manus suas IESVS, ut totum mundum ob-
 umbraret. quomodo non sumus in *umbrâ*, qui
 Crucis ejus protegimur velamento? quomo-
 do non sumus in *umbrâ*, quos crucifixus à
 malignitate sæculi, & corporis ardore defen-
 dit?

Idem *Hâc umbrâ David protegi se postulabat, ne*
 ibidem, *eum per diem Sol ureret, vel luna per noctem.*

Oct. 4. *Hanc umbram spiritualis ministrat gratia, tor-*
rida sæculi hujus, & mundi æstiva fugienti-
bus. In hâc ergo requiescamus umbrâ, pecca-
torum nostrorum æstibus fatigati; si quos
adussit libido, hos Domini Crux refrigeret,
in quâ se reclinavit, ut nostra delicta susci-
peret.

Honor. *Vmbra fit ex corpore & luce, & est itine-*
 apud *rantium refrigerium ab æstu, & protectio à*
 Delrio in *tempestate. Arbor vitæ scilicet malus, est san-*
 c. 2. Cât. *cta Crux: fructus ejus, Christus; umbra, tutela*
vel refrigerium humani generis, quod gravi
onere peccatorum per æstum concupiscentiæ
premebatur.

Greg. in *Vmbra Christi [siquidem] omnem tenta-*
 c. 2. Cât. *tionum fervorem temperat, & dum aura suâ*
inspirationis suaviter mentem tangit, quic-
quid noxii caloris sustinebat, expellit, & quâ
jam forsitan nimius vitiorum æstus marci-
 dam

dam fecerat, umbrâ sancti Spiritus, protegens recreat, ut dum in ejus inspiratione sedens pausat, vires colligat, quibus ad æternam vitam robustius currat.

Per umbram ex supernâ protectione refrigerium cordis exprimitur. Sicut sponsa in Canticis Cant. adventum sponsi præstolata prænunciat, dicens: *Sub umbrâ illius quem desideraveram sedi*, ac si dicat: ab æstu carnalium desideriorum, sub adventus illius protectione requievi. Gregor. lib. 33. mor. ca. 3. in cap. 40. Job.

Nonne meritò sub arboris hujus umbrâ sedit genus humanum, quod per esum ligni scientiæ boni & mali paradysum amiserat? grave onus peccatorum in estu vitiorum portabat, quod deorsum in præcipitium tormentorum trahebat, & ided ad arborem vitæ IESVM CHRISTVM festinabat. Honor. apud Delrio cap. 2.

Tu ergo, vide, ut vivas in umbrâ ejus, ut quandoque & regnes in lumine ejus. Non enim tantum umbram habet, habet & lucem.

Apostolus dicit: legem, umbram habere futurorum bonorum, & omnem veterem culturam umbram & exemplar pronunciat esse cœlestium. Nos autem alieni sumus ab umbrâ eorum, quoniam non sumus sub lege, sed sub gratiâ, sed quamvis non simus sub umbrâ illâ, sumus tamen sub umbrâ meliore; in umbrâ enim CHRISTI vivimus inter gentes.

Et

Ibidem. Et meritò sponsa sub meli umbrâ sedere concupiscit, sine dubio, ut vitæ, quæ est in ejus umbrâ, particeps fiat, videtur omnis [quoque] anima, donec in præsentî vitâ est, umbram habere necessariam, propter illum, credo, ardorem Solis, qui cum exortus fuerit, continud semen, quod non altâ radice demersum est, arefcit & deperit.

Bernard. Sed fortasse felicius aliquid ista expertam ferm. 58. se gloriatur in eo quod se in umbrâ dicit non in Cant. (ut Propheta) vivere, sed sedisse: sedere enim quiescere est. Plus autem est quiescere in umbrâ quàm vivere, sicut vivere plus est quàm tantummodò esse in eâ. Igitur quod est commune multorum, Propheta assumens sibi; *in umbrâ ejus vivimus*, inquit: sponsa verò, habens prærogativam, etiam quod sub eâ singulariter *sederit* gloriatur. ubi itaque nos cum labore vivimus, qui conscii peccatorum sub timore servimus, ibi hæc devota & amans suaviter requiescit. Denique timor pœnam habet, amor suavitatem, unde ait; *Et fructus ejus dulcis gutturi meo*; gustum contemplationis significans, quem obrinuerat per amorem suaviter sublevata. Ast istud, *in umbrâ*, quia, *per speculum & in enigmate*, erit cum *declinaverint umbræ* crescente lumine, imò penitùs disparnerint, & subintrabit sicut perspicua ita & perpetua visio, eritque non modò suavitas gutturi, sed & satietas ventri,
 fine

sine fastidio tamen : *sub umbrâ ejus quem desideraverâ sedi, & fructus ejus dulcis gutturi meo.*

In te ergo, dulcissime Domine IESV, qui-
 escat mens nostra, & à te, nec ad modicum
 separetur. Stultissimum quidem est, etiam
 nobilissimo & jucundissimo loco exire. Quo-
 modo audemus, nisi dulcissimum sponsum
 inspicere, ne subtrahatur à nobis? quid, quæ-
 so, nos movet, aliud intueri? quomodo om-
 nia non desipiunt & despiciuntur?

Confugiat, Domine, mens mea, *sub umbrâ*
alarum tuarum, ab æstibus cogitationum hu-
 jus sæculi; ut in tui refrigerii temperamen-
 to absconsa, lætabunda cantet, & dicat : *In*
pace in idipsum dormiam & requiescam.

Bonav.
2. part.
stimul.
cap. 8.

August.
medic.
cap. 37.

Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena? Psalm. 136.

XXX.

XXX.

Quomodo cantabimus canticum
Domini in terrâ alienâ? *Psal. 136.*

Quid toties cantus iterare iubetis amici,
Seu lubeat digitis, seu iuuet ore loqui?
Cantus letitiam poscunt, animique quietem,
Turbida cum mens est, os, digitique dolent.
Quin magè cantandū, cum mēs jacet agra, monetis;
Tuncque opus esse lyrâ, tuncque opus esse chely.
Nempe suo nimium ne mersa dolore laboret,
Aut intenta suis, sit nimis ipsa malis:
Quid quod opem certæ promittitis usque medela,
Vestra nec exemplo dicta probante carent:
Dicitis hanc causam cur lassus navita cantet,
Sollicitat celeri cum freta lenta manu.
Quique gregem virides pascendū ducit in agros,
Non, nisi ne nimium sit mora longa, canit.
Et canit ut fallat fastidia longa viator,
Miles & ut cantet, noxq; laborque facit.
Non ego, quod faciunt, miles, nauta, atq; viator,
Quodque facit pastor, damno rebellis opus.
Adde quod & Domine jã dudū assueta querebris,
Ad solitos gemitus plus mea lingua valet;
Vixque retenti jam carmina prisca subibant,
Musica quin etiam res mihi visa nova est.
Utque timet longo veniens è carcere Solem;
Sic mea letitiam lingua modosque timet.

Ad

Ad numeros quoties fuit impetus ire relictos,
 Aut solitam digitis sollicitare chelym;
 Aut docto querulas impellere pectine chordas,
 Aut mollem articulis increpuisse lyram;
 Aut leve ceratis modulari carmen avenæ,
 Aut voci liquidas associare fides;
 Heu! toties lacrymæ sunt, me tentante, profusæ,
 Et lacrymis, digiti, voxque retenta fuit.
 Mox luctata iterum cantu deducere vocem,
 Et querulâ digitos attenuasse lyrà;
 Nequicquam adversis sensi me tendere Musis,
 Vlla nec est nostrâ barbitos icta manu.
 Interea longâ jam desuetudine pigra,
 Artem dedidicit voxque, manusque, suam.
 Nec si nunc studium gravitatis inane retentem,
 Mollescant studio ferrea fata meo.
 Esto, sciam levibus tamen addere carmina nervis,
 Aptaque mutandis sit mihi lingua sonis;
 Et vincam Aonias digitis aut gutture Divas,
 Et mea sit melior, Marsia, Canna tuâ;
 Panaq; multiforem cogam submittere buxum,
 Et superem Thressæ stamina docta lyra:
 Quæstibus, an cantu videor debere teneri,
 Maxima cui stendi copia semper adest? [est;
 Ah! bene, ne cantem, mihi per mala plurima cautum
 Verit & in morem, jam mihi pæne dolor.
 Nec locus, ut cantem, patitur, neq; tēpora profunt;
 Vique locus sinat aut tempora, maror obest.
 Quid? vultis patriâ procul à tellure jacentem,
 Externo patrios orbe sonare modos?

Parcite,

Parcite, fortune nimis exulis ista repugnant:
 Non est conveniens canibus ille locus.
 Exul ego & patria tam longè diffusa Cælo,
 Impellam patriæ dulcia fila lyra?
 Parcite tam miserum fortune vulnus habenti;
 Cantandi, externo nulla libido solo est.
 Tristia flebilibus manant mihi lumina rivis,
 Et videor festam posse ferire chelym?
 Semper in obtutu vigilat mens fixa malorum,
 Et cytharâ videor posse, vel ore loqui?
 Heu! nimis insistunt præsemi pectora fato,
 Et numquam exilii sensus acerbus abest.
 Si quisquam his jubeat Amphiona videre terras,
 Aonio numquam pectine tangat ebur.
 Respectu Euridicen propero cum perdidit Orphem,
 Ilicet artifices obriguere manus;
 Et manibus cecidit leve cum testudine plectrum,
 Fractaque sunt casu garrula fila suo.
 Quid mihi, non unâ fatorum clade sepultæ
 Præcipuis, toties ungue ciere fides?
 Dum circumspiciens, ubi sim, te Patria specto;
 Heu cadit aspectu mens labefacta, tuo!
 Cum semel, ô sperata diu, tibi Patria reddar,
 Tunc ego voce canam, tunc ego mente canam.

T

Quomodo

Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ? Psalm. 136.

August. **V** T I N A M possem talia dicere, qualia
 medit. hymnidici Angelorum chori! ô quàm lu-
 cap. 35. benter me in tuis laudibus totum effunderê!
 ô quàm devotissimè illa cœlestis melodiæ
 cantica, ad laudem & gloriam nominis tui,
 in medio Ecclesiæ infatigabilis perorarem!

August. O beatæ nimirum illæ Cœlorum virtutes,
 medit. quæ laudare possunt te sanctè & purissimè,
 cap. 33. cum nimiâ dulcedine & ineffabili exultatio-
 ne! Indè laudant unde gaudent, quia semper
 vident unde gaudere valeant & laudare. Nos
 verò mole carnis pressi & procul à vultu tuo
 in hâc peregrinatione positi, atque per mun-
 danas varietates distenti, te dignè laudare ne-
 quimus, laudamus tamen per fidem, non per
 speciem. Illi verò Angelici spiritus per spe-
 ciem & non per fidem.

Chryf. Nostra certè natura usque aded delecta-
 in Psal. tur canticis & carminibus, & tantam cum
 41. eis habet necessitudinem & convenientiam, ut
 vel infantes ab uberibus pendentes, si fleant
 & afflicentur, eâ ratione sopiantur. Nutrices
 quidem certè, quæ eos gestant in ulnis, sæpè
 adeuntes & redemtes, & quædam puerilia
 iis carmina decantantes, supercilia eorum ita
 sopiunt: quocirca sæpè quoque viatores me-
 ridiæ

ridie agentes jugalia animalia hoc faciunt canentes, itineris molestiam illis canticis consolantes, nec solum viatores, sed etiam agricolæ, uvas in torculari calcantes, vindemiantes & vites colentes, & quodcumq; aliud opus facientes, sæpè cantant. Nautæ quoque remos impellentes hoc faciunt.

Iam verò mulieres quoque texentes & confusa stamina radio discernentes, sæpè quidem & per se singulæ, sæpè autem etiam omnes concorditer, unam quamdam melodiam concinunt. Hoc autem faciunt & mulieres & viatores & agricolæ & nautæ, laborem qui ex opere faciendo suscipitur, cantu, consolari volentes; utpote quod anima, si carmen & canticum audierit, molesta & difficilia sit faciliùs toleratura.

[Sed] *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?* Hebræi non canebant in terrâ captivitatis, quod in suâ patriâ canere consueverant. Hæc terra captivitatis est, alia terra libertatis est; ista peccati, illa quietis æternæ; vellestris ista, illa cœlestis.

[Imò] si caro menti repugnat, nec subdita est animi gubernaculo, & mentis imperio, *aliena est terra*, quæ non domatur exercitio cultoris, & idè non potest fructus charitatis, patientiam pacis afferre. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ?*

Qui cantat, vacuus est, & diversarum cogitationum

Ambros.
enarrat.
in Ps. 36.

Ambros.
enarrat.
in Ps. 36.

Ambros.
lib. 2. de
pœnit.
cap. 11.

Ambros.

in Pſal. 118. O-
ſton. 7. Nazian.
de hu-
mana
natura.
Ambr. in
Pſ. 118.
Octo. 22.

gitationum curas relevat, culpas relegat, ſe-
queſtrat avaritiam, & non ſolum corporis
voce, ſed etiam mentis ſuavitate ſe mulcet.
Nam cum mens querulo ſemel eſt obſeſſa dolore,
Ad læta ocluſas tunc habet illa fores.

In regione umbræ mortis ſumus; abſcondita
eſt vita noſtra, non libera. Erit enim libera
in regione vivorum. Ibi ergo vivit anima no-
ſtra, ubi nihil mortale, nihil infirmum amiſta
ſit, nihil debitum pœnæ; ibi laudabit Domi-
num, ubi depoſito infirmitatis corpore, con-
formis eſſe cœperit gloriæ corporis CHRIS-
TI, nam dum in peccato ſumus, plenè
laudare quid poſſumus? In umbrâ ſumus hîc
poſiti, in umbrâ vivimus, in umbrâ lauda-
mus: perfectè in umbrâ laudare non poſſu-
mus. Denique *in terrâ alienâ ſumus: quo-*
modo cantabimus canticum Domini in ter. à a-
alienâ?

Ibidem.
ſuperiùs.

Eruſtabat hymnum anima pia, cui dice-
bat Dei verbum: *inſinua mihi vocem tuam, quia*
vox tua ſuavis eſt. eruſtabat hymnum cui di-
cebat: *Favum diſtillant labia tua ô ſponſa, mel*
& lac ſub linguâ tuâ; ſed non poteſt quis an-
te eruſtare hymnum, niſi didicerit juſtitias
Dei, & didicerit ab ipſo Domino Deo ſuo.
ided ſpecialiter hoc David petit, ut eum do-
ceat Deus. quomodo cantare poteſt in me-
tu poſitus & in timore pœnarum? quomo-
do cantare poteſt gravium ſibi conſcius de-
lictorum,

LIBER SECVNDVS. 295

lietorum ; nisi prius fiat veniæ securus ? Denique *quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ*, in quâ impugnetur, in quâ captivetur in lege peccati ; in quâ defleat atque deploret suæ captivitatis ærumnas ?

O pax illa, quam videbimus apud Deum ! Aug. in Psal. 136.
 & illa sancta æqualitas Angelorum ! & illa visio & spectaculum pulcrum ! ecce in Babyloniâ pulcra sunt quæ tenent ; non teneant, non decipiant. Aliud est solatium captivorum, aliud gaudium liberorum.

Facile potest demonstrari captivos nos Ibidem.
 esse : Non enim respiramus jam in auras illius libertatis ; non enim fruimur libertate veritatis ; delectationibus temporalium rerum tentamur, & colluctamur quotidie, cum suggestionibus illicitarum voluptatum. Vix respiramus, vel in oratione ; captivos nos esse intelligimus.

Illi autem qui captivos duxerunt nos, quando intrant in corda hominum & interrogant nos, & dicunt nobis : *Cantate nobis verba canticorum* : Quid respondemus ? Babylonia te portat, Babylonia te continet, Babylonia te nutrit, Babylonia de te loquitur ; non nosti capere nisi quod fulget ad tempus ; æterna meditari ignoras, non capis quod interrogas. *Quomodo cantabimus canticum Domini in terrâ alienâ ?*

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

... of the ...

Adjuro vos, filie Hierusalem, si inveneritis dilectum meum, ut nunciatis ei : quia amore languo. Cant. 5.

XXXI.

Adjuro vos, filiæ Hierusalem, si in-
veneritis dilectum meum, ut
nuncietis ei: quia amore lan-
gueo. *Cant. 5.*

Coelestes animæ, Solymæ cælestis alumna,
Quæ teritis niveo cærule templa pedes,
Vos ego, vos numquam violando carmine testor,
(Si meus est vobis fortè repertus amor)
Dicite, quòd cœcâ, sic ejus lingueo flammâ,
Languet ut Assyrio flosculus ustus agro.
Nempe suas nuper cùm spargeret ille sagittas,
Delituit propriis mistus arundinibus:
Et summâ trifidi præfixus cuspide teli,
Cor mihi, ceu Parthi, canna redunca fidit.
Ah quibus, ah quantis tum pectus amoribus arsit?
Non furit Æneæ sævior igne rogas.
Nunc igitur cupidus de me si plura rogabit,
(Namque solent cupidi multa rogare proci)
Dicite, languentis quæ sit mea visa figura;
Pluraque, languentem non potuisse loqui.
Si roget; an lento mihi febris inæstuet igne?
Dicite, quod nullo febris ab igne coquat.
Si roget, an mortis propior sim visa periclo?
Dicite quæ vobis, ore tacente, loquor.
Dicite, nulla meis vos reddere nuncia verbis,
Sed fati tantùm reddere verba mei.

Si lubeat nostros tamen illi noscere vultus,
 Nec grave sit vobis dicere, qualis eram:
 Hæc, precor, aut simili, tum me depingite formâ,
 Quæ sciat & morbi que sit origo mei.
 Dicite, quòd jaceam tenebris ex sanguis abortis,
 Succiduo in nudum corpore lapsa solum.
 Sintque hebetes oculi, mediâ ceu morte natantes,
 Inque sinu jaceat languida facta manus:
 Nec rosâ picta genis, neque viva corallia labris,
 Venaque vix, quamvis pollice tacta, micet:
 Jamque diu nullo constet me vivere signo,
 Quàm quod anhelanti pectore sæpè gemam.
 Quodque mihi certâ non possim fingere causam,
 Cur toties nullo læsa dolore querar:
 Non possim, nisi fors gemitu se prodere cogat
 Qui gemitum toties pectore rupit Amor.
 Jam video, hæc nostri fuit unica causa doloris,
 Et quid amans esset nescii, amansque fui.
 Hoc fuit, hoc toties me suspirare coëgit,
 Per gremium injuste cum flucretis aque.
 Hoc fuit, ut quamvis toties aliena loquenti,
 Illius assiduè nomen in ore foret.
 Ergo meis, oro, Dilecto hæc dicite, verbis;
 Quod cremor immodicis illius egrarogis:
 Dicite, quòd lento sic torreo illius igne,
 Ut rosa cælesti torrida facta cane.
 Dicite, quòd longâ sic ejus languero flammâ,
 Ut languent sicca lilia cana comâ.
 Dicite quodque mei causa unica sit languoris,
 (Qui simul est mortis causa futurus) Amor.

Adjuvo

*Adjuro vos, filia Hierusalem, si in-
 veneritis Dilectum meum, ut nuncie-
 tis ei: quia amore languedo.*

Cant. 5.

PROBAVIT dilectionem suam nobis Nyssen.
 præclarus ille procus animarum nostra- orat. 13.
 rum CHRISTVS, quâ adductus etiam tum, in Cant.
 cum adhuc peccatores essemus, pro nobis
 mortuus est. Ideirco sponsa vicissim, amore
 incensa erga illum, qui ipsam dilexerat, de-
 monstrat latens in se dilectionis telum, imo
 in pectore.

Sagittarius autem ejaculatus hoc telum, Nyssen.
 est ipsa dilectio, & Deum esse dilectionem, orat. 4.
 factis è litteris didicimus, qui quidem, telum in Cant.
 electum, Deum illum unigenam, ad eos mit-
 rit, qui servantur; spiritu vitæ, triplicem cus-
 pidis aciem inungens, ut eum in quem im-
 missa fuerit, unâ cum telo, & ipso sagittario,
 in unum colligat. Itaque videt jam anima
 per divinos gradus in sublime deducta dul-
 cedinem dilectionis, tanquam telum in se-
 se quo vulnerata est. O præclarum vulnus!
 ô dnicem plagam, per quam vita ad interio-
 ra penetrat, quasi quoddam ostium & ja-
 nuam sibi aperiens ipsâ divisione!

Quàm pulcrum est, quàm decorum, vul- Origen.
 nus

homil. 2. nus à charitate accipere ? Alius jaculum car-
 in Cant. nei amoris accepit, alius terreno cupidine
 vulneratus est ; tu nuda membra tua & præ-
 be te jaculo formoso, siquidem Deus sagit-
 tarius est. Audi scripturam de hoc eodem ja-
 culo ; imò ut ampliùs admireris, audi ipsum
 jaculum quid loquatur : *Posuit me in sagittam
 electam & in pharetrâ suâ servavit, & dixit
 mihi : magnum est tibi hoc vocari puerum meum.*
 Intellige sagittam, quid dicat, & quomodo
 à Deo sit electa. Quàm beatum est, hoc ja-
 culo vulnerari !

Hieron. Nec mirum si sponsus habeat plures sa-
 epist. 140 gittas, de quibus in 119. Psalmo dicitur :
 ad Prin- *Sagittæ potentis acutæ.* His sagittis & Cleo-
 cipiam, phas, in itinere, cum altero vulneratus a-
 jebat : *Nonne cor nostrum ardens erat in nobis?*
 & in alio loco legimus : *sicut sagittæ in ma-
 nu potentis, ita filii excussorum.* His sagittis
 totus mundus vulneratus & captus est. Pau-
 lus sagitta fuit Domini ; qui postquam ab
 Hierosolymis usque ad Illyricum missus ar-
 cu Domini, huc illucque volitavit ; ad Hi-
 spanias ire festinans, ut velox sagitta, sub
 pedibus Domini sui, Orientem Occidentem-
 que prosternat.

August. Quid ergo dicam ? quid faciam ? quo
 meditat. vadam ? Vbi eum quæram vel quando inve-
 cap. 40. niam ? quem rogabo ? quis nunciabit Dilecto
 meo, quia amore langueo ?

O vita,

O vita, cui omnia vivunt, vita quæ das August. mihi vitam; vita quæ est mea vita! per quam soliloq. vivo, sine quâ pereo; vita per quam cap. 1. resuscitor, sine quâ morior; vita per quam gaudeo, sine quâ tribulor; vita vitalis, dulcis & amabilis, semper memorialis, ubi quæso es? ubi te inveniam, ut in te deficiam, & in te subsistam? propè esto in animo, propè in corde, propè in ore, propè in auribus, propè in auxilio, quia amore languero, quia sine te morior.

Anxia vota, suis nesciunt esse conten- Guilb. ta meritis; idèd alienæ precis mendicant Abb. suffragia, *Adjuro vos*, inquit, *filia Hierusa-* serm. 46. *lem*; vos nunciate, quibus patet ad dile- in Cant. ctum familiaris accessus; vos nunciate, quæ nostis ex parte, quanta sit amatorii virtus languoris, quàm sit fortis, ut mors dilectio.

Sed quorsum sic adjurat? Nónne Dile- Rupert. ctus cuncta noverat, & in his amorem spon- in Cant. sæ amantis? si Petrus dixit, *Tu scis, quia ama- re*, quanto magis, ô dilecta, tam prudens, tam fidelis, per temetipsam absque inter- nuntiis dicere poterat Dilecto, & frequenter sine dubio dixisti; dilecte nullum tibi abscon- ditum est cor, nullius occultus amor, *tu scis, quia amore tui languero*. Quorsum igitur, ten- dit hæc adjuratio? Nónne ut percussa, percu- tiat? ut vulnerata, vulneret?

Nunciate ei, non quasi ignorantem (nihil Guil. a- enim

pu! Del- enim ei incognitum est) sed quia gaudet, quæ
rio Cât. 5 novit de dilecta etiam ex aliis intelligere.

Guilb. Narrate & annunciate, & exaudiet vocem
Abbas vestram, ut refoveat vota mea, *Annunciate,*
ferm. 64. *quia amore languo.* Non languet amor, sed
in Cant. languet amans; ubi viget amor, ibi viget lan-
guor, si absit, quod amatur; languet animus
dum æstuantis voti nimietate conficitur; li-
quefactus se fugit animus amoris violentiam
ferre non valens. Sic enim in consumptâ ma-
teriâ & jam deficiente, languidiora reddun-
tur ignis incendia. Et *Deus noster ignis consu-
mens est.* Ô potens & præpotens passio chari-
tatis! si non temperatur, non toleratur. Iure
potens; quæ animum, quem possederit, sui
ipsius efficit impotem.

Ruper. *Annunciate, quia amore languo,* præ ma-
in Cant. gno faciei ejus videndæ desiderio; vitæ tæ-
dium patior, & vix præsentis exilii moras su-
stineo.

Guilb. Singultus de imis prodeuntes præcordiis,
Abbas crebri gemitus, nonne sunt quædam eru-
ferm. 46. ctationes spiritus & conceptæ gratiæ? nonne
in Cant. talibus indiciis se probat languor amoris?
Non est occultatus languor, quando gemitus non est absconditus. Ipse se prodit languor, cum hæc producit indicia.

Guliel. a- Languo in amore mei, præ amore spon-
pud Del- si cœlestis. Amor ejus languidum & remis-
rio in ca. sum in me facit amorem mei-ipsius. Meo a-
5. Cant. mori

mori mortua, vivo ego, jam non ego, sed
 vivit in me sponsus. Me namque amo, non
 amore mei, sed amore sponsi qui me amat.
 Non amo me, in me, sed me in ipso, & ipsum
 in me.

Eia dulcissime I E S V, transfige saluber-
 rimo vulnere amoris tui, medullas animæ
 meæ, ut verè ardeat, *langueat*, & liquefiat,
 & solo tuo desiderio deficiat; *cupiat dissolvi,*
 & *esse tecum*. Te solum semper esuriat panem
 vitæ, qui de Cælo descendisti, Te sitiât fon-
 tem vitæ, fontem æterni luminis, torrentem
 veræ voluptatis. Te semper ambiat, te quæ-
 rat, teque inveniat, in te dulciter requiescat.

Bonav.
 foliloq.
 cap. 1.

Fulcite me floribus, stipate me malis; quia amore langueo. Cant. 2.

XXXII.

XXXII.

Fulcite me floribus, stipate me malis; quia amore langueo. *Cant. 2.*

O Amor! ô quâtis populas mihi viscera flâmis!
 O Amor! ô animi blande Tyranne mei!
 O Amor! ab tantos quis pectore comprimat ignes?
 Parce, vel in vapidos dissoluor cineres.
 Parce Amor, ô toties reperitis parce sagittis!
 In nova, pars animi, vulnera, nulla vacat.
 Parce Amor, et nocuæ procul abjice tela pharetræ,
 Proxima quam jacies figet arundo necem.
 Ah perii! neque nota mihi suspiria duco,
 Quæ sonat, ignoto vox ab amore sonat.
 Scilicet arcanos penitus grassatus in artus,
 Iam mea, victor ovans, regna subegit Amor.
 Me miseram! tantos nemo miserabitur ignes?
 Nemo vel è terris, nemo vel è superis?
 Tuque meus (tanti causa unica qui tormenti es)
 Tu meus, hæc sicco lumine cernis Amor?
 Vos saltem Ætherii Cælo properate coloni,
 Vos, quibus à simili mens calet iccæ face:
 Ferte rosas, date mala et odore Chloridis herbas,
 Quicquid et Alcinoüs, Florâq; quicquid habet.
 Ferte rosas, date mala ardentibus obvia flammis,
 Mitior in malis est amor, inque rosis.
 Ferte rosas manibus, calathis effundite mala,
 Fors erit hinc nostris certa medela malis.

Sed quid ago? quid posco rosas? quid postulo mala?

Est dolus in malis, est dolus inque rosas:

Forſan Amor falſi tegitur velamine mali,

Aut ſua ſpiniferis occulit arma roſis.

Perjuro ſimplex malo deluſa Cydippe eſt,

Et Venus armata cuspide leſa roſe.

Nolo tuas Cytheræa roſas, tua mala, Cydippe,

Nescia perfidiæ mala roſasque volo.

Quales Dorotheæ ſuperis tulit ales ab hortis,

Quasque ſuas ſtupuit vivere bruma roſas.

Aut qualem Elyſii ramum Luduina roſeti

Penna tibi volucris vexit amata Ducis.

Hæc mihi poſco roſas, hæc mala, hæc lilia poſco,

Nescia perfidiæ lilia, mala, roſas.

His mihi vernantem viridi ſuper aggere lectum,

Pictaque puniceis ſternite fulcra croci.

Fiscinaque è lento fiat pulvinus hibisco,

Fiscina quam viridi farciat herba toro.

Iungite vimineis collecta liguſtra quaſillis,

Et pluat in laxos lutea Caltha ſinus:

Iunceaque egregiis onerate caniſtra Hyacinthis,

Misceat & calyces Bellis amœna ſuos:

Spicaque Narciffusque & apex ſtellatus Amelli

Pulcraque cœruleis cum Cyanis Anemon,

Et Nymphaea marina, immortalesque Anaranthi,

Iridis & Viola multicoloris opes,

Iunctaque Smilacibus Peonia regia parvis,

Cunctaque que Peſto divite ſerta vident.

Addite decerptas Arabo de cortice frondes,

Et Myrthum et Daphnin Cecropiumque; Thymū.

Serpillumque,

LIBER TERTIVS. 309

Serpillumque, Chamamelumque, Aloëque, Zibethumque,

Et Nardum & Tymbram, Rosmarin & Cassiã.

Cynnamaq; et Stacten et olenis germen Amomi,

Et Cilicum tota sternite messe solum.

Sternite, & hoc animæ quidquid super exspirandum est,

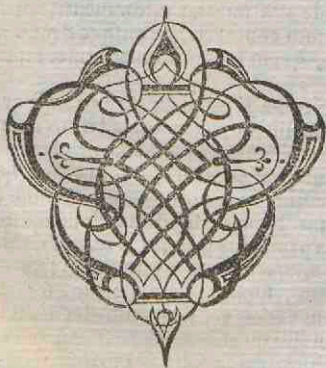
Roscidulis, finite, elanguat in foliis.

Tunc ego sic moriens componam leniter artus,

Vt Rosa deciduas ungue resecta comas.

Aut moritura graves inclinant Lilia culmos

Quæq; balant animas gramina messa suas.

*Fulcite me floribus, stipate me malis;
quia amore languero. Cant. 2.*

Bern. ser. 51. in Cant. **C**R E V I T amor, quia incentiva amoris plura solito, processerunt. [sed] post ista omnia, sponso (more suo) secedente; illa, languere amore se perhibet, id est, præ amore. Quod enim gratiorem fuerat experta præsentiam, eo postmodum absentiam molestiorem sensit. Subtractio nempe rei quam amas, augmentatio desiderii est, & quod ardentius desideras eo cares ægrius. Rogat proinde ista interim odoramentis florum ac fructuum confoveri, quousque denud revertatur, quem molestissimè sustinet remorantem.

Gissen. in ca. 2. Cant. expof. 1. [Nempe] quod amentibus sapè evenire solet puellis, ut præ amore ad illius quem depereunt absentiam, & corporis languorem & animi patiantur deliquium, hoc sponsæ frequentius in Cantico Cant. evenisse comperimus. Nam in hujuscemodi deliquio constituta prima illa protulit verba: *Osculetur me osculo oris sui*, hanc ægritudinem sese opprimentem, sponso, ut nuncient, socias supplicibus exorat verbis; cum defatigata jam esset in illo quærendo, dicens: *Adjuro vos filiæ Hierusalem, si inveneritis Dilectum meum, ut nuncietis ei, quia amore languero; quiu imò &*
hoc

hoc ipso amore, eadem in somnum dicitur incidisse, ita ut sponsus eam miseratus, in ea ipsa proruperit verba, *Adjuro vos, ne suscite-itis*. At nullibi sanè clariùs describitur istiusmodi ejus deliquium, quàm in præsententiâ, in quâ ipsamet ægritudinem suam, simul cum illius causâ exprimens, illa exposcit remedia, quæ præsentanea iis exhiberi solent, qui talem patiuntur languorem, flores, odores, vina, & poma.

Bonus certè languor, cùm infirmitas hæc Idè ibid.
non sit ad mortem, sed ad vitam, ut glorifi- expof. 3.
cetur Deus per eam. Cùm ardor, febrísve ista, non sit ab igne consumente, sed ab igne potius perficiente. Porro quod advertitur in ægritudinibus corporalibus, ut languens (cùm sibi integrum non sit voluptatem capere ex ciborum varietate, vel gelidarum refrigeratione) ne omni penitus careat delectatione, cubiculum sibi curet viridi fronde convestiendum, ac variis & odoratis floribus, pomisve exornandum, quibus visum & defessum mœstúmve soletur animus: Illud idem prudens efficit anima, quæ ardentissimo laborans Divini amoris languore, cùm humanos gustus nequeat percipere, divina verba audire exoptat, & toto laborat studio, ut actiones, operaque sibi recensentur CHRISTI dilecti sui, & istiusmodi florum ac pomorum suavissimo odore ac pul-
critudine,

critudine, vires sibi, ad serviendum Deo, & spiritus suppeditandos confidit.

Delrio in
c. 2, Cant. *Fulcite me floribus*, ô columnas admirabiles ! ô nova fulcra ! quomodo flores columnæ fiunt ? quomodo queunt retinere nutantem ? quidni sustineant nixam lacerti fortissimorum athletarum & gigantum, quorum robur inexpugnabile fuit ? quidni sunt columnæ, & quidem adamantinæ, quæ duratione sunt æternæ, celsitate cœlum, altitudine, (inferno terribiles) æl tartara usque penetrarunt.

Ibidem. *Stipate me malis*. Non vult super fundamento CHRISTI ædificare lignum, non scœnum, non stipulam ; quia hæc ignis absumet ; sed poma suavissima.

Nyssen.
orat. 4.
in Cant. Quodnam enim spectaculum elegantius excogitare quis possit, malorum compositione ? cum ordine continuo fructus, hic bellè collocatus atque in loco confertim positus varietatem quamdam aspectui exhibet ; rubedine, cum colore subalbo, permistâ.

Gregor.
in ca. 2.
Cant. Sponsa [verd] quia amore languet ; fulciri se floribus, & stipari malis appetit ; quia, dum se æternitatis desiderio afficit ; dum, qualiter illuc perveniat, totâ anxietate perquirat (ed quoddam perfectionem, dum in carne vivit, omnino non invenit) fatigata in desiderio suo requiescit ; & in hoc solo gaudet, si circa se respicit, vel quibus ipsa proficiat, vel in
quorum

quorum profectioe consolationem, de languore suo, recipere possit.

Fidem [ergo] florem; fructum, actum intellige. Nec incongruè ut opinor id tibi videtur, si advertas quomodo instar floris necessario præcedentis fructum, bonum quoque opus, fide oporteat præveniri. Alioquin sine fide, impossibile est placere Deo. Itaque nec sine flore fructus, nec sine fide, opus bonum. Sed & fides sine operibus mortua est; sicut inutiliter quoque flos apparet, ubi non sequitur fructus. *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.* Cùm præsto est quod amatur, viget amor; languet cùm abest: quod non est aliud, quàm tædium quoddam impatientis desiderii, quo necesse est affici mentem vehementer amantis, absente eo quem amat; dum totus in expectatione, quam tamlibet festinationem, reputat tarditatem. Et ided ista postulat sibi accumulari bonorum operum fructus, cum fidei odoris, in quibus moram faciente sponso, interim requiescat.

Bern. ser.
51. in
Cant.

*Dilectus meus mihi & ego illi, qui pascitur in-
ter lilia, donec aspiret dies & inclinentur
umbrae. Cant. 2.*

XXXIII.

XXXIII.

Dilectus meus mihi & ego illi, qui
 pascitur inter lilia, donec aspiret
 dies & inclinentur umbræ.

Cant. 2.

Felices animæ, populus genialis Amantium,
 Quas amor irrupiâ necit utrimq; fide!
 Non ego præ vestrâ, fortunam optavero Regum;
 Nam puto Calicolum vos ego sorte frui.
 Sed neque jam Siculi mirer nova vota Tyranni,
 Optantis, Pythiæ tertius esse comes.
 Ecquis enim sociis medius neget esse duobus,
 Quos sibi tam sancto fœdere junxit Amor?
 Aurea conditio, quoties redamantur amantes,
 Reddit & alternas mutua flamma vices!
 Hâc ego me toties optavi lege beatam,
 Ad sua cum trepidam signa vocaret Amor.
 O quoties dixi; si quando cogar amare,
 Non nisi qui pariter me redamârit, amem!
 Audiit optantem volucrum Deus ales Amorum,
 Et quid, ait, dubitas? ut redameris, ama.
 Vicino extimui præsentis Numine Divi,
 Attonuitq; meum vox inopina caput.
 Ecquid inexpertam puer, inquam, perfide castris,
 Auspiciisque jubes ara merere tuis?

Olim sepè quidem, mihi narravère sodales
Gaudia quanta suis leno propinet Amor.

Sepius at contra monuit me sedula nutrix,
Cum ferrer gerule sarcina parva sinu.

Vera nimis reputa Peligni oracula vatis,
Quæ cecinit castis ingeminanda choris:

” Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur
in Hyblâ,

” Cærula quot baccas Palladis arbor habet;
” Littore quot conchæ, tot sunt in amore do-
lores,

” Res est solliciti plena timoris Amor.

Semper enim miseros timor ille flagellat amantes,
Ne fors non redamet, quem tamen alter amat.

Fida vel alternis si sint rata fœdera iedis,

Tum gravis, ut constant fœdera, cura subit.

Curve per historias; quotus, heu! securus amavit?

Hunc brevis, hunc fictus ludificavit Amor.

Quâ Paris Oenone sine vivere posse negabat,

Oenonen potuit deseruisse Paris.

Dilecti Hypsiphile non mansit Iasonis uxor,

Non mansit reducis, sicut euntis erat.

Thesea crudelem quoties Ariadna vocavit,

Navigio numerum quæsta deesse suum?

Quin etiâ levibus monstras, Puer improbe, pennis,

Quàm citò succedat, quàm citò cedat amor.

Ite igitur, levibusq; animas modò credite flâmis

Cum sua non aliter scepra Cupido gerat.

” Et levis est multoque suis ventosior alis,

” Gaudiaque ambiguâ datq; negatque fide.

Hic

LIBER TERTIVS. 317

Hic pudor audaces tinxit tibi, perfide, malas,
 Teque levem celeri fassus es esse fugâ.
 Tunc ego, Cyprigenæ detectâ fraude, triumphans,
 Instabilem jussi leta valere Deum.
 Et tibi, Dius Amor (dixi) tibi fœdera jungam,
 Et tuus ignis ego; tu meus ignis eris.
 Donec ab aëreis labentur montibus umbræ,
 Et reducem fugient umbraque, noxque diem.
 O liquida ambrosia! ô Divini nectaris haustus!
 O amor! ô quanti pocula mellis habes!
 Quid totis Te, Dius amor, sit amare medullis,
 Expertus nisi sit, dicere nemo potest:
 Quid verò sit amare, iterumque abs te redamari,
 Sit licet expertus, dicere nemo potest;
 Omnibus hisq; etiam supereminet illa voluptas,
 Fidus hic æternum quòd sibi constet amor.
 O Amor! ô mea dulcedo! mea vita, meum mel!
 Aut melli geminum si quid Hymettus habet!
 O amor! ô quoties, ô quæ mihi gaudia misces,
 Dû, quòd amâs redamer; dû, quòd amere, subit!
 Dumq; iterum æterni recolo fore fœderis ignes,
 O Amor! ô quantis gestio letitiis!
 Non habet hic miseros Amor, ut levis ille, timores:
 Affluit hic letis, ingemit ille malis.
 Pascitur in riguis, ubi cadent, lilia, campis,
 Et sua Virgineos ducit in arva greges.
 Scilicet æthereum decet hic flos purus Amorem,
 Et benè tam castas pascit hic hortus oves.

Dilectus

*Dilectus meus mihi, & ego illi, qui pas-
scitur inter lilia; donec aspires dies
& inclinentur umbræ. Cant. 2.*

Bernar.
ferm. 67.
in Cant.

QUID est hoc quod dicit, *Ille mihi & ego illi?* Nescimus quid loquitur, quia non sentimus, quod sentit. O sancta anima, quid tuus ille tibi? quid tu illi? Quænam, quæso, hæc inter vos tam familiariter favorabiliterq; discurrens exhibitio & redhibitio? tibi ille, tuque vicissim illi; sed quid? id ipsum ei tu, quod tibi ille? an aliud? si nobis, si ad nostram loqueris intelligentiam, evidenter quod sentis, edicito: quousque animas nostras tollis? An secundum Prophetam, secretum tuum tibi? Ita est. Affectus locutus est, non intellectus; & ided non ad intellectum. Ad quid ergo? Ad nihil, nisi quod mirabiliter delectata & affecta vehementer ad desideratos affatus, finem illo faciente, nec tacere omnino quivit, nec tamen, quod sensit exprimere. Neque enim ut exprimeret, sic locuta est, sed ne taceret. Ex abundantia cordis, os locutum est; sed non pro abundantia. Habent suas voces affectus, per quas se etiam cum nolunt, produnt: Timor, meticulosas; dolor gemebundas; amor jucundas. Eiusmodi certum est, non nutu prodire animi,
sed

sed erumpere motu. Sic flagrans ac vehemens amor præsertim Divinus, cum se intrâ cohibere non valet, non attendit quo ordine, quâ lege, quâve serie, seu paucitate verborum ebulliat, dummodo ex hoc nullum sui sentiat detrimentum. Interdum nec verba requirit, interdum nec voces omnino ullas; solis adhuc contentus suspiriis. Indè est quod sponsa sancto amore flagrans, idque incredibili modo, sanè pro captandâ quantulacumq; evaporatione ardoris quem patitur, non confiderat, quid, qualiter eloquatur, sed quicquid in buccam venerit, amore ingenti, non enunciat, sed eructat *Dilectus meus mihi, & ego illi*. Nihil consequentiæ habet, deest orationi. Quid indè? Ructus est. Quid tu in ructu quæras orationum juncturas, sollemnia dictionum? quas tu, tuo ructui leges imponis vel regulas? Non est dubium; duorum quidem hoc loco amor mutuus flagrat; sed in amore summo, unius profectò felicitas, alterius mira dignatio: neque enim inter pares est consensio seu complexio hæc. Ait itaque: *Dilectus meus mihi & ego illi*, principium *Dilecto* tribuens; in consequentibus, *ego*, inquit, *Dilecto meo*, & *Dilectus meus mihi*: consummationem æquè illi concedens. Nunc jam videamus quid dicat: *Dilectus meus mihi*. Si enim hoc recipitur, ut subaudiamus, intendit, & sicut Propheta ait: *Expectans expectavi Dominum*

minum & intendit mihi: ego in verbo isto sentio, nescio quid, non planè exiguum, nec mediocris prerogativa.

Bern. ser. Audite gaudium meum quod sensi; & ve-
 sequent. strum est, audite gaudentes, sponsa locuta est,
 & dixit, sponsum intendere sibi. Quæ est
 sponsa, & quis est sponsum? Hic, Deus noster
 est; & illa, si audeo dicere, nos sumus; gaudeamus.
 Nos sumus in quos intendit Deus. Quanta tamen
 disparitas! quid terrigenæ & filii hominum coram
 illo? quid sibi vult ergo ista inter tam dispa-
 res comparatio? Aut illa in immensum gloriatur,
 aut is in immensum amat. Quàm admirabile est
 quod illius intentionem ista quasi sibi propriam
 vendicat, dicens: *Dilectus meus mihi*. Nec eo
 contenta tamen pergit amplius gloriari: respondere
 se illi, quasi ex æquo morem gerere, rependere
 vicem. Sequitur enim, & *ego illi*, insolens
 verbum, & *ego illi*; nec minus insolens: *dilectus
 meus mihi*, nisi quod utroque insolentius,
 utrumque simul. O quid audet cor purum
 & conscientia bona, & fides non ficta! *Mihi*,
 inquit, *intendit*. Itane huic intenta est illa
 majestas, cui gubernatio pariter & administra-
 tio universitatis incumbit & cura seculorum,
 ad sola transfertur negotia, imò otia amoris
 & desiderii hujus? Ita planè. Providentiam
 cæteris creaturis non negamus; curam spon-
 sa vendicat sibi. [Sed &] propterea utrum-
 que

que ponit dicens. *Ille mihi & ego illi.* Ille mihi, quia benignus & misericors est; ego illi, quia non sum ingrata; Ille mihi gratiam ex gratiâ; ego illi gratiam pro gratiâ; Ille meæ liberationi; ego illius honori; ille salutem meam, ego illius voluntati; ille mihi & non alteri, quoniam una sum columba ejus; ego illi & non alteri, nec enim audio vocem alienorum.

Anima [enim] ex eo quod se diligere & vehementer diligere sentit, etiam diligere nihilominus vehementer non ambigit, ac de suâ singulari intentione, sollicitudine, curâ, operâ, diligentia, studioque, quo incessanter & ardentem invigilat, quemadmodum placeat Deo, æquè hæc omnia in ipso indubitanter agnoscit, recordans promissionis ejus; *in quâ mensurâ mensi fueritis, remetietur vobis,* ergo nec dubitat se amari, quæ amat. Ita est. Amor Dei amorem animæ parit.

Et unde tibi, ô humana anima, unde tibi hoc? unde tam inestimabilis gloria, ut ejus sponsa mercaris esse, *in quem desiderant Angeli prospicere?* unde tibi hoc, ut ipse sit sponsus tuus, *cujus pulcritudinem Sol & Luna mirantur?* ad cujus nutum universa mutantur? Quid retribuēs Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? ut sis socia mensæ, socia Regni, & socia thalami, ut introducat te Rex in cubiculum suum, vide quibus brachiis vicariæ charitatis

Bernar.
serm. 69.
in Cant.

Bern. ser.
Domini-
cæ 1. post
octav.
Epiph.

charitatis redamandus, & amplectendus sit, qui tanti te æstimavit, imò qui tanti te fecit. Desere carnales affectus, sæculares mores dedisce, consuetudines noxias obliviscere, Quid enim putas? Nõnne stat Angelus Domini, qui secet te mediam, si fortè (quod avertat ipse) alterum admiseris amatorem?

Author
Scala
paradyfi
c. 9. tom.
9. Aug.
Bernar.
ferm. 70.
in Cant.

Zelotypus est sponsus iste si fortè alium amatorem acceperis, si aliis placere studueris, statim discedet à te; & aliis adhærebit adolescentulis.

Quis huic jam imputet præsumptioni vel insolentiæ, si se dicat iniisse societatem cum illo qui pascitur inter lilia? etiam si inter sidera pasceretur, eo solo quo pasceretur, nescio quid magnum videri possit, cum ejusmodi amicitias seu familiaritatem habere. Non ignorat [sponsa] unum esse, & qui pascitur, & qui pascit; inter lilia commorantem, & regnantem inter sidera: Nam qui in altissimis est Dominus, in imis est Dilectus; super sidera regnans, & inter lilia amans. Amabat & super sidera, quia nusquam & numquam potuit non amare, quia amor est: sed donec ad lilia descendit, & pasci inter lilia compertus est, nec amatus est, nec factus dilectus; quia non potuit antè diligere quàm agnosci. ô verè amandum & totis medullis cordis amplectendum sponsum! quaerenda in spiritu hæc refectio inter lilia; nam
corporea

corporea cogitare, ridiculum est. Quin ipsa lilia spiritualia à nobis demonstranda erunt. Quæ ergo sunt illa lilia è quibus species decoris ejus? *Procede, inquit, & regna; propter veritatem & mansuetudinem & justitiam.* Bonum lilium *veritas*, candore conspicuum, odore præcipuum. Est & *mansuetudo*. Quod autem *justitia* lilium sit, recordamini de scriptura; quia *justus germinabit sicut lilium*. sunt multa apud sponsum, & alia lilia præter hæc: quis illa enumeret? nempe quot virtutes, tot lilia. Et fortasse propterea ipse se lilium appellavit, quod totus versetur in liliis; & omnia quæ ipsius sunt, lilia sint: conceptio, ortus, conversatio, eloquium, miracula, sacramenta, passio, mors, resurrectio, ascensio. Quid horum non candidum, & non suavissimè redolens?

Nimirum hic est præclarus ille pastor, qui Nyffen; non scænum gregi, pabuli loco præbet, sed orat. 4. puris liliis oves alit, non amplius scæno scæ- in Cant. num nutriens. Est enim scænum brutorum naturæ proprium, ac peculiare alimentum; homo autem, cum rationis sit particeps, verâ ratione pascitur. Quod si ejusmodi scæno saturaretur, & ipse in scænum commutaretur. Est enim præscriptum, *omnis caro scænum est*; quamdiu scilicet caro existit; at si quis spiritus fiat è spiritu progenitus, non amplius victu gramineo pascetur, sed spiritus

ei pro nutrimento erit, id quod puritas & fragrantia lilii obscuriusculè denotat. Quin etiam ipse, lilium fragrans ac purum erit, in naturam ipsius alimenti commutatus, atque hoc sibi vult; *Dies per radios diffusa* sive *perflans*, quemadmodum Divina vox loquitur, cum diffusionem, per spiritum radiorum factam, *perpirationem* appellat, per quam umbræ hujus vitæ removentur, in quas studiosè defixis oculis respiciunt, qui necdum luce veritatis animi oculum illustrarunt, qui umbram ac vanitatem sic intuentur, quasi revera quiddam subsistens, quod autem verè existit, quasi non existeret, negligunt. At qui liliis vescuntur, hoc est, quorum animus ex puro ac fragranti alimento pinguescit, omni fraudulentâ, amorisque consimili rerum specie (quæ res hæc in vitâ caræ ducuntur) rejectâ, ad veram ipsarum rerum substantiam respiciunt, effecti lucis ac diei filii.

Bernar. Tu ergo qui hæc audis, vel legis; cura
 ferm. 71. habere lilia penes te, si vis habere hunc ha-
 in Cant. bitatorem liliorum habitantem in te. Opus
 tuum, studium tuum, desiderium tuum lilia
 esse protestentur, moralis quidam rerum ipsa-
 rum candor atque odor. Habent & mores
 colores suos, habent & odores. De colore,
 Conscientia consultetur; de odore, fama:
 sponsus itaque & cum sit virtus, in virtutibus
 complacet sibi; & cum sit lilium, libenter
 inter

inter lilia commoratur; & cùm sit candor,
delectatur candidis.

O anima mea, insignita Dei imagine, August.
dilige illum, à quo tantùm dilecta es! Inten- manu.
de illi, qui intendit tibi! Quære quærentem cap. 24.
te, ama amatorem tui, à quo amaris; cujus
amore præventa es, qui est causa amoris tui.
Esto sollicita cum sollicito, cum vacante va-
cans, cum mundo munda, cum sancto san-
cta. Elige illum amicum præ omnibus amicis
tuis, qui cùm omnia subtracta fuerint, so-
lus tibi fidem servabit: in die sepulturæ tuæ,
cùm omnes amici tui recedent à te, ille te
non derelinquet, sed tuebitur à rugientibus
preparatis ad escam.

Ego dilecto meo, & ad me conversio ejus.
Cant. 7.

XXXIV.

XXXIV.

Ego dilecto meo, & ad me conver-
sio ejus. Cant. 7.

Moesta cupressiferi nemoris spatiabar in um-
bra,

Tristitiam lacrymis compositura meis:

Iamque sinum tepidis submerserat imbribus unda,
Concideramque meis penè subacta malis.

Fors Chelys ex humeris pendebat eburnea nostris,
Mcestitiae quondam certa medela chelys.

Obruita tristitiâ; frondente sub arbore sedi,
Associans querulis talia verba modis:

Ergo mei vidui, sine lusibus, ibitis anni?

Nullus & in nostro carmine vivet amor?

Ab precor! ah nostris ita torpeat haestibus aetas,

Et tolerant tanti segnia damna probri!

Non ego pro vere numeravero tempore vite,

Ducere si vacuos cogar amore dies.

Unicus est homini, vivendi fructus, amare;

Solus amans, vixi; dicere jure potest.

Qualis, in ima, suo desidit pondere tellus,

Et subit aërias, ardua flamma, vias;

Nos ita fax animi, violento cogit amore,

Abripimurque leves, impete quisque suo.

Me quoq; sollicitans, ut amè, meus impetus urget,

Visque adhibet tacitas, nescio quanta, faces.

Quo meus ergo suos Amor ejaculabitur ignes?

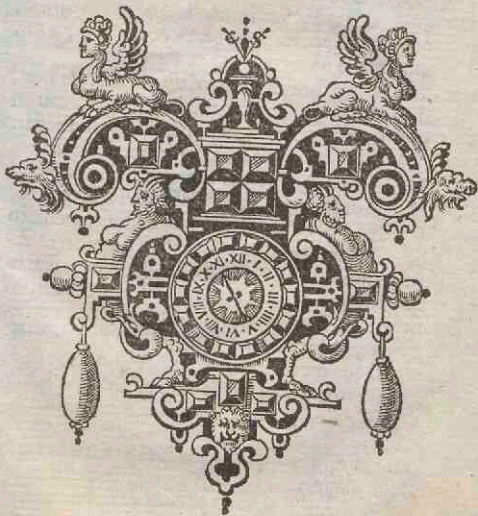
(Primitiae nostri namque caloris erunt)

An ferar humane furiata cupidine tedæ,
 Cognata Angelicis, stirpæq; , sororq; choris?
 Aut mea mortales venient in colla laceri,
 Quæ sum immortalis sponsa creata Deo?
 Ah, super hæc hiemes, nostri rapiuntur amores,
 Terra parem thalamis non habet ista meis.
 Nec quæ Penelopen adamavit turba procorum,
 Nec quibus impediunt regia scepra manum.
 Nympha puellarum pulcherrima Romulearum
 Agnes, Ausonio sponsa petita proco;
 Absit, ait, juvenis mea ne tibi fœdera speres,
 Iam mea cœlestis fœdera sponsus habet.
 Sic nostra ætherios ambit quoque sex Hymeneos,
 Indè petendus erit qui mihi sponsus erit.
 Hunc ego, non aliū, solū hunc ego diligo spōsum,
 Nemo potest uno tempore amare duos:
 Illius ante oculos mihi semper oberrat imago,
 Ante oculos, quamvis longiūs absit, adest.
 Et loquor absenti momentis omnibus, absens,
 Absentisque sonos illius aure bibo.
 Sic ubi magnetis vim ferrea linea sensit,
 Semper ad agnati vertitur alta poli.
 Vique hinc Sydonis petitur Cynosura carinis,
 Servat & hinc Helicen cymba pelagæ suam;
 Sic læsi sequeris studiosa pedisequa Phœbi
 Dilectam Clytie; flos modò facta, facem:
 Bisque, die quovis, verso jubar ore saluans,
 Manè precaris Ave; serò precare Vale.
 Obvia fraternos ita spectas Cynthia vultus
 Et reparat vultus ignibus ille tuos.

Sponse,

LIBER TERTIVS. 329

*Sponse, meus Sol es, tua sumq; ego Cynthia; vultus
Adversis oculis figere cogit amor.
Tu mihi, sponse, Helyce, Cynosuraq; duplicis Arcti,
Tu volucres oculos ad tua signa rapis;
Quid mirum, alterno si respondemus amori?
Magnetem sequitur linea tacta suum.*

Ego dilecto meo, & ad me conversio ejus.

Cant. 7.

Origen. **I**Mpossibile est, ut non semper humana natura aliquid amet; omnis namque qui ad id ætatis venerit, quam pubertatem vocant, amat aliquid, seu minùs rectè, cùm amat, quæ non oportet; seu rectè & utiliter, cùm amat quæ oportet.

Bernar. **C**or meum per multa dispergitur, & huc, illucque querit ubi requiescere possit, & nihil invenit, quod ei sufficiat donec ad ipsũ redeat.

August. **D**uo enim amores, alter bonus, alter malus; alter dulcis, alter amarus, non se simul in uno capiunt pectore. Et idèd si quis præter te aliud diligit, non est charitas tua, Deus, in eo, amor dulcedinis & dulcedo amoris. Amor non crucians, sed delectans, amor sincerè castèque permanens in sæculum sæculi, amor qui semper ardes & numquam extingueris, dulcis **CHRISTE**, bone **IESU**, charitas, Deus meus, accende me totum igne tuo, amore tuĩ, suavitate & dulcedine tuã, ita ut nullus pateat in me locus adulterinis amoribus.

Naz. de **N**am Christo & mundo quisquis partitur amorè, laudib. **H**ujus amor planè levis est & frigidus; at qui Virgin. **T**otam animi flammam penitus defixit in uno, Ille procul dubio, constans & certus amator.

Quin

Quin etiam latomi sollertes, quique fabrilem
 In lignis artem exercent; cum linea recta
 Queritur, exactaque operâ captatur amussis,
 Ex oculis unum claudunt, & lumine toto
 In socium fuso, visus acieque coactâ,
 Recta sequente tenent duro vestigia ferro.
 Sic collectus amor, propius conjungit amantem
 Pectora casta Deo; cupientem qui cupit, atque
 Cernentem cernit, sitque obvius adveniendi,
 Quem quo plus quisquam cupit, hoc magè cernit
 eundem,
 Quoque magis cernit, tantò magis expetit illum
 cernere: Sicque bonus semper convolvitur
 orbis.

Carissima illa est, una uni, non adhærens Bernar.
 alteri sponso, non cedens alteri sponsæ. Quid ferm. 68.
 ista nō audeat apud tam ambitiosū amatorē? in Cant.

Paveant quæ non amant. Ego verò amans, Bernar.
 amari me, dubitare non possum, non plus, ferm. 69.
 quàm amare: nec possum vereri vultum cu- in Cant.
 jus sensi affectum.

Ego diligentes me diligo, & qui manè vigi- Bernar.
 laverint ad me, invenient me. Vides quomo- ferm. 69.
 do non solum de amore suo certum te reddat in Cant.
 si quidem tu ames illum; sed etiam de solli-
 citudine suâ quam pro te gerit, si te senserit
 esse sollicitum sui? vigilas tu? vigilat & ille.
 Consurge in nocte in principio vigiliarū tua-
 rum, accelera quantum vis, etiam ipsas anti-
 cipare vigilias; invenies eum, non prævenies.

Temerè in tali negotio vel priùs aliquid tribuis tibi vel plus : & magis amat & antè.

Gisl. in c. 7. Cât. expof. 5. Reperiuntur imagines quædam eo artificio à peritis pictoribus depictæ , ut quacumque ex parte infpiciantur , femper videantur habere oculos ad intuentes converfos. Hujufcemodi fanè imagines , ex parte fuâ , femper ad quofcumque converfæ funt qui in illo reperiuntur cubiculo , ubi ipfæ fuerint : quod fi quis minimè percipiat ab illis fe refpici , id haud ab eis , fed ab ipfo provenit potiùs , qui fuam avertit faciem : ideoque ut primùm is ad illas fe fe converterit , eas pariter ad fe animadvertet converfas : Quid fimile & in re noftrâ fieri cenfendum eft.

Gregor. Papa in Cant. *Ego dilecto meo, & ad me converfo illius.* Ac fi diceret : quoniam fide ac dilectione , foli **CHRISTO** adhæreo , folum fequor , folum videre concupifco ; refpectionis ejus suavitatem , vifitationis benignitatem , converfationis dulcedinem gaudenter experior.

Hugo de S. Vict. ferm. de Affum. Bernar. ferm. 83. in Cant. Ille quippe fingularis amor eft , qui foli non adjungit alterum , & æternus , qui nec primo fecundum.

Magna res amor , fi tamen ad fumm recurrat principium , fi fuæ origini redditus , fi refufus fuo fonti , femper ex eo fumat , unde jugiter fluat. Solus eft amor ex omnibus animæ motibus atque affectibus in quo poteft creatura , & fi non ex æquo , refpondere auctori,

ctori, vel de simili mutuanı rependere vicem. Verbi gratia : si mihi irascatur Deus : num ego illi similiter redirascar ? non utique. Ita si me arguat , non redarguetur à me. Nec si me iudicabit, iudicabo ego eum. Si dominatur, me oportet servire: si imperat, me oportet parere. Nunc jam videas de Amore, quàm aliter sit ; nam cùm amat Deus , non aliud vult quàm amari ; quippe non ad aliud amat, nisi ut ametur ; sciens ipso amore beatos qui se amaverint.

Revera hac est vera cordis requies, cùm totum in amorem Dei , per desiderium figitur, nec quicquam aliud appetit , sed in eo quod tenet felici quâdam dulcedine delectatur, delectando jucundatur. Si verò vanâ aliquâ cogitatione, vel rerum occupatione, indè aliquantulum abstractum fuerit, summâ cum festinatione illuc redire festinat (exilium reputans alibi) quàm ibi moram facere.

Si enim homo hominem tantâ diligit dilectione, ut alter alterum vix patiatır abesse: si sponsa sponso, tanto conglutinatur mentis ardore, ut præ magnitudine amoris, nullâ perfri valeat requie, Chari sui absentiam non sine magno mœrore ferens ; quâ dilectione, quo studio, quo fervore anima, quam desponsasti fide & miserationibus, debet diligere te, verum Deum & pulcherrimum sponsum?

August.
manu.
cap. 29.

August.
medit.
cap. 25.

*Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus
est. Cant. 5.*

XXXV.

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. *Cant. 5.*

TE semel ut cursim tantum, mea vita, viderē,
 Quot juga, quot sylva, quot loca visa mihi!
 Vt semel audirem tantum, mea vita, loquentem,
 Ah! quot inaccessis rura petita viis!
 Horrida, torrida, spinea, scrupea, devia lustra,
 Saxaque montanis vix adeunda feris.
 Nec tamen, ecce, tui data spes fuit ulla videndi,
 Vixque vel alloqui spes fuit ulla tui.
 O quoties dixi! quæ te, mea vita, latebra,
 Quæ cava, quæ terra, quæ nigra lustra tegunt?
 Sed neque lustra meum, neque rus solata dolorem,
 Respondit lacrymis sylva nec ulla meis.
 Fors semel ignotos, me duxerat error in agros,
 Solus ubi ante oculos campus, & error erant.
 Metior hinc oculis Caelos, clamoribus agros;
 Sed neque vox Caelis, nec data vox ab agris,
 Inde deerranti vallis se monstrat opaca,
 Vociferor, nullus fit mihi valle sonus.
 Ecce cavâ densum, procul haud à valle, viretum
 Adjacet, aestivo textilis umbra gregi:
 Hinc erit, hinc forsitan, dixi, mea vita, latebit;
 Heu dolor! ut vidi, nulla latebra fuit.
 Ergo amens tandè lacrymansq; ad littora curro,
 Littora, quæ refluxis alluit equor aquis.
 Hinc Pharos ingenti se tollit in ardua clivo,
 Unde suum rutilus navila captat iter.

Scando Pharon, totoq; oculos circumfero ponto,
 Et quantâ possum littora voce voco.
 Littora, littora, vos cautes, vosque æquoris undæ,
 An latet æquoreis lux mea mersa vadis?
 Vix prior attigerat resonantia littora clamor,
 Cùm citò littoribus vox geminata redit.
 Ambigo, num scopulis fallax responderit Echo,
 Et nimium prona luserit aure fidem:
 Tristibus ergo iterum cava littora pulso querelis;
 Littoribusque iterum vox repetita redit.
 Vox redit, & vox nota redit, Tua vox, mea vita,
 Et mihi voce Tuâ, reddita vita fuit,
 Ibam semianimis, subito ad tua verba revixi,
 Ne penitus morerer, vox satis una fuit.
 Scilicet ora loquens, quoties cœlestia solvis,
 Magnum aliquid verbis, fulminis instar inest.
 Ignivomæ non quale nucis, tectudine clausum
 Effluebas Syriæ fraudibus, Eune, Decæ;
 Quale sed in comites Emanuica rura petentes
 Sparisti stygiis Dux redivive plagis;
 Frigidâ cùm subitis arserunt pectora flammis,
 Pectora colloquio, lux mea, tacta tuo.
 Hinc mihi succensis caluit quoq; flâma medullis,
 Ictaque cœlesti vocis ab igne fui:
 Et licet Oceano, gelidis licet undique saxis,
 Undique cœruleis obsita cingar aquis;
 Intus agunt flammæ, sic liquor ab ignibus intus,
 Liquitur ut lento pinea teda foco.
 O utinam, mea vita, animâ liquamur in unam,
 Vnaque vita duos jungat Amorque duos!

Anima

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. Cant. 5.

QUID est hoc quod sentio? quis est ignis August. qui calefacit cor meum? quæ est lux quæ soliloq. irradiat cor meum? & ignis qui semper ardes cap. 34. & numquam extingueris, accende me! O lux, quæ semper lucet & numquam obfuscaris, illumina me! O utinam arderem ex te, ignis sancte! quàm dulciter ardes, quàm secretè lucet, quàm desideranter aduris.

Sicut cera fluit à facie ignis, sic anima suc- Guilb.
ensa est à facie ejus; Anima mea liquefacta Abbas
est, ut dilectus locutus est. quàm dulcis hora, serm. 44.
 quando anima, huic igneo torrenti, liquefa- in Cant.
 cta miscetur! quàm subtilis est in illo mo-
 mento, quàm extenuata, quàm mobilis! Ni-
 hil tunc torporis habet, nihil duritiæ reli-
 quum, nihil rigoris, tantummodo calens &
 liquens. Cognata sunt sibi invicem liquidum
 & calidum; in his duobus, contemplationis
 usus consistit. Quod liquidum est, calorem
 citius concipit; & conceptus calor vice versâ,
 quod liquidum reperit, liquidius reddit. Quod
 dico calidum & liquidum, hoc aliis nomi-
 bus, est succensum & sincerum. O mira vis
 verbi & ignita vehementer! inflamat cor,
 commutat renes, in nihilum (in conspectu
 suo respectu Dei sui) animum redigit; à se-
 ipso

ipſo liqueſcere & deficere facit, ut jam anima non ſit tecum.

Ibidem.
ſuprà.

Auſculta & recole, quid locutus Mariæ Magdalenæ, quid mulieri in adulterio deprehenſæ, quid Samaritanæ, Chananæ, Zachæo, Petro, Centurioni? Ad tot pietatis ſermones & clementiæ, cujus non molleſcat affectus, viſcera liqueſcant! Ad tam vehementes ſtatus Auſtrinos, etiam de duriffimo peſtore, quantumlibet annoſa poterat glacies diſſolvi. Sentio me affluentiſ Olei liquore perfundi & ſimili affectu liqueſcere, quoties miſericordiæ tuæ opera & verba perfecta reſenſeo. *Ignitum eloquium tuum vehementer, & ſervus tuus dilexit illud.*

Greg. in
c. 5. Cât.

Dum [enim] CHRISTVS ſe per ſpiritum ſuum animæ deſideranti infundit, omnem duritiam cordis mox diſſolvit, & aliquando mentem in tantas lacrymas liquefacit, ut vix capere poſſit hoc quod ſe capere intra ſe exultat; & intus miretur quid fuerit & quid factam ſubiſe videat. Quem liquorem dum ſentit, perfectiùs apprehendere concupiſcit, & aliquando dum hoc ipſum cogitat, hoc quod modò ſentiebat, jam non ſentit.

Gregor.
ca. 39. in
c. 3. Iob.

Quia nimirum mens dum occulta locutionis aſpiratione tangitur, à ſtatu ſuæ fortitudinis inſirmata, ipſo quo abſorbetur deſiderio, liquatur.

Guill.
Abbas

Sed res corporeæ cum per calorem extrinſecus

secus liquefiunt, in semetipsas resolvuntur; apud animæ verò, cum per calorem intimam liquefiunt, non in semetipsas resolvuntur, sed in resolventem. Resolvuntur à semetipsis, sed non in semetipsas; resolvuntur igne Dei, ab amore sui; in amorem sponsi cœlestis. Hoc Paulus insinuans, *qui adhaeret, inquit, Domino, unus spiritus est.* Et suam animam hoc modo liquefactam indicans, *V. vo, inquit, ego, non jam ego, vivit autem in me* CHRISTVS.

Quid verò congruentius est quàm amori tribuere hanc liquefactionem, quàm id, quod alioquin durum est, redditur fluens? cum exploratum sit eos esse præcipuos amoris effectus, ut amantem impellat ad amatum, eundemque cum illo uniat; quæ certè unio tunc fit pulcrius, cum amor ipse sit mutuus, atque aded & ambos amantes ad alterutrū fluidos faciens. Nec ignoramus, dilectum piarum animarum IESVM CHRISTVM dixisse, in Psalmo 21. *Factum est cor meum tamquam cera liquefscens.* unde si liquefacta anima fluat ad IESVM, qui & liquefactus ut cera, fluit ad ipsam animam, quid exinde consequitur nisi perfecta unio?

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est; ô mira & inestimabilis virtus amoris! Deum inclinat ad terram, mentem elevat ad patriam & Deum & animam vel hominem simul conglutinat ad gloriam; Deum

Y

facit

Delrio c.
5. Cant.Giff. in
c. 5. Cât.
expol. 2.Bonav.
stimuli
amoris,
parte 1.
ca. 8.

facit hominem & hominē facit Deum ; temporalem facit æternum , immortalem occidit , mortalem facit immortalē , & imum excelsum constituit , inimicum facit amicum , servum facit filium , & abominabile facit gloriosum , frigida facit ignea , obscura facit clara , dura facit liquida . Nam *anima mea liquefacta est* . O verbum admirabile ! ô verbum nimium delectabile ! Ego vilissimus & nequissimus servus tuus Domine Deus meus , qui etiam non sum dignus aliqua creatura tua vocari , nec esse , quomodo sum tibi tanto vinculo charitatis colligatus , ut ad verbū tuum , præ amore , fuerim liquefactus ? O ardor amoris , qui intima mentis in Deum infundis ! Nam adamantina erat anima mea ; & ejus intima nimium solidata . Nunc amore liquefit , nunc extra se exit & in Deum tota se diffundit , proprium locum relinquit , & in Deum currit , absorbetur à Deo & obliviscitur sui . O amor ! quid tibi tribuam , qui me fecisti divinum ? *Vivo ego , jam non ego , vivit autem in me CHRISTVS* . Inenarrabilis est virtus tua , O amor , qui lutū in Deum transfigurās ! Quid ergo te potentius , quid dulcius , quid jucundius , quid & nobilius , obsecro ? O desiderabilis amor , qui summis deliciis repletes gentes ! sed si liquefacta es , ad verbum ejus , ô anima mea , quomodo sustines amplexus ejus ? Quomodo non es assumpta ad oscula
ejus ?

ejus? si liquefacta es ad affatum ejus quomodo non es absorpta, cum intras per vulnera & per venas, ad cor ejus? sed ô mira dulcedo, & mira jucunditas, ut quod non meremur nominare, possimus masticare! Non mereor esse ancilla, & facta sum in deliciis carissima: Quis sufficit tanti amoris, etiam scintillam minimam intueri! Non ergo mirum, si ad verbum tuum, *liquescit cor meum*; immodè de cætero, totus accendar, & totaliter *liquefiam*, ut in te totaliter sim effusus. Nihil præter te videam, nec in aliud, cogitata, dicta vel facta transeant ullo modo. Immodè mirum videtur, quomodo non sumus sic intenti ad te, quod ignoremus omnia præter te. Si enim habemus te, quid amplius volumus? In te ergo, dulcissime Domine IESV, quiescat mens nostra, & à te nec ad modicum separetur!

*Quid enim mihi est in caelo, & à te quid volui
super terram? Psalm. 72.*

XXXVI.

XXXVI.

Quid enim mihi est in cœlo, & à te
quid volui super terram? Ps. 72.

Quid cœlo, mea lux, terræve, marive requirã?
Nec cœlũ, sine te, terra, nec unda placet.
Non equidem ignoro, quæ, quantaq; gaudia Cœlũ,
Terraque quas fundat, undaque condat opes.
Sed sine te, mea lux, mala sunt, quæcũq; vel æther,
Vel tellus gremio, vel tegit unda salo.
O Cœlum! ô tellus! ô cœrula marmora ponti!
O tria deliciis regna superba suis!
Delicias cumulus vestras licet aggerat unus,
Non sint delicia, si meus absit amor.
Sapè tulit, fateor, vaga per divortia mentem
Hinc Thetis, hinc Tellus, arduus indè Polus.
Sed totum injectis, mundum si metiar ulnis,
Non tamen hæc ulnis par erit ulna meis.
Mens aliquando fuit gravidam recludere terram,
Æraque divitiis vellere fulva cavis;
Aurumque, argentumque, nitentis germina venæ,
Queque metallifero nunit arena sinu.
Ferro igitur magnæ Matris suffodimus abvum,
Totaque Telluris gaza coacta fuit:
Quid juvat? aggestas licet auris impleverit arcas,
Non tamen est animo nausea pulsa meo.
Ergo sub equoreos rapuit me cura penates,
Quâ subit Eòas Indus adustus aquas.

Quidquid & aurifluis gemmarum nascitur undis
 Carpere sub liquido gurgite fervor erat.
 Et pressum roseis conchylibus edere rorem,
 Rideret patulis purpura si qua labris.
 Et sparsas rutilis baccas conquirere ripis,
 Drives Hydaspei quâ nitet unda vadi.
 Hei mihi! tam vario lectis ex æquore gemmis,
 Littoribus totidem fluminis atque maris,
 Tot cyanos tot chrysolitos tot jaspidas inter,
 Nulla mea potuit gemma sat esse siti.
 Quid facerem, votis, terrâque, marique negatis?
 Sidereos, dixi, vota subite lares.
 Visa igitur superi circumvaga machina mundi,
 Templaque luciferis fulgida lampadibus.
 Obstupui stabili currentes ordine flammâs,
 Astraque perpetuos ducere nexa choros:
 Inter at indigenas tot Olympi pensitis ignes,
 Flamma capax animæ non fuit ulla meæ.
 Nempe ita cum totum requievit in Hercule Cælum,
 Non illi requies sidera, pondus erant.
 Ah! piget è terris Cæli convexa tueri,
 Iam super alta feror nubila, terra vale.
 Iam cunctæ ex oculis, turresque, urbesq; recedunt,
 Iam coit in minimam pendula terra pilam:
 Iam lunæ, solisque, Iovisque supervehor orbes,
 Et septena premens sidera, calco pede:
 Iamque pavementum stellarum illustre pyropis,
 Sub pede despicitur, quod modo culmen erat:
 Altaque jam cingunt flammantis mœnia mundi,
 Et propior cæli regia tota patet.

Quin

Quin properant volucres, pennata examina, cives,
 Et sociant variis verba fidesque modis.
 Saltantesque obeunt pedibus plaudentibus orbem,
 Letaque ceu festo personat Aula die.
 O cœlum! ô cœlum! ô gemmantia lumina stella!
 O, nisi sidereis, atria digna choris!
 O volucres animæ, rutili respublica Regni!
 O chelys Angelicis associanda modis!
 O ubi sū? prope facta sui immemor, exciderat mēs;
 Sed redit ut sponsum sensit abesse suum.
 Astra valete, valete Poli, Volucresque valete;
 Nil mihi vobiscum est, si meus absit amor.
 Iam video, mihi quid terræque, poloq; petendum,
 Si meus absit amor, Terra, Polusque vale.
 Degeneres lacrymas, juvenis Pellæe, dedisti,
 Altera quod necdum subdita regna forent:
 Quid mihi, millenos si Marte subegero mundos?
 Mille mihi mundi nec satis esse queant. [rum,
 Ah, minus est animo, quidquid sola disita terra-
 Astriferaque obeunt mœnia vasta plage!
 Quod neq; terra capit, neq; regna liquēta ponti,
 Non hominumque lares, non aviumq; domus;
 Quod neque siderei claudunt amplexibus orbis,
 Id voto spes est, resque petita meo.
 Hactenus, heu fateor, vacuas dum prædimus auras,
 Semper ab amplexu mens male lusa suo est!
 Tu mihi Terra, Deus; mihi tu Mare, tu mihi Cœlū,
 Denique cuncta mihi es: Te sine, cuncta nihil.

*Quid enim mihi est in cælo, & à te
quid volui super terram? Psalm. 72.*

Hugo de
S. Victo-
re in ar-
rhâ Ani-
mæ.

DIc mihi, quæso, anima mea, quid est quod super omnia diligis? ego scio quod vita tua dilectio est, & scio quod sine dilectione esse non potes. Aspice mundum & omnia quæ in eo sunt, multas ibi species pulcras & illecebrosas invenies, quæ humanos affectus alliciunt, & secundum varias utentium delectationes ad fruendum se, desideria accendunt. Habet aurum, habent lapides preciosi fulgorem suum; habet decor carnis speciem, picta tapetia & vestes fucatae colorem. Dic ergo, obsecro, mihi; quid de his omnibus unicum tibi feceris; quod singulariter amplecti, quo semper perfrui velis? Certus enim sum, quod aut horum quæ videntur aliquid amas, aut si jam postposuisti universa hæc, aliud habes, quod præ omnibus his diligas.

Aug. in
Pf. 145.

Quid tibi placet in sæculo? quid est quod vis laudare? quid est quod vis amare? quocumque corporeis sensibus te converteris, occurrit tibi cælum, occurrit tibi terra. Quod amas in terrâ, terrenum est; quicquid amas in Cælo corporeum est. Iam ergo diu occupata vixisti, & desideriorum diversitate verberata, portas plagas, faucia, divisa per amores

res multos, ubique inquieta, nusquam secura. Colligere ad te ipsam; quicquid tibi foris placebat, quære quem habeat auctorem. Nihil melius in terrâ, verbi gratia, quàm hoc & illud. Aurum, argentum, animalia, arbores, amcenitates, totam terram cogita, quid melius in Cælo, sole, lunâ, sideribus? Totum cogita; omnia ista simul bona valdè, quia fecit Deus omnia bona valdè; undique pulcritudo operis, quæ tibi commendat artificem. Miraris fabricam, ama fabricatorem. Non occuperis in eo quod factum, & discedas ab eo qui fecit; hæc enim quibus occuperis sub te fecit, quia sub se ipso te fecit.

Anima humana quæ ad Deum appetendum facta est, quicquid infra Deum appetit, minus est, idedque jure ei non sufficit, quod Deus non est. Sed cave, anima mea, ne non sponsa, sed adultera dicaris, si munera dantis plusquam affectum amantis diligis. Væ tibi, si oberras in vestigiis suis, si nutus suos, pro eo amas, & non advertis purgatæ mentis intelligentiâ, quid innuat lux illa beatissima, cujus nutus & vestigia sunt omnium creaturarum decus & forma. Adhuc si fortè ignoras te, *ô pulcherrima mulierum, egredere, & abi post vestigia gregum*, id est, irrationabilium creaturarum, quæ sunt vestigiū Creatoris tui; tu verò speculum sanctissimæ Trinitatis. Ergo omnibus dignior & excellētior comprobaris.

Bonav.
soliloq.
cap. 1.

Et *pasce hædos tuos, juxta tabernacula pastoris*, id est, converte cogitationes tuas ad choros Angelorum, quibus quodammodo similis es in naturâ, & concivis eris in gloriâ.

Bonav.
cap. 1.
soliloq.

Heu Domine, nunc intelligo, sed confiteri erubesco, species & decor creaturarum decepit oculum meum, & non adverti quia speciosior omnibus creaturis es tu, quibus tantummodo unam guttam tuæ inestimabilis pulcritudinis communicasti. Quis enim ornavit cælum sideribus, aërem volucribus, aquam piscibus, terram plantis & floribus? sed quid sunt hæc omnia, nisi tuæ pulcritudinis modica scintilla? dulcedo etiam Creaturarum decepit gustum meum, & non adverti, quodd melle dulcior es. Tu enim melli & omni creaturæ dulcedinem suam, imò tuam commodasti. Decepit etiam odor creaturæ olfactum meum, & ignoravi quodd odor tuus, ô bone IESU, redolet super omnia aromata. Decepit etiam sonus falsus sive fallax creaturarum, auditum meum, & nescivi nec fensi quàm dulcia faucibus electorum tuorum eloquia tua.

Bernar.
medit.
cap. 9.

Cor meum, à cogitatione in cogitationem ducitur, & per varias occupationes & affectiones variatur, ut saltem varietate ipsarum rerum impleatur, quarum qualitate satiari non potest.

August.

Sed hoc scio Domine Deus meus, quia
ubicumque

ubicumque sum sine te, malè est mihi præter soliloq.
te; non solùm extra me, sed etiam in me; quia cap. 13.
omnis copia, quæ non est Deus meus, mihi
est egestas. *Satiabor tunc cùm apparuerit gloria
tua.*

Anima [enim] quam creasti, ita facta est August.
capax majestatis tuæ, quodd à te solo & à nul- soli oq.
lo alio possit impleri; quando autem te ha- cap. 30.
bet plenum est desiderium ejus, & jam nihil
aliud quod desideretur exterius, restat. Dum
autem aliquid exterius desiderat, manife-
stum est, quòd te non habet interiùs; quo ha-
bito, nihil est quod ultra desideret; cùm e-
nim sis summum, & omne bonum, non ha-
bet quod desideret amplius, sed possidet te
omne bonum.

Bruma, calens aestas, ver, Autumnusque vicissim,

Spectra duo vite, nox simul atque dies;

Cælum, æquor, tellusque, novum nihil est mihi prorsus,

Non quæ sunt motu prædita, quæque carent.

Nil moror hæc; aliud mihi da, Rex optime, mundum,

Propter quæ hinc prompto toti mala corde fero.

Cætera quæ terrisvolvuntur, nil moror ipse

Amplius, humanis linqere cuncta libet.

Ad quodcumque me convertero, vilescit Aug. in
mihi adeptum, quamvis acciderit desidera- Pf. 102.
tum. quando satiabitur desiderium meum
in bonis? non satiabor de mortalibus, non
satiabor de temporalibus; aliquid æternum
donet, aliquid æternum concedat. Bonum
tuum

Nazian.
carm. de
externi
hominis
vilitate.

tuum quære, ò anima. Est enim bonum aliud alteri, & omnes creaturæ habent quoddam bonum suum, integritatis suæ & perfectionis naturæ suæ. Interest, quid cuique rei imperfectæ necessarium sit, ut perficiatur: Quære tuum bonum, *Nemo bonus nisi unus Deus*; summum bonum, hoc est tuum bonum. Quid ergo deest, cui summum bonum, bonum est? sunt enim & inferiora bona, quæ aliis & aliis bona sunt: Pecori quid bonum est, nisi implere ventrem, carere indigentia, dormire, gestire, vivere, sanum esse, generare? Tale tu bonum quæris? Cohæres CHRISTI, quid gaudes, quia focius es pecori? Erige spem tuam ad bonum bonorum omnium [ad eum] qui *satiat in bonis desiderium tuum.*

Chryf. Audi quid Propheta dicat: *Quid enim mihi est in Cælo?* & illud: *Ate quid volui in terrâ?* ac si dixisset nullius prorsus alterius rei, nec celestis, nec terrestris, sed tuo unius desiderio teneor.

Hoc est; Tu portio mea es, abundas mihi ad omnia, nihil quæsivi aliud, nisi ut te partem haberem; nullas sæculi hujus divitias & voluptatum illecebras concupivi. Nullius egeo qui à te assumptus sum, nec superest in cælestibus quod amplius quæram. Nihil habens omnia habeo, quia CHRISTVM habeo; omnia ergo in illo habens, aliam non quæro mercedem, quia

quia ipse merces est univerforum.

Nihil [enim] aliud desiderat anima, nihil Bern. de
 aliud à Deo quærit, quàm ipsum Deum, ut divers.
 jam ex affectu cordis, atque sententia clamet affectio-
 illud de Psalmo: *Quid enim mihi est in cælo,* nibus a-
 & à te quid volui super terrâ? *Defecit caro mea,*
 & cor meum, *Deus, cordis mei, & pars mea Deus*
in æternum. Neque enim suum aliquid, non
 felicitatem, non gloriam, non aliud quid-
 quam tamquam privato sui ipsius amore
 desiderat anima, quæ istiusmodi est, sed to-
 ta pergit in Deum, unicumque ei ac perfe-
 ctum desiderium est, ut introducat eam Rex
 in cubiculum suum, ut ipsi adhæreat, ipso
 fruatur.

Vidit [nempe] quid ibi servaretur, & co- Aug. in
 gitans & æstuans in cogitatione cujusdam Psal. 72.
 rei ineffabilis, quam nec oculus vidit, nec
 auris audivit, nec in cor hominis ascendit;
 non dixit; Illud aut illud mihi est in Cælo,
 sed, *quid mihi est in cælo?* quid est illud, quod
 habeo in Cælo? quantum est? quale est? &
 cum non transit, quod habeo in Cælo, à te
quid volui super terram? servas tu mihi in cælo
 divitias immortales, te ipsum; & ego volui à
 te in terrâ, quod habent & impii, quod ha-
 bent & mali, quod habent & facinorosi,
 pecuniam, aurum, & argentum, gemmas,
 familias, quod habent & scelerati multi,
 quod habent multæ feminae turpes, multi
 viri

viri turpes? Hæc pro magno desideravi à Deo meo super terram, cum fervet se mihi in Cælo Deus meus.

August.
medit.
cap. 40.

Defecit gaudium cordis mei, versus est in luctum risus meus; defecit caro mea & cor meum Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum. Renuit consolari anima mea, nisi de te, dulcedo mea. *Quid enim mihi est in Cælo, & à te quid volui super terram? Te volo, te spero, te quæro; tibi dixit cor meum: Quæsi vultum tuum, vultum tuum Domine requiram, ne avertas faciem tuam à me.*

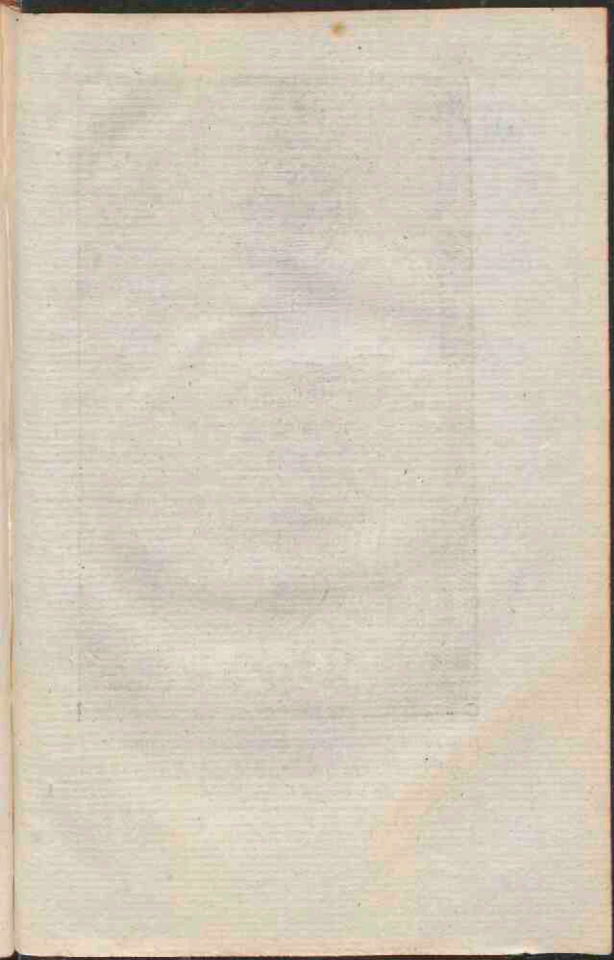
Ambros.
in ora-
tionibus.

Scis igitur, occultorum cognitor Deus, quia non solum terrâ & omnibus quæ in eâ sunt, sed ipso Cælo, & omnibus quæ in eo sunt, tu mihi carior, tu acceptior, tu amabilior, es; diligo enim te supra Cælum & terram, & cætera omnia, quæ in eis sunt.

August.
soliloq.
cap. 20.

Quidquid enim Cæli ambitu continetur, inferius ab anima humana est, quæ facta est ut summum bonum superius possideret, cujus possessione beata fieret.

*Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est!
habitavi cum habitantibus Cedar, multum
incola fuit Anima mea. Psal. 119.*

XXXVII.

XXXVII.

Heu mihi quia incolatus meus pro-
longatus est ! habitavi cum habi-
tantibus Cedar, multum incola
fuit Anima mea: *Pfal. 119.*

AN peragit solitis Phœbi vota cursum annum,
Sidereumque suo tempore finit iter?
Credideram fractis currum consistere loris,
Tempora tam lentis ire videntur equis.
Hei mihi, decretos jam dudum explevimus annos,
Nec tamen è vitâ cedere Parca jubet!
Cur mea tam longo ducuntur stammina filo?
Debueras, Lachesis, deproperasse colum.
Ecquid in his adeò delectet vivere terris?
Quidve quod invitet, tristis hic orbis habet?
Qualibet, ah! simili mihi mors minus aspera vi-
ta est,
Si genus hoc mortis vita vocanda fuit.
Nempe gradu stabili nihil hîc immobile constat,
Cuncta sed assiduâ mobilitate fluunt.
Manè dies oritur Phœbæo splendidus auro,
Squallidus emoritur, nocte premente, dies.
Nox subit Astrorum rutilis comitata choreis,
Nox iterum Cælo, sole fugante, fugit.
Nunc Zephyro gremium tellus spirante recludit,
Nunc claudit gelidos, flante Aquilone, sinus.

Nunc canet nivibus, nunc spargitur alba pruina;
 Nunc tepidi foliis veris amicta viret.
 Mollia jam liquidas pandunt freta navibus undas,
 Iam tenet inclusas unda gelata rates.
 Nunc agitant tumido venti fera praelia Ponto,
 Nunc stagnat placidis cœrula Tethys aquis.
 Humidus effusis nunc liquitur imbribus æther,
 Nunc aquea nitidus stat sine nube Polus.
 Nunc fragor horri sono Cœli quatit omne tumultu,
 Nunc silet, & superas pax tenet alta plagas.
 Deniq; (que reliquos superant incommoda casus)
 Mœsta ferè in mediis vita trahenda feris.
 Quæq; domus hominû mage sunt spelæa ferarum,
 Quiq; homines, hominû nil nisi nomê habent.
 Scilicet insidia, fraudesque, doliq; triumphant,
 Nec, nisi quod rigido, jus datur ense, viget.
 Exulat hinc pietas, terrisq; Astræa recessit,
 Fæq; relegatum sub pedibusq; jacet.
 Adde loci faciem; locus est inamabilis, & quo
 Libera vix risu solvere corda queas.
 Martius, heu! sævis ardet furor undique bellis,
 Nec numerat plures altera terra neces.
 Hostibus in mediis, inter gladiosque, facesque,
 Hæc geris arma manu, quæ feris arva manu.
 Quis velit in tantis tolerare laboribus annos,
 Sortis & assiduis ictibus esse scopus?
 Hei mihi, decretos, jam dudû explevimus annos?
 Tempora cur fati sunt ita lenta mei?
 Tempora cum numero (numero quæ sæpius exul)
 Iure graves damnat nostra querela moras.

Nec scio quæ cæcas hebetent oblivia mentes,
 Omnia quæ longi sunt sua voia, dies:
 Crediderim misere nescire pericula vite,
 Nec quàm sit gravis hic condicione locus.
 Nam bona siderèi si nossent maxima mundi,
 Arceri parvâ se quererentur humo.
 Sed procul absentes cœlestia gaudia fallunt,
 Raraque de Cœlo nuncia rumor habet.
 Hei mihi, quâ procul his distas, mea patria, terris?
 Quàm procul à Cœli sinibus exul agor?
 Exulibus quondam tellus fuit ultima, Tybur;
 Me profugam satis ultimus orbis habet.
 Et nondum infaustas colui satis incola sedes,
 Squallentes tenebris, tristitiâque domos?
 Sexta Ceres cæsis quoties procumbit aristis,
 Servus ab Hebræo pilea sumit hero:
 Cur ego non etiam servili emancipor agro?
 Et rudis immunem verberare virga facit?
 Cur patriæ fines, portusque relinquere cogor,
 Nec sinor ætherios exul adire lares?
 Deserit externas peregrina Cycomia sedes,
 Inq; suas revolat, per mare vecta, domos.
 Nuncia veris avis, nidus quoque mutat hirundo,
 Cùm redit ad notos Bistonis ales agros.
 Vrbe relegatus, patriis Antistius oris,
 Redditus, exiliû sine favente, fuit.
 Hei mihi, cognatis cur exul abarceor astris?
 Nec sinor illa meo tangere regna pede?
 Lux mea, rumpe moras, satis his habitavimus oris,
 Aut quo non potui corpore, mente ferar.

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est! habitavi cum habitantibus Cedar, multum incolatus fuit Anima mea. Psal. 119.

August.
medit.

cap. 21.

August.

serm. 42.

de verbis

Domini.

TÆDET enim me, Domine, valde vitæ hujus, & istius ærumnosæ peregrinationis! Tota quippe vita ista, intelligentibus tribulatio est; sunt enim duo tortores animæ, non simul torquentes, sed cruciatu alternantes. Horum duorum tortorum nomina sunt, timor & dolor. Quando tibi benè es, times; quando malè es, doles.

August.
medit.

cap. 21.

Vita hæc, vita misera, vita caduca, vita incerta, vita laboriosa, vita immunda, plena miseriis & erroribus, quæ non est vita dicenda sed mors; in quâ momentis singulis morimur, per varios mutabilitatis defectus, diversis generibus mortium. Mors ista vitalis, & vita mortalis; licet his aliisque sit resperfa amaritudinibus, prohi dolor! quàm plurimos suis capit illecebris, & quàm multos suis falsis promissionibus decipit.

Origen.

hom. 1.

in Pl. 38.

Dulcem [namque] hanc lucem, quâ nunc utimur, illi dicunt, qui dulcedinem veræ lucis ignorant, sed ne auspicia quidem veri luminis ulla senserunt, nec sciunt Angelicam vitam sperandam esse animæ, cum ex vanitate hujus vitæ evaserint.

Quid

LIBER TERTIVS. 359

Quid amissâ cœlesti patriâ, repulsus homo Greg.
delectatur exilio? lib. 21.

Vitium [hoc est] nostræ infirmitatis, qui mor. in
voluptate corporis, & delectatione vitæ i- cap. 14.
stius capimur, & cursum hunc consummare Ioh.
trepidamus, in quo plus amaritudinis, quàm Ambros.
voluptatis est. At non sancti ac sapientes viri, de bono
qui longævitate vitæ hujus ingemiscebant, mortis.
dissolvi & cum CHRISTO esse pulcrius æsti- cap. 2.
mantes; denique diem generationis suæ ex-
ecrabantur. sicut ille qui ait, *pereat dies illa
in quâ natus sum.* Quid enim est, quo hæc vi-
ta delectet? plena ærumnarum & sollicitudi-
num, in qua innumeræ calumniæ & multæ
molestiæ, & multæ lacrymæ eorum qui af-
flictiuntur molestiis; & non est, inquit, qui eos
consoletur, & ided laudat Eceles. *defunctos ma-
gis quàm viventes.*

Vita [certè] mea, vita fragilis, vita caduca, August.
vita quæ quanto magis crescit, tanto magis soliloq.
decrescit, quanto magis procedit, tanto ma- cap. 2.
gis ad mortem accedit. Vita fallax & umbra-
tica, plena laqueis mortis; nunc gaudeo, nunc
statim tristor, nunc vigeo, jam inirmor, nunc
vivo, statim morior, nunc felix appareo sem-
per miser, nunc rideo, nunc fleo; sicque om-
nia mutabilitati subjacent, ut nihil una hora
in uno statu permaneat.

Nec terra intrepida est, quætitur sed turbine venti, Nazian.
Inque vicem cedunt tempora prompta sibi. carm. de
humana

360 PIA DESIDERIA.

Nox tegit aëra diem, tempestas æthera fuscatur,
 Astrorum obscurat sol radiansq; decus.

Sol tegitur nebulis, redivivaque luna resurgit,

Dimidiâ Cælum parte laetæque sui.

Carm. de
 externi *Quæ vitæ hæc? tumulū à tumulo peto rursus, & ig-*
 Post tumulum rursus me tumulabit edax. [nis

hominis *Idq; ipsū est, quod vivo, velut rapidissimus amnis,*
 vilitatē. *Qui sursum exoriens semper ad ima fluit.*

Chryf. in *Est enim præsens vitæ incolatus & quid di-*

Psal. 119. *co incolatus, cum res sit vel incolatu inferior,*
 unde CHRISTVS etiam, ipsam vocavit viam,
 dicens: *angusta est porta, & arcta est via que*
ducit ad vitam.

Greg. li. *Via quippe est vitæ præsens, quâ ad patriam*

23. mor. *tendimus; & idcirco hîc occulto iudicio, fre-*

c. 24. in c. *quenti perturbatione conterimur, ne viam*

33. Job. *pro patriâ diligamus. Solent enim nonnulli*

viatores, cum amœna fortasse in itinere pra-

ta conspiciunt, pergendi moras innectere, &

à cœpti itineris relicitudine declinare, eorum-

que gressus tardat pulchritudo itineris dum

delectat. Electis ergo suis ad se pergentibus

Dominus, hujus mundi iter asperum facit, ne

dum quisque vitæ præsentis requie, quasi a-

mœnitate vitæ pascitur; magis eum diu perge-

re, quàm citius pervenire delectet; ne dum

oblectatur in viâ, obliviscatur, quod deside-

rabat in patriâ.

Chryf. in *Sed hæc est doctrina optima atque aded*

Psal. 119. *prima, scire nos esse inquilinos in vitæ præsentis.*

Qui

Qui rerum quæ hîc sunt est hospes, erit rerum supernarum civis. Qui eorum quæ hîc sunt, est hospes; non lubenter versabitur in presentibus. Non domus, non pecuniæ, non alimentis, nec alterius ejusmodi curam gerit, sed quemadmodum qui in aliena versantur, nihil non agunt & procurant ut patriæ suæ restituantur, & quotidie urgent & festinant, ut eam quæ eos tulit, videant. Ita etiam qui amore futurorum tenetur, nec rebus presentibus adversis animum demittet, nec secundis efferet, sed utrasque prætercurret tamquam qui viam ingreditur. Quocirca jubemur etiam dicere in Oratione: *Adveniat Regnum tuum*, ut illius diei desiderium & cupiditatem animo nostro versantes & ipsum præ oculis habentes, ne videamus quidem præsentia. Si enim Judæi Hierosolyinam desiderantes, etiam postquam liberati sunt, desent præterita; quænam dabitur nobis venia, quænam relinquetur defensio, si non superne Hierusalem teneamur vehementi desiderio? Vide ergo quomodo hi quoque lamentantur, quod cum illis versentur: *Habitavi dicentes, cum tabernaculis Cedar, multum incolæ fuit Anima mea*: Hîc enim non solum desent quod in aliena habitent, sed etiam cum Barbaris versentur. Neque enim hæc vita est ed tantum laboriosa, quod plurimam habet vanitatem & curas importunas, sed quod etiam multus

fit malorum proventus. Nihil est autem gravius & molestius, quàm quæ est cum huiusmodi hominibus congressio. Est Barbarorum, cum iis in quos imperium obtinuerunt, instar ferarum agere; ut qui tuguriis & tentoriis utantur, & ad immanitatem ferarum sint redacti: sed his multo sunt efferaiores, raptores, avari & qui impudicè, ac libidinose & in deliciis vitam transigunt. *Multum incola fuit anima mea*; non multum propter multitudinem, sed propter rerum difficultatem. Etsi enim sit exiguum, videtur esse multum iis qui affliguntur. Nonnulli è vulgo, pusilli & abjecti animi, qui etsi per multos annos vixerint eos paucos esse dicunt. Quibus, quid esse potest à ratione alienius? quid verò crassius iis, qui cælo proposito, & iis bonis quæ sunt in cælis, quæ *nec oculus vidit, nec auris audivit*, ore hiante umbras stupent, nec volunt vitæ præsentis Euripum trajicere, in perpetuis fluctibus, tempestatibus & naufragiis volutati?

Aug. ser.
49. ad
fratres
in Ere-
mo.

O vita quæ tantos decipis, de propriis tantos seduxisti, tantos excoecasti! Quæ dum surgis, nihil es: dum videris umbra es, dum exaltas fumus es. Dulcis es stultis, amara sapientibus; qui te amat, non te cognoscit, qui te contemnunt, ipsi te intelligunt. Væ qui tibi credunt! Beati qui te contemnunt! vera non es vita, quam te ostendis. Aliis ostendis

LIBER TERTIVS. 363

te longam, ut perdas in finem, ut faciant quod volunt; aliis brevem, ut dum poenitere volunt, non permittas. Sic est vita nostra, quasi homo in domo alienâ, nesciens quâ horâ vel diè Dominus domus dicat: vade foras, quia non est tua domus in quâ es. O sæculum vanum! quid nobis tanta promittis, dum decipis?

Erravi, fateor, sicut ovis perdita, & incalatus meus prolongatus est, atque procul projectus à facie Dei mei, in hanc exilii cecitatem, ubi expulsus à Paradyfi gaudiis, deploro quotidie mecum super miserias captivitatis meæ, lugubre carmen, ingentesque lamentationes, dum recordor tui, mater Hierusalem, dum stant pedes mei in atriis tuis sancta & decora Sion!

Heu quassa nostra CHRISTE mi, vis concidit! Nazian.
 Heu quas procellas excitat corpus mihi! ad Christi-
 Heu quàm incolatus se meus longè extulit! stum.
 Omnino rerum sum satur presentium, Alibi op-
 Censuræ, inopiæ, gaudii, molestiæ, tans finē
 Fame, dedecoris, hostium & chari gregis. vitæ.

Infelices quorum vita est in exilio, via in periculo, finis in dubio, nescientes finem nostrum quia omnia in futurum reservantur incerta. Adhuc in Pelagi fluctibus versamur suspirantes ad te, portum maris. O patria nostra!

nostra ! patria secunda ! à longè te videmus,
ab hoc mari te salutamus , ab hac valle ad te
fufpiramus, & nitimur cum lacrymis, fi quo-
modo ad te perveniamus.

August.
medit.
cap. 18.

Sed quia dum sumus in corpore peregrinamur
à te Domine, non habemus hęc civitatem ma-
nentem, sed futuram inquirimus ; noster autem
municipatus in cœlis est. Ided duce gratiã
tuã, ingredior in cubile cordis mei: & canto
tibi amatoria, Rex meus, & Deus meus, ge-
mens inenarrabiles gemitus, in loco peregri-
nationis meæ, ubi cantabiles mihi sunt facte
justificationes tue. Et recordans Hierusalem,
extendo in eam, sensum cordis ; Hierusalem
patriam meam, Hierusalem matrem meam,
teque super eam reguatorem, illustratorem,
patrem, tutorem, patronum, rectorem, pasto-
rem, castas & fortes delicias, solidum gau-
dium & omnia bona ; ineffabilia simul om-
nia, quia unum summum & verum bonum.

August.
soliloq.
cap. 35.

O gaudium super gaudium, vincens omne
gaudium, extra quod non est gaudiũ ! Quan-
do intrabo in te, ut videam Deum meum,
qui habitat in te? Ibo illuc, & videbo visionem
hanc grandem. Quid est, quod me detinet?
Heu me, quia incolatus meus prolongatus est!
Heu me, quamdiu dicetur mihi ; ubi est Deus
tuus ? Quamdiu dicetur mihi ; expecta, re-
specta? & nunc, que est expectatio mea, nonne
tu Domine Deus meus ? Salvatorem expectamus
Dominum

*Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, qui
reformabit corpus humilitatis nostre configura-
tum corpori claritatis sue. Expectamus Dominum
quando revertatur à nuptiis, ut inducat nos ad
suas nuptias.*

*Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore
mortis huius? Ad Roman. 7.*

XXXVIII.

XXXVIII

Infelix ego homo, quis me liberabit
de corpore mortis hujus? *Ad*
Roman. 7.

Infelix! ubi nunc bona tot, quæ perditæ plango,
Sed frustra, planctu non revocanda meo?
Tot bona! quid repetis dolor? ah! meminisse nocet
Amiffæ cruciant dum memorantur opes. [bit:
Vilius veteris fortunæ nescius esses,
Cum mala fors fato deteriore premit:
Passim hominum satira est, decepti noxa parentis,
Stultitiæ solus scilicet ille reus.
Adam, Adam simplex; Adâ Adâ uxorius audit;
Pluribus, aut totidem vapulat Eva probris:
Non ego sic: sed, si gemitus sinit edere vocem,
Pars, fateor, mundi in crimine, magna fui.
Te quoque, cui primos studiû damnare parentes,
Peccati memorem convenit esse tui.
Cum vitæ & mortis non felix alea jacta est,
Collusor proavi delapidantis eras.
Credite posteritas, Adam vos estis & Eva,
Et vestræ pomum corripuere manus.
Hinc nudi, gens pelliceâ dignissima zona,
Et pudor & dolor, & Numinis ira sumus.
Non querat acceptæ tot publica vulnera cladis,
Materies elegis sum satis apta meis.

Ordior

Ordior à cunis; hinc mecum lacryma nata est;
 Hinc docuit vitæ syllaba prima, queri.
 Mensis erat Majus, mensis gratissimus orbi,
 Sed, mea si reputem fata, December erat.
 Septima lux ibat, quæ si suprema fuisset,
 In cineres isset muta querela meos.
 Cum tandem post luctû uteri, horribilesq; ululatus,
 Progenies cervæ parturientis eram.
 O Mater, scio, tunc Mater, nova facta Rebecca es,
 Tunc serus subiit virginitatis amor.
 Diriguit nutrix, pallens pater ora retorsit,
 Et cunæ in lævum procubuerè latu.
 Horror & horror erat, vox omnibus, omnibus una,
 Heu puer, heu quantis gignitur ille malis!
 Attra dies, Ægyptiacâ dignissima nocte,
 Quâ, de me licuit dicere; Natus homo est.
 Attra dies! neque te Titan, neque Cynthia nôrit,
 Nec stata qui Cœli tempora, Janus agit.
 Illa dies, abeat grajas orsura Kalendas,
 Nullus eam cupiat mensis, habere suam.
 Si redeat, redeat piceis frontem obsita nimbis,
 Et gelidum densâ grandine tunsâ caput.
 Tum tonitru & fulmen funesto ad verberet igne,
 Et sibi sic hostem noverit esse Deum.
 Sentio jam, quod faidici plorastis amici:
 Mentitur vitæ, clesphdra nulla meæ.
 Tanti erat hæc soboles, lacrymis assuevimus indè,
 Indè, oculos rarò deseruère meos.
 Nâ postquâ posita est prætexta, nucesq; trochusq;
 Et bulla ad patrios victima facta lares;

Tunc

LIBER TERTIVS. 369

Tunc ego, quæ melius nescirem, discere cœpi:
 Primus erat, sortem plangere posse, dolor.
 Et vix posse datum est, sæpe obluctata fuit mens,
 Natura impatiens sub pede colla premi.
 Surgere sæpe adnixa, suoque irrumperè cœlo,
 Nec poterat pigrâ tollere corpus humo.
 Tum vibrans oculos, oculos tristi imb're natantes,
 Ah superi! dixit, (cætera fletus erant)
 Et rursum ah! ah! (sed per luctisonos singultus
 Ipse sibi obsistens non finit ire dolor)
 Sic puto Rex fremuit, dum crescere cornua sensit
 Uri bos ex homine est, de bove factus homo.
 O Deus, ô superi, patientia vincitur! ô quis,
 Qui me mortali corpore solvat, erit?
 O quis erit? nostris qui cantet in auribus, istud
 Quod voveo toties, illicet, ô quis erit?
 Ille, necaturum mihi mergat in ilia ferrum,
 Pocula Thessalico misceat ille favo.
 Nec liquido plumbo, nec avaro terreor unco,
 Mors misera quâvis conditione placet.
 Eratos genitu doceam mugire juvencos,
 Suppositio quamvis excrucienda rogo.
 Aut etiam jubeam (quamquã pudor ista vovere)
 Inter Ulyssæos exululare lupos.
 O Deus, ô superi, patientia vincitur! ô quis
 Qui me mortali corpore solvat, erit?
 Parce Deus, ne crudelem vox impia jactet,
 In furias quando præcipitata ruit.
 Hic propè barbaries poterit clementia dici,
 Ad pœnas veniat si stupefacta meas.

370 PIA DESIDERIA

Corpora corporibus conjunxit mortua vivis
 Ille, hominem quem vix dicere fama potest.
 Me, vivum cruciat (magis hoc ferale) cadaver;
 Nec, quae dissidium finiat hora, venit.
 O Deus, o superi, patientia vincitur! o quis
 Qui me mortali corpore solvat, eris

Infelix

Infelix ego homo ! quis me liberabit de corpore mortis hujus? Ad Rom. 7.

Quomodo vivit anima operta mortis involucro? Ambros. ferm. 22.

Corpori quoniam modo conjunctus sim, in Psal. 118. haud equidem scio ; quoque pacto simul & Imago Dei sim & cum cœno voliter ; quod Nazian. & cum pulcrâ valetudine est, bello me laborat. 16. cessit; & cum bello premitur, mœrore me afficit: quod & ut conservum amo, & ut inimicum odi atque averfor; quod & ut vinculum fugio & ut cohaeres vereor: si debilitare illud & conficere studeo, jam non habeo quo socio & opitulatore ad res præclarissimas utar; sin contrâ, ut cum socio & adiutore mitius agam, nulla jam ratio occurrit quâ rebellantis impetum fugiam, atque à Deo non excidam, compedibus degravatus, vel in terram detrahentibus vel in eâ desinentibus. Hostis est blandus & placidus, insidiosus amicus. Omiram conjunctionem & alienationem! Quod metuo, amplector; quod amo pertimesco. Antequam bellum gesserim, in gratiam redeo; antequam pace fruam, ab eo disideo.

Cur carnis laqueis tu me, Pater, implicuisti? Nazian. carm. ad Christû.

Cur vite misere, cur cœnoſoſque barathro?

Ecce corpus quod corrumpitur, aggravat animam. Aug. in Pf. 102.

man. Vitam ergo habet anima in corpore corruptibili. Qualem vitam? onera patitur, pondera sustinet. Ad ipsum Deum cogitandum (sicut dignum est ab homine cogitari Deum) quanta impediunt veluti interpellantia de necessitate corruptionis humanæ? Quanta revocant? quanta à sublimi intentione detorquent? quanta interpellant? quæ turba phantasmatum? qui populi suggestionum? [Iam] quis non ægrotat in hac vita? quis non longum languorem trahit? Nasci hîc in corpore mortali, incipere ægrotare est. Quotidianis medicamentis fulciuntur indigentia nostræ. Quotidiana medicamenta sunt refectiones omnium indigentiarum. Fames, nonne te occideret, nisi medicamentum apponeres? Sitis, nonne te perimeret, nisi eam tu bibendo non penitus extingueres, sed differres? reditura est enim sitis paullulum temperata. Temperamus ergo istis fomentis ærumnam ægritudinis nostræ. Stando lassatus eras, sedendo reficeris: ipsum sedere medicina est lassitudinis. In illa medicina rursus lassaris, diu sedere non poteris. Quicquid est, ubi fatigationi succurritur, alia fatigatio inchoatur.

Greg. ca. 22. in ca. 7. Iob. Quod melius ostendimus; si prius carnis & p̄st, pondera mentis exprimamus. ut enim raceamus hoc, quod dolores tolerat, quod febribus anhelat, suâ quâdam ægritudine constringitur. Ipsa hæc corporis nostri, que

quæ salus vocatur, ægritudo est. Nam orio
 tabescit, opere deficit: inediâ deficiens, cibo
 reficitur ut subsistat; refectione lassescens,
 abstinentiâ relevatur, ut vigeat; aquâ perfun-
 ditur, ne arescat; linteis tergitur, ne ipsa ni-
 mis perfusione liquefiat; labore vegetatur, ne
 quiete torpeat; quiete refovetur, ne laboris
 exercitatione succumbat; fatigatur vigiliis,
 somno reparatur; oppressa somno, vigiliis
 excutitur, ne suâ pejus quiete lassetur; vesti-
 bus tegitur, ne frigoris adversitate penetre-
 tur: quæsito calore deficiens, aurarum flatu
 refovetur; cumque indè molestias invenit,
 unde vitare molestias quæsivit, malè sauciata
 (ut ita dixerim) de ipso suo medicamine lan-
 guescit. Remotis ergo febribus, cessantibus-
 que doloribus, ipsa nostra salus ægritudo est,
 cui curandi necessitas numquam deest. Quot
 enim solatia ad vivendi usum quarimus, qua-
 si tot, ægritudini nostræ medicamentis ob-
 viamus. Sed ipsum quoque medicamen, in
 vulnus vertitur, quia exquisito remedio pau-
 lo diutiùs inhaerentes, ex eo graviùs defici-
 mus, quod providè ad refectionem paramus.
 Ipsa quoque mens nostra, à secreti interioris
 securo gaudio exclusa, modò spe decipitur,
 modò pavore vexatur, modò dolore dejicitur,
 modò falsâ hilaritate relevatur; trans-
 itoria pertinaciter diligit, eorumque a-
 missione incessanter atteritur, quia & in-
 cessanter,

cessanter, cursu rapiente, permutatur.

Bonav.
cap. i.
soliloq.

Habes, ô anima mea, inimicum domesticum, hostem amicum, adversarium propinquum, qui tibi malum pro bono reddidit, & sub specie amicitiae crudelior existens inimicus, his omnibus & aliis infinitis bonis te privavit! Hic hostis, (salvâ tuâ reverentiâ) est caro infelix & misera, multum tamen tibi dulcis & dilecta. Hanc cum pavisti, inimicum pessimum contra te erexisti. Hanc cum honorasti, hostem crudelissimum contra te armasti. Scio, inquit, Bernardus, ô anima, quemdam qui plures annos tecum vixit, ad mensam tecum sedit, cibum de manu tuâ sumpsit, & in sinu tuo dormivit; cum voluit, tecum colloquium habuit. Hic jure hæreditario servus tuus est, sed quia delicate nimis enutristi eum, & virgæ pepercisti, levavit calcaneum super caput tuum, & te in servitutem redegit. O anima miserabilis & misera, quis te liberabit de vinculo improprietatis hujus! Recordare, ô anima, primordia tua; attende quod es insignita Dei imagine. Quid tibi cum carne, unde ista pateris? si diligenter conditiones ejus advertis, numquam vilius sterquilinum vidisti; si ejus miseras enumerare velis, quam onusta sit peccatis, pruriens concupiscentiis, occupata passionibus, polluta illusionibus, confusione plena, ignominiam repleta, quid de ea habes aliud

liud quam cogitationes foedas & immundas?

Exitiosa caro, Bellæ tenebrosa procella,

Exitiosa caro, quâ fluit omne scelus!

Cænum, massa gravis plumbi, limosa catena,

Bellua pugnaci prodicta materiâ.

Pestifer æstus, heræq; tuæ vinculum, atq; sepulcrum

Formæ, quæ superâ venit ab arce mihi.

Non sine causâ dictum est; *hominem plastum*, non de terrâ quâlibet, sed de *limo*. Vide enim quàm limosum sit corpus, quod ipsi quoque spiritui tam fortiter, & panè indissolubiliter inhæret, ut vix cum multâ afflictione possit aliquando separari.

Eja age mens; nam te nunc alloquar, atq; ea dicâ

Quæ fore narratu non aliena puto.

Ecquid es, ô mea mens? et quis tibi contigit ortu?

Atque cadaver olens quis tibi fortè dedit?

Quis solidis vitæ astrinxit gravibusq; catenis,

Pendentem assiduè lumina fixa solo?

Universa vanitas omnis homo vivens, quî autem de hâc vitâ accipiatur ista sententia; audi Ecclesiasten protestantem & dicentem; *laudavi omnes qui mortui sunt super omnes qui vivunt, quicumque ipsi vivunt usque modò, & bonus super istos duos qui nondum natus est*. Laudat ergo mortuos plusquam vivos; quia illi hoc saltem lucri habent, quodd de vinculis hujus corporis liberati sunt, nec ultra carne ac pelibus induti sunt, nec ossibus ac nervis inserti

Nazian.
carm.
advers.
carnem.

Bern. fer.
de tripl.
gen. co-
gita.

Nazian.
carm. de
huma.
nat.

Origen.
hom. 1.
in Psal.
38.

sunt, nec ultra subjacent necessitati corporis. Si ergo intellexisti, quale sit vivere in carne (etiamsi Moyses sit quis, vel quisquis ille est) molesta ipsi est ista vita. Non enim à corruptione resolvitur, quæ mortali corpore, terreneque circumdatur. vide ergo, quoniam *universa vanitas est omnis homo vivens*; contemnamus istam vitam, & festinemus ad sanctam vitam & beatam ac veram, & in illam animo & mente tendamus, omni vanitate discussa.

August.
lib. 13.
de Civ.
cap. 10.

Ex quo enim quisque in isto corpore morituro esse cœperit, numquam in eo non agitur, ut mors veniat. Hoc enim agit ejus mutabilitas, toto tempore vitæ hujus, si tamen vita dicenda est, ut veniatur in mortem.

Ambr. li.
de bon.
mortis
cap. 2.

Pereat dies in quâ natus sum, aiebat Iob: Quid enim est quod hæc vita delectet, plena arumnarum & sollicitudinum, in quâ innumeræ calumniæ & multæ molestiæ & multæ lacrymæ eorum qui afficiuntur molestus, & non est, inquit, qui eos confoletur. Et idem laudat Ecclesiastes defunctos magis quàm viventes, & optimos, inquit, *supra hos duos, qui nondum natus est*. Et alibi idem Ecclesiastes, meliorem longævo viro asseruit, quem ab ortu ejecit mater sua, quia non vidit hæc mala, quæ fiunt in hoc mundo, nec in has venit tenebras, nec in vanitate ambulavit sæculi. Quid enim boni est homini in hæc vitæ?

Cognovit

LIBER TERTIVS. 377

Cognovit se Paulus in miseriâ, in gemitu, Aug. in
in rixâ, in contentione; ipse secum sibi non Psal. 102.
concordans, à se dissonans, à se resiliens. Et
quid ait optans pacem, pacem veram, pacem
supernam? *Infelix ego homo, quis me liberabit
de corpore mortis hujus?*

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolvi, &
esse cum CHRISTO. Ad Philip. I.
XXIX.

XXXIX.

Coarctor è duobus, desiderium ha-
bens dissolvi, & esse cum CHRIS-
STO. *Ad Philip. i.*

Quid faciam gemini flammata, cupidine voti?
Anteferam terras? anteferámne Polum?
Tutius abrupto corpus dissolvere nodo,
Tristia quàm capto vincula ferre pede.
Iamque mei toties mihi janua pulsa sepulcri,
Dura sed ad nullas janua moia preces.
Pergite nere bonæ restantia stamina Divæ,
Nec Letho clausas esse iubete fores.
Aspice, lux, quanto luxentur brachia nisu;
Utque ferè à membris distrabar ipsa meis.
Distrabar ut mediam tibi me coniungere possim,
Unaque sit saltem pars tibi nexa mei.
Non sinis, & rides nil proficientia vota,
Quodque negas toties, vis tamen usque peti.
En peto quod renus, geminasq; exporrigo palmas,
Et tibi, quas nequeo neclere, tendo manus.
Sapè mihi de te, mendacia dulcia fingo.
Vincula ceu posirà compede fracta forent:
Et dico; meus hic, prendique & prendere certat,
Meque, sed ut video, dissimulanter amat.
Tam bona credulitas erat haud indigna favore,
Debueratque meos expediisse pedes.
Si tamen implicitam pedicis cupis usque teneri,
Hic ego conatu deficiente cadam.

Ast redit, & velut allabens sese ingerit ultro,
 Spemque iterum nutu sollicitante facit.
 Surgam supremumque; amplexibus obvia curram,
 Collaque, furivâ fraude, negata petam.
 Quam propè, quâ propè sum! vestis pars ultima ta-
 Iam puto, vicina prendere posse manu. [ta est,
 O Amor! ô dolor! affectum deludis hiantem,
 Decipit amplexus mobilis aura meos!
 Et licet aut diguis tribus aut vix quattuor absis,
 Semotus medio crederis orbe mihi:
 Nempe pater Pelopis sic poma fugacia captat,
 Poma datam toties fallere docta fidem.
 Dum modò prona arbor patulo super incubat ori,
 Osque iterum, fructu decipiente, fugit.
 Ludicra res Amor est, fallique & fallere gaudet,
 Sed fraus supplicio non caret illa suo.
 Decepti, quo tormento crucientur amantes,
 Exemplo poterit discere quisque meo:
 Quique alium ludit (sed rarum est ista fateri)
 Ipse suo patitur vulnera facta dolo.
 Nescieram, mea lux, istis te fraudibus uti,
 Sed nimis expertam jam sua pœna docet.
 Ut canis indomitâ jactans cervice catenas,
 A populo solvi prætereunte rogat;
 (Ni faciat, querulis ululans latratibus auras,
 In sua converso vincula dente furit)
 Sic queror & supplex toties ad vota recurro,
 Ut præstes, quam me poscere cernis, opem.
 At postquam implacido vertisti lumina vultu,
 Nec placuit pedibus demere vincla meis.

Clamavi

LIBER TERTIVS. 381

Clamavi; ò truculentum & inexorabile pondus!
 Quin etiam dicta est sese catena nocens.
 Hæc trahat Aulolycus, & abat hæc furivus Orestes,
 Aut qui tardipedes verum in antra boves.
 Sentiât hanc Scyricâ damnatus rupe Prometheus;
 Aut Scinis, aut scelerum quis feritate prior.
 Scilicet à nimio venit hæc dementia luctu,
 Error & hic, sese quo tueatur, habet.
 Compeditibus facile est saevoque ignoscere ferro,
 Durius at vinculis qui ligat illa, suis.
 O ubi litorea vincitâ qui rupe puellam
 Bellerophon volucris rettulit ales equo?
 En ego barbaricæ constringor mole catena
 Servus ut à rigido transfuga vincitâ hero.
 Et quoties patrias assurgere nitior in auras,
 Deprimor hospiti pondere victa mei.
 Nempe ita dat pueris captus ludibria passus
 Dum fugit & revocant fila reducta fugam.
 Et licet è domini carnêve, bibatve labellis,
 Marvelis in sylvas liber abire suas.
 Sic quamvis nitidâ pastæ bene corce palumbes,
 Anteferant cavea rusque, nemusque suæ.
 O mea si lacrymis mollescere vincula possent!
 Dudum essent lacrymis mollia facta meis.
 Lux mea, tende manus: contra tibi tendo catenas;
 Has nisi qui vincitâ solvere nemo potest.

Coarctor

*Coarctor è duobus, desiderium habens
dissolvi, & esse cum CHRISTO.
Ad Philip. I.*

August. medit. cap. 37. **Q**UID faciam miser ego, gravedine *compedis* mortalitatis meæ constrictus? quid faciam?

Nazian. carm. de animæ calam. *Quenam hæc lex? cur me constringunt vincula carnis?
Spiritus & socium tam grave corpus habet?*

Aug. in Psal. 78. *Compedes sunt infirmitas & corruptibilitas corporis, quæ aggravant animam; ab his compedibus concupiscebat dissolvi Apostolus & esse cum CHRISTO.*

August. manu. cap. 8. *Vtinam remissa peccatorum mole, me [quoque] ultimum servorum CHRISTI, juberet Divina pietas, hanc carnis sarcinam deponere, ut in suæ Civitatis gaudia æterna repausandus transirem!*

Nazian. carm. de animæ calamit. *Corporeâ nec mole gravis mens vergat ad ima,
Ac veluti plumbi massa profunda petat.*

Nazian. in luctu. *Me miserum, caro quem removatur perfida; cœli
Ad Dominum, cursu dum properante feror!*

————— Echenæidis

————— *Echencidis instar*

Que velut injectâ properantem compede puppim Nazian.
Detinet. ————— præcept.
 ad Vir-

Ab gravibus me solve, Pater supreme, catenis,
Inque Beatorum me trabe sancte choros! gines.
 Nazian.
 in luctu.

Solvimus enim hoc nexu animæ, & corporis,
cùm recedimus: unde & David ait, dirupisti Ambros.
vincula mea. Mors igitur solutio est animæ & de bono
corporis. Denique & in Apostolo docuimus mortis,
lectum; dissolvi & cum CHRISTO esse multo cap. 3.

melius. Solutio autem ista, quid aliud agit,
nisi ut corpus resolvatur & quiescat; anima
autem convertatur in requiem suam, & sit li-
bera, quæ si pia est cum CHRISTO futura sit?
Quid igitur in hac vitâ aliud justî agunt, nisi
ut exuant se hujus corporis contagionibus,
quæ velut vincula nos ligant, & se ab his mo-
lestiis separare contendant, renuncient volu-
ptatibus atque luxuriæ, fugiant flammæ li-
bidinum?

Iustos enim quamvis nullus desideriorum Greg. li.
carnalium tumultus possideat; duris tamen 4. mora.
vinculis eos in hâc vitâ positos, suæ molestia cap. 40.
corruptionis ligat: scriptum quippe est: cor-
pus quod corrumpitur aggravat animam. Eo ita-
que ipso quo adhuc mortales sunt, corruptio-
nis suæ pondere gravantur, & astricti molestiâ
vincti sunt, quia in illâ adhuc libertate vitæ in-
 corruptibilis

corruptibilis non exurgunt. An non *duro molestiæ vinculo ligantur*, quorū nimirum mens, sine labore, in ignorantia solvitur, & non nisi cum studio laboris eruditur? quæ coacta erigitur, libens jacet, ab infimis vix levatur, & tamen elevata protinus labitur semetipsam laboriosè viuendo, superna conspicit sed reuerberata. An non *duro molestiæ vinculo ligantur*, quos cū accensus spiritus ad sinum pacis intimæ pleno desiderio pertrahat, feruente certamine, caro perturbat? Quibus exceptis etiam *ea vincula* sustinent, quæ gravis exterius necessitas astringit; esurie quippe sitire, lassescere, vincula corruptionis sunt, quæ scilicet solvi nequeunt, nisi cū in illam immortalitatis gloriam, nostra mortalitas permutatur.

Idem
cap. sequent.

Sed cū corruptibili carne exuimur, quasi ab his, quibus nunc astringimur, molestiæ *vinculis* relaxamur. Præsentari namque jam Deo cupimus, sed adhuc mortalis corporis obligatione præpedimur. Iure ergo *vinci* dicimur, quia adhuc *incessum nostri desiderii, ad Deum liberum non habemus*. unde bene Paulus æterna desiderans, sed tamen adhuc corruptionis suæ sarcinam portans, *vincit* clamat: *Cupio dissolvi, & esse cum CHRISTO; dissolvi enim non quæreret, nisi se procul dubio vincitum videret*. Hac autem *vincula*, quia certissimè

simè rumpenda in resurrectione conspexerat, jam quasi rupta gaudebat. Propheta cum diceret: *Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.*

[Sic] Simeon se dimitti postulabat à Domino, quasi à *vinculis quibusdam ad libertatem festinaret.* Sunt enim velut *vincula* quaedam corporis hujus, & quod gravius est *vincula tentationū, quæ nos alligant & ad injuriam captivitatis astringunt* quâdam lege peccati. Quid igitur tantopere istam vitam desideramus in quâ, quanto diutiùs quis fuerit, tanto *major oneratur sarcinâ peccatorum?* unde Iacob dixit: *dies annorum vitæ meæ, centum triginta, minimi & mali;* non quia dies mali, sed quia nobis accessu dierum, malitiæ incrementa accumulatur.

Nullus enim dies sine nostro peccato præterit: unde egregiè Apostolus ait: *mibi vivere CHRISTVS est, & mori lucrum;* aliud ad necessitatem vitæ referens, aliud ad mortis utilitatem. Et addidit. *Dissolvi enim & esse cum CHRISTO multo melius;* permanere autem in carne magis necessarium propter vos.

Sed sicut *anceps avium* aut visco aut reti in grano aliquo captum, tenet passerem, & manu sua subtilissimo funiculo ligatum retinet, & quasi

Ambros.
lib. de
bono
mort.

Chrys.
serm. de
pœnit.

quasi dimittens laxum de manu suâ, dat ei liberam volandi potestatem; at ille avidus ad volandum, clapsumq; se putans, alacer altiora appetit; sed iste summum funiculum tenens, restringit eum cum volaverit, & ad se trahit ab spe volandi & vivendi deceptum; ita & diabolus versutus venator & per spiritum præsumptionis, laqueo suo deceptum implicat hominem. Qui semel hæserit, vult quidem ab eo evelli, sed vinculum velox venator tenens, revocat captum semel in laqueo & revolutum premit.

Idem
hom. 55.
ad pop.
Antioc.

Quousque [ergo] hîc erimus *affixi*? adhæsimus terræ tanquam vermes, in cœno volutamus: corpus de terrâ nobis Deus contulit, ut ipsum & in cœlum revehamus, non ut animam per ipsum *ad terram deirahamus*. Terrenum est, sed si velimus efficitur cœlestes; trahete ipsum ad illum, qui te sursum tollit. *pondere quodam vetustatis gravaris.*

Nazian.
ad animam.

*Erige te mea mens, capiant te oblivia mundi,
Nec trahat in vitium te male-blanda caro.*

Bonav.
cap. 1.
soliloq.

Eja dulcissime IESU, transfige saluberrimo vulnere amoris tui medullas animæ meæ, ut verè ardeat, langueat & liquefiat, & solo tuo desiderio deficiat, *cupiat dissolvi & esse tecum*. Te solum semper esuriat, panem vitæ

LIBER TERTIVS. 387

vitæ cœlestis, qui de cœlo descendisti! te si-
tiant fontem vitæ, fontem aterni luminis, tor-
rentem veræ voluptatis, te semper ambiat, te
quærat, teque inveniat, in te dulciter re-
quiescat!

*Educ ac custodiā animam meam, ad confiten-
dum nomini tuo. Psal. 141.*

X X X X.

XXXX.

Educ de custodia animam meam,
ad confitendum nomini tuo.

Pfal. 141.

Libera que potui spatioso ludere Cœlo,
Cernis, ut angusto carcere clausa premar?
Heu dolor! ut miseris me lux effudit in auras,
Ipsa loco caveæ membra fuere meæ.
Pes compes, manicæque manus, nervique catena,
Ossaque cancellis nexa catasta suis.
Quo mihi cognati nativa repagula claustris,
Damner ut hospitii compede vincita mei?
Siccine, mor: Chelys, brevibus tegar abdita cœchi,
Angelicos inter vix minor una choros?
O quoties quaesita fugæ fuit ansa pudenda!
In votis quoties restis & unda fui!
Sapè quidem rapto felix Lucretia ferro,
Fausa que combibito Porcia dicta foco est.
Visa nec Assyriæ tristis mihi sica puella,
Heu nimis in geminas prodiga sica neces!
Sed negat hæc animis Numen solatia captis.
Nec sinit hæc vinclos fata præcurre viâ.
Ergo Syracostis malim jacuisse cavernis,
Aut Danaës rigidâ delituisse serâ:
Nec verear curvi Cretæa volumina septi,
Vnde citam rapuit Dædalis ala fugam.

Altaque Romulei neque si stent moenia valli,
 Sorte Remi trepidem transiuisse sudas:
 Mille Semirameos vel claudant ostia muros,
 Flagitium clausas si violasse seras.
 Vi fuerit; mediâ saltem Babylone vagarer,
 Liberaque, hâc quamvis cingerer urbe, forem.
 Donec at hæc captam retinent ergastula mentem,
 Mens nequit agnati templa subire poli.
 Quin suæta imperiis jacet hîc captiva voluntas,
 Nec bona quæ vellet, vincula velle sinunt.
 Euge semel nostræ, mea lux, succede catastro,
 Non finet amplexus explicuisse locus.
 Si tamen insidiæ vel ahena repagula terrent,
 Fac pateat demptâ janua laxa serâ.
 Captivum gemitu fertur revocasse Magistrum,
 Oblitus cavea psitacus ipse sue.
 Eja graves resera, nove Iane patulcie, vectes;
 Non erit hæc dextra gratia prima tue.
 Angelico, memini, patefactas impete portas,
 Clausuraque suffractis dissiiluisse seris;
 Cum stupuit lapsas manibus, pedibusque catenas,
 Vixque Petrus patulas credidit esse fores.
 Nullus obit nostris obses vadimonia vinculis?
 Liberat Herculeâ Thesea nullus ope?
 O ubi nunc Minyis fidissima turba maritis,
 Vincula pro captis ausa subire viris!
 Aut qui Wandalicis obses ergastula nervis,
 Iple sui capitis iussit abire lyro!
 Lux mea, pande fores, inamœnaq; claustra resolve,
 Et sine fidereas ætheris ire vias.

LIBER TERTIVS. 391

*Aut spectanda tuo vis ducar præda triumpho,
 Ut Scycticus caveæ pompa Tyrannus erat?
 En manus, en digiti rimis hiscentibus extant,
 Cur ego non digitos tota manumq; sequor?
 Quâ caput, hæc reliquæ subrepat cauda colubræ,
 Cur mihi serpentis lubrica pellis abest?
 Cortis obit toties volucris captiva fenestras,
 Et notat an tacite rima sit ulla fugæ;
 Nexaque sollicitans furtivo vimina rostro,
 Nativas nemorum tentat adire domos.
 O Catharis, niveiq; polo comes agminis Agnes!
 O casta Ursulidum, Sophiadumq; cohors!
 Vos ego, dimidium vestri modò nobile testor
 (Dimidium vester quod sibi junxit amor)
 Pandite ferratos, ergastula barbara, postes,
 Inferar ut vestris dimidiata choris.
 Dimidium felix, vinculis socialibus exfors,
 Cui licet in plenas jam caluisse faces!
 Lux mea, tam durum residet tibi pectore ferrum,
 Ut neque captivæ commoveare prece?
 Nò ego, sed nostræ Tu maxima causâ querelæ es;
 Spectat enim laudes ista querela tuas;
 Non benè conveniunt rigidis tua carmina clathris,
 Quis queat in caveâ cantibus esse locus?
 Libera quæ cantat vernis avis Attica Sylvis,
 Capta silet, solitos nec ciet ore modos.
 Eja age, pande fores in amœnâq; claustra resolve,
 Et sine sidereis ætheris ire vias.
 Aut tua sit cupidam præconia dicere temnis,
 Invidus in laudes efficiere tuas.*

*Educ de custodiâ animam meam, ad
confitendum nomini tuo. Psal. 141.*

Aug. in
Pl. 145.

LAVDO quantum possum, tenuiter, exiliter, infirmiter. quare? quia quamdiu sumus in corpore, peregrinamur à Domino. Quare sic laudas Dominum? non perfectè, non stabiliter? Interroga scripturam? quia corpus quod corrumpitur aggravat animam, & deprimit terrena cogitatio sensum multa cogitantem. Tolle mihi corpus quod aggravat animam & laudo Dominum. Tolle mihi terrenam habitationem, deprimentem sensum multa cogitantem, ut à multis in unum confluem, & laudo Dominum. Quamdiu autem ita sum, non possum; prægravor.

Chryf. in
c. 4. Matt.
lib. 14.

Nihil enim præsens vita differre videtur à carcere, sed sicut cum triste illud introimus habitaculum, circumdatos ac vinctos videmus catenis, ita etiam nunc, si (extra omnia nos phantasmata collocantes) uniuscujusque ingrediamur vitam, ejusque animam contemplemur, videbimus eam durioribus ferro vinculis colligatam.

Ambr. li.
de bono
mortis.
cap. 2.

In exitu ipso videamus, quemadmodum anima decedentis, paulatim solvat se vinculis carnis, & ore emissa, evolet sicut in carcere corporis hujus exiit gurgustio.

Greg. ca.
17. in c.
7. Iob.

Carcere homo circumdatur, quia plerumque & virtutum profectibus, ad alta exurgere nititur,

LIBER TERTIVS. 393

titur, & tamen carnis suæ corruptione præpeditur, quâ bene exui Psalmista deprecatur dicens: *Eauc de carcere animam meam.*

Sancti autem viri, quia scriptum est, *corpus quod corrumpitur, aggravat animam*, intentione jam quidem ultra semetipfos eminent, sed tamen adhuc infirmitatis suæ ineertis motibus subditi, corruptionis suæ se carcere clausos dolent. Ait ergo Iob; *numquid mare sum ego, aut cetus, quia circumdedisti me carcere?* ac si apertè diceret; mare vel cetus (uniqui videlicet, eorumque auctor malignus spiritus) quia effrænari ad solam perpetrandam iniquitatis licentiam appetunt, rectè pœnæ suæ carcere constringuntur; Ego autem quia jam æternitatis tuæ *libertatem desidero*, cur adhuc in eâ *carcere corruptionis premo?*

Videmus in hoc sæculo *inferos nexibus car- Ambr. in*
tenarum reos, in specie pompæ miserabilis du- *Pla. 118.*
 ci, & nonnumquam patiuntur infontes, ut
 tolerabilius sit mori, quàm talia subire sup-
 plicia. Optant utique audiri bene sibi con-
 scii. Optant etiam hi qui gravibus flagitiis
 urgentur, pœnam, mortis celeritate transige-
 re, ut aliquanta compendia pœnarum lu-
 crentur. Spes est etiam de iudicis misericor-
 dia. Ipso exilio *claustra carceris duriora sunt.*

Quemadmodum [igitur] eorum qui in *Basil.*
 carceres conieciuntur; hi quidem in afflictio- *hom. in*
 ne carceraliū vinculoꝝ detinentur, in- *Martyr.*
 troclusi *Iulittâ.*

troclusi diuturniore temporis mora; illi verò ab eâ calamitate submoventur, sic & animæ. Etenim hæc distinentur in præsentî vitâ diutiùs; aliæ minùs, præd cuiusque merito, dignitatêve, juxta Divinæ sapientiæ profunditatem, sic ut mens nulla hominum, ea possit attingere, quæ de unoquoque nostrum ipse Creator prævidit. Non audis dicentem David: *Educ de carcere animam meam?* Non audisti ut sancti ejus exsoluta anima est? quid rursus Simeon, Dominum nostrum pio ulnarum astringens complexu, cujusmodi vocem emisit? nonne hanc? *Nunc dimittis servum tuum Domine.* Ei enim qui ad supernum & cœleste domicilium festinus contendit, supplicio omni, *omni carcere* gravior est hæc inhabitatio corporis.

Ansel. in
proso-
log. c. 7. O misera sors hominis cùm hoc perdidit ad quod factus est! ô durus & dirus casus ille! heu quid perdidit & quid invenit! quid abscessit, & quid remansit? perdidit beatitudinẽ ad quam factus est; invenit miseriam, propter quam factus non est. Abscessit sine quo infelix est, & remansit quod per se, non nisi miserum est. *Ærumnosi!* unde sumus expulsi? quo sumus impulsî? unde præcipitati? quo obruti? A patriâ, in exilium; à visione Dei in cœcitatem nostram; à jucunditate immortalitatis, in amaritudinem & horrorem mortis. Misera mutatio! de quanto bono, in quantum malum!

lum! grave damnum, gravis dolor, grave totum! sed heu me miserum unum de aliis miseris filiis Evæ elongatis à Deo! quid incepti? quid effeci? quid tendebam? quid deveni?

Dissolve me, oro, à vinculis, quibus constrictus teneor, ut relinquens ista omnia, tibi festinam, tibi soli inhaream, soli intendam.

Hinc me, CHRISTE potēs, educ jã, quæso malisq;

Quis crucior medicam protinus asser opem.

Vnum homini est certumq; bonũ, fixumq;, beata Vita; animus cujus languet amore meus.

Felix anima, quæ terreno resoluta corpore libera cælum petit! secura est & tranquilla, non timet hostem neq; mortem, habet enim semper præsentem, cernitq; indefinenter pulcherrimum Dominum, cui servivit, quem dilexit, & ad quem tandem lata & gloriosa pervenit.

Tu [ergo] Domine expectatio Israël, desiderium ad quod suspirat cor nostrum quotidie; festina, ne tardaveris; surge, propera & veni, ut educas nos de isto carcere, ad cõsuetudũ nomini tuo.

Veni Domine, & noli tardare, veni Domine IESU, veni & visita nos in pace; veni & educ vinctos de carcere, ut lateamur coram te, corde perfecto; veni salvator noster; veni desideratus cunctis gentibus, ostende faciem tuam & salvi erimus; veni lux mea, redemptor meus, educ de carcere animam meam, ad cõsuetudum nomini sancto tuo! O verè felices, qui è carcere ad palatium pervenerunt!

Hugo de
S. Vict.

lib. 4. de

anima,

cap. 4.

Nazian.

carin. de

exter.

hominis

vilitate.

August.

medit.

cap. 13.

August.

soliloq.

cap. 23.

August.

soliloq.

cap. 35.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes a-
quarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.
Psal. 41.

XXXI.

XXXI.

Quemadmodum desiderat cervus
ad fontes aquarum, ita desiderat
anima mea ad te Deus. *Psal. 41.*

Scire cupis, mea lux, quibus in ius amoribus urar?
Quantaq; flamma tui pectora nostra coquat?
Nec satis extulero sumentis imagine prati,
Aut violæ, nimio quæ jacet usta die.
Nec satis æstifera depinxero fulmine stelle,
Cum canis ardeni sidere torret humum.
Ah! quàm pulvereæ Libyes patiuntur arenæ,
Æstuat hæc, nostro siccor ore, sitis.
Siccior Icario quàm dum canis imminet astro,
Aut violæ rosto flos cadit ustus agro.
Vis dicam, mea lux, quàm te meus ardor anhelet?
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.
Nempe venenifero pastus serpente medullas,
Cervus agit totis hausta venena sibiris;
Aut humeros tincti trajectus arundine teli,
Vritur occulta viscera tacta face.
Ille furit, pectusq; ciuatus anhelitus urget,
Cæcâq; per sylvas saucius antra petit.
Antra petit fugiens salientibus humida rivis,
Ut sua fontano guttura rore lavet.
Hic fontis scatebris sitibunda refrigerat ora,
Pellit & amne sitim, pellit & amne luem.

Haud

Haud aliter scelerū mihi mens temerata veneno,
 Tela venenatā combibit unctā manu.
 Et modò combibitum populatur pectora virus,
 Ardet & in tacito noxia flamma sinu.
 Nempe graves, animi sunt toxica vindicis, iræ,
 Et tua quæ jaculas iela, venena, Venus.
 Quæq; gravant nimio spumantia pocula Baccho,
 Pocula quæ diro gramine pota necant.
 Aspicias ut tumido turgescunt pectora fastu?
 Pectoribus fastus virus inane tumet.
 Quo sitiens igitur peterem de flumine lympham,
 Cū mea iam varium viscera virus edit?
 Ah! nisi te, nullo sitis hæc placatur ab haustu,
 Tu potes hanc solus, fonte domare sitim.
 Scis etenim, mea lux, quā te, meus ardor anhelet,
 Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.
 Cervus odori-sequi fugitivus ab ore Molossi,
 In laqueos nullo sepè sequente ruit:
 Tum densā aspiciēs venantium, hinc, indè coronā,
 Tela super, saltu corpora feritur agens.
 Exoriur clamorq; canum, strepitusq; sequentium,
 Ille fugit, tergo cornua celsa locans;
 Ambiguusque pavet ne sit comprehensus, & ipsa
 Quæ jam præterit tela, canesque timet.
 Respectansque metu, per saxa, per avia currit,
 Igneus atque illi spiritus ore micat.
 Gutturaque ardenti flagent arenia lingua,
 Quæ aque sitim relevet, querit anhelus aquam.
 Tum fontis mediis venas rimatus arenis,
 Fontano rabidam mergit in anne sitim;

Et bibit & potis largè se proluit undis;
 Haurit & exhausto robur opemq; lacu.
 Sic ego tartareis cingor, mea vita, sagittis,
 Ægraque flammata torreo ora sui.
 Hinc puer Idalius, premit hinc ad retia Bacchus,
 Et multâ ancipitem trudit uterque cane.
 Sublimes levis hinc suspendit Gloria casses,
 Hinc tumidus pedicis fallere tentat Honor.
 Indè cohors magnis sociorum hortatibus instat,
 Et docet exemplo crimina quisque suo.
 Hei mihi quot circû venabula stricta minantur!
 Ceu fera, cum cincto clausa teneretur agro.
 Mille vias repetens, infrâque, suprâque pererro,
 Si qua mea pateant hospita lustra fugæ.
 Tum mihi per siccas suis æstuat ignea venas,
 Et sensim vapidas decoquit igne fibris.
 Fontis inops igitur ad flumina quæq; recurro,
 Flamma sed hæc nullo flumine victa fugit.
 Sic cadit obscænos miles defessus in haustus,
 Sit licet infami turbida lymphæ luto.
 Sperabam effosis æstum compescere rivis,
 Æstus at infuse gurgite crevit aquæ.
 Qualis in amne levem sectatur faucibus undam
 Tantalus, & fallit, quam dedit unda, fidem.
 Mobilibusque inhiat, deluso gutture, lymphis,
 Semper aquæ locuples, semper egenus aquæ.
 Scilicet, hæud tali calor hîc extinguitur undâ,
 Aut domat hanc fluxû turbida lymphæ sitim.
 Cælestes animus sitit insatiabilis undas,
 Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.

400 PIA DESIDERIA

*Ite igitur nigro torpentiæ flumina cæno,
Non bibi è vili gurgite nostra sitiis.
Ite graves stygiis serpentibus, ite lacunæ,
Noxia Tarsareis flumina pasta vadis:
Ite, sunt superi diæ mens fluminis undas,
Cervus ut irrigui fontis anhelat aquas.*

Quemadmodum

Quemadmodum desiderat Cervus ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus. Pſal. 41.

Hic est mos amantium, amorem non celare, ſed enunciare vicinis, & dicere, ſe amare. Ardens enim res eſt natura dilectionis, nec poteſt anima ſuſtinere ut eam ſilentio teneat. Ita hic beatus Deum amans, & ardens in amore, non poteſt in animo inducere ut taceat, ſed aliquando quidem dicit: *quemadmodum desiderat Cervus ad fontes aquarum;* aliquando autem; *Deus, Deus meus, ad te de luce vigilo.*

Chryſ.
hom. in
Pſal. 41.

Quis eſt qui ſic cantat? ſi volumus, nos ſumus; Et quid quæris extrâ, quiſnam ſit, cum in tuâ poteſtate ſit, eſſe quod quæris? Eja fratres, ſimul amemus, ſimul in hac ſiti exardeſcamus, ſimul ad fontem intelligendi curramus. Deſideremus velut *Cervus fontem*. deſideremus illum fontem, de quo ſcriptura dicit: *Quoniam apud te eſt fons vite.* Ipſe enim fons & lumen eſt, *quoniam in lumine tuo videbimus lumen.* Si & fons & lumen eſt; meritò & intellectus eſt; quia & ſatiat animam avidâ ſciendi. Curre ad ſôtes, deſidera aquarû fontes. Apud Deum eſt fons vitæ, & inſiccabilis fons; in illius luce, lumen inobſcurabile.

Lumen

Aug. in
Pſal. 41.

Lumen hoc desidera ; quemadmodum fontem , quoddam lumen , quale non norunt oculi tui ; cui lumini videndo , oculus interior præparatur ; cui fonti hauriendo fitis interior inardescit.

Cyril.li. Salutaris nimirum aqua , quæ noxiam hu-
 5.in Ioã. jus mundi fitim , & vitiorum ardorem pror-
 cap. 10. fus extinguit , sordes omnes peccatorum
 eluit , animæ nostræ terram ecclesti imbre ir-
 rorat atque fœcundat ; & ad solum Deum
 anhelò spiritu mentem humanam sitientem
 reddit. Hâc aquâ largiter potatus fuit Pro-
 pheta , cùm totus ad Deum suspirans dixit :
*Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aqua-
 rum , ita desiderat anima mea ad te , Deus!*

Aug. in Curre ad fontem , desidera fontem , sed no-
 Psal. 41. li utcumque , noli ut quaecumque animal
 currere , ut *Cervus* curre. Quid est : ut *Cervus* ?
 Non sit tarditas in currendo ; impigrè curre ,
 impigrè desidera fontem. Invenimus enim
 insigne velocitatis in *Cervo* , sed fortè non
 hoc scriptura solum nos in *Cervo* considera-
 re voluit , sed & aliud audi : Quid aliud est
 in *cervo* ? serpentes necat , & post serpentium
 interneccionem , majori siti inardescit ; per-
 emptis serpentibus ad fontes acrius currit.
 Serpentes , vitia tua sunt ; consume serpentes
 iniquitatis , tunc amplius desiderabis fontem
 veritatis. Avaritia fortè in te tenebrosum a-
 liquid sibilat , & sibilat adversus verbum Dei ,
 sibilat

fibilat adversus præceptum Dei. Et quia tibi dicitur contemne aliquid, ne facias iniquitatem; si mavis facere iniquitatem quam aliquid commodum temporale contemnere, morderi magis eligis à serpente, quàm perimere serpentem. Cùm ergo faveas adhuc vitio tuo, cupiditati tuæ, avaritiæ tuæ, serpenti tuo, quando in te invenio tale desiderium, quo curras ad fontem aquarum? quando concupiscis fontem sapientiæ, cùm adhuc labores in veneno malitiæ? interfice in te, quicquid contrarium est veritati, & cùm te videris tamquam vacare à cupiditatibus perverfis, noli remanere, quasi non sit quod desideres. Quæris fortè unde delecteris; Desidera unde delecteris: *Desidera ad fontes aquarum*; habet Deus unde te reficiat, & impleat venientem ad se, & sitientem post interemptionem serpentium, tamquam velocem Cervum. Est aliud quod animadvertas in Cervo. Dicuntur Cervi, vel quando in agmine suo ambulant, vel quando natando, alias terrarum partes petunt, onera capitum suorum super se invicem ponere; ita ut unus præcedat & sequantur qui supra eum capita ponant; & supra illos alii consequentes, & deinde alii, donec agmen finiatur. Ille autem unus, qui pondus capitum in primatu portabat, fatigatus redit ad posteriora, ut alius ei succedat qui portet quod ille portabat, atque fatiga-

tionem suam recreet posito capite, sicut & cæteri ponebant. Ita vicissim portando quod grave est, & viam peragunt & invicem se non deserunt. Nonne quosdam Cervos alloquitur Apostolus dicens: *Invicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi?* Talis ergo Cervus, in fide constitutus, nondum videns quod credit, cupiens intelligere quod diligit, patitur contrarios Cervos, non solum obfcuratos intelligentiâ, in tenebris interioribus constitutos, vitiorum cupiditate cæcatos, insuper insultantes, & dicentes homini credenti, & quod credit, non ostendenti; *ubi est Deus tuus?* quid ergo iste Cervus fecerit contra hæc verba, audiamus; ut ipsi, si possimus, faciamus. Primum, expressit sitim suam. *Quemadmodum, inquit, Cervus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.* Quid si Cervus ad fontes aquarum, lavandi causâ desiderat? utrum ergo bibendi, an lavandi causa, nescimus? audi quod sequitur & noli quærere. *Sitivit anima mea ad Deum vivum.* Quid sitivit? *quando veniam, & apparebo ante faciem Dei?* hoc est, quod sitio, venire & apparere; sitio in peregrinatione, sitio in cursu, satior in adventu. Sed quoniam sicut Cervus desidero ad fontes aquarum, & est apud eum fons vite: Quid agam ut inveniam Deum meum? Considerabo terram; & facta est terra: Est magna pulcritudo terrarum, sed habet artificem;

ficem : Magna miracula sunt seminum , atque gignentium , sed habent ista omnia Creatorem : Ostendo magnitudinem circumfusi maris ; stupeo , miror ; artificem quæro . Cœlum suspicio & pulcritudinem siderum ; admiror splendorem solis , exercitio diei sufficientem ; lunam nocturnas tenebras consolantem . Mira sunt hæc , laudanda sunt hæc , vel etiam stupenda sunt hæc ; neque enim terrena , sed etiam cœlestia sunt hæc . Nondum ibi stat sitis mea . Hæc miror , hæc laudo , sed eum , qui fecit hæc , sitio .

Anima [enim] quam tangit amor Dei, nihil aliud potest cogitare , nihil desiderare , sed frequenter suspirat , dicens : *Sicut Cervus desiderat ad fontes aquarum , ita desiderat anima mea , ad te Deus meus.* August. manu. cap. 20.

O fons vitæ , vena aquarum viventium , quando veniam ad aquas dulcedinis tuæ , de terrâ desertâ , inviâ & inaquosâ , ut videam virtutem tuam & gloriam tuam , & satiem ex aquis misericordiæ tuæ sitim meam ? Sitio , Domine , fons vitæ es , satia me . Sitio Domine , sitio te Deum vivum . August. soliloq. cap. 35.

Sitivit in te anima mea , quàm multipliciter tibi caro mea. In aliâ vitâ , cum resurrexerit caro , satiabitur ; modò ex corruptione fragilitatis si non manducemus , deficimus & esurimus ; si non bibamus , deficimus , & sitimus . Si diu vigilemus , deficimus & dormi-

mus; si diu stemus, fatigamur, ided sedemus;
& si diu sedeamus, fatigamur, & ided surgimus. In istis omnibus multiplicibus defectionibus nostris, fitimus illam incorruptionem; & sic caro nostra, *multipliciter* *suit* Deo. In ista Idumæa, in isto deserto, quàm multipliciter laborat, tam multipliciter fitit; quàm multipliciter fatigatur, tam multipliciter fitit illam infatigabilem incorruptionem, in terrâ desertâ, sine viâ, & sine aquâ, talis enim est mundus iste.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and mostly illegible, but appears to be organized into lines. Some characters resembling Roman numerals (e.g., 'LXXVII') are visible.

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei?
Psalm. 41.

XXXVII.

XXXII.

Quando veniam & apparebo ante
faciem Dei? *Pfal. 41.*

AH quoties, mea lux, mihi seria verba dedisti,
Nulla secuta tamen, seria verba fides!
Euge brevi venies, toties dixisse recordor;
Adde fidem verbis, dic semel, Euge veni.
Heu mihi, quàm longa sunt expectantibus hora?
Plus a vi spatium creditur una dies.
Iam, mea lux, lapsi menses, tot aguntur & anni,
Spemq; facis toties, spem tamen usque negas.
Quid miseram spatium tam lentis ferreus uris,
Et toties, parvo hinc tempore, dicis, eris?
Iam lacerant falsis me publica compita sannus,
Et tuus ille Deus, dic, ubi? quisque rogat.
Quando igitur veniam? quando tibi libera sistar?
Quando adstabo, oculis obvia facta tuis?
Aspicis ut jaceam miserando squallida luctu!
Quia careo, facies hæc mihi damna facit.
O facies animi crudele mei tormentum!
Unica que præsens esse medela potes.
O quando, facies toto spectabilis orbe,
Quando tuo dabitur lumine posse frui?
Scilicet ut gravis est terris, absentia Phæbi,
Squallet & obscurus, sole latente, dies:
Nec color est hortis, nec amœnis gratia sylvis,
Iamq; silent homines, jamq; silent aves:

410 P I A D E S I D E R I A

Mox ubi purpureo roseum caput extulit ore,
 Leta micat radiis, luce nitente, dies;
 Et suus est hortus color, & sua grauius hylus,
 Iamque sonant homines, jamque sonant aves:
 Sic ego, te viso, moriens, mea vita, resurgo;
 Vivaque, non viso protinus emorior.
 Sape iubes, alio me pascere lumina vultu,
 Multaque; conspectu corpora pulcra refers.
 Aspice prata, inquis, formosos aspice flores;
 Picta mei multum prata coloris habent.
 Aspice caeruleo palantes aethere stellus;
 Haec quoque de nostro lumine, lumen habent.
 Aspice & humanis praestantia corpora formis;
 Est meus humano multus in ore decor.
 Siccine, Lux, nostris sperasti illudere votis?
 Falsaque; suppositio vendere frustra viro?
 Non ego mentita satiabor imagine formae,
 Ah, mea fax facies est, mea vita, tua!
 Illa, o digna Deo facies! grauius ille suavi
 Mixtus in ore timor, parque; timoris, amor.
 Nam quota pars tanti sedet ulla in fronte decoris,
 Lux mea, quanta tua fronte, genisque; sedet?
 Ah, neque si faciem coeat decor omnis in unam,
 Tanta sit ullius gratia, quanta tuae!
 Lux mea, splendidior quanto supereminet astris
 Lucifer, & quanto Cynthia Lucifero;
 Ipsaque; quanto iterum superatur Cynthia Phoebus,
 Tamo formosis omnibus ore praes.
 De tribus id melius narrabit testibus unus,
 Qui tibi tum comites vertice Thabor erant:

LIBER TERTIVS. 411

Cùm testata Deum facies tibi flammea luxit,
 Cinxit & auratas fax radiata comas:
 Nempe aliquis tanta captus dulcedine lucis,
 Et nimio formæ saucius igne tue;
 Immemor & patriæ, oblitusq; suiq; suorumq;ue,
 Optabat stabiles figere monte lares.
 Nec tamen augustum, qualis, quantusq; videri
 Cœlitibus solitus, viderat ille Deum.
 Viderat aërios absistere vultibus ignes,
 Vt solet accenso candida mica foco.
 Viderat ardenti rutilantem veruce flammam,
 Quale laceffitum Sole resulget ebur.
 Viderat, ut placidis Lucina videris in undis,
 Cùm tuus in nitidis fluctuat ardor aquis;
 Aut qualis pelago Cœli vibratur imago,
 Vnda repercussi cùm tremunt igne poli.
 Quid dicturus erat, totâ si luce coruscas
 Vidisset, circum tempora bina faces?
 Quid si oculos? quid si faciẽ sine nube micantem?
 Quodq; polo facies lumen utroque iacit?
 Quando erit ille dies, mea lux, rex ille dierum,
 Numinis ambrosio cùm sinar ore frui!
 Sapẽ quidem vestros specto sub imagine vultus,
 Cùm vultus obeunt spica, mœrumque tuos:
 Magna, equidẽ fateor, tamẽ imperfecta voluptas,
 Pro faciẽ, faciem nube tegente frui:
 At mihi mens alio stimulata cupidine flagrat,
 Ardet & innubes lata videre genas.
 Quando erit ergo dies, cùm te, sine nube, videbo?
 Impedient faciem vela nec ulla tuam?

412 PIA DESIDERIA

*Solâque, quæ fueras animo libata voluptas,
Tandem oculis etiam percipiêre meis?
Illa dies, fausto si quando affulserit astro,
Iuro, erit his oculis carior illa dies.*

Quando

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Psal. 41.

SI invenis melius quam videre faciem Dei, Aug. in Psal. 43.
 Illuc te prepara. Væ tali amori tuo, si vel suspicaris aliquid pulcrius, quam est ille, à quo est omne pulcrum, quod te teneat, ne illum cogitare merearis.

Qui fecit omnia melior est omnibus; qui pulcra fecit, pulcrior est omnibus; qui fortia, Aug. in Psal. 39.
 fortior est; qui magna, major est. Quicquid amaveris, ille tibi erit: discce amare in creatura Creatorem, & in factura factorem, ne teneat te, quod ab illo factum est, & amittas eum a quo & ipse factus es.

Dulcissime, amantissime, benignissime, August. medit. cap. 37.
 carissime, pretiosissime, desideratissime, amabilissime, pulcerrime, quando te videbo? *quando apparebo ante faciem tuam?* quando satiabor de pulcritudine tuâ, quando educes me de hoc carcere tenebroso, ut confitear nomini tuo?

Dic nunc totum cor meum, dic nunc Deo; Ansel. in profolo. cap. 1.
Quero vultum tuum, vultum tuum Domine requiro. Eja nunc ergo, Tu Domine Deus meus, doce cor meum, ubi & quomodo te quærat, ubi & quomodo te inveniat. Quibus signis, quâ facie, te quæram? numquam
 te

te vidi, Domine Deus meus; non novi faciem tuam, quid faciet altissime Domine, quid iste tuus longinquus exul? quid faciet servus tuus anxius amore tui, & longè projectus à facie tuâ? anhelat videre te, & nimis abest illi facies tua. Dominus Deus meus es, & Deus meus, & nondum te vidi. Tu me fecisti & refecisti, & omnia mea bona, tu mihi contulisti, & nondum novi te. Denique *ad te videndum factus sum*, & nondum feci propter quod factus sum.

August.
soliloq.
cap. 36.

Hæc est plena beatitudo, & tota glorificatio hominis, *videre faciem Dei sui*, videre eum qui fecit Cælum & terram, videre eum, qui fecit eum, qui salvavit eum, & qui glorificavit eum. *Exquisivit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram*, faciem Domini virtutum, in qua solâ, consistit tota gloria sempiterna beatorum.

August.
soliloq.
cap. 35.

O quando veniam & apparebo Domine ante faciem tuam? putasne, videbo diem illam, diem, inquam jucunditatis & lætitiæ, *diem quam fecit Dominus, ut exulemus & lætemur in ea?* O dies præclara & pulchra, nesciens vesperrim, non habens occasum, in quâ audiam vocem laudis, vocem exultationis & confessionis; in quâ audiam, *intra in gaudium Domini tui!* Intra in gaudium sempiternum, in domum Domini Dei tui, ubi sunt magna & inscrutabilia & mirabilia, quorum non est numerus.

numerus. Intra in gaudium sine tristitia, quod continet æternam lætitiã; ubi erit omne bonum, & non erit aliquod malum; ubi erit quicquid voles, & non erit, quicquid noles; ubi erit vita vitalis, dulcis & amabilis, semperque memorialis; ubi non erit hostis impugnans, nec ulla illecebra, sed summa & certa securitas, secunda tranquillitas, & tranquilla jucunditas, jucunda felicitas, felix æternitas, æterna beatitudo, beata visio, quæ est gaudium Domini Dei tui.

Hanc verò, dulcedinem, ut gustavit Petrus, omnium inferiorum oblitus, clamavit August. soliloq. cap. 12. quasi ebrius, dicens; *Domine bonum est nos hinc esse, faciamus nobis hinc tria tabernacula.* hic moremur, te contemplemur, quia nullo alio indigemus. Sufficit nobis, Domine, *videre te*, sufficit, inquit, tantã dulcedine satiari: unam enim stillam dulcedinis ille gustavit, & omnem aliam fastidivit dulcedinem. Quid putas dixisset, si magnam illam multitudinem dulcedinis Divinitatis tuæ gustasset, quam abscondisti timentibus te?

Vide quoque ardentem hominem [Davis Chryf. dem] vide inflammatum, sciens enim se cum hom. in Psal. 41. hinc recesserit, eum esse *visurum*, ne expectat quidem dilationem; moram enim non patitur; & si esset quidem privatus aliquis, humilisque & abjectus, & vivens in paupertate, magnum quiddam esset, vel sic, vitam præsentem

sentem contemnere ; sed non esset aded magnum ut nunc est , utpote Rex est , & tantis fruitur deliciis , tantæque est gloriæ particeps , & est innumerabiles victorias consecutus , multaque bella vicit , & est omni ex parte clarus , insignis & illustris ; hæc qui omnia irrideat , divitias & gloriam & omnes delicias , ad futura autem aspiret & inhiet , hoc est magni cujusdam & excelsi animi , hoc est animæ , quæ tenetur studio sapientiæ , & cœlesti amore verè capta est.

Aug. in
Psal. 138. Moyses sic desideravit & concupivit videre ipsam speciem Dei , & loquenti secum Deo dixit : *Si inveni gratiam ante te ; ostende mihi te ipsum , adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo.*

August.
soliloq.
cap. 23. Et ego parvulus , inter parvulos familiæ tuæ , Deus pater , & virtus mea , quando veniam & apparebo ante faciem tuam , ut qui nunc tibi confiteor ad tempus , ex tunc confitear tibi in æternum ? Beatus ero si fuero admissus ad videndam claritatem tuam. Quis mihi hoc tribuat , ut ad hoc venire permittas me !

Aug. in
Psal. 42. Sed quando veniam ? en quod citius est Deo , tardum est desiderio , quando veniam & apparebo ante faciem Dei ? ex illo desiderio est & hoc , quod clamatur alibi : *unam petii à Domino , hanc requiram , ut inhabitem in domo Domini , per omnes dies vitæ meæ.* Quare hoc ? ut
contempler

LIBER TERTIVS. 417

contempler delectationem Domini, *quando veniam & apparebo ante faciem Domini.* Interim dum ineditor, dum curro, dum in viam sum, antequam veniam, antequam appaream, fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte, cum dicitur mihi per singulos dies; ubi est Deus tuus.

Eja, jam Domine! eja, appare mihi & consolatus ero! Exhibe præsentiam tuam, & consecutus ero desiderium meum, revela gloriam tuam, & erit perfectum gaudium meum, *sicut in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea! sicut anima mea ad Deum fontem vivum; quando veniam & apparebo ante faciem Domini.* Quando venies consolator meus, quem expecto? ô si quando videbo gaudium meum, quod desidero! ô si satiabor, cum apparuerit gloria tua, quam esurio! ô si inebriabor ab ubertate domus tuæ, ad quam suspiro! ô si potabis me torrente voluptatis tuæ, quam sitio! sint mihi, Domine, interim *lacrymæ meæ panes die ac nocte*, donec dicatur mihi, Ecce Deus tuus: donec audiat anima mea, Ecce sponsus tuus.

August.
medit.
cap. 40.

Ostende te mihi, consolator meus, *videam te*, lumen oculorum meorum, veni gaudium spiritus mei; *videam te* lætitia cordis mei. Diligam te vita animæ meæ. *Appare mihi*, delectatio mea, solatium meum dulce, Domine Deus meus, vita mea, & gloria tota animæ meæ!

August.
soliloq.
cap. 1.

Quis mihi dabit pennas sicut columbe, & volabo & requiescam? Psalm. 54.
XXXXIII.

XXXIII.

Quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam?
Psalm. 54.

Magne opifex verum, generis mortalis origo,
 Corpora nostra tuâ sunt fabricata manu.
 Si tamen adversis liceat contendere verbis,
 Quos habeant naves corpora nostra, querar.
 In tria jus homini vastissima regna dedisti;
 In maria, in terras, ætheriasque domos:
 Tanta sed ut justis tria regna gubernet habentis,
 Non quantum hæc pascit machina, robur habet.
 Parce, parùm timidè temeraria verba loquenti,
 Plus operi vitii, quàm reputetur, inest.
 Mome abesse homini, fertur, doluisse fenestram,
 Cetera tam nitidæ membra probasse domus:
 Sed fueritne foris, fueritne foraminis usus,
 Lis erit arbitrio, Mome, secunda tuo.
 Officit humanæ, me iudice, turpius ædi,
 Nulla quod obsequium squamma vel ala ferat.
 Non quod opus squammis ut terra regatur & aliis;
 Imperium terræ squamma nec ala juvat.
 Sed simul ætherias homo cum moderetur habenas,
 Et simul æquoreæ cærulea sceptrâ plage;
 Quâ nisi sint pinna, tumidas veget arte procellas?
 Quâ nisi sint pennæ, nubila lege premet?

Ut volet, aëriâ volucris petit ardua, pennâ;
 Piscis ut aequor aret, squammea pinna iuvat.
 Sed neq; pinna vices homini, neq; penna ministrat,
 Et simul hic fluctus & simul Astra reget?
 Nec pelago piscis, neque nubibus imperat ales,
 Cur opus his, pennâ, remigioque fuit?
 Scilicet, ingenii minus, orbis & artis haberet.
 Ni streperet pennis stridula musca suis.
 Nec stabili geminus penderet cardine mundus,
 Bina nisi querulas ala moveret, apes.
 Quid, quod et in triplici, volucris vilissime, regno,
 Principis instar, iter Mergæ natator, agas:
 Et modo gramineâ pedes expatieris in herbâ;
 Mox avis, alta petas; mox freta nauta, seces.
 Quin potius triplicis cessit tibi regia mundi,
 Per tria qui pennis hospita regna volas?
 Aut tria si fuerint hominis loca credita curæ,
 Cur homini, triplici non licet ire viâ?
 Cerulus æquorei Nereus pater ipse profundi,
 Non nisi squammigeris, currere fertur equis:
 Iuppiter, aërium qui flectere fingitur orbem,
 Ætheris, ipse vehens alite, carpit iter.
 Nec levitas hominem celeri fert plumea pennâ,
 Nec liquidas pinnâ remige findit aquas.
 Et flectet geminum justis sine viribus, orbem,
 Æthere factus avis, factus in amne ratis?
 Ut tamen undi fragæ careat moderamine pinne,
 (Plurima cum pinnis corpora cassa natent)
 At sine præpetibus nulli patet ardua pennis,
 Quæ patet aligero Regia sola gregi:

O liceat vacuus mihi tollere corpus in auras,
 Altaq; sidere & visere regna plagae!
 Aspice, quos inter jaceat mea patria mores,
 Indignus patrie nomen habere locus. [nas,
 Aspice, nec quod amem volucres, mirabere, pen-
 Me gravior, quam qua Persea, caussa movet.
 Pegaseis utinam rapiar super aethera plantis,
 Aut moveat volucres Perseos ala pedes!
 Aut agiles humeris aptes mihi, Dedalet, ceras,
 Icaris quamvis fabula labar aquis!
 Aut lapsas agitem pennato pectore plumas,
 Quas vulsit vario picta columba sinu!
 Astra columbinis meditabor protinus alis,
 Et ferar ante tuam, Iuppiter, ales avem.
 O stulta volucres, gens nata palustribus ulvis,
 Sueta cavernosos turba natare lacus!
 Non ego, si vestris mihi Dædalus applicet alas,
 Littora vel scopulos imaq; saxa legam.
 Non ego, flumineæ volitem levis accola ripæ,
 Aut mea percussas penna flagellet aquas:
 Non mea torpentes circumvolet ala paludes;
 Vt propior segnes radit hirundo lacus.
 Non mea, ceu mæstis Ceyx dum plangitur undis,
 Humida vicino se lavet ala freto.
 Persequar aetherium sublimior ales Olympum,
 Altaque mox solitis nisibus astra petam.
 O quondam felix hominū, modò turba volucrū,
 Quos amor, in celeres iraq; vertit aves!
 Cur mea nō capiūt volucres quoq; brachia plumas,
 Induit aut motas hispida penna manus?

Quot ludunt liquidis examina plumea campis,
 Aligeroq; secant nubila celsa pede!
 Si mihi, Nise, tuo plumescant brachia fato,
 Cruraq; Scyllæis vestiar hirta comis;
 Si levis Aonio fierem certamine pica,
 Aut, Cytheræa, tuâ verterer ales ave;
 O mea si tangant aliquod suspiria Numen,
 Muter ut in pennas casta columba, tuas!
 Scilicet advectâ, teu Chæonis ales, olivâ
 Repperit nota tecta Noëa ratis;
 Protinus aligeris raperer super æthera velis,
 Nostra nec has iterum viseret ala plagas.

*Quis mihi dabit pennas sicut columbæ,
& volabo & requiescam? Psalm. 54.*

INARDESCIT & suspirat omnis peregrinus in sæculo. Patria bona, patria celestis, patria contemplationis, Angelorum patria! ubi nullus moritur, quo nullus hostis admittitur. Patria ubi habes sempiternum Deum amicum, ubi nullum timeas inimicum. August. ser. 145. de temp.

Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo et requiescam? Nihil mihi tam dulce, quam cum Domino meo esse; præbe, mihi, rogo, pennas, quibus indutus, ad te volitem sursum. August. medit. cap. 37.

Quas pennas, nisi duas alas, duo præcepta charitatis, in quibus duobus præceptis tota lex pendet & Prophetæ? has alas, *has pennas*, si recipiam, possum fugere à facie tuâ ad faciem tuam; & à facie irati ad faciem placati. Iam volumus spe & desiderio habentes alas geminæ charitatis. Hoc meditemur, hæc fit spes nostra, hæc fit consolatio nostra. Recipiamus pennas per charitatem, quas amisimus per cupiditatem; cupiditas enim *viscum* facta est *pennarum nostrarum*; elisit nos de libertate aëris nostri, id est, aurarum illarum liberarum spiritus Dei. Inde elisi perdidimus pennas, & fuimus quodammodo captivati *in aucupis potestate*, In istâ vitâ, inter tanta

scandala, inter tam multa peccata, inter tantas turbas tentationum quotidianarum, quotidianarum suggestionum malarum: quid facio?

Ambr. de fuga sæculi, c. 5. Omne tempus in sollicitudine, omnis vita in molestiis, *in medio*, inquit, *laqueorum ambulat*; & alius, *in viâ quâ ambulat*, extentos sibi, sed absconditos laqueos querebatur, ne deprehensus caderet; volebat fugere *sicut passer*, sed adhuc *laqueus contritus non erat*. Perit, inquit, *fuga à me*. Gravas habebat pennas per illam *tenebrosam aquam in nubibus aëris*, & fortasse evolare non poterat. Deniq; illas pennas quærebat accipere, ut *evolaret & requiesceret* sicut scriptum est: *quis mihi dabit pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam?*

Ambr. li. 4. in c. 4. Luc. Etenim quasi clavis quibusdam suffigitur anima, corporis voluptatibus, & cum semel adhæserit cupiditatibus demersa terrenis, difficile in altum potest, unde descendit, sine Dei favore *revolare*. Actuum enim suorum laqueis vineta & deliciarum sæcularium illecebris obnoxia jam tenetur.

Ambr. ser. 70. Volare non potest nisi quod purum leve atque subtile est, cujus nec sinceritas intemperantiâ retardatur, nec alacritas, nec velocitas mole gravatur. Gravari autem *volatum* dico non tam mole membrorum quàm delictorum; unde puto etiam in ipsis avibus ided velocius *columbam* panè præ omnibus volitare,

Volitare, quodd alacritatem & innocentiam comitetur. Denique S. David cum puritate mentis volare concupisceret, non alterius animantis nisi columbe optavit alas; dicens, *quis dabit mihi pennas sicut columbe, & volabo & requiescam!* Intelligebat enim quodd altiora facilius penetrantur simplicitate mentis, quam levitate pennarum.

Conceperat amorem verbi Dei, & cupiebat ad ipsum volatu celeri pervenire dicens: *Quis mihi dabit pennas, sicut columbe, & volabo & requiescam?* volabo sensibus, volabo intellectibus spiritualibus, & requiescam, cum apprehendero sapientiæ & scientiæ ejus thesauros. Puto enim, quia sicut qui mortem CHRISTI recipiunt, & mortificant membra sua super terram, consortes efficiuntur similitudinis mortis ejus; ita & hi qui virtutem Spiritus Sancti recipiunt, & sanctificantur ex eo, & donis ejus replentur (quia ipse in specie columbe apparuit) etiam ipsi columbe fiant, ut de terrenis & corporeis locis evolent ad celestia, pennis Sancti Spiritus elevati.

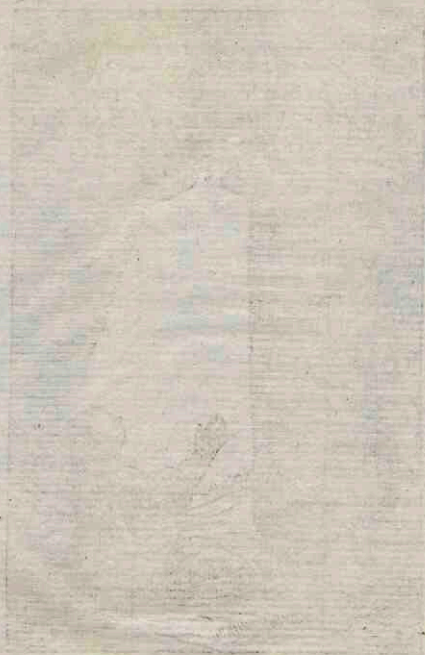
Bene factum est ut pennas acciperetis sicut columbe, & volaretis ad requiescendum. Nam in terrâ non erat requies, sed labor & dolor & afflictio spiritus. Quid ergo timendum est sic volanti? nisi fortè cadaver, vel simile aliquid videat in terrâ, cujus desiderio tractus, videatur à venatoribus illis pessimis, & preparatis

laqueis capiatur, & sint novissima hominis illius pejora prioribus?

Aug. in
Psal. 76. Etenim tamdiu transilire debemus, quicquid nos impedit, quicquid irrerit; quicquid visco quodam illigat, & onere aggravat volatum nostrum donec perveniamus ad id quod sufficit, ultra quod nihil est, infra quod sunt omnia, ex quo sunt omnia.

Angust.
medit.
cap. 37. Da, quaeso, toto desiderio & omni studio, tendere quo te ascendisse credimus, ut in praesenti quidem miseriâ solo tenear corpore, tecum autem sim cogitatione semper & aviditate, ut ibi sit cor meum, ubi tu es thesaurus meus desiderabilis, & incomparabilis, multumque amabilis. Assumat Domine, assumat, rogo, spiritus meus pennas & volitet & non deficiat, volet & perveniat usque ad decorem domus tuae, & locum habitationis gloriae tuae.

Ibidem. Tene cor meum manu tua, quia sine te ad altiora non rapitur, illic festino, ubi summa pax regnat & jugis tranquillitas rutilat. Tene & rege spiritum meum, & assume illum secundum voluntatem tuam, ut te duce, ascendat ad illam regionem ubertatis, ubi pascis Israel in aeternum pabulo veritatis.

*Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum!
concupiscit & deficit anima mea in atria Do-
mini. Psalm. 83.*

XXXIII.

XXXIIIIL

Quàm dilecta tabernacula tua Domine virtutum! concupiscit & deficit anima mea in atriâ Domini. *Psal.* 83.

O Qui fidereas ducis fortissime turmas,
 Cui cingunt decies millia mille lauri!
 Quàm tua Regifico radiant Prætoria luxu!
 Mens stupet, & tantæ languet amore domus.
 Mœnia Tanario defendunt marmore muros,
 Limina sunt Parius portæque celsa lapis.
 Vestibulo rutilant adamantum lumine valvæ,
 Amplæque magnificus culmina splendor habet.
 Fulgurat excelsis fulvum laquearibus aurum,
 Et camera auratâ cedrina fulta trabe.
 Tectum augustû, ingens, gémisq; auroq; superbû,
 Scilicet apta Deo, Cœlicolisque domus.
 Stratus humi calcatur onyx, vitreique plateas
 Stellarum fundant, marmora fulva, globi.
 Jam sua temperies placido mitissima Cælo est,
 Vt solet à vernis aura tepere flabris.
 Nec glacialis hiems tremula pede pulsat Olympû,
 Ictâ nec hibernâ grandine tecta sanant.
 Nec pallent viso moritura sole pruine,
 Nec stant marmoreo flumina vincâ gelu;

Nec

430 PIA DESIDERIA

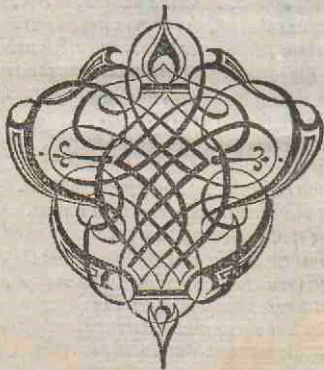
Nec coquit æstivi Cererem juba sæva leonis,
 Solstitii medius nec furit igne dies.
 Nec viridis foliis sanguis fervore recedit,
 Nec tostus nimio sole fatiscit ager.
 Perpetuum ver astra colunt, frigusq; caloremq;
 Inter, Calicolæ tempora veris agunt.
 O qui sidereas habitas, Rex maxime, sedes,
 Quam tua præ terris invidiosa domus!
 Quin absunt gelidi brumæ intractabilis imbres,
 Quæq; rigat madidos imbrifer hœdus agros;
 Æoliæq; silent animæ tranquilla per alta,
 Quasq; nec venti murmure spica tremit.
 Stat placidus positus Aquilonum flatibus æther,
 Servat & æternus longa serena tenor.
 Sed neq; flãmantes liquido lavat equore currus,
 Nec subit occiduas Sol fugitivus aquas. [las,
 Nec premit astra dies, neq; Sol fugat æthere stel-
 Nec premitur lassus nocte fugante dies.
 Nulla polos tacitis nox obruit atra tenebris,
 Nigraq; subducto somnia sole vocat.
 Exulat æthereis longè nox horrida terris,
 Regnat & aeterno lumine clara dies:
 Clara dies, æterna dies, septemplete Phœbi,
 Fulmineam nostri lampada, luce premens.
 O qui sidereas habitas, Rex maxime, sedes;
 Quam tua præ terris invidiosa domus!
 Sollicitæ procul hinc, posuere cubilia curæ,
 Et metus & tristi luridus ore dolor;
 Et caput atrato luctus velatus amictu,
 Lessus & impexis nania mœsta comis.

Et labor & toto gemitus proscriptus Olympo,
 Et lis, & rabidi jurgia rauca fori,
 Rixæque, invidiaque, cruentaq; sanguine bella,
 Monstraque, quæ secum plurima, bella trahunt.
 Pauperies, febrisque, famesque, sitisque, luesque,
 Quæque sequi solita Martia castra neces.
 Hic clausæ Bello portæ, & sine militis armis
 Otia cœlicolæ mollia pacis agunt.
 Non galeæ non scuta micant, non classica clangunt,
 Mutescunt positis aurea secla tubis.
 Tabificiq; absunt, examina pallida, morbi,
 Quæque cohors Letho prævia sternit iter.
 Quin etiam Letho interdictum mœnibus urbis,
 Nec quicquam in Superum corpora juris habet.
 Letitiæ data cura domus, quæ sedula fletum
 Elysii longè sinibus arcet agri.
 Instruit æternis convivio Regia mensis,
 Quas recreant festis gaudia sancta jocis.
 Non quia Cœlicolæ dapibus jejunia solvant.
 Aut ullus Superum proluat ora liquor.
 Absque epulis, hinc omnis amor compressus edendi,
 Omnis & absque meri munere pulsa sitis.
 Non istis temerant Superi convivio mensis,
 Aut Regio similes suggerit illa dapes.
 Elysium sine carne epulas Bacchoq; ministrat,
 Cœlicolumq; venit nullus in ora cibus.
 Cœlestes onerant, incognita fercula lances,
 Quales nemo hominum, contigit ore cibos.
 Ambrosiæ, Superos hilarat, quis nescio, succus,
 Divus, & æterno nectare potus alit;

Sicque

432 PIA DESIDERIA

Sicque super strato æternùm discumbitur ostro,
 Gaudet & auratis gens epulata toris. [nos,
 Gaudet, & Angelicos placidis bibit auribus hym-
 Et salit, & rutilam sub pede plaudit humum.
 O qui fidereas habitas Rex maxime sedes,
 Quot tua deliciis affluit illa domus!
 Iam flagrat & studio nimis inflammata videndi,
 Mens desiderio deficit agra suo.

Quam

*Quàm dilectata tabernacula tua Domine
virtutum! concupiscit & deficit ani-
ma mea in atria Domini. Pſal. 83.*

MATER Hierusalem, Civitas sancta Dei, August. medit. cap. 25.
charissima sponsa CHRISTI, te amat cor meum, pulcritudinem tuam amat cor meum, pulcritudinem tuam nimium desiderat mens mea. O quàm decora, quàm gloriosa, quàm generosa tu es: Tota pulcra es, & macula non est in te. Fœlix anima mea, semperque fœlix in sæcula, si intueri meruero gloriam tuam, beatitudinẽ tuam, pulcritudinem tuã, portas & muros, & plateas tuas, & mansiones tuas multas; nobilissimos cives tuos, & fortissimum Regem tuum in decore suo. Muri namque tui ex lapidibus pretiosis; portæ tuæ ex margaritis optimis; plateæ tuæ ex auro purissimo, in quibus jucundum alleluja sine intermissione concinitur; mansiones tuæ multæ, quadris lapidibus fundatæ, saphyris constructæ, laterculis coopertæ aureis, in quas nullus ingreditur, nisi mundus, nullus habitat inquinatus. Speciosa facta es & suavis in deliciis tuis, mater Hierusalem; nihil in te tale, quale hîc patimur, qualia in hâc miserâ vitâ cernimus. Non sunt in te tenebræ, aut nox, aut quælibet diversitas temporum,

rum, sed Deus de Deo, lux de luce, Sol Iustitiæ semper illuminat te, Agnus candidus & immaculatus, lucidum & pulcherrimum est lumen tuum: Sol tuus & claritas tua, & omne bonum tuum, hujus pulcherrimi Regis indeficiens contemplatio: Ipse Rex Regum in medio tui, & pueri ejus in circuitu ejus.

Ibi Hymnidici Angelorum chori. Ibi societas supernorum Civium. Ibi dulcis solennitas omnium, ab hac tristi peregrinatione ad tua gaudia redentium. Ibi Prophetarum providus chorus. Ibi duodenus Apostolorum numerus. Ibi innumerabilium Martyrum victor exercitus. Ibi Sanctorum Confessorum sacer conventus. Ibi veri & perfecti Monachi. Ibi sanctæ mulieres, quæ voluptates sæculi, & sexus infirmitatem vicerunt. Ibi pueri & puellæ annos suos sanctis moribus transcenderunt. Ibi oves & agni, qui jam hujus voluptatis laqueos evaserunt. Exultant omnes in propriis mansionibus, dispar est singulorum, sed communis est lætitia. Plena & perfecta ibi regnat charitas. Deus est ibi omnia in omnibus; quem sine fine vident, & semper videndo in ejus amore ardent, amant & laudant, laudant & amant. Omne opus eorum laus Dei sine fine, sine defectione, & sine labore. Felix ego & verè in perpetuum felix, si post resolutionem hujus corpusculi, audire meruero illa
cantica

cantica cœlestis melodix; quæ cantantur ad
 laudem Regis æterni, ab illis supernæ patriæ
 civibus, beatorumque spirituum agminibus!
 Fortunatus ego, nimiumque beatus, si & ego
 ipse meruero cantare ea, & assistere Regi
 meo & Duci meo!

O tu vita, quam præparavit Deus iis, qui August.
 medit.
 cap. 22.
 diligunt eum! vita vitalis, vita beata, vita se-
 cura, vita tranquilla, vita pulcra, vita munda,
 vita casta, vita sancta, vita ignara mortis, ne-
 scia tristitiæ, vita sine labe, sine dolore, sine
 anxietate, sine corruptione, sine perturbatio-
 ne, sine varietate & mutatione, vita totius ele-
 gantiæ & dignitatis plenissima; ubi non est
 adversarius impugnans, ubi nulla peccati ille-
 cebra, ubi est amor perfectus, & timor nul-
 lus, ubi dies æternus & unus omniû spiritus,
 ubi Deus facie ad faciem cernitur, & hoc vi-
 tæ cibo, mens sine defectu satiatur. Libet me
 intendere claritati, delectant me bona tua
 corde. Quanto plus valeo mecum con-
 tantum, tanto plus amore tui langueo, tui ve-
 nerandi desiderio tuique dulci memoriâ ad-
 motus delector. Libet itaque, libet in te o-
 culos cordis attollere, statum mentis erigere,
 affectum animi conservare. Libet sanè de te
 loqui, de te audire, de te scribere, de te con-
 ferre; de tuâ beatitudine & gloriâ quotidie
 legere & lecta sapius corde revolvere, ut vel
 sic possim ab hujus mortalis perituræque vi-

tæ ardoribus, periculis & sudoribus sub tuæ
vitalis auræ dulci refrigerio transire & transi-
ens, sinu tuo fessum caput dormiturus vel
paululum reclinare. O tu vita felicissima! ð
Regnum verè beatum carens morte, vacans
fine! cui nulla tempora succedunt per ævum,
ubi continuus sine nocte dies nescit habere
tempus, ubi victor miles, illis hymnidicis
Angelorum sociatus choris, cantat Deo sine
cessatione canticum de canticis Sion.

Hugo de
S. Victo-
re lib. de
anima
cap. 4.

Quæ cantica, quæ organa, quæ cantilenæ,
quæ melodiæ ibi sine fine decantantur! so-
nant enim semper melliflua hymnorum or-
gana, suavissima Angelorum melodia, canti-
ca canticorum mira, quæ ad laudem & glo-
riam tuam à supernis civibus in perpetuum
decantantur.

August.
manu.
cap. 24.

O anima, suspira ardentem, desidera vehe-
menter, ut possis venire ad illam supernam
Civitatem, de quâ tam gloriosa dicta sunt
quâ sicut letantium omnium habitatio est!

Aug. lib.
22 de
Civit.
Dei,
cap. 30.

Quanta erit illa felicitas, ubi nullum
malum, nullum latebit bonum! vacabitur
Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus!
Admoneor etiam sancto Cantico, ubi lego:
*Beati qui habitant in domo tuâ Domine, in secula
seculorum laudabunt te.* omnia membra &
viscera incorruptibilis corporis, quæ nunc vi-
demus per usus necessitatis varios distributa,
quoniam tunc non erit ipsa necessitas; sed
plena

plena, certa, secunda, sempiterna felicitas, proficiet in laudibus Dei.

Vera ibi gloria erit, ubi laudantis nec errore quisquam nec adulatione laudabitur. Verus honor, qui nulli negabitur digno, nulli deferetur indigno. Vera pax ibi est, ubi nihil adversi nec a seipso, nec ab alio quisquam patietur. Præmium virtutis erit ipse, qui virtutem dedit, ei que seipsum, quo majus nihil possit esse, promisit. Quid enim est aliud quod per Prophetam dixit: *Ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi plebs*; nisi ego ero unde satientur, ego ero quæcumque ab hominibus honesta desiderantur, & vita & salus & victus & copia & gloria & honor & pax & omnia bona? sic enim & illud rectè intelligitur, quod ait Apostolus, *ut sit Deus omnia in omnibus, ipse finis erit desideriorum nostrorum*, qui sine fine videbitur, sine fastidio amabitur, sine fatigatione laudabitur. ibi vacabimus & videbimus, videbimus & amabimus, amabimus & laudabimus. Ecce quod erit in fine, sine fine. Nam quis alius noster est finis, nisi pervenire ad Regnum cujus nullus est finis?

O Anima, quid dicere valeo, cum futurum gaudium aspicio? Iam pænè præ admiratione deficio, quia gaudium erit intus & extra, subtus & supra, circum & circa. Gaudebis igitur in omnibus, gauderis de omnibus.

O Anima, qualis tibi erit dies illa, cum ad Bonav.

soliloq. hanc felicem choream fueris assumpta, &
cap. 4. cùm omne tormentum tibi (si piè vixeris, si
patienter sustinneris) convertetur in æternum
jubilum! Tunc de omnibus his lauda-
bis Dominum Deum tuum, labiis exultationis,
dicens: *Misericordias Domini in æternum
cantabo.*

Ambr. in O domus Dei æterna, post CHRISTI di-
oratio- lectionem, tu esto lætitia mea & consolatio;
nibus. dulcis memoria tui beati nominis, sit releva-
tio mœroris, tædiorumque meorum; Tædet
enim me valde vitę hujus & istius ærumnosę
peregrinationis.

Ambr. O domus Dei luminosa & speciosa, dilexi
in ora- decorem tuum & gloriam habitationis glo-
tionibus. rię Domini mei fabricatoris & possessoris
tui. Tibi suspiret peregrinatio mea die ac no-
cte: tibi inhiet cor meum, tibi intendat mens
mea, ad societatem tuę beatitudinis perveni-
re desideret anima mea.

August. Quando transibo in illam admirabilem &
medit. pulcerrimam domum tuam, ubi personat
cap. 37. vox lætitię & exultationis in tabernaculis
Iustorum? *Beati qui habitant in domo tua Do-
mine, in secula seculorum laudabunt te!* Beati
& verè beati, quos elegisti & assumpisti in il-
lam Cœlestem hæreditatem. Ecce *sancti tui,
Domine, florent ante te sicut lilium; replentur
enim ab ubertate domus tuę & torrente volupta-
tis tuę potat eos, quoniam tu es fons vitę.* O
quã

quàm mira, quàm pulcra, quàm acceptabilia sunt domus tuæ habitacula, Domine virtutum, concupiscit intrare in ea hæc peccatrix anima mea! Domine *dilexi decorem domus tuæ, locum habitationis gloriæ tuæ. Unam petii à Domino, hanc requirum, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ.*

O verè beati! ô terque quaterque beati, August. qui jam omnium malorum exuti, securi de soliloq. suâ immarcescibili gloriâ ad te, Regnum de- cap. 35. coris, pervenire meruerunt! ô æternum Regnum, Regnum omnium sæculorum! ubi lumen indeficiens & pax Dei quæ exuperat omnem sensum, in quo sanctorum animæ requiescunt, & *letitia sempiterna super capita eorum; gaudium & exultationē obtinebunt & fugiet dolor & gemitus. O quàm gloriosum est Regnū, in quo tecū, Domine, regnant omnes Sancti.*

Ibi est lux sine defectu; gaudium sine gemitu; desiderium sine pœnâ; amor sine tristitiâ; satietas sine fastidio; sospitas sine vitio; vita sine morte; sanitas sine languore. Ibi sancti & humiles corde, ibi spiritus & animæ iustorum, ibi cuncti cœlestis Patriæ cives, & Beatorum spirituum ordines, Regem in decore suo videntes, & in gloriâ virtutis ejus exultantes. Perfecta viger in omnibus charitas, una omnium letitia, una jucunditas.

Bone IESU, verbum Patris, splendor paterne gloriæ, in quem desiderant Angeli

prospicere, doce me facere voluntatem tuam, ut à spiritu tuo bono deductus, ad beatam illam perveniam Civitatem, ubi est dies æternus, & unus omnium spiritus; ubi est certa securitas & secunda æternitas, & æterna tranquillitas, & tranquilla felicitas, & felix suavitas, & suavis jucunditas; ubi tu Deus cum Patre & Spiritu Sancto vivis & regnas per infinita sæculorum sæcula, Amen.

*Fuge dilecte mi, & assimulare caprea hinnuloque
cervorum super montes aromatum. Cant. 8.
XXXXV.*

Fuge dilecte mi, & assimilare capreæ hinnuloq; cervorum super montes aromatum. *Cant. 8.*

Omnis aspectu, mea Lux, te proripe nostro;
 Ardeo, nec tantas mens capit ista faces.
 O mala, quæ dudum timui tibi dicere verba!
 Quam, mea Lux malle[m] dicere posse, mane.
 Non etenim tua me presentia tempore lassat,
 Ah sine te nosti, quàm mihi triste loqui!
 Sed prohibent nimis incendia dulcia flammis,
 Vel fuge, vel nocuam, Lux mea, conde facem.
 Hac mihi Tu, fateor, si jussa aliquando dedisses,
 Exanimis misero lapsa dolore forem.
 Parce, jubet sævis Amor ignibus, haud ego mædo,
 Stare velim totos in mea vota dies:
 Si possem, cuperem non persuadere quod horror,
 Si potes, invitas aure repelle preces.
 Ergo mane, mea lux, monitis neq; flectere nostris,
 Nec, precor, audieris quæ modo jussa dedi.
 Trans mare præcipites rapiant verba irrita Cauri,
 Non mea, sed stolidi verba fuere metus.
 At prohibet rapidus fibras qui pascitur ardor,
 Æstuo nec tantas mens capit ista faces.
 Ergo fuge & celeres pedibus præverte capellas,
 Antevola cervos, antevola hinnuleos.
 Sed fuge respiciens, tamquam discedere nolles,
 Ut qui spectari, dum fugit, antè cupit.

444 PIA DESIDERIA

Divus in Ephremi cùm pectore ferveret ignis;
 Non ego par flâmæ, quin fugis, inquit, Amor?
 Ille triumphato clarus Xaverius Indo,
 Saucius ætheriâ pectora sæpè face;
 Cœlestis quoties ardebat arundinis ictu,
 Ah satis est, satis est! dicere suetus erat.
 Cùm flagrat juvenis sceptri laus magna Poloni,
 Corda rigat gelidis Stanesclaus aquis.
 Quid mea pectoribus compono pectora tantis?
 Non ego par flamma, lux mea, carpe fugam.
 Carpe fugam, pedibusque leves præverte capellas,
 Antevola cervos, antevola hinnuleos.
 En juga vicino cœlos tangentia clivo,
 Thuris ubi madido cortice gutta tumet;
 Cedrus ubi, Laurusque & copia plurima Myrrha,
 Mixtaque puniceis Cynnama leta crocis.
 Hac fuge pennigeris super alta cacumina plantis,
 Seu tua, Mons Amanâ, Libanè sive tua;
 Alta super juvenum fastigia Seraphicorum,
 Cherubicosque apices, Astraque summa super.
 Scilicet insoliti non sunt his montibus ignes,
 Pectora quos imis vallibus ista timent.
 Vna potest flammare meas scintilla medullas,
 Non ego par totas, lux mea, ferre faces.
 Carpe fugam, pedibusque leves præverte capellas,
 Antevola cervos, antevola hinnuleos.
 Sic tamen, ut fugiens oculis huc sæpè recurras,
 Longius aspectu nève vagère meo.
 Qualis at oppositum spectat soror aurea Phœbum,
 Cùm plus de radiis, quo magè distat, habet.
 Parce

Parce, suas vires, mea lux, vitiumque fatenti,
 Nec tecum possum vivere, nec sine te.
 Ardeo, si properas; rigeo, si fugeris; hei mi,
 Et procul, & praesens, igne geluque noces!
 Quid facies, mea lux, sine te non esse volenti?
 Fac caleam, toto non tamen igne cremer.
 Ergo fuge, alipedesque celer praevire capellas,
 Antevola cervos, antevola hinnuleos.
 Interea viridem fabricabor arundine cannam,
 Et referet laudes fistula facta tuas.
 Post, ubi vox longo modulamine fessa silebit,
 Ore silente novum dextra capeffet opus.
 Arboribusque meos foliisque insculpet amores,
 Amborumque uno cortice nomen erit.
 Scriptaque praeteriens ne noscat signa viator,
 Littera confusum nomen utrumque reget.
 Post opus hoc, reliquae si qua super hora dici,
 Illa mihi in somnos hora quietis erit.
 Sic tamen ut vestri sit mixtus imagine somnus,
 Et mihi stes clausos pervigil ante oculos.
 Dum loquor, en tacitis gliiscunt incendia flammis,
 Ocyus ingratham lux mea carpe fugam,
 Carpe fugam, veluti cuperes tamen ante videri;
 Vique brevi redeas, non Tibi dico Vale.

*Fuge dilecte mi, & assimulare capreae,
binnuloque cervorum, super montes
aromatum. Cant. 8.*

Guil. Ab-
bas apud
Delrio in
c. 8. Cāt.
Sponsus plerumque præproperè & præ-
maturè fugatur, & ante tempus dicitur
ei, *Fuge*. quippe tempus manendi sponso &
tempus fugiendi. Tempus dicendi ei: *Mane
nobiscum Domine*; & tempus dicendi ei; *Fuge
dilecte mi*. Tempus dimittendi eum, & tempus
dicendi ei: *Non dimittā te nisi benedixeris mihi,*
nisi auxeris incrementa frugum justitiæ meæ,
ut suo tempore dimittam te.

Beda in
c. 8. Cāt.
[Sed] quis eum quem diligit, à suâ fugare
præsentia velit? quod ergo ait, *Fuge dilecte mi,*
non optando loquitur, sed ejus potius volun-
tate fervendo.

Author
Scalæ
Parady-
si, tom.
9. Aug.
cap. 5.
Sicut enim in quibusdam carnalibus offi-
ciis aded vincitur carnalis concupiscentia
quod omnem usum rationis amittit, & fit
homo quasi totus carnalis; ita meritò in hâc
supernâ contemplatione, ita consumuntur
& absorbentur carnales motus ab animâ, ut
in nullo caro spiritui contradicat.

Idem
cap. 6.
Numquid hujus consolationis & lætitiæ
testes sunt & nuncii, suspiria & lacrymæ? Si
ita est, nova est antiphrasis ista & significatio
inuitata; sed quid hujus secreti colloquia
proferimus in publicum?

Dimitte

LIBER TERTIVS. 447

Dimitte me, jam enim ascendit Aurora : datâ Idem
ergo benedictione, mortificato nervo femo- cap. 7.
ris & mutato nomine de Iacob in Israël paul-
isper secedit sponsus, diu desideratus, citò e-
lapsus.

Sed ne timeas, ô sponsa, ne desperes, ne exi- Idem
stimes te contemni, si paulisper tibi subtra- cap. 8.
hit sponsus faciem suam. Omnia ista coope-
rantur in bonum, & de accessu & recessu lu-
crum acquiris; tibi venit, tibi & recedit; ve-
nit ad consolationem, recedit ad cautelam, ne
magnitudo consolationis extollat te. Hanc
gratiam cum vult & quando vult sponsus
attribuit, non jure hæreditario possidetur.
Vulgare proverbium est, quod nimia fami-
liaritas parit contemptum. Recedit ergo, ne
forté nimis assiduus, contemnatur, & absens
magis desideretur, desideratus avidius quæ-
ratur, diu quæsitus tandem gratius inveniatur.
Ne ergo exilium deputemus pro patriâ, ar-
rham pro pretii summâ, venit sponsus & re-
cedit vicissim, nunc consolationem afferens,
nunc universum statum nostrum in infirmi-
tate commutans, paulisper nos permittit gu-
stare, quàm suavis est; & antequam plene
sentiamus, se subtrahit, & ita quasi alis expan-
sis supra nos volitans provocat nos ad vo-
landum.

Meritò proinde quærenti illum animæ re- Bern. ser.
spondetur, *Altissimum posuisti refugium tuum.* 9. super
Neque

Beati qui habit. Neque enim sic Deum sitiens anima, aut cum Petro, ei in terreno monte facere tabernaculum, aut cum MARTA deinceps, eum tangere vult in terrâ, sed planè clamat: *Fuge dilecte mi, assimulare capreae, hinnuloq; cervorum.*

Ambr. de bono mortis cap. 5. Hortatur enim, ut fugiat sponsus, quia jam sequi potest etiam ipsa terrena fugientem. Dicit autem, *ut similis sit damulae, quæ vadit de retibus.* Vult enim & ipsa fugere & evolare supra mundum.

Beda in e. 8. Cant. *Assimulare capreae, hinnuloque cervorum super montes aromatum;* multùm optando ac supplicando profequitur, sciens hanc sibi maximam in præsentî vitâ esse felicitatem; ut quia continuâ visione non valet, saltem crebrâ ejus visitatione consoletur, quæ nimirum fœlicitas illis solum conceditur, qui contemptu terrestrium & gaudiorum appetitu cœlestium, appellari spiritualium merentur montes aromatum. *assimilatur enim capreae hinnuloque cervorum apparentibus super montes aromatum,* cùm rursus, ut opportunum ipse judicaverit, collatâ ibi luce sui præsidii, sive obfidencia tentationum pericula tollit, seu consueta quæ subtraxisse videbatur, virtutum dona restituit: constat enim de nostrâ parvitate, quia nequaquam uno atq; indissimili modo semper orationum dulcedini insistere, lacrymas (vel pro reatus nostrî conscientîâ, vel pro desiderio patriæ cœlestis) fundere valemus; ita

ita ut nonnumquam multum conati, his uti bonis nequeamus. Ac rursus aliquando, etiam minùs ipsi studentes, horum copiâ potiamur. Quod, unde agitur, nisi nunc fugit dilectus; nunc mentem nostram revifit.

Quis verò mihi hujus mutabilitatis referret Sacramenta? quis mihi explicet ire & redire Verbi? numquid levitate utitur sponsus? in sensu animæ, non motu verbi, ista fieri sentiamus. Cùm sentit gratiam, agnoscit præsentiam; cùm non, absentiam queritur, & rursus præsentiam quærit. sed fortè idèd se subtrahit sponsus, quo avidiùs revocaretur, teneretur fortiùs? Nam & aliquando simulabat se longiùs ire; non quia hoc volebat, sed magis volebat audire: *Mane nobiscum quoniam ad vesperas cit.* Nunc verò constat in animâ fieri hujusmodi vicissitudines euntis & redeuntis verbi, sicut ait: *Vado & venio ad vos. Item, modicum & non videbitis me. O modicum & modicum! ô modicû longum!* Pie Domine, modicum dicis, quèd non videmus te? salvum sit verbum Domini mei, longum est; & multum valdè nimis.

Sed fuge dilectè mi, quia non possum adhuc sociari tibi in thalamo sicut vis.

O vocem dignam auditu dilecti! vocem de corde fideli & mente humili! hoc enim est, quod anima quævis fidelis & sapiens dicere consuevit: Domine non sum digna ut

Bernar.
serm. 75.
in Cant.

Ansel. in
c. 8. Cant.

Ruperr.
in ca. 8.
Cant.

in tres

intres sub tectum meum; non sum digna, ut in me ostendas frequens aliquod præsentia vel visitationis tuæ miraculum. *Fuge*, inquam, *dilecte mi*, & saltus hujusmodi similes saltibus *capreae* aut *hinnuli cervorū* effice, non super me, sed super montes aromatum, super præcella merita sanctorum, atque perfectorum.

Aug. 16. Aliquando intromittis me in affectum multum inusitatum introrsus, ac nescio quam dulcedinem; quæ si perficiatur in me nescio quid erit, quod vita ista non erit; sed recido in hæc, ærumnosis ponderibus & resorbeor solitis; & teneor, & multum fleo, sed multum teneor.

August. Domine consolator meus; in hac vitâ renuit consolari anima mea, ut digna habeatur consolationibus æternis.

S. Eu. *Recede à me, parumper*; quoniam vasis hujus infirmitas ferre non potest.

SYLLABVS

LIBRI PRIM.

GEMITVS

ANIMÆ POENITENTIS.

I.

Anima mea desideravit te in nocte. *Isaia 26.*

II.

Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea
à te non sunt abscondita. *Psalm. 68.*

III.

Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum,
sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa
mea. *Psalm. 6.*

IV.

Vide humilitatem meam, & laborem meum,
& dimitte universa delicta mea. *Psalm. 24.*

V.

Memento queso quod sicut lutum feceris me,
& in pulverem reduces me. *Iob. 10.*

VI.

Peccavi: quid faciam tibi, o custos hominum!
quare posuisti me contrarium tibi? *Iob. 7.*

E f

VII.

VII.

Cur faciem tuam abscondis, & arbitraris me inimicum tuum? Iob. 13.

VIII.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, & plorabo die ac nocte? Hierem. 9.

IX.

Dolores inferni circumdederunt me, praecupaverunt me laquei mortis. Psalm. 17.

X.

Non intres in iudicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Psal. 142.

XI.

Non me demergat tempestas aquae, neque absorbeat me profundum. Psalm. 68.

XII.

Quis mihi hoc tribuat ut in inferno protegas me, & abscondas me, donec pertranseat furor tuus? Iob. 14.

XIII.

Numquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? dimitte ergo me ut plangam paululum dolorem meum. Iob. 11.

XIV.

Vinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent. Deut. 32.

XV.

Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus. Psal. 30.

SYLLABVS

LIBRI SECVNDI

DESIDERIA

ANIMÆ SANCTÆ.

XVI.

Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas. Psal. 118.

XVII.

Vinam dirigantur vie mee ad custodiendas justificationes tuas. Psal. 118.

XVIII.

Perfice gressus meos in semitis tuis, ut non moveantur vestigia mea. Psal. 16.

XIX.

Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. Psal. 118.

XX.

Averte oculos meos ne videant vanitatē. Ps. 118.

XXI.

Fiat cor meum immaculatum in justificationibus tuis, ut non confundar. Psal. 118.

XXII.

Veni dilecte mi, egrediamur in agrum, comoremur in villis. Cant. 7.

F f 2

XXIII.

XXIII.

Trabe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum. Cant. 1.

XXIV.

Quis mihi det te fratrem meum sugentem ubera matris mee, ut inveniam te foris, & deosculer te, & jam me nemo despiciat? Cant. 8.

XXV.

In lectulo meo, per noctes, quaesivi, quem diligit anima mea; quaesivi illum, & non inveni. Cant. 3.

XXVI.

Surgam & circuibo civitatem; per vicos & plateas, quaram quem diligit anima mea; quaesivi illum, & non inveni. Cant. 3.

XXVII.

Num quem diligit anima mea, vidistis? paululum cum pertransissem eos, inveni quem diligit anima mea; tenui eum, nec dimittam. Cant. 3.

XXVIII.

Mihi autem adherere Deo bonum est; ponere in Domino Deo spem meam. Psal. 72.

XXIX.

Sub umbrâ illius, quem desideraveram, sedi. Cant. 2.

XXX.

Quomodo cantabimus canticum Domini, in terrâ alienâ? Psal. 136.

SYLLABVS

LIBRI TERTII.

SVSPIRIA

ANIMÆ AMANTIS.

XXXI.

A *Djuro vos, filia Ierusalem si inveneritis Dilectum meum, ut nuncietis ei, quia amore languo. Cant. 5.*

XXXII.

Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore languo. Cant. 2.

XXXIII.

Dilectus meus mihi & ego illi, qui pascitur inter lilia, donec aspiret dies & inclinentur umbræ. Cant. 2.

XXXIV.

Ego dilecto meo, et ad me conversio ejus. Cant. 7.

XXXV.

Anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est. Cant. 5.

XXXVI.

Quid enim mihi est in Cælo, & à te quid volui super terram? Psal. 72.

FF 3 XXXVII.

XXXVII.

Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est;
habitavi cum habitantibus Cedar, multum incola
fuit anima mea! Psal. 119.

XXXVIII.

Infelix ego homo! quis me liberabit de corpore
mortis hujus? Rom. 7.

XXXIX.

Coarctor è duobus, desiderium habens dissolvi
& esse cum CHRISTO. Paulip. 1.

XXX.

Educ de custodiâ animam meam, ad consue-
dum nomini tuo! Psal. 141.

XXXI.

Quemadmodum desiderat cervus ad fontes a-
quarum, ita desiderat anima mea ad te, Deus.
Psal. 41.

XXXII.

Quando veniam & apparebo ante faciem Dei?
Psal. 41.

XXXIII.

Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & vola-
bo, & requiescam? Psal. 54.

XXXIV.

Quàm dilecta tabernacula tua, Domine virtu-
tum; concupiscit & deficit anima mea, in atria
Domini! Psal. 83.

XXXV.

Fuge dilecte mi, & assimulare caprea, hinnu-
loq; cervorum, super montes aromatum. Cant. 8.

FINIS.

FLORENTIVS

DE

MONTMORENCY,
Præpositus Provincialis Societatis IESV per Flandro-
Belgicam.

C*Um Pia Desideria à P. Hermanne Hugone Societatis IESV Sacerdote conscripta, quatuor designati eiusdem Societatis Patres legerint probaverintque, potestate ab Admod. Reverendo Patre nostro Mutio Vitellesco ad hoc mihi factâ, ut typis excudantur, permitto. In quorum fidem has litteras manu meâ subscriptas, officii mei sigillo munivi. Bruxellæ, 28. Aprilis Anno 1624.*

Florentius de Montmorency.

APPROBATIO CENSORIS.

HÆc Pia Desideria, Gemitus & Suspiria animæ Christianæ, Elegiis Emblematis, & SS. Patrum scriptis illustrata à R. P. Hermanno Hugone Societatis IESU Presbytero, pererudita sunt & solida, atque perlucidam semitam continent; quâ æterna Veritas, & vera charitas, & chara æternitas obtineatur, ab his qui in tenebris & in umbrâ mortis sedent, ad dirigendos pedes suos in viam pacis. Datum Bruxellæ XI. Idus Novembris, M. DC. XXIII.

Henricus Smeyers S. Theologiæ Licenciatus, Scholasticus Bruxellensis, Librorum Censor.